

P.88

John Knott, M.D.
(June 14, 1931)

PIA
DESIDERIA.

TRIBVS LIBRIS
COMPREHENSA.

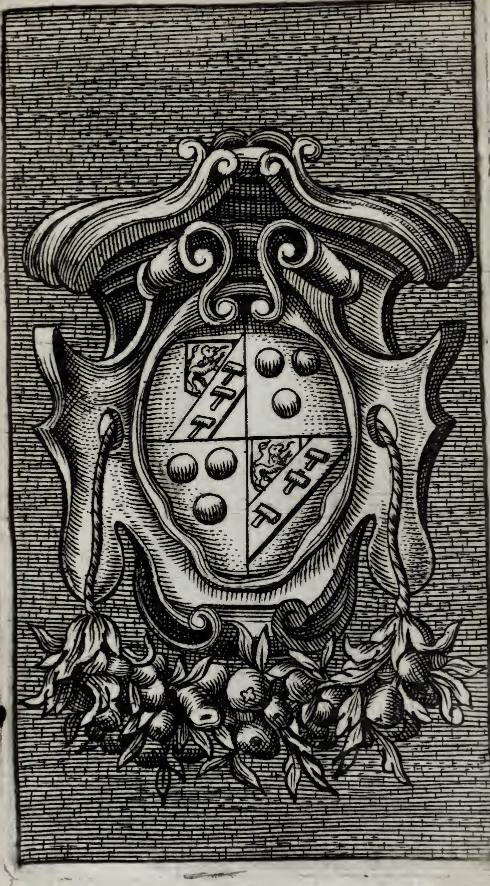
1. *Gemitus animæ pænitentis:*
2. *Vota animæ Sanctæ:*
3. *Suſpiria animæ amantis:*

AVCTORE
R. P. HERMANO HVGONE
Soc. Ieſu.

ANTVERPIÆ
Apud *Lucam de Potter*, in candido Lilio.
M. DC. LXXVI.
Cum gratia & Priuilegio.

Digitized by the Internet Archive
in 2017 with funding from
Getty Research Institute

https://archive.org/details/piadesideriatrib00hugo

REVERENDO
ADMODUM IN CHRISTO
DOMINO

D. ANTONIO FRANCISCO GAILLARD,

CELEBERRIMI CÆNOBII NORBERTINI
IN POSTEL,
MODERATORI DIGNISSIMO.

PIus noſter Hugo, Ampliſſime Domine, jamdiu ſub prælo ſuſpirauit, pium deſiderans cultorem ac tutorem, ut ab impiorum morſibus tutus, & ipſe piè coleret, & quietè protegeret. E' millè

vnum reperit ſub quo quieſceret, nempé amplitudinem Veſtram, quæ pietatem ab incunabulis mirificè coluit; & etiamnum pios contra circumlatrantium morſus pié amplectitur, fouet, tuetur. Perſpexit olim bis tuam Brabantia pietatem, dum in Arendoncq. Munia Paſtoralia eximiâ pietate obiiſti, quæ & incredibili animi conſtantiâ contra omnes inſultus conſolidaſti: ſuſpexit Colonia, obſtupuit Arenſtenium dum in Eijl, in Deneburgh ſingulari pietate præfuiſti & profuiſti. Nunc pietatem tuam delibat Poſtella, quæ unanimi Fra-

trum

trum conſenſu Te Rectorem ac Patrem poſtulavit, elegit, agnoſcit. Verumenimueró quam mirabiliter inter alias tuas dotes emineat in poſtellâ excolens & exculta pietas, non ſolum tui omnes, verumetiam irrationabilia clamant. Teſtatur templi Sanctuarium, ſe quondam mutum, nunc tua pietate & cura reſonare piis pſalmorum melodiis. Tuam pietatem piè proclamant ſuſpenſæ quondum, nunc operâ tuâ ſolutæ campanæ. Pietatis tuæ teſtis eſt cathedra, & quæ nunc Floret (tamquam non exiguum pietatis Fulcrum) Theologiæ Paleſtra ; Teſtis

denique pietatis tuæ eſt illa, quæ per te viget in monaſterio diſciplina. Iure ergo Pius noſter hugo, Ampliſſime Domine, ad te ſuſpirat, te deſiderat; unum precor, ut deſiderantem recipias, ut ſub te quieſcat, te colat, & Tu eum colas, & Tui eum per Te, ut & Tu, & Tui aliquando in Fine deſideriorum Hugonis, Deo, in omnes æternitates quieſcant. Ita voueo.

Rev. Adm. D. Veſtræ

Devotiſſimus.

LVCAS DE POTTER.

THO-

THOMAS DEKENS,
Præpoſitus Prouincialis Societatis IESV per Flandro-Belgicam.

CVm PIA DESIDERIA, *à R. P. Hermanno Hugone Societatis* IESV *Sacerdote conſcripta, & cum debita approbatione ſæpius excuſa ſint, poteſtate ab admod. Reuerend. Patre noſtro Goſwino Nikel mihi factâ, vt typis recudantur, permitto. In quorum fidem has litteras manu meâ ſubſcriptas, officij mei ſigillo muniui. Antuerp.* 5. *Aprilis Anno* 1657.

Thomas Dekens.

Approbatio Cenſoris.

HÆc Pia Deſideria, Gemitus, & Vota Suſpiria Animæ Chriſtianæ, Elegijs, Emblematis, & SS. Patrum ſcriptis illuſtrata à R. P. Hermano Hugone Societatis Iesu Presbytero, pereruditа ſunt & ſolida, atque perlucidam ſemitam continent; quâ æterna Veritas, & vera Charitas, & chara Æternitas obtineatur, ab his qui in tenebris & in vmbrâ mortis ſedent ad dirigendos pedes ſuos in viam pacis. Datum Bruxellæ XI. Idus Novembris, M. DC. XXIII.

Henricus Smeyers S. Theologiæ Licentiatus Scholaſticus Bruxellenſis Librorum Cenſor.

SVM-

SVMMA PRIVILEGII.

CAROLVS II. *Dei gratiâ Rex Caſtellæ, Legionis, Arragoniæ, vtriuſque Siciliæ, &c. Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ &c. Comes Flandriæ, Artheſiæ &c. Diplomate ſuo ſanxit ne quis citra voluntatem* LVCÆ DE POTTER *Typhographi Antuerp. librum, cui titulus eſt*, PIA DESIDERIA, à R.P. Hermanno Hugone Soc. IESV, Presbytero edita, *proximo ſexennio imprimat alibive impreſſum in haſce ditiones invehat venalèmve habeat. Qui ſecùs faxit, confiſcatione librorum, & aliâ graui pœnâ multabitur, vti latius patet in litteris datis Bruxellæ*

Signat

LOYENS.

Domine, ante te omne deſiderium meum, et gemitus meus à te non eſt abſconditus. Pſal. 37.

DESIDERIO

COLLIVM ÆTERNORVM

CHRISTO IESV

IN QVEM

Deſiderant Angeli proſpicere
AMORI ET DESIDERIO SVO
Vir Deſideriorum.

Domine ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. *Pſalm. 37.*

QVot mihi clàm tacitis mẽs æſtuet anxia votis,
Indicio potuit diſcere nemo meo.
Nemo, niſi arcani qui pectoris intima luſtrat,
Quem fugit humani nulla latebra ſinus.
Ille, meos gemitus, mea ſcit ſuſpiria ſolus,
Ille, oculis etiam perſecat ima ſuis.
Ecquis in alterius ſua ſenſa profuderit aurem,
Sit niſi ſecreti proditor ipſe ſui?
Si tamen vlla foret ſperanda hâc arte medela,
Ars deſiderijs hæc foret vna meis.
Sed neque depoſitas leuat auris amica querelas,
Nec deſiderij hâc fit ab arte modus.

Cœpe-

Cœperat, heu! natos Rachel vlulare peremptos;
Mox, vbi nil flendo profuit, abſtinuit.
Scilicet ipſe ſuas facit ignis, edítque fauillas,
Quáſque pluit, nubes ipſa reſorbet aquas:
Sic meliùs, proprios quos fudi, combibo fletus,
Inq́ ſuum recidit tutiùs vnda ſinum.
Quæ mea ſint igitur, dum triſtè gemo, lamenta,
Non niſi nos ſoli nouimus, ille, & ego.
Quid voueam, tacitis dum compleo littora votis,
Non niſi nos ſoli nouimus, ille, & ego.
Quid clamem, mea dum ſeſe ſuſpiria rumpunt,
Non niſi, non niſi nos nouimus, ille, & ego.
O quoties fictas animus gerit hiſtrio partes;
Et pugnant animo frónſque colórque ſuo!
Dum patitur tragicos mens perſonata cothurnos,
Sæpius in mimo Roſcius ore ſalit.
Nulla fides lacrymis, lacrymæ ſimulare docentur,
Nec, niſi vis falli, riſibus vlla fides.
Soluor vt in fletus, putat omina triſtia vulgus;
Soluor vt in riſus, omnia læta putat:
Fallitur ah! noſtri neque ſcit mendacia vultus,
Cùm lætor, lacrymor; rideo, cùm doleo.
Vix tibi tot, Protheu, quot ſunt ſimulantibus ora,
Vota quibus laruam dant, adimúntque ſuam.
Nemo meos Gemitus, Vota aut Suſpiria nouit;
Nemo, duo niſi nos, & duo ſufficimus.

LIBER

LIBER PRIMVS.

GEMITVS ANIMÆ POENITENTIS.

Anima mea desiderauit te in nocte . Jſaiæ 26.

1.

I.

Anima mea deſiderauit te in nocte.
Iſaiæ 26.

HEi mihi quã denſis nox incubat atra tenebris!
Talis erat, Pharios quæ tremefecit agros,
Nubila, lurida, ſquallida, tetrica, terribilis nox;
Nocturno in cenſu perdere digna locum.
Non ego tam triſtes Scythico, puto cardine lunas,
Tardat vbi lentas Parrhaſis Vrſa rotas:
Nec tot Cimmerio glomerantur in æthere nubes,
Vnde ſuos Phœbus vertere iuſſus equos:
Nec reor inuiſi magis atra palatia Ditis,
Fertur vbi nigrâ nox habitare caſâ.
Nam licet hîc oculis nullam dent ſidera lucem,
Non tamen eſt omni mens viduata die:
Nocte, ſuam noctem populus videt ille ſilentûm;
Et ſe, Cimmerij, Sole carere vident:
Arctica cùm ſenos regnauit Cynthia menſes,
Dat fratri reduci ſeptima luna vices.
Aſt me perpetuis damnat ſors dira tenebris;
Nulláque vel minimo ſidere flamma micat.
Et neque (quod cæcis vnum ſolet eſſe leuamen)
Ipſa ſuam noctem mens miſeranda videt.
Quin tenebras amat ipſa ſuas; lucémque peroſa,
Vertit in obſcœnæ noctis opaca diem.
Nempe ſuas animo furata Superbia flammas,
Nubilat obſcuro lumina cæca peplo.
Nec ſinit Ambitio nitidum clareſcere ſolem,

Fuſcat & ingenuas Idalis igne faces,
Heu, quoties ſubit illius mihi noctis imago,
Nox animo toties ingruit atra meo!
Sors oculis noſtris melior, quibus ordine certo,
Alternas reparant lunáque ſólque vices!
Nam quid agat ratio, quid agat ſtudioſa voluntas,
Quas habet, vt geminos mens peregrina duces?
Maior, habere oculos, dolor eſt, vbi non datur vti,
Quàm, quibus vtaris, non habuiſſe oculos.
Qui dolet oppreſſus lapſis velocius vmbris
Lætior aggreditur manè viator iter.
Sed nimis hæc longas tenebris nox prorogat horas,
Quæ tibi mane negat cedere, Phœbe, diem.
Cùm redit Arctoo Titan vicinior axi,
Exultat reducis quiſque videre iubar.
Scilicet Auroræ gens vertitur omnis in ortus,
Quiſque parat primus dicere, Phœbus adeſt.
Sic ego, ſæpè oculos tenui ſublimis Olympo,
Aſpiciens, gemino qui iacet orbe, Polum.
Et dixi tam ſæpè; Niteſce, niteſce meus Sol!
Sol mihi tam longos obtenebrate dies!
Exorere, exorere, & medios ſaltem exere vultus,
Vel ſcintilla tui ſola ſat eſſe poteſt.
Quin etiam tanti ſi luminis abnuis vſum,
Sufficiet radios expetiiſſe tuos.

Anima

Anima mea deſiderauit te in nocte.
Iſaiæ 2

a ERAT enim tempus quando non cognoſcebam te. Væ tempori illi quando non cognoſcebam te! Væ cæcitati illi quando non videbam te? Illuminaſti me lux mundi, & vidi te.

b Serò te cognoui lumen verum, ſerò te cognoui. Erat autem nubes magna & tenebroſa ante oculos vanitatis meæ: ita vt videre non poſſem ſolem iuſtitiæ, & lumen veritatis. Inuoluebar in tenebris filius tenebrarum. Tenebras meas amabam, quia lumen non cognoſcebam. Cæcus eram, & cæcitatem amabam, & ad tenebras per tenebras ambulabam. Quis me eduxit? vbi eram homo cæcus ſedens in tenebris & vmbrâ mortis? Quis accepit manum meam vt inde me educeret? Quis eſt ille illuminator meus? Non eum quærebam, & ipſe quæſiuit me: Non vocabam eum, & ipſe vocauit me. Vocaſti enim me nomine tuo, intonaſti deſuper voce grandi in interiorem aurem cordis mei; Fiat lux, & facta eſt lux: & diſceſſit nubes magna, & liquefacta eſt nubes tenebroſa, quæ operuerat oculos meos, & vidi lucem tuam, cognoui vocem tuam, & dixi. Verè Domine tu es Deus meus qui eduxiſti me de tenebris, & vmbrâ mortis, & vo-

a *Auguſt. Soliloq. cap. 31.* b *Ibid. cap. 38.*

caſti me in admirabile lumen tuum; & ecce video. Gratias tibi ago illuminator meus, & conuerſus ſum, & vidi tenebras in quibus fueram, & abyſſum tenebroſam in quâ iacueram, & contremui, & expaui, & dixi: Væ, væ tenebris meis in quibus iacui! Væ, væ cæcitati illi in quâ videre non poteram lumen cœli! Væ, væ præteritæ ignorantiæ meæ, quando non cognoſcebam te Domine! Gratias tibi ago, illuminator & liberator meus, quoniam illuminaſti me, & cognoui te. Serò cognoui te veritas antiqua. Serò te cognoui veritas æterna. Tu eras in lumine, & ego in tenebris, & non cognoſcebam te, quia illuminari non poteram ſine te, & non eſt lux extra te.

a Tu lux Domine; tu lux filiorum lucis, tu dies qui neſcis occaſum, in quâ ambulant filij tui ſine offenſione, & ſine quâ omnes qui ambulant, in tenebris ſunt, quia te lucem mundi non habent.

b Nox quippe eſt vita præſens, in quâ quamdiu, per hoc, quod interna conſpicimus ſub incertâ imaginatione, caligamus. Propheta namque ad videndum Dominum, premi ſe quadam caligine ſentiebat, dicens: *Anima mea deſiderauit te in nocte.* Ac ſi apertè diceret: In hâc obcuritate vitæ præſentis, videre te appeto, ſed adhuc infirmitatis nubilo circumſcribor.

c Facile enim homini eſt, quidlibet deſiderare

a *Auguſt. Soliloq. cap.* 17. b *D. Gregor. in Iob. cap.* 22.
c *Auguſt. in Pſalm.* 76.

rare à Domino, & ipſum Dominum non deſiderare.

a Habet namque mundus iſte noctes ſuas, & non paucas. Quid dico; quia noctes habet mundus, cùm pænè totus ipſe ſit nox, & totus ſemper verſetur in tenebris. Nox eſt, Judaica perfidia, nox, ignorantia Paganorum; nox, hæretica prauitas; nox, etiam Catholicorum carnalis animaliſve conuerſatio. An non nox, vbi non percipiuntur ea quæ ſunt ſpiritus Dei? Fruſtra per has noctes, iuſtitiæ ſolem & lumen quæritis veritatis, id eſt ſponſum; quia nulla ſocietas luci ad tenebras.

b Nobis ergo vnde in his tenebris veritas: Vnde charitas, in hoc ſæculo nequam, in mundo, qui totus poſitus eſt in maligno? Putas erit qui intellectum illuminet, qui inflammet affectum? Erit vtique ſi conuertamur ad Chriſtum, vt velamen de cordibus auferatur: hic eſt enim de quo ſcriptum eſt: *Habitantibus in regione vmbræ mortis, lux orta eſt eis.*

c Gratias illi, qui me quæſiuit fugitiuum, qui me vocando ab interitu revocauit, qui fecit mihi illuminatam noctem. Nox enim eſt quamdiu iſta vita agitur. Quomodo eſt nox illuminata? Quia Chriſtus deſcendit in noctem. Accepit Chriſtus carnem de iſto ſæculo, & illuminauit nobis noctem; perdiderat enim drachmam mulier illa, *accendit lucernam.* Sapientia Dei perdiderat drachmam.

a *Bernard. in Cant. ſerm. 75.* b *Bern. de Aſcenſ. Domini ſerm. 6.* c *Auguſt. in Pſal. 138.*

Quid eſt drachma? Numus: in quo numo imago erat ipſius Imperatoris noſtri. (Factus enim homo ad imaginem Dei, & perierat) Et quid facit mulier ſapiens? *Accendit lucernam.* Lucerna de luto eſt, ſed habet lucem quâ inueniatur drachma. Lucerna ergo ſapientiæ, caro Chriſti eſt. De luto facta eſt, ſed verbo ſuo lucet, & inuenit perditos; *& nox illuminatio in delicijs meis.* Facta eſt mihi nox in delicijs. Deliciæ noſtræ Chriſtus.

a O æterna veritas, & vera charitas, & chara æternitas! Tu es Deus meus, tibi ſuſpiro die ac nocte. Et cùm te primùm cognoui, tu aſſumpſiſti me, vt viderem eſſe, quod viderem, & nondum me eſſe qui viderem. Et reuerberaſti infirmitatem aſpectus mei. radians in me vehementer, & contremui amore & horrore, & inueni longè me eſſe à te in regione diſſimilitudinis.

II.

a *Aug.lib.7.Conf.cap.10.*

Deus tu scis insipientiam meam, et delicta mea à te non ſunt abscondita. Psal. 68. 2.

II.

Deus tu ſcis inſipientiam meam, & delicta mea à te non ſunt abſcondita. *Pſalm.* 68.

Si tibi ſtultitiæ nulla eſt patientia noſtræ,
Omnia conſilio qui ſapiente regis;
Nullus ab offenſo veniam ſibi Numine ſperet,
Nullus enim culpâ, ſtultitiáque vacat.
Hæc etiam excelſas afflat contagio mentes,
Et ſua ſtultitiæ quemlibet aura rotat.
Quid ſimulaſſe iuuat? ſemel inſaniuimus omnes,
Ingenua humani ſtemmatis illa nota eſt:
Et pater & mater generis primordia noſtri,
Maxima ſtultitiæ ſigna dedêre ſuæ.
Credite poſteritas, fatali vendita pomo es;
Stultiùs hâc aliquid venditione fuit?
Nec minùs inſanus, magni patrimonia cenſus
Perdidit eſuriens, munere pultis, Eſau.
Et Salomon tactam ſenſit vertigine mentem,
Dum caſtam inſano vertit amore domum.
Non igitur magni fallunt oracula regis,
Sultorum innumerum qui docet eſſe gregem.
Legiferi neque vana canunt præſagia vatis,
Queis defleta hominum tanta ruina fuit.
O ſaperent, ait, & cauti ventura viderent!
Non adeò in vitium cerea turba foret.
Quis (niſi deſiperent) quoſdam dixiſſe putaret,
Nullum, qui terris imperet, eſſe Deum?

Quilibet vt peccet (aliàs peccare timeret)
Eſſe ſibi nullum fingit in orbe Deum.
Ipſa igitur noſtros auertunt crimina ſenſus.
Nullus & in vitium, ſit niſi ſtultus, abit.
Sed neque iam gliſcens ſtat in hoc dementia paſſu;
Præcipiti peius truditur acta pede.
Extruimúſque domos, cælóque educimus arces,
Ceu data perpetuò terra colenda foret:
Craſtina lux coget vitæ ſtatione moueri;
Quis neget inſanas nos fabricaſſe domos?
Conſerimus platonos, diſponimus ordine lauros,
Areolas hortis diuidimúſque ſuas:
Quæ ſtolidi ſerimus, vix tertius aſpicit hæres,
Quo tibi qui carpet tum tua poma nepos?
Sic, puto, dat ſenibus puerilis natio riſum,
Cùm fabricat luteas, paruula turba caſas:
Ludicra ſollicitis ſeruet reſpublica curis,
Hic fœnum, hic paleas conuehit, ille trabes;
Aggerit hic grauido plumas & ſtramina plauſtro,
Huius erat teſtâ quærere munus aquam.
Et ſibi tum ſtructæ gratantur mœnibus vrbis;
Magnáque ſe pueri regna locaſſe putant.
Hæc videt, ac ridet quæ tranſit grandior ætas,
Vixque graues ſeſe vírque ſenéxque tenent.
Haud aliter Superis dant noſtra negotia riſum,
Regnáque pro nidis, quæ fabricamus, habent,
Hæc quoque ſub ſtolido ſapientia nata cucullo.
Tam varijs nullum veſtibus eſſe modum:
Pauca vel hoc ſtudio peregrinus ad oppida currat,
Inueniet veſtes per loca quæque nouas.
Si ſedeant vno ſemel omnes fortè theatro,
Quos ſua diſſimiles palla chlámyſque, facit,
Ridiculis

Ridiculis videat pleniſſima pulpita mimis,
Rideat & ſocij pallia quiſque ſui.
Iam ſtudiũ gemmarũ & habendi quis furor auri?
Sudat in hoc hominum nocte, diéque labor.
Quid tamen eſt aurum, fuluæ niſi puluis arenæ?
Gemmáque quàm vitrei gutta gelata maris?
Ambit & has tantâ gens ſtulta cupidine gazas,
Seu foret hinc miſeris vna petenda ſalus.
Ecce tibi minimo cœlum venale labore,
Et cælum hoc pretio, quantula turba petit?
Heu genus inſanum! terras præponitis aſtris,
Ignotis nimiùm dona caduca bonis!
Quis pueros (luſu ſi vel tam turpiter errent)
Orbilij meritos aſpera ſceptra neget?
Nempe ſciunt leuibus quid diſtent æra lupinis,
Vt ſemel abiectas deſeruêre nuces.
Nos mage deſipimus, cùm parua crepundia, cælo,
Prô pudor! & fluxas pluris habemus opes.
O medici mediam ſtolidis pertundite venam!
Stultitiæ queat his proximus eſſe furor.
Sed videt hæc magnus qui temperat arbiter orbem,
Noſtráque ſtultitiæ nomine, multa tegit.
Et mea propitius deliria plurima tranſit,
Multáque ſcit cæcâ diſſimulanda manu.
Et qui ius adimat, nouit Prætoris egere,
Ne perdam, patrias qui mihi ſeruet opes,
Ergo adeat ſanum mea, fac, tutela patronum,
Stultitiæ cuſtos eſto vel ipſe meæ.

Deus tu ſcis inſipientiam meam, & delicta mea à te non ſunt abſcondita. Pſalm.68.

a STVLTISSIMVS *ſum virorum, & ſapientia hominum non eſt mecum. Non didici ſapientiam, & non noui ſcientiam ſanctorum.*

b *Vtinam ſuſtineretis modicum quid inſipientiæ meæ.*

Stultitia [*enim*] *colligata eſt in corde pueri.*

c [Sed] vis noſcere quis ſit inſipiens, & quis ſtultus? Reſpondeo; inſipiens eſt qui ſe à Paradiſi gaudijs peregrinum eſſe non conſiderat, & ſe exulem in hoc exilio non attendit: ſtultus eſt, qui licet iſta cognouerit, liberari tamen à mundi miſeriâ per vitæ meritum non intendit.

d Dic ergo te ſtultum, & ſapiens eris. Sed dic, dic, & intus dic, quia ſic eſt vt dicis. Si dicis, noli coram hominibus dicere, & coram Deo non dicere. Prorſus quod ad te ipſum pertinet, quod ad tua; tenebroſus. Quid eſt enim aliud, eſſe ſtultum, niſi eſſe tenebroſum in corde?

e Quis eſt ſtultus ille qui tamquam luna mutatur, niſi Adam in quo omnes peccauerunt?

f Inſipientiam quoque [Dauid] ſtultum ſuum factum nominat, ab inſipientiâ procedens.

a *Prou.* 30. b 2.*ad Cor.* 11 *Prou.*22. c *Tom.*9. *Auguſt. in ſpec. pec cap.*8. d *Auguſt. ſerm.*8.*de Temp.c.*5. e *Auguſt. epiſt.*119. f *Baſilius hom.*1.*Pſalm.*37.

dens. Omne enim peccatum per ſtultitiam fit. Qui igitur in peccatis perſeuerant, inque eis conſiſtentes gaudent, & ſe oblectant ac deliciantur, nihilo diſſimiles porcis ſunt ſeſe in volutabro luti prouoluentibus. Docet autem in quibus fuerit, cùm incideret in peccatum. Quoniam enim tempore aliquo *cor meum conturbatum eſt, & dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipſum non eſt mecum*: tempore enim, inquit, peccati; pars animæ rationis particeps haud modicam ſuſtinebat perturbationem prauo confuſa affectu, & tenebris, ab eo qui peccati fuit impulſor, obducta; adeò vt in *inſipientiam* inciderit, ideò dicit, *putruerunt cicatrices meæ à facie inſipientiæ meæ.* Conturbatum itaque cor eius, quoniam in *inſipientiâ* fuerat, & à virtute prudentiæ exciderat:

a Rectè [autem] peccatum *inſipientiam* vocauit, nemo enim ſapiens id aliquando committit.

b Nihil peccato peius; inſipientes fecit eos, qui anteà intellectu, & ſapientiâ multâ præditi fuerant.

c [Et certè] malitia omnis ex *ſtultitiâ* oritur; ſiquidem ſuperbus & iracundus (quoniam ſapientiâ carent) his affectibus abſumuntur. ideò inquit Propheta: *Non eſt ſanitas in carne meâ à facie inſipientiæ meæ*: vt omne peccatum è *ſtultitiâ* ortum habere demonſtret: nam

a *Orig. in Pſalm.* 37. b *Chryſoſt. hom.* 17. *in Geneſ.* 24. c *Chryſoſt. hom.* 41. *in cap.* 6. *Ioan.*

qui virtuti ſtudet, qui Deum timet, is ſapientiſſimus eſt. *Initium*, inquit, *ſapientiæ timor Domini.* Quod ſi ita eſt, malus, qui Dei timorem non habet, ſine dubio non eſt ſapiens. Qui hac verâ caret ſapientiâ; ſtultiſſimus eſt.

a Nihil enim ab inſanientibus differunt, qui terrenas res, & breui duraturas tamquam in ſomnis ſuſpicantur. Videntur diuitijs affluere, cùm nullis affluant, in delicijs eſſe, cùm non ſint: neque ante ſe deceptos intelligunt, quàm ab inſania liberentur.

b Delirare tibi videor, cùm hæcce loquor; anicularia tibi videntur hæc verba. Tu enim (videlicet homo magni conſilij magnæque prudentiæ) excogitas quotidie genera acquirendæ pecuniæ, de negotio, de agricultura fortaſſis & de eloquio, de iuris conſultatione, de militiâ; addis, & de fœnore primò hoc à te quæro, ſcis eum poſſeſſurum cui ſeruas? aut ſi nondum natus eſt, ſcis naſciturum? ſeruas filijs; incertum eſt, an futuris, an poſſeſſuris?

c Sed quid eſt, dic quæſo, ſtultius homine qui laborat, & ſe excruciat, & tantas opes congregat, vt ex eius laboribus, alij ſe voluptate expleant? Quid eſt autem; *ſimul inſipiens, & ſtultus peribunt?* Hic mihi videtur verba facere de impijs, qui toti rebus præſentibus affixi ſunt, eaſque ſuſpiciunt; de futuris autem nihil philoſophantur, ea de cauſa vocans eos *inſipientes.*

a Vocaue-

a *Chryſoſt. hom. 4 in Ioan.* b *Auguſt. in Pſal. 38.* c *Chryſ. in Pſalm. 48.*

a Vocauerunt nomina ſua in terris ſuis. Ecce aliud genus amentiæ; ædificijs, agris, & balneis ſua nomina inſcribere, & putare ſe magnam conſolationem ex eo accipere, & vmbram pro rei veritate conſequi.

b A gloriâ ſuâ exturbati ſunt. Quidnam poteſt cum hac conferri ſtultitiâ, quando ea faciunt de quibus puniuntur, pro quibus ignominiâ afficiuntur.

c Lignum quidem quod plantaſti, manet; domus quam ædificas, & ipſa manet; faber autem & agricola abducuntur & pereunt. Et cùm hæc fiant, tamquam immortales hæc omnia comparamus. Igitur audi quid Salomon dicat: *Ædificaui mihi domos*, inquit, *plantaui hortos & viridaria, vineas, natatorias aquarùm.* Sed quid ait poſt hæc omnia? *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Non ſimpliciter vanitas, ſed per excellentiam. Et quæſo credamus, & res apprehendamus in quibus non eſt vanitas: ſi ſplendida reſpicias ædificia, & horum te fallit aſpectus, ſtatim in cœlum reſpice: à lapidibus & columnis ad illum decorem oculos reflecte, & videbis quod hæc *formicarum ſint & culicum opera.* contemplare ſpectaculum; aſcende ad cæleſtia, illinc ædificiorum diſce ſplendorem, & hæc nihil eſſe inuenies, ſed *paruulorum ludibria puerorum*, verùm non fuerunt pueri, vt de re vllâ vtili curam gerant.

d Ita etiam quidem ſemper volunt ludere, humi-

a *Ibidem.* b *Ibidem.* c *Chryſ. hom. 55. ad pop. Antioch.* d *Chryſ. hom. 4. in 1. ad Corinth. cap. 1.*

humiq́ue ſemper iacent & humi ſerpunt ac reptant, & quæ humi ſunt, nempe terrena, affectant. Pueri autem ſæpè, cùm nos loquamur de rebus neceſſarijs, eorum quæ dicuntur, nihil ſentiunt, ſed ſemper rident: ita etiam quidam, quãdo de regno loquimur, rident. Pueri rurſus, quando latronem viderint, & quæ ſunt intus auferentem, non ſolùm non prohibent, ſed etiam arrident inſidiatori. Sin autem calathulum aut ſiſtra abſtuleris, aut aliquid aliud ludicrum, indignantur & ægrè ferunt, ſe dilacerant & ſolum pulſant. Ita etiam quidam, videntes diabolum paterna omnia auferentem, rident, ad eum tamquam ad amicum accurrentes: ſi quiſquam autem aut poſſeſſiones, aut diuitias, aut puerile aliquid abſtulerit, ſe diſcerpunt. *a Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti aliquando ſapite. Nolite pueri effici ſenſibus.* *b* Parui enim pueri, parua quidem hianti ore ſtupent & mirantur; rerum verò valde magnarum, non tantâ tenentur admiratione: *nolite pueri effici*; hoc eſt, *inſipientes*, vbi oportet eſſe ſapientes.

c Pueris quidem ijs, qui ſunt adhuc paulò minores, patres præbent eiuſmodi: calceos, veſtes, aureas quaſdam bracteas & armillas. Poſtquam autem creuerint; illis eis ablatis dant alia majora. Ita etiam fecit Deus: nos à paruis illis & puerilibus abducens, ea quæ ſunt in cęlis pollicitus eſt. Ne hæc ergo quæ fluũt & prætercurrunt, admireris, nec ſis puſilli & abiecti animi.

a Sed

a *Pſal. 93.1, ad Cor. 14.* b *Chryſoſt. hom. 36. in hunc locum.*
c *Chryſoſt. hom. in Pſalm. 4.*

a Sed maiorum nugæ negotia vocantur; puerorum autem talia cùm ſint, puniuntur à maioribus.

b Beatus vir cui nomen Domini ſpes eius, & non reſpexit in vanitates, & inſanias falſas. Qui non reſpicit hæc beatus eſt, qui autem reſpicit, *inſanus* atque *furioſus eſt*, & ideò reſipiſcat vnuſquiſque à furore ſæcularium cupiditatum, quæ ita mentem, animamque perturbant, *vt compos eſſe non poſſit.*

c Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias meas ne memineris [*Domine.*]

d Ipſos namque fatuos videmus (quos vulgò moriones vocant) ad cordatorum delicias adhiberi, & in mancipiorum æſtimatione, precioſiores eſſe cordatis. Et ſuum paruulum filium, à quo garriente talia pater lætus exſpectat, prouocat; ſed dum ſpes ſubeſt incrementorum, & ingenij lumen acceſſurum creditur ætatis acceſſu, fit vt conuicia paruulorum, etiam in parentes, non ſolùm iniurioſa non ſint, verùm etiam grata atque iucunda. [Quid] quòd in hęc etiam concitentur ſtudio ridendi, & vanitate maiorum? nam plerumque illa ætas, jam patrem, matremque agnoſcens, neutri eorum audet maledicere, niſi ab altero eorum, aut ab vtroque, vel permiſsà vel iuſsà.

III.

a *Aug. Con.* 1. *cap.* 9. b *Ambr. in Pſalm.* 118. *Octon.* 5. c *Pſalm.* 24. d *Auguſt. l.* 1. *de peccat. mer. cap.* 35.

Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum; ſana me Domine, quoniam conturbata ſunt oſſa mea! Pſal. 6. 3.

III.

Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum: ſana me Domine, quoniam conturbata ſunt oſſa mea. *Pſalm. 6.*

Conquerar! an ſileã? iuſtas habet ira querelas,
Heu ſine Pœoniâ ſola relinquor ope!
Non ego, iuſſa licet iuratis credere verbis,
Speraſſem, cordi non magis eſſe tibi.
Siccine tardus ades, neq; noſtra pericula tangunt?
Quæ potuit tantæ cauſſa fuiſſe moræ?
O mea ſpes! Numen quo non præſentius ægris,
Sic potis es noſtri non memor eſſe mali?
Nunc aderãt pariter Podalyrius, atq; Melampus,
Phillyrides Chiron, Pœoniúſque ſenex.
Multáque præterea comitata Machaone turba;
Quique aliquod medicâ nomen ab arte gerunt:
Tu ſolus deeras morborum publica cura,
Póſtque tot Hippocrates vltimus ecce venis.
O mea ſpes! numen quo non præſentius ægris,
Sic potis es noſtri non memor eſſe mali?
Omnibus eſt oris viſus color indice linguâ,
Omnibus admotâ vena notata manu:
Nil, aiunt, vitale rubet, neque languida certas
Vena notat, pulſu præmoriente moras.
Idque ego plus ipſis deprendo medentibus ægra.
Deſtituit medicos ars ſua, méque ſalus.
Quidnam igitur ſperem fugientibus orba Magiſtris,
Morbus vbi vincit ſæuior artis opem?

Cœca

Cœca per infectas ſerpunt contagia venas,
Imáque ſubſidit lapſus in oſſa dolor;
Et caput & cubiti ſe ſuſtentare recuſant,
Tinctáque vix Baccho vena medente redit.
Et iam vix animæ ſupereſt pars ultima noſtræ,
Heu paror inferijs proxima pompa meis!
Denique qui morbos cupit omnes diſcere noſtros,
Copia quod fieri non ſinit, ille cupit.
Hic ſtatus, hæc rerum facies miſeranda mearũ eſt,
Nec iuuor vllius, qui medeatur, ope.
Aſpice vix noſtram poteris dignoſcere formam;
Vultus abeſt vultu, ſèque nec ipſe refert.
Lumina ſuffoſſis retrò fugêre cauernis,
Magnáque purpureis facta ruina genis:
Nec quiſquam hanc ferro potuit compeſcere noxã,
Quin caput & faciem carperet atra lues.
Tetrica quid memorem vigilis faſtidia lecti?
Quáque manu tangi vulnera cruda timent?
Vulnera prôh nullis mulcenda Machaonis herbis!
Qualia, quæ ſecuit barbarus enſis, hiant:
Vulnera, ſecretas animi populantia fibras,
Quæ nullus medicâ claudat hiulca manu.
Nempe graues, mea ſunt, quæ feci, vulnera noxæ,
Vulnera trux animæ carnificina meæ.
Adde, quod intus, apũ dirus mihi turgeat hydrops,
Lentáque quod meditor nauſea tardet opus.
Tenſáque ventoſi propè rumpant ilia faſtus,
Et Veneris tacitus pectora cancer edat.
Hæc ego ſæpè dedi varijs tractanda Magiſtris,
Semper at oblatæ cura fefellit opis.
Scilicet ipſe ſuas, hic tentet inaniter artes,
Qui raptum Androgeo reddidit arte diem.

Quíque

Quique poteſtates ſuccorum norat & vſum,
Vna ſalus ægris ſpèſque, Epidaure, tuis.
Nec iuuet hic Chiron, operoſæ viribus herbæ,
Nec ſummum medici numen Apollo chori.
Officium tanto cedit minus omne dolori,
Non habet hic vllum ſuccus, odórve locum.
Quas igitur ſpectem, veſtri niſi Numinis, aras,
Funeribus nullis quas Libitina notat?
O mea ſpes! Numen quo non præſentius vllum!
Ecce tuam veneror, mortua pænè, manum.
Sanus Apollineâ non indiget arte vel herbâ,
Lege Machaoniæ, qui dolet, artis eget.
Mens mihi læſa dolet plus ſimplice vulneris ictu;
Ne doleat, vires experiare tuas.
Illa ego ſum, Solymis quam prædo cruentus arenis,
Strauit, & immiti diffidit enſe latus.
Tu Samarita, mero; Tu vulnera mitis oliuo
Obline, barbaricâ vulnera facta manu;
Quóſque Leuita negat, medicos inuerge liquores,
Creſcet ab infuſo rore, meróque ſalus.

Miſerere

Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum: ſana me Domine, quoniam conturbata ſunt oſſa mea. Pſalm.6.verſ.3.

a ÆGROTUS ſum, ad medicum clamo, cæcus ſum, ad lucem propero; mortuus ſum, ad vitam ſuſpiro. Tu es medicus, tu lux, tu vita, IESU NAZARENE; miſerere mei filij Dauid; miſerere mei fons miſericordiæ. Audi quid ad te clamet infirmus;Lux quæ tranſis, exſpecta cæcum; præbe ei manum vt ad te veniat, & in lumine tuo videat lumen.

b Imperfecta enim mea plurima vident oculi tui. Mitte, quæſo, manum pietatis tuæ in me, & tolle de me, quicquid offendit oculos pietatis tuæ in me. Coram te Domine eſt ſanitas & infirmitas mea. Illam precor ſerua,iſtam ſana. *Sana me Domine & ſanabor:ſaluum me fac & ſaluus ero.* Tu qui infirma ſanas & ſanata conſeruas. Tu qui nutu tuo reſtauras diruta & collapſa.

c Utinam tibi Domine, aliquæ filiæ Hieruſalem nuncient languores meos; ſi qui ſunt in me qui commendari tibi digni ſunt;nam multi ſunt in me indigentes curati.O me felicem ſi aliquis Centurio cæleſtis dicat tibi: *Domine puer meus iacet paralyticus in domo, & malè torquetur!* vtinam Domine ſtatim reſpondeas, *Ego veniam*

a *Aug.ſoliloq.cap.2.* b *Aug. medit.c.36.* c *Guilb.Abb, ſerm.46.in Cant.*

niam, & curabo eum. Dic Domine verbo, & ſanabor. Verbo enim ades, quia verbum es.

a Medicinas de terrâ, propter ſingulas quaſque ſuas corruptelas creaſti. Singula ſolatia ſingulis malis obuiantia præparaſti; quoniam es miſericors & miſerator.

b Hei mihi, Domine, miſerere mei. Hei mihi, ecce vulnera mea non abſcondo. Medicus es, æger ſum, miſericors es, miſer ſum.

c Nunquid non potens eſt manus tua Deus omnipotens ſanare omnes languores animæ meæ?

d Multas infirmitates habet anima noſtra. Quot peccata, tot infirmitates.

e Ægrotat humanum genus, non morbis corporis, ſed peccatis.

f Non modò enim paralyſi diſſolui, verùm etiam peccare, languor eſt, & longè illa languore deterior, ac tantò vtique, quantò eſt corpore anima præſtantior.

g Præſta mihi Domine medicinam, vnde mea poſſint curari vulnera; viſita me infirmum, cura me ægrum, ſana me languentem, & ſuſcita me mortuum.

h Varios ſiquidem languores habemus animarum, & hi ſunt quibus [Chriſtus] principaliter vult mederi.

Propterea enim illas ægritudines ſanat, vt iſtas

a *Aug. ſoliloq. c.*20. b *Aug. li.* 10. *conf. c* 28. c *Idem. ibid. c.*30. d *Hieron. in Pſal.* 162. e *Aug. ſerm.* 59. *de verbis Domini, cap.* 11. f *Chryſ. hom.* 14. *in c.*4 *Matth.* g *Aug. med. cap.* 40. h *Chryſ. in c.*4. *Mar. hom.* 14.

iſtas ſcilicet de noſtris animabus expellat.

a Animæ languor peccatum eſt, vnde dixit Propheta: *Sana animam meam, quia peccaui tibi*, languor animæ noſtræ ſuperbia eſt, auaritia eſt.

b Etiam in typo mulieris illius, ſocrus Simonis & Andreæ, varijs criminum febribus, caro noſtra languebat, & diuerſarum cupiditatum immodicis æſtuabat illecebris. Nec minorem febrem amoris eſſe dixerim quàm caloris. Itaque illa animum, hæc corpus inflammat: febris enim noſtra auaritia eſt: febris noſtra, libido eſt, eò quòd ignitæ ſint cupiditates: febris noſtra, iracundia eſt: febre libido flagrantior eſt, grauiuſque præcipitat & inflammat.

c Vexabat enim nos morbus grauis ac febris vehemens, decumbebamuſque, non in lecto, ſed in ipſamet vitioſitate, perinde ac in ſtercore. In improbitate voluptabamur, ſcatentes vlceribus, fœtorem ſpirantes, ſqualidi, incurui, vmbræ potiùs quàm homines.

d Quin iacet toto orbe, ab Oriente vſque ad Occidentem, grandis ægrotus; ſed ad ſanandum grandem ægrotum deſcendit omnipotens medicus. Humiliauit ſe vſque ad mortalem carnem, tanquam vſque ad lectum ægrotantis.

e Vidit in ſtercore iacentem, à vermibus exulceratum, à febri & fame oppreſſum, nullo non

a *Amb. tract. de 42. manſionibus.* b *Amb. l. 4. in c. 4. Luc.* c *Chryſ. in c. 3. ad Philip. ſer. 11. digreſſione morali.* d *Aug. ſer. 39. de verbis Domini, c. 11.* e *Chryſ. in c. 3. ad Philip. ſerm. 11.*

non morbi genere laborantem. Nam & febris vexabat [hoc enim eſt improba cupiditas] & inflammationes vrgebant [hoc enim arrogantia] & quædam inſatiabilis fames occupabat [hoc enim auaritia] & ſanies vndique [hoc enim ſcortatio] & cæcitas oculorum [hoc enim idololatria] & ſurditas & ſtupor [hoc enim erat, lapides & ligna adorare, & cum illis colloqui] & multa deformitas [hoc enim vitioſitas] triſte nimirum quiddam & morbus grauiſſimus. Vidit, abſurdiùs(quàm inſanientes ſoleant) loquentes, & lignum & lapidem Deum vocantes. Vidit in tantâ vitioſitate; nec tamen abominatus eſt, non amarior factus, non auerſatus eſt, non odio proſecutus; Dominus enim erat, & opus ſuum non oderat. Deinde quid facit? optimi medici more parat pretioſa pharmaca;

a Et quia ipſe eſt & verbum Dei, ægris ſuis non herbarum ſuccis, ſed verborum ſacramentis medicinam conquirit.

b Erat namque Archiatros, qui poſſet curare omnem languorem, & omnem infirmitatem.

c Nouerat, venâ inſpectâ, quid intùs ageretur in ægroto.

d Erat humanarum ægritudinum Pæonius Medicus & ſanctus ægrotæ animæ incantator. *Saluum*, inquit, *fac ſeruum tuum Deus meus ſperantem in te. Miſerere mei Domine, quia clamaui*

a *Orig. hom.* 1. *in Leuit. c.* 12. & 13. b *Orig. hom.* 1. *in Pſalm.* 37. c *Auguſt. in Pſalm.* 43. d *Clem. Alex. l.* 1. *Pædagog. c.* 2.

ad te totâ die. Bonus autem Pædagogus, qui eſt ſapientia (qui verbum Patris, qui fabricatus eſt cœlum) vniuerſi figmenti curam gerit, eiuſque corpori & animæ medetur: qui eſt omni ex parte ſufficiens medicus, humanæ naturæ ſeruator: *Surge*, inquit Paralytico, & ſublato, in quo jaces, grabato, *vade domum*; & qui priùs erat infirmus, extemplò ſanus & firmus euaſit. Et mortuo Lazaro dixit *egredere*; ille verò mortuus, ex ſepulchro exijt, qualis erat anteqnam moreretur, meditatus reſurrectionem.

a Ideò autem tot ſaluauit febricitantes, tot languidos, tot claudos, tot cæcos & aridos, ne deſperet de ſe peccator: medicum ſe vocat, & non ſanis ſed malè habentibus opportunum.

b Et ſicut ille qui medetur vulneri corporis, adhibet quædam contraria; ſicut frigidum calido, vel adhibet etiam quædam ſimilia: ſic Dei ſapientia hominem curans, ſeipſam exhibuit ad ſanandum; ipſa medicus, ipſa medicina. Quia ergo per ſuperbiam homo lapſus eſt, humilitatem adhibuit ad ſanandum. Serpentis ſapientiâ decepti ſumus, Dei ſtultitiâ liberamur. Iam verò ſimilia, quaſi ligamenta membris & vulneribus noſtri adhibita, illa ſunt, quod per feminam deceptus, per feminam natus; homo homines; mortales; morte mortuos liberauit.

c Quod ſi te ergo fortaſſe animarum noſtrarum prædo & tyrannus, vel à Hieruſalem in

a *Aug. vel quis alius lib. de verâ & falsâ Pœn. c. 5.*
b *Aug. de doctrina Chriſt. lib. 1. c. 14.* c *Naz. orat. 16.*

in Hiericho deſcendentem, vel alibi vſpiam inermem & imparatum nactus, vſque adeò ſauciauit,

a Clama: *Ego dixi, Domine miſerere mei, ſana animam meam, quoniam peccaui tibi*: ſanat te Deus, confitere tantùm vulnus tuum. Iaces ſub manibus medici; patienter implora auxilium, fouet, vrit, ſecat; æquanimiter tolera, tantùm noli attendere niſi vt ſaneris; ſanaberis autem, ſi oſtendas te medico; non quia ille non videt, ſi tu te abſcondas, ſed ipſa confeſſio initium ſanitatis eſt.

b Vulnus, medicum quærit, Medicus, confeſſionem exigit.

c *Conuertere ad me*, ait Dominus, *Numquid reſina non eſt in Galaad, aut medicus non eſt ibi? quare non aſcendit ſanitas filiæ populi mei?* grandi plagæ altâ & prolixâ opus eſt medicinâ.

d Totum enim genus humanum, eſt ille homo, qui iacebat in viâ ſemiviuus, à latronibus relictus; quem contempſit tranſiens Sacerdos & Leuites; & acceſſit ad eum currandum eique opitulandum tranſiens Samaritanus, in quo Samaritano, ſe voluit intelligi Dominus noſter JESUS CHRISTUS.

e Ideò vnuſquiſque noſtrûm, cordis & corporis genua flectens, oret Dominum noſtrum JESUM CHRISTUM (*qui ſanat omnes infirmitates noſtras*) Et cum Prophetâ dicat: *Sana*

a *Auguſt. hom.* 12. b *Ambr. in Pſalm.* 40. c *Ambr. ad Virgin. lapſam c.* 8. d *Auguſt. ſerm.* 37. *de verbis Dom.* e *Ambr. de* 42. *manſ. manſion.* 3.

me Domine & ſanabor, *ſalua me*, *& ſaluabor*, dicat & cum Dauid: *Sana me Domine*, *quoniam conturbata ſunt omnia oſſa mea.*

a Omnis enim qui medicum non agnoſcit, phreneticus eſt. Nam quoties phreneticos videmus medicis contumeliam facere, reſiſtere ſanitati, nolle curari, deridere veram curam?

b Currite ad medicum dum poteſtis; ne, cùm velitis, non poſſitis.

c Si adhuc quibuſdam perturbationibus anima quatitur poſt remiſſionem peccatorum, languor eſt; *ſanat & omnes languores tuos.* Sanabuntur omnes languores tui, noli timere. Magni ſunt, inquies; ſed maior eſt medicus. Omnipotenti medico nullus languor inſanabilis occurrit; tantùm tu curari te ſine; manus eius ne repellas, nouit quid agat. Non tantùm delecteris cùm fouet, ſed etiam toleres, cùm ſecat. Tolera medicinalem dolorem, futuram cogitans ſanitatem: ferto ergo manus eius, ô anima, quæ benedicis eum, non obliuiſcens omnes retributiones eius, *ſanat enim omnes languores tuos.*

d Planè committamus nos medici manui, non enim errat, vt ſanum pro putri ſecet. Nouit quod inſpicit, nouit vitium quia ipſe facit naturam: quid ipſe condidit, quid de noſtrâ cupiditate acceſſit, diſceruit. ſcit ſe ſano homini præceptum dediſſe, ne languorem incurreret; dixiſſe in Paradiſo, hoc manduca, & hoc

a *Chryſoſt. in Pſalm.* 26. b *Ibidem.* c *Auguſt. in Pſalm.* 102. d *Auguſt. in Pſalm* 40.

hoc noli. Non audiuit ſanus medici præceptum, vt non caderet; audiat vel ægrotus vt ſurgat.

a Quiſquis ergo es, ô Chriſtiane, qui ſanitatem iactas, & te vulneratum fuiſſe diſſimulas, qui integritate gaudes, & te ægrotum fuiſſe non meres, qui te deſtitutum iacuiſſe non reſpicis, ſed erectum in Eccleſia gloriaris; ama CHRISTUM qui te à prædonibus liberauit, dilige Dominum qui te proſtratum iacentemque erexit. Dilige, inquam, Dominum qui te in Eccleſiæ ſtabulum, per ſemetipſum, inuexit; qui rectori ſtabulario commendauit; qui duos denarios, hoc eſt, legem & Euangelium in eruditionem tuam erogari præcepit. Dilige, inquam, Dominum qui tibi dicit: *Ecce ſanus es.* Dominus enim caram tuam ſalutem habet, qui propter te in ſæculum venit, & te à nefandis latronibus liberauit.

a *Chryſ. in cap.* 10. *Luc. hom. de Samar.*

Vide humilitatem meam et laborem meum, et dimitte vniuerſa delicta mea! Pſal. 24. 4.

IV.

Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte vniuerſa delicta mea. *Pſalm.* 24.

ASpicis, heu ſæuus! noſtris neq; tangere curis?
Aſpicis, & credi vis tibi, me quòd ames?
Futilis ignaro cantetur fabula vulgo;
Sentit amicorum vulnera, quiſquis amat.
Aſpicis & pateris; neque cura eſt vlla iuuandi;
Verus amor promptam non ita tardat opem.
Aſpice, quàm turpi ſubigar damnata labore,
Aſpice, cui tandem colla premenda iugo.
Si foret ingenuâ ſaltem labor indole dignus,
Nec nimis abiectæ vilius artis opus.
Multa meos caſus magnorum exempla leuarent,
Et faceret propriam, ſors aliena, leuem.
Sæpè Ducum proauos, Regéſque nouerca coëgit
Auguſtas operi ſors adhibere manus:
Protæa frenantem ſeptemplicis oſtia Nili,
Sic oras miſeram, Rex Menelae, ſtipem.
Dextra Syracuſij ſceptris aſſueta Tyranni
Sic ferulas, pueris ſceptra verenda, tulit.
Flenda exẽpla quidẽ, tamen haud ducenda pudori,
(Non etenim miſeris ſunt ſua fata probro)
Aſt mea non lacrymis, ſed digna pudore ruina eſt,
Quæ roto ſeruiles, ſponte ſubacta, molas.
Qualis ab infidâ Sampſon detonſus amicâ,
Circuit indignas, hoſte iocante rotas.

Atq; vtinam famulas tantùm damnarer ad artes!
Explerem ingenuâ ſordida penſa manu:
Turpibus at ſeruum vitijs addicere pectus,
Exulis aſperius mancipijque iugo eſt.
Ah pudet! & (duplicis noua quæ mihi cauſa ruboris)
Ipſa meum damnans execror author opus.
Vix benè pertæſum eſt, rurſumq; reuoluitur error,
Creſcit & attextis nexa catena malis.
Scilicet illa manet plectendas vltio noxas,
Admiſſum ſequitur culpa ſecunda ſcelus.
O quàm ſæpè meo ſenſi hæc diſcrimina damno!
Nec tamen eſt damni mens reuocata metu.
Nempe trahor vario ſtudia in diuerſa duello,
Vt ratis ambiguis iam pila facta Notis.
Et trahit hinc (vitij quæ lena comeſq;) voluptas?
Quique ſubit vitium, retrahit inde dolor.
Sæpiùs illa tamen redit è certamine victrix,
Aſſiduus vitio ſit licet ille comes.
Sic habet alternos virtus, vitiumq; triumphos,
Et meus æterno vertitur orbe, labor.
Tu ſuper hæc etiam loris ſeruilibus inſtas,
Addis & in pœnas verbera dura meas;
Pœnáque cùm culpæ ſit culpa, ſecunda peractæ
Supplicijs pœnas adijcis vſque nouas.
Nempe Ixionius non eſt modò fabula gyrus,
Vincta ſed æternæ vertor in orbe molæ.
Aſpicis hæc durus noſtro neque tangere fato?
Aſpice, & in pœnas mitior eſto meas.

Vide

Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte vniuerſa delicta mea. *Pſalm.* 24.

a IN *quantam tribulationem deueni! in quos fluctus triſtitiæ, in quâ nunc ſum; qui iucundus eram & dilectus in poteſtate meâ! nunc verò reminiſcor malorum quæ feci.*

b Vide humilitatem meam, attende deiectionem infirmitatis meæ.

c Contrarietas culpæ facta eſt homini pondus pœnæ; vt corruptioni ſuæ malè liber ſeruiat, qui benè ſeruus de incorruptionis libertate gaudebat.

d Nunc etenim menti cedit caro, nuncque viciſſim
Mens carnem ſequitur. ———
Namque bonum cupiens, facit id tamen ipſa quod odit;
Seruitium lachrymis perſequitúrque graue.

e Quamuis [enim] quiſpiam locuples ſit & generoſus, eſt tamen inter abiectos abiectiſſimus, cùm à peccato vincitur, quemadmodum enim ſi Rex quiſpiam barbarorum ſeruus fiat, omnium eſt miſerrimus, ſic qui in peccato viuit. Barbarum namque peccatum eſt, animam enim ſub Tyrannidem redigit;

a *Math.* 6. b *Beda in Pſalm.* 24. c *Greg.cap.*22. *in.c.*7.*Iob.* d *Nazianz.carm.de animæ calamitatibus* e *Chryſoſt.hom.* 9.*in epiſt.* 1.*ad Cor.* 10.4.

nihil enim tam præter rationem eſt; quàm peccatum; vnde ait Propheta, *Homo cùm in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus.*

a Sanè ſi intelligamus ſpiritualiter, quæ ſit Ægyptiorum ſeruitus; agnoſcimus, quia ſeruire Ægyptijs, non aliud eſt, quàm obnoxium fieri carnalibus vitijs, in quod vtique vnumquemque non extrinſecus illata neceſſitas cogit, ſed ſegnities animi & libido ac voluptas corporis ſubegit, cui ſe animus per concordiam ſubdit. Denique & Saluator de libertate & ſeruitute in Euangelio diſſerens, ita loquitur: *Omnis*, inquit, *qui peccat ſeruus eſt peccati.*

b Sicut ergo Ægyptus (ita terrena prouincia) filijs Jſraël, domus dicitur ſeruitutis, ad comparationem Judææ & Jeruſalem (quæ eis domus efficitur libertatis) ita ad comparationem cœleſtis Hieruſalem (quæ ut ita dicam; mater eſt libertatis) totus hic mundus, & omnia quæ in hoc mundo ſunt, domus eſt ſeruitutis.

c Quid ergo mirum ſi mundus multa vapulat? ſeruus eſt, ſciens voluntatem Domini ſui & faciens digna plagis; non ergo recuſet vapulare multis, quoniam ſi non vult audire præceptorem iniuſtè, juſtè patietur vltorem; vel non murmuret contra caſtigatorem, cùm videat ſe plagis dignum, vt miſericor-

a *Orig. hom. 16. in cap. 67. Geneſ.* b *Hom. 8. in c. 15. Exod.* c *Auguſt. ſerm. 12. de verbis Domini.*

ſericordiam mereatur.

a Flagellum equo, & camus aſino, & virga in dorſo imprudentium.

b Ergóne beſtiæ ſumus nos? beſtiæ prorſus. *Homo cùm in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus.*

Aſinini quidam & beſtiales motus legem contrariam habent. Cùm jeiunare conſentis vrget gulæ illecebra; eùm vigilare proponis, ſomnolentia premit: *quid faciemus huic aſino?*

c Eadem peccatores ſpiritualiter feremus, quæ [Samſon] carnaliter ad noſtram eruditionem expreſſa, ſuſtinuit. Ita enim nobis, vt illi hoſtis illudet, a *& vertendis molis velut aſinos deputabit.* Vnde nos Dominus (ne collum noſtrum, non ſubditum jugo Chriſti dignum faciamus *aſinariâ molâ*) admonet per Prophetam; *nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus.* Homo enim, vt alibi dicit idem Propheta, *non intelligens honorem ſuum, comparatur iumentis & ſimilis efficitur.* Quod in Rege Babylonio videmus euidenter expletum, qui ſtoliditatis impiæ & vecordis ſuperbiæ pœnam, ſenſu hominis exutus in belluino hoc corde ſuſtinuit. Etenim homo in errore poſitus & in juſtitiâ relapſus, juſtè vt Sampſon ſapientiæ pariter & gratiæ virtute deſertus, cæcitate punitur & *molâ,*

 quia

a *Prou.* 26. v. 3. b *Bernard. ſer.* 3. *ſuper* Qui habitant in adiutorio. c *Bernard. ſerm.* 5. de *Aſcenſ.* d *Paulin. epiſt.* 4. *ad Seuerum.*

quia dignus eſt *opere iumentario*, qui ſemetipſum lumine rationis orbauerit, & in ſimilitudinem belluarum, corporis ſeruus, abiecerit. Conſidera huiuſmodi mortalium vitam, & tota tibi ſpecies *iumenti molentis* occurrat. Vt ille panis oculos corporis, ſic iſte ſordibus vitæ ſuæ oculos mentis obſutus, per errores ſuorum ſenſuum, quaſi circa *ambages molarum* laborioſa miſer ſtatione verſatur, vſui ſuo vacuus, laborioſus alieno. Stat in viâ peccatorum compeditus vinculis cupiditatum ſuarum, & ipſe ſibi carcer eſt obſeſſus tenebris erroris ſui, & conſcientiæ ſqualore concretus in ſemetipſo *piſtrini ergaſtulum* patitur, ſaxum cordis ſui pertinaciâ iniquitatis induratum quaſi *molam verſat*, farinam hoſtibus ſuis, de corruptâ animæ ſuæ fruge, conficiens; quia ſicut ſcriptum eſt: *peccator de animâ ſuâ currit.* Ita qui peccatum operatur de molâ vitæ ſuæ, hoſtile triticum molit vt Zabulum paſcat, cui panis eſt anima, quæ ſibi fames eſt.

a Sunt autem & *molarum differentiæ*, vt ſint quædam earum humanæ, aliæ aſinariæ. Et humana quidem eſt illa de qua ſcriptum eſt: *Duæ erunt molentes ad vnam molam, vna aſſumetur & altera relinquetur.*

b Diſcutiamus ergo quæ molant, quid molant quidve piſtrinum ſit: & fortaſſe mundus iſte piſtrinum eſt, & quod in eo humani cor-

a *Orig. tract. 5. in Matt. cap. 18.* b *Ambroſ. in cap. 17. Luc.*

corporis forma referatur, in quo anima noſtra velut quodam carcere includitur, panem ſi conſulat boni, operatura cœleſtem. In hoc ergo piſtrino anima obnoxia delictis triticum molendo madefactum & graui humore corruptum, non poteſt interiora ab exterioribus ſeparare, & ideò relinquitur, quia eius ſimilago diſplicuit.

a Aſinaria autem mola non irrationabiliter dici poteſt grauiſſimum hominis malum, quod ſemper deorſum trahit.

b Nam quid per *molam aſinariam*, niſi actio terrena ſignatur, quæ dum colla mentis per ſtulta deſideria conſtringit, hanc *in laboris circuitum* mittit.

c Molendinum enim labor eſt huius ſæculi;

d Et molendinum puto dictum mundum iſtum, quia rotâ quâdam temporum voluitur, & amatores ſuos conterit.

e Teſtatur Sampſon Allophylis captus, qui poſtquam oculos perdidit, *ad molam* deputatus eſt; quia nimirum maligni ſpiritus poſtquam tentationem ſtimulis intùs aciem contemplationis effodiunt, foras *in circuitum laborum mittunt.*

f Et quare in *molendino*? quia in iſto

B 7 mundo

a *Origen. tractat.* 5. *in Matth. cap.* 18. b *Gregor. lib.* 6. *moral. cap.* 26. *in cap.* 3. *Iob.* c *Auguſt. ſerm.* 107. *de tempor.* d *Auguſt. in Pſalm.* 36. e *Gregor.* 7. *moral.* 16. *in cap.* 6. *Iob.* f *Auguſt. in Pſalm.* 132.

mundo verſantur : vbi *molendinum* intelligitur, quia *ſic vertitur mundus iſte, quo modo mola.*

a Quare in *molendino ?* quia defuncti in ſæculo, *circuitu* rerum temporalium, tamquam *molâ* detinentur.

b Et trahebat me poſt ſe, *in circuitu,* de vitio in vitium, & de luto in lutum.

c Vnde bene quoque per Pſalmiſtam dicitur, *Deus meus, pone illos vt rotam,* vt rota ponuntur quippe iniqui, quia in *circuitu laboris miſſi*, dum ea quæ antè ſunt negligunt, & ea quæ deſerenda ſunt ſequuntur, ex poſterioribus eleuantur, & in anterioribus cadunt.

d Hinc eſt enim quod per Pſalmiſtam dicitur: *in circuitu impÿ ambulant*; quia dum interiora non appetunt, in exteriorum labore fatigantur.

e Miſer ego homo! quis me liberabit à calumniâ huius pudendæ ſeruitutis? miſer ſed liber, liber quia homo, miſer quia ſeruus, & pro ſeruitute quidem miſerabilis, ſed pro voluntate inexcuſabilis. Voluntas enim eſt quæ ſe, cùm eſſet libera, ſeruam fecit peccati, peccato aſſentiendo, quia qui facit peccatum ſeruus eſt peccati.

V.

a *In Pſalm.* 99. b *Auguſt. ſoliloq. cap.* 6. c *Gregor. lib.* 16. *moral. cap.* 30. *in cap.* 24. d *Gregor. lib.* 2. *moral. cap.* 4. *in* 1. *cap. Iob.* e *Bernard. hom.* 81. *in Can.*

Memento, quæſo, quod ſicut lutum feceris me, et in puluerem reduces me! Job. 10.

5.

V.

Memento, quæſo, quòd ſicut lutum feceris me, & in puluerum reduces me. *Iob.* 10.

ERgóne cœlituûm iam nata obliuia regnis?
Quis Ganymedæo miſcuit illa ſcypho?
Quid facit immemores ad noſtra negotia Diuos?
Lethæas Superi fortè bibiſtis aquas?
Oblita es mea lux, aut vis oblita videri,
Cùm dubitas proprium quale creâris opus.
Si neſcis, referam; ſi ſcis, cur fingere pergis?
Me Tua de luteâ dextera fecit humo.
Quæris vbi? toto lucus eſt notiſſimus orbe:
Primus vbi pater eſt conditus, hortus erat.
Fons vbi de riguis argenteus exilit herbis,
Quadruplicíque ſuas flumine findit aquas.
Scire lubet tempus? minimo poſt tempore, falſas
Cum maris aggeribus terra coegit aquas.
Addo, (quod hiſtoriæ facit, hâc quoque parte, probandæ)
Puniceo rubuit Dædala gleba ſolo.
Hinc tribus es modicam digitis admenſus arenam,
Primáque maſſa mei corporis illa fuit.
Nec primis erit his natalibus exitus impar,
Nil niſi puluis eram, nil niſi puluis ero.
Sic faber argillam Samijs dum repperit agris,
Ædificat facili pocula ficta luto.
Principio, terræ ſegmenta ligonibus vrget,
Inde leui madidam flumine mollit humum;

Denique

Denique materiem pernix rota verſat in orbem,
Amphoráque admotæ naſcitur arte manus;
Naſcitur, at mediâ vix amphora vixerit horâ,
Frangitur, inq; ſuam fracta recurrit humum.
Haud magè firma meæ fundamina condita vitæ,
Et leuis extremos finiet vmbra dies.
Cur igitur, veluti fugæ non ſatis incitet annos,
Præcipites glomerat mobile tempus equos?
Sponte, meus puluis, nimis heu cito ſponte fatiſcit,
Et mea, non vllo, vita premente fugit!
Si mihi, ſeu vitreâ concreuit Olympus ab vndâ.
Cælite cryſtallo membra gelata forent!
Aut quales memorant, cæleſtia lumina, ſtellas,
Quas ſuus è liquidis condidit author aquis:
Aut foret Angelicæ munus, ſine corpore, vitæ,
Eliſijs qualem mentibus eſſe ferunt!
Sperarem Angelicis æqualia ſæcula luſtris,
Cœleſtéſque annos, ſideriòſque dies.
Sed data ſquammigeræ mage fortia corpora turmæ
Quam peperit viridi Doris aquoſa patri.
Quin etiam volucres cuius melioribus ortæ,
Plumea queis nitidæ membra dediſtis aquæ.
O vtinam rigidis mihi ſtent adamantibus artus,
Aut durent neruos firma metalla meos!
Felices Scythiæ fato meliore ſorores,
Fama quibus fuluo finxit ab ære manus,
Cuíque fuit ſolo corpus penetrabile talo,
Ærea nam reliquum lamina corpus erat:
Sed quid ago, damnóque mei cunabula limi?
Aut queror è fragili corpora ficta luto?
Non bene vaſa ſuo faciunt conuicia fabro,
Nec faber ipſe ſuum iure refutat opus.

Memento,

Memento, quæſo, quòd ſicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me. *Iob.* 10.

a SVRGE, *& deſcende in domum figuli, & ibi audies verba mea. Et deſcendi in domum figuli, & ecce ipſe faciebat opus ſuper rotam, diſſipatum eſt vas, quod ipſe faciebat è luto, manibus ſuis: conuerſuſque fecit illud vas alterum; ſicut placuerat in oculis eius, vt faceret, & factum eſt verbum Domini ad me dicens: Numquid ſicut figulus iſte, non potero vobis facere, domus Iſraël, ait Dominus? Ecce ſicut lutum in manu figuli, ſic vos, in manu mea.*

b Volens Propheta, Dei oſtendere potentiam & hominis fragilitatem, comparat Deum figulo & hominem luto; quod nihil poteſt aduerſus Deum, ſicut nec lutum aduerſus figulum; vnde Rom. 9. dicitur: *numquid poteſt figmentum ei qui ſe finxit, dicere. Quid me feciſti ſic?* & Iſaię 45. *Væ, qui contradicit fictori ſuo, teſta de ſamijs terræ. Numquid dicet lutum figulo ſuo, Quid facis?* & Iſaiæ 64. *Et nunc Domine Pater noſter tu es; nos verò lutum; & fictor noſter tu & opera manuum tuarum omnes nos.* igitur in domum figuli deſcendere, eſt conſiderare fragilitatem carnis

a *Hieremiæ* 18. b *Hugo Cardin. in hunc locum.*

nis ſuæ. Corpora autem noſtra dicuntur vaſa, quia continent liquorem ſiue theſaurum pretioſiſſimum, ſcilicet ſpiritum ad imaginem Dei creatum. 2. Rom. 4. *Habemus theſaurum iſtum in vaſis fictilibus.* Deus autem eſt figulus. Hoc autem vas, rectè dicitur ſuper rotam; vel propter corporis inſtabilitatem; vel quia idem eſt principium & finis ibidem, ſecundum illud Geneſis 3. *De terrâ es, & in terram ibis.*

a Vt lutum ergo homo factus eſt; quia de limo eſt ad conditionem ſumptus. Quod ſanctus vir benè pietati judicis obijcit, cùm poſtulans dicit: *Memento, quæſo, quòd ſicut lutum feceris me.* Ac ſi apertè dicat: Infirmitatem carnis conſidera, & reatum iniquitatis laxa. Vbi aptè quoque mors eius carnis adiungitur, cùm protinus ſubinfertur: *& in puluerem deduces me.* Ac ſi patenter poſtulet, dicens: Memento, quæſo, quòd per carnem à terrâ venio, & per eius interitum ad terram tendo.

b Hæc autem quæ de exteriori homine diximus, etiam interiori quemadmodum poſſint congruere, libet vt breuiter replicando monſtremus. *Memento, quæſo, quòd ſicut lutum feceris me.* Sicut lutum quippè homo noſter interior exiſtit: quia Sancti Spiritus gratia terrenæ menti infunditur, vt ad intellectum ſui conditoris erigatur; humana

a *Gregor. lib.* 10. *mor. cap.* 36. *in cap.* 10. *Iob.* b *Gregor. ibid. cap.* 37.

mana namque cogitatio, quæ peccati ſui ſterilitate aruit, per vim Sancti Spiritus, quaſi irrigata terra, virideſcit. Sed ſæpè, dum præceptis ſuperni doni virtutibus, ſine interruptione vtimur, ad privatam fiduciam, vſu continuæ proſperitatis eleuamur: vnde fit plerumque, vt idem qui ſubleuauerat, parumper ſpiritus deſerat, quatenus ipſum ſibi homines oſtendat Quod ſanctus vir protinùs exprimit, cùm ſubiungit, *& in puluerem deduces me.*

Quia, cùm per ſubtractionem ſpiritus mens aliquantulum in tentatione deſeritur, quaſi ab humore priſtino, terra ſiccatur; vt infirmitatem ſuam derelictus ſentiat, & ſine infuſione ſupernæ gratiæ, quantum homo aruit, agnoſcat: qui aptè quoque reduci ad puluerem dicitur, quia dimiſſus ſibi, cuiuſlibet aura tentationis raptatur.

b Hoc ergo (ſicut dignum erat) perpendentes homines ſancti, pulchra plaſmata in gloriam & honorem præparata, hunc ipſum Creatorem, ſuum plaſten; ſeipſos autem lutum appellauerunt; eleganti confeſſione, lacrymoſâ declamatione: *Et nunc Domine*, inquit, Iſaias, *Tu pater noſter es & nos lutum, & fictor noſter, & opera manuum tuarum, omnes nos.* Et ad Hieremiam loquitur idem plaſtes noſter Deus. *Nunquid ſicut figulus iſte, non potero vobis facere, domus Iſraël? ecce ſicut lutum in manu figuli, ita vos, in manu mea,*

a *Rupertus lib. 2. cap. 20. in Gen.*

mea, domus Iſrael. Oſtenderat enim illi figulum facientem opus ſuum ſuper rotam: *Et diſſipatum eſt*, inquit, *vas quod ipſe faciebat è luto manibus ſuis, conuerſuſque fecit illud, vas alterum, ſicut placuerat in oculis eius, vt faceret.* Hinc idem qui ſuprà dicit Iſaias: *Væ qui contradicit fictori ſuo, teſta de ſamijs terræ.* Hæc & illis ſimilia ſciens ille Iuriſperitus cœleſtis Paulus ait: *O homo tu quis ei qui reſpondeas Deo? Nunquid poteſt ſigmentum dicere ei qui ſe finxit; Quare me feciſti ſic? Aut nunquid non habet poteſtatem figulus; facere de eodem luto, aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam?*

a Magnum reuerentiæ documentum, magnum & congruum taciturnitatis & continentis linguæ inſtrumentum. Deus plaſtes noſter eſt, nos autem lutum. Monet hoc vehementi increpatione Apoſtolus vas electionis, placitumque æterni figuli opus, monet, inquam, nos, & mittit huc, vt cum Prophetâ iſto, præſens diuinæ poteſtatis exemplar videamus. Cùm enim abjectionem fratrum ſuorum Iſraelitarum congemuiſſet; *Quid ergo, inquit, dicemus? Nunquid iniquitas apud Deum? abſit*, nimirum vt hæc diceret, ipſe quoque mente humili; in iſto Prophetâ, deſcenderat in domum figuli, & viderat quod domus Iſraël lutum eſſet, æquè vt omne cœnum gentium; & quia non pro debito, ſed pro ſolâ gratiâ *Deus figulus omnium,*

a *Rupertus lib. 1. in Ieremiam cap. 10.*

nium, ſumpſit Abraham, cùm eſſet lutum Chaldaicum, & ex illo, & ex ſeminis eius maſsâ luteâ, fecit quæ voluit vaſa miſericordiæ, vaſa honoris & gratiæ. Quid amplius illi debebat, quàm vniuerſo luto generis Adæ? hoc ille ſapiens & humilis, & ideò verè ſapiens, quia humilis, viderat & humiliter ſentiebat; quia non propter figuli inertiam, ſed propter incomprehenſibilem Iuſtitiam, rebelle lutum in manu eius diſſipatum fuerat. Porrò vt ad ſpectandam ſimilitudinem figuli reuertamur, dicamus nunc quando figulus ille cognouit figmentum noſtrum, ſuſcipiendo puluerem noſtrum, tunc ipſe faciebat opus è luto manibus ſuis ſuper rotam adhibitis digitis ſuis, id eſt, donis Spiritus Sancti, vt perfecta iam in plenitudine temporis vaſa, theſauros ſuſciperent miſericordiæ & honoris. Sed auſum eſt infelix lutum blaſphemare figuli ſui digitos. Quid igitur? Nimirùm figulo juſtiſſimè digitos ſuos foris contrahente, & cum totâ manu feriente, diſſipatum eſt vas, diſſipatione validâ.

a Num quæram igitur quis fecit me? Tu Domine feciſti me, ſine quo factum eſt nihil, tu factor mei, ego opus tuum. Gratias tibi ago Domine Deus meus, per quam viuo ego, & per quem omnia viuunt, quoniam feciſti me. Gratias tibi plaſmator mei, quia manus tuæ fecerunt me & plaſmauerunt me.

a Nouiſti

a *Auguſt. ſoliloq. cap.* 31.

a Nouiſti figmentum noſtrum figulus noſter, & omnes quaſi lutum in manu tuâ.

b Nempe figmentum fragilius, quàm vaſa quæ illâ rotatione finguntur.

c Igitur quia ſic voluit, & ſic ſapientia dictauit, vnum de quo cæteri propagarentur, formauit hominem de limo terræ, de limo, inquam, terræ. Manifeſtum eſt hoc, quia ſecundùm corpus, homo terra eſt. *Terra* enim, inquit Dominus, *es, & in terram ibis.*

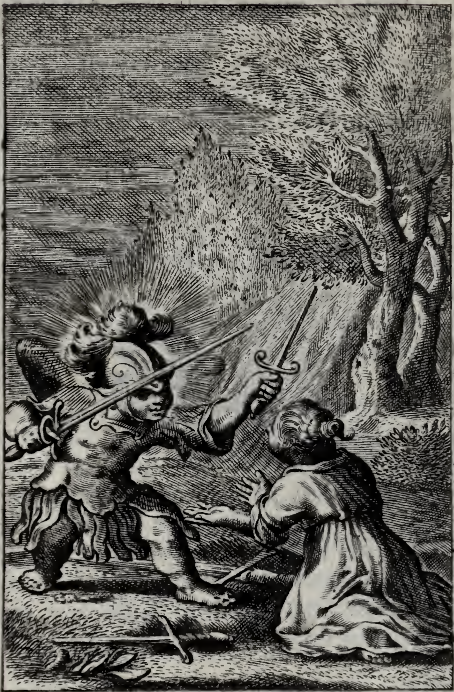
d Nouit, quid fecerit, quomodo lapſum ſit; quomodo reficiendum ſit, quomodo adoptandum ſit, quomodo ditandum ſit. Ecce facti ſumus de limo. Primus homo de terrâ, terrenus, ſecundus homo de cœlo, cœleſtis.

e Noſce tamen teipſum homo: tuæ animæ dicitur in Canticis Canticorum: *Ni cognoueris te formoſa in mulieribus.* Cognoſce te anima quia non de terrâ, non de luto es, quia inſufflauit in te Deus animam viuentem. Attende tibi, vt lex dicit tibi, id eſt, Animæ tuæ: ſæcularia te & mundana non teneant; terreſtria non morentur; ad illum totâ intentione feſtina, ex cuius inſpiratione conſiſtis.

f Cognoſce te anima, quia non de terrâ, non de luto es, quia inſufflauit in te Deus, & fecit

a *Auguſt. Soliloq. cap.* 20. b *Auguſt. lib.* 5. *de ciuit. cap.* 3. c *Rupertus lib.* 2. *cap.* 21. *in Geneſ.* d *Auguſt. in Pſalm.* 102. e *Ambroſ. in Pſalm.* 118. f *Ambroſ. ibid. oct.* 10.

& fecit te in animam viuentem. Opus magnificum eſt homo , Dei inſpiratione formatum. Diſce homo, vbi grandis, vbi pretioſus ſis vilem te terra demonſtrat, ſed glorioſum virtus facit, fides rarum, imago pretioſum. An quicquam tam pretioſum, quàm imago Dei eſt?

Peccaui. Quid faciam tibi, O cuſtos hominum? quare poſuiſti me contrarium tibi? Iob. 7. 6.

VI.

Peccaui: quid faciam tibi ô cuſtos hominum, quare poſuiſti me contrarium tibi? *Iob 7.*

ETiuuat & merui: pleno ſcelus ore fatendũ eſt,
Culpa mea eſt nullo digna patrocinio.
Peccaui, *fateor, nec quæ malè crimina feci,*
Vllo fucari poſſe colore, puto.
Nec mihi dedecoris metus eſt, neque cura pudoris,
Publica flagitijs debita pœna meis.
Ecce manus vltrò ſupplex tibi porrigo victas,
Quæ mihi ſit, tantùm pœna luenda rogo.
Quid tibi vis faciam? *vis trudam pectus in enſes,*
Aut cladi ſtatuam mœſta trophæa meæ;
Vis tua centenis cumulari altaria libis?
Aut pia fumoſis thura micare focis?
Aut meus ipſe tuas mauis, cruor imbuat aras,
Hoſtia criminibus ſubſtituenda meis?
Ah, foret illa meæ vix par quoque victima noxæ!
Námque meo eſt omnis crimine pœna minor.
Non tamen eſt ſanas tantus tibi feruor in iras,
Quas lenire cruor ſolus & ara queant:
Sæpè tuus parti ſuperatæ mucro pepercit,
Et conſeruato nomen ab hoſte tulit.
Non ſinit ingenium tantos tibi ſurgere motus,
Quantis pro merito culpa pianda foret.
O bone terrigenûm cuſtos, *tuteláque mundi*
Publica ſuſpendi tot cui vota ſalus!
En tua ſe mediâ clementia monſtrat in irâ,
Quáque manu gladios hâc quoq; tendis opem.

Si pateris (quamuis ſummo mea cauſa patroni
Eloquio, melior nullius eſſe queat)
Pauca tamē pro me, vel pro te: (quòd magis, optē)
Ne tua ſors etiam ſit mala cauſa, loquar.
Non nego, peccaui; *communis at hic fuit error:*
Damnáne communis criminis vna luam?
Cùm ruerent alij, malè quo ſuus impetus illos
Impulit, in flammas Bacche Venúſque tuas?
Dextra ſuum fulmen, quamuis vibrata, remiſit,
Tenſáque pro gladio lenis oliua fuit.
Cur mihi perpetuo contra aduersâre duello,
Ceu gladiator ego, túque laniſta fores?
Non ſatis eſt, culpam faſſus tibi tendere palmas,
Criminibúſque iram promeruiſſe tuam?
Quid? quod & egregij dederim tibi muneris anſam,
Materies laudis, dum mea culpa, tua eſt.
Nam niſi peccaſſem, quid tu concedere poſſes?
Clementis nomen, non habiturus eras.

Peccaui: quid faciam tibi ô cuſtos hominum, quare poſuiſti me contrarium tibi? Job. 7.

a FAmoſa lucta & totius ore Eccleſiæ per orbem celebrata; quâ homo cum Deo luctatus eſt.

b Sicut enim ſunt quædam arma Dei, in quibus eſſe dicitur lorica Iuſtitiæ & gladius Spiritus, & ſcutum Fidei; ita etiam ſunt arma diaboli, quibus indutus homo peccator. A contrarijs igitur intelligamus contraria, & ſtatuamus duos milites armatos; vnum militem Dei, alterum militem

a *Rupert. in Gen. l. 8. c. 6.* b *Orig. in Pſal. 36. hom. 2.*

militem Diaboli. Et ſi quidem miles Dei habet loricã juſtitiæ, ſine dubio miles diaboli contrariam huic gerit iniuſtitiæ loricam. Et ſi miles Dei in galeâ coruſcat ſalutis, è contrario peccator (qui eſt miles diaboli) galeâ perditionis indutus eſt. Ita ergo eſt gladius quidam Spiritus Sancti, in his qui militant Deo; eſt autem & gladius maligni, in his qui militant peccato, quem gladium nunc euaginare dicuntur peccatores.

a Quis eſt gladius peccatoris, niſi contrarius gladio Spiritus Sancti?

b Quomodo autem putandi ſunt peccatores euaginare gladium? dum jam impudenter, & abſque vllo verecundiæ velamento iniquitates ſuas perpetrant, nec erubeſcunt aut reuerentur, nec tamquam in vaginâ nequitiam ſuam recondunt & contegunt, ſed ſuperbo & elato ſpiritu, velut gladium quemdam denudant.

c Cum agno pugnauerunt qui Eccleſiam Dei perſecuti ſunt.

d Hæc pugna cœpta eſt à principio mundi in Cain & Abel.

Tetendit [impius] aduerſus Deum manum ſuam, & contra omnipotentem roboratus eſt.

e Sunt namque nonnulli, qui etſi aliquando agere contra Omnipotentis Dei judicium nituntur, ipſa impoſſibilitate explendæ voluntatis ſuæ fracti, ad ſemetipſos reſpiciunt; atq; ad

 eum,

a *Ambr. in Pſalm.* 36. b *Orig. hom. 2. in Pſalm.* 36. c *Ambr. in* 17. *Apoc.* d *Hugo Card. in eund. locum Iob.* 13. e *Greg. in hunc locum.*

eum,quem contemnere voluerant,conuertuntur;& qui diſcedere longè poterãt,ſi quod vellent implere valuiſſent, per hoc aliquando ſaluantur, quia quod voluerunt implere nequierunt; vnde ad ſe reducti, cuius ſint conditionis, aſpiciunt, & plangunt ſe contraria veritati voluiſſe.

a Sic Saulũ Eccleſiam proſequentem Deus de cœlo vocauit, proſtrauit, tanquam percuſſit.

b Nam qui omnia noſtra moderatur, ac diſpenſat Deus, nobis per malitiæ viam incedentibus occurrit, offendicula obijciens, quæ nos à peccato remorentur, & abarceant.

c Sed & nonnulli ſunt, qui hoc quod peruersè contra Deum appetunt, iuſto Dei judicio implere nequiùs permittuntur,& cùm eos malitia accendit, potentia roborat, tanto jam ſemetipſos in errore cognoſcere nequeunt, quãto in rebus affluẽtibus extra ſe ſemper per potentiam trahuntur; de quorum intentione dicitur: *Tetendit aduerſus Deum manum ſuam, contra Omnipotentem roboratus eſt.*

d [*Sed*] *contra Deum pugnare non eſt facile.*

e *Tu*[igitur anima mea]*ne exiſtimes tibi impunè futurum, quod contra Deũ pugnare tentaueris.*

f Job, cuius rei gratiâ, dimicaret, neſciebat; neſciebat quoniam ei gymnaſium palæſtra erat propoſita; ſermonem ad judicem vertit, animæque oculum ad alta dirigit, non blaſphemans

a *Aug.l.22.cont.Fauſtum c.*70. b *Baſilius hom.*13.*in Pſ.*48. c *Greg.loco iam citat.* d *Eccleſ.*46.c *Mach.*1.*c.*7. f *Chryſ.hom.*4.*de patientiâ Iob.*

phemans ſed orans cum lacrymis; *Ut quid me poſuiſti contrarium tibi?*

a Tunc autem ſibi contrarium Deus hominem poſuit, cùm homo Deum peccando dereliquit. Juſtus verò conditor hunc ſibi contrariũ poſuit, quia inimicum ex elatione deputauit.

b Et ecce fatetur [Job] malum quod fecit, ſed bonum, quod Deo in recompenſationem debeat offerre, non inuenit; quia ad abluendam culpam quælibet humanæ actionis virtus infirma eſt, niſi hanc miſericordia parentis foueat. Cur [ergo] quaſi contrarium tibi hominem deſpicis, qui certus ſcio, quia perire ipſum, quem deſpicere crederis, non vis?

c Peccaui peccatum grande, & multorum ſum mihi conſcius delictorum; nec ſic deſpero, quoniam vbi abundauerunt delicta, ſuperabundauit & gratia.

d Miſer ego homo? quis me liberabit à calumniâ huius pudendæ ſeruitutis? miſer ſed liber quia ſimilis Deo, miſer quia contrarius Deo. O cuſtos hominum, quare me poſuiſti contrarium tibi? poſuiſti cùm non prohibuiſti: Alioquin ipſe me poſui, & factus ſum mihimet grauis. Juſtiſſimè quidem vt hoſtis tuus, ſit hoſtis meus, & qui tibi repugnat, repugnet & mihi; ego qui tibi, mihi ipſi contrarius ſum.

a *Greg. in cap. 7. Iob lib. 8. cap. 22.* b *Greg. in cap. 7. Iob. lib. 8. cap. 21. & 22.* c *Aug. manual. c. 23.* d *Bern. ſerm. 81. in Cant.*

Cur faciem tuam abſcondis et arbitraris me inimicum tuum ? Job : 13.

7.

VII.

Cur faciem tuam abſcondis, & arbitraris me inimicum tuum? *Iob* 13.

ERgo meus tantæ cauſam tibi præbuit iræ
Qui condonandus leniter error erat?
Credideram toruos tantùm te fingere vultus,
Nec niſi compoſitis os ſimulare minis.
Scilicet vt flenti genitrix negat vbera nato,
Sed negat, vt lacrymis ſæpiùs illa petat.
Aut qualis puero fugiens negat oſcula nutrix,
Oſcula, quæ toties, dum ſugit ille, dedit.
Sic ego te fictos rebar mihi ducere vultus,
Vtq; magis ſequerer, ſingere velle fugam.
At geritur video, dicto res ſeria bello,
Falſa, nec, vt rebar larua, ſed ira fuit.
Auertiſque oculos, dedignaríſque videri.
Pax veluti numquam concilianda foret.
Et fugis, vt viſo fugit eminus hoſtis ab hoſte,
Aut quem fulmineo dente laceſſit Aper.
Seu timeáſque oculis viſus faceſſere noſtris
Oculis oppoſitâ lumina cauta manu.
Quo precor hanc tanto merui pro crimine pœnam,
Vt velut indignans ora videnda neges?
An quia peccaui, vultu fruſtraris amantem?
Ah! vultu numquam qui mihi toruus erat.
Aut mea ne magicas iaculentur lumina flammas,
Sibilet aut noſtro Regulus ore, times?
Anteueni tutis Cyrceos viſibus orbes,
Vibratámque oculo pelle nocente necem.

Donec enim verſo me dedignabere vultu,
Te, dolor, irato viuere, maior erit.
Nullius alterius faciunt mihi lumina bellum,
Luminibus poſſum Phœbe carere tuis:
Pulchra tuos oculos contemnere Cynthia poſſum,
Qui paſcunt reliquas igne nitente faces;
Attamen abſque tuis oculis, mea vita, meum cor
Viuere, non aliter quàm ſine corde, queo.
Cenſe igitur aliquas quibus obruor anxia curæ;
Si tam dura oculis pœna carere tuis? (*eſt,*
O quantò! ô quantò mihi grandius hoc tormentum
Te quod amẽ mea lux, me tamẽ haud redames!

Cur faciem tuam abſcondis, & arbitraris me inimicum tuum? Job 13.

a QVare faciem tuam auertis, gaudium meum per quod gaudeo? vbi es abſconditus, pulcher, quem deſidero? odorem tuum haurio, viuo & gaudeo; te autem non video; vocem tuam audio & reuiuiſco; ſed *cur faciem tuam abſcondis*? fortè dicis; *Non videbit me homo & viuet.* Eia Domine, moriar, vt te videam; videam, vt hîc moriar. Nolo viuere, volo mori; diſſolui cupio, & eſſe cum CHRISTO; mori deſidero vt videam CHRISTUM; viuere renuo, vt viuam cum CHRISTO.

——— Lumen perſæpè tuenti,
Numinis æterni, nubes denſiſſima, ſeſe
Protinùs iniecit mediam, ſéque abdidit ingens
Fulgor, & ardentem fixit mihi corde dolorem,

Vt

a *Aug. ſoliloq. c. 1.* b *Nazianz. de virtute humanâ.*

Vt mihi iam propiùs poſito ſe præpete curſu
Eripuit, cœpítque fugam. Cur iſtud? Amari
An quod à me ſemper cupiat, cupidèque requiri?
Namque ita moris habent homines quoque.

a Si quis enim offenderit ſeruulorum, auertere ab eo vultus ſolemus. Si apud homines hoc graue dicitur, quantò magis apud Deum? vides enim quòd faciem ſuam Deus à Cain muneribus auertit. Ideò Dauid orat vt flagelletur potiùs quàm *proijciatur à facie Dei.* Ideò iuſtus ait: *Vultum tuum Domine requiram*, grande ergo ſupplicium, proijci à facie Dei. Proiectus eſt Adam de Paradiſo; neque immeritò, ipſe enim antè *ſe abſconderat à facie Dei.* Exiuit & Cain à facie Dei, quia putauit Deum eſſe fallendum, vt crimen negaret. Quomodo proijciat Deus à facie ſuâ, audi dicentem: *Tollite illum in tenebras exteriores.*

b Igitur quæ Anima ſemel à Deo didicit in intimis ſuis Dei præſentiâ ſuſpirare, & *quærere faciem eius ſemper*, talis anima, neſcio, an vel ipſam gehennam ad tempus experiri horribiliùs pœnaliúſve ducat, quàm poſt ſpiritualis ſtudij huius guſtatam ſemel ſuauitatem, exire denuò ad illecebras, vel potiùs moleſtias carnis: audi enim hominem expertum quæ loquitur: *Bonus es*, inquit, *Domine, ſperantibus in te, animæ quærenti te.* audi & alium ſimilem huic: *Tibi dixit cor meum; exquiſiuit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram.* Ab hoc

 bono,

a *Ambr. Apolog. pro Dauid.* b *Bern. ſerm. 35. in Cantic.*

bono, ſi quis auertere ſanctam illam animam conaretur, puto, haud ſecus accepiſſet, quàm ſi de Paradiſo, & ab ipſo introitu gloriæ, conſpiceret deturbari.

a Eſt enim [CHRISTUS] fulgor æternus animorum, quem ideò Pater miſit in terras, vt eius illuminati vultu, æterna & cœleſtia ſperare poſſimus, qui antè terrenâ caligine tenebamur incluſi.

b Deſiſte [ergo anima] hominis habere peccata, & videbis faciem meam; qui enim faciem meam videt, debet eſſe ſine peccato. Eſto Angelus, hoc eſt diuini miniſter imperij; obſequere mandatis Domini: cùm fueris Angelus, videbis faciem Domini, ipſe Dominus IESUS ait: *Beati mundo corde, ipſi enim Deum videbunt*: aduertis quid à te exigatur vt videas Deum? Emunda igitur cor tuum.

c [Sed] auertere à nobis Deum faciem ſuam putamus, quando ſumus in aliquibus afflictionibus conſtituti.

d Ne timeas, ô Sponſa, ne deſperes, ne exiſtimes te contemni, ſi pauliſper tibi ſubtrahit Sponſus faciem ſuam. Omnia iſta cooperantur tibi in bonum, & de acceſſu & receſſu lucrum acquiris. Tibi venit, tibi & recedit; venit ad conſolationem, recedit ad cautelam.

e O bona abſconſio, quæ efficitur perfectio! Gloria mea, Deus meus, abſcondis theſaurum tuum

a *Ambr. in Pſal.* 43. b *Ambr. in Pſal.* 118. c *Ambr. in Pſalm.* 43. d *Bernard. in ſcala.* e B. *Anſelmi medit. cap.* 5.

tuum, vt incites cupidum; recondis margaritam; vt augeas quærentibus amorem; differs dare, vt doceas petere; diſſimulas audire petentem, vt facias perſeuerantem. quod planè indicat illa flebilis, quæ tuum in ſepulchro natum CHRISTUM, inter mortuos, quærebat viuum, durantibus adhuc tenebris; quam accenderas vt quæreret, ſed quærenti diſparebas vt perſeueraret: perſeuerauit ſperans, & ſperauit perſeuerans; & quia in ſpe perſeuerauit, videre te meruit. Beata viſio & plena exultatio.

a Placare, obſecro, & miſerere mei, & *non auertas faciem tuam à me*, qui pro me redimendo *non auertiſti faciem tuam ab increpantibus & conſpuentibus in te.*

a *Aug. med. cap.* 39.

Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis ſontem lacrymarum ? Hierem . 9 . 8 .

VIII.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte? *Hierem. 9.*

QVis mihi det, liquidas caput hoc vertatur in vndas,
Tótque fluat guttis, quod ſtetit antè, comis?
Fronte patet campus quem flebilis imber inundet,
Ripa nec, vt fluctus exſpatientur, obeſt.
O mea, ſi ſubitò, duo flumina, lumina fiant!
Sat capiet geminas alueus aptus aquas.
Ille meis totus lacrymis non ſufficit imber,
Perpetuò flentis, qui rigat ora ſenis.
Capta nec Andromache, quâ lumina proluit vndâ,
Illa meis lacrymis vnda ſat eſſe poteſt.
Nec tua, Ieſſide, lacrymati balnea lecti,
Balnea nocturnis humida ſemper aquis.
Nec quibus es ſolitus ieiunia paſcere, guttæ,
Nocte, dieque tuus quæ tibi panis erant:
Illa nec illuuies plorabilium lacrymarum
Quam pluit in Domini Magdala mœſta pedes:
Nec (tibi, qui geminis inarauerat humida ſulcis
Lumina) fons mœſtæ, Petre perennis aquæ.
Sed tua, Nile, velim ſeptemplice flumina riuo,
Cùm vagus Iſiacos obruis amnis agros.
Aut qualis madidũ cùm mergit Aquarius annũ,
Totáque in hybernas aſtra liquantur aquas;
Aut potius trepidas qualis ruit imber in vrbes,
Omnia cùm pluuio clauſtra recluſa Ioui.
Culminaq; & turres & acuta cacumina, cautes,
Et nemora, & montes, nil niſi pontus erant.

Hos

Hos oculis voueam grauidis mihi currere nimbos,
Et caput hoc, totus fiat vt Oceanus.
Aut ſaltem tu geminos tabeſcere lumina riuos,
Perpetuóve meas amne natare genas.
Nec ſiccari oculos, niſi cùm ſtupor obſtitit illis,
Finiat vt lacrymas vltima gutta meas.
Felices nimiùm, vitreæ, gens cærula, nymphæ,
Membra quibus fluido ſunt liquefacta vitro!
Vóſque paludoſis mutatæ fontibus artus,
Quas vetus eſt quondam fama profeſſa nurus.
Cur mihi non liquidis ſtillãt quoque brachia riuis,
Glaucáque muſcoſis fluctuat vnda comis?
Illa ego ſum, fontem quæ non admittor in vllum,
Illa ego ſum fruſtrà quæ liquor eſſe velim.
O vtinam! celerem vertar, nouus Acis, in amnem,
Qui, Galatæa, tuo flumen amore fuit.
Aut aliquod, fieri iubeat me Biblida, Numen,
Quod fieri iuſſit Biblida, fontis aquam!
Aut, Acheloë, tuâ liceat mihi ludere formâ,
Hercule decepto, cùm leue flumen eras!
Non ego tunc, Acheloë, precaria corpora ponam,
Taurus, vt exuto fluminis ore, puter.
Et licet obſcuri fuerim niſi nominis amnis,
Non ego me nomen vile fuiſſe, querar.
Iugis aquæ largus tantùm mihi ſuppetat imber,
Cætera ſecurum nomen honoris erit.
Tum mea inexhauſtos deducent lumina riuos,
Pindus vt æſtiuâ de niue, voluit aquas.
Perq; fluent lacrymæ, veluti vaga flumina vultũ,
Flumina luce fluent, flumina nocte fluent.
Nec niſi flere meis oculis erit vlla voluptas,
Donec erunt lacrymis crimina merſa meis.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte? Hierem. 9.

a SI totus vertar in fletum, & nequaquam guttæ ſint lachrymarum, ſed abundantia fluminis, non ſatis dignè fleuero.

b *Quis dabiti capiti meo aquã, & oculis meis fontem lacrymarum?* vt præueniam fletibus fletum & ſtridorem dentium, & mauuum pedumque dura vincula; & pondus catenarum prementium, ſtringentium, vrentium, nec conſumentium. Heu me mater mea, vt quid me genuiſti filium doloris, filium amaritudinis, indignationis & plorationis æternæ!

c Neſcit flere qui flenda committit; & cùm ſit ipſe lacrymabilis, non habet culpæ lacrymas ſuæ.

d Axa ſuſpirans, à patre terram irriguam petit, quia à creatore noſtro cum magno deſiderio, quærenda eſt lacrymarum gratia. Hinc irriguum ſuperius accipit anima, cùm ſeſe in lacrymis cœleſtis Regni deſiderio, affligit: irriguum verò inferius accipit, cùm inferni ſupplicia flendo, pertimeſcit.

e Tu quidem Rex gloriæ & omnium virtutum magiſter, docuiſti nos verbo & exemplo gemere

a *Hieron. in c. 9. Hierem.* b *Bern. ſerm. 16. in Cant.* c *Ambr in Pſalm.* 118. d *Greg. lib. 3. dial. c. 34. & lib. 6. regiſtri.* e *Aug. med. cap. 36.*

gemere ac flere; dicens: *Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur* Tu fleuiſti defunctum amicum, & lacrymatus es valdè ſuper peritūram ciuitatem. Rogo te, bone IESU, per illas pretioſiſſimas lacrymas tuas, & per omnes miſerationes tuas, da mihi gratiam lacrymarum quam multùm deſiderat & appetit anima mea, quia ſine dono tuo, non poſſum habere eam: ſed per Spiritum ſanctum tuum qui dura corda peccatorum mollit, & ad fletum compungit; da mihi gratiam lacrymarum, ſicut dediſti Patribus noſtris, quorum veſtigia debeo imitari, vt plangam me in omni vitâ meâ, ſicut ipſi ſe planxerunt nocte ac die. Da mihi irriguum ſuperius & irriguum inferius, vt *ſint mihi lacrymæ panes die ac nocte*. Da mihi, dulciſſime fontem irriguum fontemque perſpicuum, in quo lauetur aſſiduè iſtud iniquitatum holocauſtum. Da mihi gratiam lacrymarum benedicte & amabilis Deus, præcipuè ex multâ dulcedine amoris tui & commemoratione miſericordiarum tuarum. Tribue pro bonitate & pietate tuâ, vt iſte calix tuus inebrians & præclarus ſatiet ſitim meam.

a Lacrymæ ſiquidem ſunt peccati diluuium & mundi piamentum.

b Et ſicut torrens, diuerſa obſtacula diruit, ſic lacryma feruentis deſiderij, omnia peccata diluit, omnia tormenta contemnit, & curſum ſuum ad Deum peragit, vſque dum perueniat ad aſpectum Dei. Eccleſiaſtici c. 35.

a Nónne

a *Nazianz. orat.* 3. b *Hugo Card. in c.* 9. *Hier.*

a Nónne lacrymæ viduæ ad maxillam deſcendunt? A maxillâ enim aſcendunt, vſque ad cœlum.

b Percute Domine, percute, obſecro hanc duriſſimam mentem meam, piâ & validâ cuſpide dilectionis tuæ, & altiùs ad intima penetra potenti virtute; & ſic *de capite meo educ aquam immenſam, & de oculis meis verum fontẽ lachrymarum* iugiter manantem ex nimio affectu, deſiderio viſionis pulchritudinis tuæ: vt lugeam die ac nocte, nullam in præſenti vitâ recipiens conſolationem.

c Da mihi, quæſo, lacrymas ex toto affectu internas, quæ peccatorum meorum poſſint ſoluere vincula, & cœleſti iucunditate ſemper repleant animam meam. Venit mihi in mentem alterius mulieris deuotio mira, quæ in ſepulcro iacentem, præ amore quærebat, quæ recedentibus diſcipulis de ſepulcro non recedebat, quia ſedebat ibi triſtis ac mœrens Si ergo ita fleuit, & in fletu perſeuerauit mulier, quæ viuentem cum mortuis quærebat, quæ te manu fidei tangebat; quomodo me plangere & in planctu perſiſtere debet anima, quæ te redemptorem ſuum iam cœlo præſidentem, & vbique regnantem corde credit, ore confitetur? Quomodo ergo gemere & flere debet talis anima, quæ te toto corde diligit, teque toto deſiderio videre concupiſcit?

IX.

a *Verſ.* 16. *Verſ.* 19. b *Aug. med. cap.* 37. c *Aug. med. cap.* 36.

Dolores inferni circumdederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis. Pſal. 17. 9.

IX.

Dolores inferni circumdederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis. *Pſ.* 17.

Ergo iterum Actæõ aliquis noua fabula fiet,
Infelix canibus præda voranda ſuis?
En, mihi mens nemorum ſtudijs iuuenilibus arſit,
Et perit ſtudijs mens promptè capta ſuis.
Mens fuit, ancipites venatu pellere curas;
Non tamen in ſyluis, pulchra Diana, tuis.
Sylua mihi rabidis non eſt latrata moloſſis,
Luſtra nec infeſtâ ſollicitata cane.
Nec iuga Taygeti neque Mænala territa cornu,
Nec fuluus volucri cuſpide ſtratus aper.
Nec mea Parthenijs circumdata retia ſyluis,
Nec meditata feris callida lina dolos.
Numquã ego vel pedicas, venabula, tela, vel arcus,
Vlláve Spartanæ Virginis arma tuli.
O vtinam mens iſta mihi, Dictynna, fuiſſet!
Non ego nunc prædæ cingerer arte meæ.
Heu quibus imprudens ſtudij mihi torpuit ætas!
Quin potiùs, nemorum crura notata rubis?
Cur quæſita tuis mihi præmia, Bacche, trapetis?
Aut agitata tuis præda, Cupido, iugis?
Non tantùm pharetram neq; tantùm tela Cupido,
Cauta ſed, vt fallas, fila plagáſque geris.
Pampineos tantùm neque concutis Euie thyrſos,
Sunt quoque, quêis capias ebria crura, doli.
Dùm ſurgit Dalilæ Sampſon malè tonſus ab vlnis,
Vincta Philiſthæo brachia fune tulit.

Cùm

Cùm iacet ignoto Noë ſuperatus Iaccho,
Compede ſucciduos ſtringis Iacche pedes.
Idalis, ecce, ſuis iam me quoque caſſibus ambit,
Quæ toties votis præda petita meis.
Hei mihi, quot circum pedicarum indagine cingor!
Seu fera venantúm præpete ſepta globo.
Scilicet illa fuit ſpectri feralis imago,
Antonio; celſi vertice viſa iugi?
Cùm patuêre, oculi collecta ſub vnius ictum
Omnia, quæ mundo didita regna iacent;
Omnia, ceu paruâ tellúſque polúſque tabellâ,
Pictáque ſtant minimo corpora tota vitro:
Omniáque hæc ingens obſepſerat vndique rete,
Multáque furtiuis ſtamina ſparſa vijs.
Quiſque ſuas fraudes, ſenſit ſua vincula quiſque;
Hic caput, ille pedes vinctus, & ille manus.
Sic ſua deceptum laquearat quemque voluptas
Vt viſco ſtolidæ decipiuntur aues.
Ah! ſua nexilibus tendit mors vndique tramis
Retia, arachnæo callidiora dolo.
Vtq; ſedet nigro venator araneus antro,
Inſidians pennis, ſtridula muſca, tuis:
Senſit vbi motâ, trepidare, cubilia, tela,
Emicat, & trepidam raptat in antra feram:
Aut qualis viridi latet arbore callidus auceps,
Pennipedi meditans vincla doloſa gregi.
Linigeros abdit vicino gramine vallos,
Spargit & in nitido plurima grana ſolo.
Et circum incluſas ſecretâ crate volucres,
Quæque canant vinctæ compede, ponit aues.
Hæ, ſaltu, & cantu; leuis ille foramine buxi;
Hæ ſocias, prædam decipit ille ſuam.

Venan-

Venantûm haud aliter ſcelerum comitata corona
Implicat inſidijs mors ſua quemque ſuis,
Quique ſuper laqueos niſus dare corpora ſaltu,
Heu miſer, in ſtygias præcipitatur aquas!

Dolores inferni circumdederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis. Pſalm. 17.

a ECce Domine Deus meus, mundus totus plenus eſt concupiſcentiarum laqueis, quos parauerunt pedibus meis, & quis effugiet hos laqueos?

b Venatione ceperunt me quaſi auem inimici mei gratis.

c Auis enim quæ deſcendit ex alto, vel quę in altum ſe extollere non poteſt, frequenter aut laqueis capitur, aut viſco fallitur, aut quibuſcumq; irretitur inſidijs: ſic quoque & anima noſtra. Laqueus, in auro; viſcus in argento, nexus, in prædio; clauus eſt in amore. Dum aurum petimus, ſtrangulamur; dum argentum quærimus, in viſco eius hæremus; dum prædium inuadimus, alligamur. Quin etiam mulieris decus, dum tentat, aſtringit.

d Sed qui ſunt venatores iſti? venatores vtiq; peſſimi & nequiſſimi, callidiſſimi & crudeliſſimi. Venatores qui cornu non ſonant vt audiantur, ſed ſagittant in occultis immaculatum. Ipſi Rectores ſunt tenebrarum harum, aſtutiſſimi

a *Aug. ſoliloq. c.12.* b *Hierem. Thren. 3.* c *Ambr. de bono mortis c.5.* d *Bern. ſerm. 3. ſuper* Qui habitat in adiutorio.

mi verſutiâ & malitiâ diabolicę fraudis;ita vt,ſicut eſt ante venatorē beſtia;ſic ad eorum comparationem ſit quilibet aſtutiſſimus hominum.

a O anima fragilis ad reſiſtendum;facilis ad cadendum, difficilis ad ſurgendum ! qualiter iſtius aduerſarij laqueos euadere poteris,quem tantis ſubtilitatibus præditum agnoſcis ?

b Intellige quia in medio laqueorum ambulas, & ſubtus machinas tranſeas imminentes. Omnia retibus plena ſunt; Diabolus laqueo cuncta compleuit.

c Ecce tetendit ante pedes noſtros laqueos infinitos, & omnes vias noſtras varijs impleuit decipulis, ad capiendas animas noſtras,& quis effugiet?laqueos poſuit in diuitijs,laqueos poſuit in paupertate , laqueos tetendit in cibo, in potu , in voluptate, in ſomno, & in vigiliâ, laqueos poſuit in verbo & in opere , & in omni viâ noſtrâ.

d Abſcondita eſt in terrâ pedica eius,& decipula illius ſuper ſemitam. In terrâ pedica abſconditur cùm culpa ſub terrenis commodis occultatur ; inimicus quippe inſidians oſtendit humanæ menti,in terreno lucro,quid appetat,& occultat peccati laqueum ; vt eius animam ſtringat, quatenus videat quid eſt quod cōcupiſcere valeat, & tamen nequaquam videat in quo culpæ laqueo pedem ponat.Et tunc ab antiquo hoſte ſuper ſemitam decipula ponitur, quando in actione huius mūdi,quam mens appetit,peccati laqueus

a *Bonauent. cap.1.ſoliloq.* b *Orig. hom.2. in Cantic.* c *Aug.ſoliloq.c.16.* d *Greg.lib.14.mor.c.6.in c.18.Iob*

laqueus paratur; quæ videlicet non facilè deciperet, ſi videri potuiſſet; ſic quippe decipula ponitur, vt dum eſca oſtenditur, nequaquam ipſa à tranſeunte videatur. Sæpè ergo proponuntur animo cum culpâ honores, diuitiæ, ſalus, & vita temporalis, quæ mens infirma, dum quaſi eſcam videt, & decipulam non videt, per eſcam quam videns appetit, in culpâ conſtringitur, quæ non videtur.

a Et quemadmodum peruerſi quidam & ſubdoli homines, quorũ ſtudium eſt & propoſitum ex aliorum bonis diteſcere, (eam tamen potentiam non habent, vt apertâ violentia vtantur) vias inſidiosè obſidere ſolent; & ſi locũ aliquem circa illas aut conuallibus profundis interruptum, aut dumorum denſitate obſcurum viderint, in illum ſeſe abdunt; & huiuſmodi velamento, viatorum circumquaq; conſpectum, ne præuideantur, amoliti, ex inopino illos adoriuntur; ne quiſquam eorum laqueos periculoſos videre priùs queat, quàm in illos incidat: ita & Satan infenſus nobis, & antiquus hoſtis, mundanarum oblectationum vmbris ſeſe inſinuans (quæ periculoſæ circa vitę huius viã, latronem occulere ſolent, & latibula præbere inſidiatori) indè improuiſos nobis perditionis laqueos ſubſternit. Oportet itaque nos animi oculos perpetuò vigiles circumquaque diducere, & quidquid iucundum apparet, mox ſuſpectum habere, & prætercurrere; nec aliquam illi cogitationem applicare, etiamſi aurum copio-

a Baſil. de non adhærendo rebus ſæcularibus.

sè propoſitum videatur, & idoneum quod à volentibus tollatur, etiamſi quaſcumq; delicias terra proferat, & precioſa tabernacula oſtentet: etiamſi choreas, comeſſationes, ebrietates, & menſas concentuum modulatione iucundas videamus; etiamſi offeratur venuſtas corporum. Sub his namque omnibus ita iucundis, latebras habet communis noſter hoſtis, exſpectans num per obiectorum ſpectacula, illecti, relictâ Regiâ viâ, ad ipſius aliquando inſidias ipſi vltrò declinemus. Et plurimùm ſanè timendum eſt, ne quo pacto illis incautè accurrentes, & oblectationem illam, quam vſurpantibus offerunt, nihil habere periculi putantes, primo ſtatim guſtu, doloſè abditum hamum voremus, atque illo poſtea (nolimus, velimus) ligati, ad terribiles latronis latebras *Mortē*, ſcilicet, per huiuſmodi illecebras imprudenter trahamur.

a Attolle [ô homo] animam tuam ne eam illiciat eſca laqueorum. Voluptates ſæculi, eſcę quædam ſunt, & (quod peius eſt) eſcæ malorum, eſcæ tentationum. Dum voluptatem quęris, laqueos incurris. Oculus enim meretricis laqueus amatoris eſt; oculus ergo meretricis, eſt laqueus. Laqueus eſt etiam ſermo meretricis, qui obdulcat ad tempus, fauces tuas, & poſtea exaſperat eas amaritudine conſcientiæ peccatricis. Laqueus eſt aliena poſſeſſio plena amœnitatis. Omne iter iſtius vitæ plenum laqueorum eſt. Vnde iuſtus dicit: *In viâ hâc quâ ambulabam, abſconderunt laqueos mihi.*

a Quoties

a *Ambr. lib. de bono mortis cap. 6.*

a Quoties inimicus cordi noſtro conatur inſerere, quo nos reflectat à ſanctitatis propoſito & pijs votis? Quoties corporeos inflammat ardores? Quoties occurſare facit oculos meretricios, quibus caſtum ſuſtentet affectum vt improuiſo amoris ſpiculo feriat imparatum? Quoties inſerit animo tuo verbum iniquum, & cogitationes cordis abſconditas. His anima, quæ cupit euolare, deponitur. Sed tu obluctare quaſi bonus miles CHRISTI IESU.

b Et quid de extraneis laqueis loquar? hoſtis nobis laquei ſunt cauendi in hoc ipſo corpore noſtro, laquei circumfuſi nobis ſunt quos debemus vitare.

c Honorum gratia, ſublimitas poteſtatum, epularum ſuauitas, forma meretricis, laqueus eſt Diaboli.

d Ergo non laqueis nos credamus, & retibus ijs quæ decipiunt & illudunt; non ſequamur illecebroſa & ſeductoria.

e Sed tantum valet animi præſumptio, vt & coram ipſis muſcipula ſit, & incidant in eam; obſcurentur oculi eorum ne videant.

f Sed tu Domine libera nos de laqueo venantium, & à verbo aſpero, vt confiteamur tibi, dicentes: *Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum: Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium, laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus.*

D 2 X.

a *Idem.* b *Ibidem.* c *Ambr. lib. 4. in cap. 4. Lucæ.* d *Ambr. de bono mortis cap. 9.* e *Auguſt. in Pſalm. 68.* f *Aug. ſoliloq. cap. 16.*

Non intres in iudicium cum ſeruo tuo, quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens! Pſal. 142. 10.

X.

Non intres in iudicium cum ſeruo tuo, quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens. *Pſal.* 142.

QVod Domino decus eſt in ius arceſſere ſeruũ,
Palmáque quæ ſerui, iure vadantis Herum?
Et ſeruilis hero vertit victoria probro,
Et reus offenſæ ſeruus herilis abit.
Crede mihi, pudor eſt, mecum tibi texere rixas,
Iurgia nec tecum conuenit eſſe mihi.
Non ego ſum, tantæ cui ſit fiducia pugnæ,
Non ego materies litibus apta tuis.
Nempe tuis ſcribi vis bella forenſia faſtis.
Aut mea, fortè, tuam vincere, cauſſa poteſt:
Cuius erit felix adeò facundia linguæ.
Quæ ſperare ſibi tanta trophæa queat?
Juridici nulla eſt ita vox exercita rixis,
Quo tua debilior cauſſa, loquente, cadat.
Heu nimis auſteram diſpenſas cognitor vrnam,
Nec tuus inflecti ſe rigor ille ſinit!
Sat tua nota quidem gemino clementia mundo;
Blandáque & in pœnas eſt tibi lenta manus:
Mœſtáque cùm ſtatuis, triſti tibi mœror in ore eſt,
Támque rei damno, quàm reus ipſe, doles.
Párque tibi dolor eſt de crimine ſumere pœnam,
Ac ſua de plexo crimine pœna reo eſt.
Nec ſibi decretam velit vllus demere multam,
Arbiter vt proprij criminis ipſe foret.
At licet ingenuas habeant hæc carmina laudes,
Iudicij cupiam puncta ſubire tui:

Nam quamuis miſeris bonus es, veniæq; paratus,
Attamen in ſontes iure ſeuerus agis;
Et tibi tam iuſtâ pendet lanx vtraque librâ,
Par ſit vt ex æquo gratia, parq; rigor.
Nec ſinis affectus, captiuáque pectora duci,
Nec ſubigunt animum lenia verba tuum.
Nec, ſi cauſſidici vox incantauerit aures,
Facundâ minimum diluat arte nefas.
Perdidit hic caſſas facundia, Suadáque vires,
Et ſilet hoc omnis gratia muta loco.
Nec prece, nec pretio, nec fraude, nec arte, nec aſtu
Proſtitit hoc vnquam vendita cauſa foro.
Quis ſecet intrepidus tam duro Judice lites,
Aut tantùm impauidus pareat ante Deum?
Non ego ſi ſæui vocer inter ouilia Martis,
Dura tui metuam ſepta, Gradiue, fori.
Nec trepidem (licet ipſa decem citet haſta virorũ)
Ne mea centeno iudice, cauſſa labet.
Nec tua, (cauſarum ſcopulos) infamia, Caſſi,
Pulpita, ſi iubet Prætor, iniqua querar.
Nec Rhadamantææ verear ſubſellia rixæ,
Scamnáque Dyctæi litigioſa ſenis.
Nec, quibus incluſas tenet arbiter Æacus vmbras,
Jnfernis dubitem iura ſubire plagis.
Quilibet in caput hoc dictet ſuffragia iudex,
Et ferat immites quælibet vrna notas:
Cauſarum mihi tot lingua eſt inflata trophæis,
Se putet vt nullo cedere poſſe foro.
Vnius at timuit ſolummodo Judicis vrnam,
Iudicis & teſtis qui vice ſolus agit.
Qui ſemel vt ſæuâ ſententia lata tabella eſt,
Nec prece, nec lacrymis, triſte retractat opus.

O du-

O durum; ô fatale reis, miſerique tribunal,
Quo Iudex rigido tam grauis ore ſedet!
Dicitur attonitis & ternâ luce ſupinis
Hunc oculis Agathon extimuiſſe diem.
Vtq; ſibi noxæ Paulus non conſcius eſſet,
Hoc tamen eſt veritus iudice ſtare nocens.
Quique ſui Salomon doctiſſimus audijt æui,
Mens pura eſt, quemquam dicere poſſe, negat.
Quin facer hâc etiam trepidus formidine Pſaltes;
Iudice te, tutus quis reus, inquit, erit?
Quique tot aduerſos tulit æquo pectore caſus,
Vix fore clara ſatis ſidera; Iobus ait.
Si trepidant igitur, tanto cenſore, columnæ,
Quo ſtabunt tabulæ, ligna caduca pede?
Sique tremunt pauidæ nutante cacumine cedri,
Quâ ſpe parua ſuam ſylua tenebit humum?
Frigidus, heu! refugit toto corpore ſanguis,
Aſpectus quoties hæc ſubit Vrna meos.
Non ſecus ac viſâ cùm victima forte ſecuri,
Decepto refugit verbere tunſa caput.
Parce precor, neque ius mihi dic hâc cognitor Vrnâ
Sancta Themis cauſſâ quia cadat ipſa ſuâ.

Non intres in iudicium cum ſeruo tuo, quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens! Pſalm. 142.

a NOn litigemus; nolo tecum habere cauſam, vt ego proponam iuſtitiam meam, tu conuincas iniquitatem meam. Indignum eſt tibi,

a *Auguſt. in Pſalm.* 142.

tibi, cum ſeruo tuo intrare in iudicium, nec quidem cum amico tuo. Noli ergo intrare mecum in iudicium Domine Deus meus. Quamtumlibet rectus mihi videar, producis tu de theſauro tuo regulam; coaptas me ad eam, & prauus inuenior; *ne intres in iudicium cum ſeruo tuo*: miſericordiâ indigeo, fugitiuus redeo, pacem quæro.

a Dignum ducis, ſuper huiuſcemodi aperire oculos, tuos, & adducere eum tecum in iudicium?

b Vocat te: in iudicium venies. Quid reſponſurus es ei, qui niſi iterum tibi donet, periſti? ideò S. Dauid iudicium refugit, miſericordiam poſcit, dicens: *& ne intres in iudicium cum ſeruo tuo.*

c Quid enim tam pauendum, quid tam plenum anxietatis & vehementiſſimæ ſollicitudinis excogitari poteſt, quàm iudicandum aſtare illi tam terrifico tribunali, & incertam adhuc expectare ſub tam diſtricto Iudice ſententiam. *Horrendum, eſt*, ait Apoſtolus, *incidere in manus Dei viuentis.*

d Ipſe eſt autem teſtis & Iudex, Iudex & teſtis, quem nulla conſcientia peccatrix effugere poteſt. Omnia enim nuda & aperta ſunt oculis eius.

e Et ſicut illi, qui è carceribus educuntur, vna cum ipſis catenis ad iudicium protrahuntur, ſic omnes animæ, cùm hinc emigrauerint, varijs

a *Iob* 14. b *Ambr. in Pſal.* 36. c *Bern. ſer.* 8. *ſuper* Beati qui habitant. d *Ambr. in orationibus.* e *Chryſ. in cap.* 4. *Matth. hom.* 14.

varijs peccatorum catenis implicitæ ad terribile illud ducentur tribunal.

a [Et ecce ego] iam iam præſentabor ante diſtrictum iudicem de operibus meis rationem redditurus. Væ mihi miſero cùm venerit dies illa iudicij, & aperti fuerint libri, in quibus omnes mei actus & cogitationes Domino prę-ſentandæ recitabuntur. Tunc demiſſo capite præ confuſione malæ conſcientiæ in iudicio, coram Domino, ſtabo trepidus & anxius, vtpotè commemorans ſcelerum commiſſa meorum. Tunc anima inueniens oculos clauſos, & os, alioſque corporis ſenſus per quos ſolemus egredi & delectari in his exterioribus, reuertetur ad ſe, & cadet ſub ſe: & quia amore mundi & carnis voluptate, Dei amorem dereliquerat, derelinquetur à Deo miſera in horâ tantæ neceſſitatis, atque dæmonibus tradetur in inferno crucianda. [Anima mea] ingenti horrore concutitur, & multiplicibus cogitationum æſtibus agitatur, cùm vrgente ſolutione carnis, & ſubductis è medio omnibus, ſe & illum terminum conſiderat, cui appropinquat; & poſt paululum hoc inuenit quod in perpetuum mutari non poterit.

b Neque enim tunc immeritò cuiuſlibet anima terretur; quando poſt puſillum hoc inuenit quod in æternum mutare non poſſit. Conſideramus quippe quod viam vitæ præſentis nequaquam ſine culpâ tranſire potuimus. Conſideramus etiam, quia nec hoc quidem, ſine

a *Bern. med. cap. 2.* b *Greg. lib. 24. mor. cap. 2.*

aliquo reatu noſtro eſt, quod laudabiliter geſſimus, ſi remotâ pietate iudicemur. Quis enim noſtrûm vitam præcedentium Patrum valeat vel ſuperare vel aſſequi. Et tamen Dauid dicit, *Ne intres in iudicium cum ſeruo tuo: quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens.* Paulus cùm diceret, *Nihil mihi conſcius ſum*; cautè ſubiunxit: *Sed non in hoc iuſtificatus ſum*. Ioannes dicit: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.* Iacobus ait: *In multis offendimus omnes.* Quid ergo facient tabulæ, ſi tremunt columnæ? aut quomodo virgulta immobilia ſtabunt, ſi huius pauoris turbine etiam cedri quatiuntur? Solutioni ergo carnis appropinquans nonnunquam terrore vindictæ etiam iuſti anima turbatur.

a Quantâlibet enim iuſtitiâ polleant, nequaquam ſibi ad innocentiam vel electi ſufficiunt, ſi in iudicio diſtrictè requirantur: ſed hoc tunc ad ſolatium ſuæ ereptionis inueniunt, quod nequaquam ſe poſſe ſufficere humiliter ſciunt. Sub humilitatis ergo tegmine, à gladio ſe tantæ animaduerſionis abſcondunt, & quo terrorem venturi Iudicis præſtolantes continuo timore trepidant, eo indeſinenter agitur vt paratiores fiant.

b Noli, quæſo, pijſſime Domine, ſcribere aduerſum me amaritudines meas, vt *intres in iudicium cum ſeruo tuo, ſed ſecundùm multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meã.*

Væ

a *Greg.cap.23.in cap.7.Iob.* b *Aug.med.cap.39.*

Væ mihi miſero, cùm venerit dies Iudicij, & aperti fuerint libri conſcientiarum, cùm dicetur de me: *ecce homo & opera eius.* quid faciam tunc, Domine Deus meus, cùm cœli reuelabunt iniquitatem meam, & aduerſum me terra conſurget? Ecce nihil reſpondere potero, ſed demiſſo capite, præ confuſione, coram te ſtabo trepidus & confuſus. Heu me miſerum, quid dicam! clamabo ad te Domine Deus meus, *Quare iacens conſumor?* Plange anima mea, ſicut vidua ſuper virum pubertatis ſuæ, vlula miſera & plora, quoniam dimiſit te ſponſus tuus? Miſerere, ne deſperem, ſed te ſpirando reſpirem; & ſi ego commiſi vnde me damnare potes, tu non amiſiſti vnde ſaluare ſoles, ne memineris, dulciſſime JESU, tuæ iuſtitiæ aduerſus peccatorem tuum, ſed eſto memor benignitatis tuæ aduerſus creaturam tuam; ne memineris iræ aduerſus reum, ſed memor eſto miſerationis tuæ aduerſus miſerum, obliuiſcere ſuperbum prouocantem, & reſpice miſerum inuocantem. Quid enim eſt JESUS niſi Saluator?

Non me demergat tempeſtas aquæ, neq; abſorbeat me profundum! Pſal. 68. 11.

XI.

Non me demergat tempeſtas aquæ, neque abſorbeat me profundum. *Pſalm. 68.*

O Nimis inſtabilis dubij inconſtantia Ponti,
Qui tot pellicibus carbaſa fallis aquis!
Nempe fluis vitreis refluíſque argenteis vndis,
Mentiûrque tuus dura metalla liquor.
Nonnunquam placidus, tacitæ ſtas more paludis,
Nec magis vlla lacu ſtagna modeſta iacent.
Sæpè tibi horrificat vix ſummum fluctibus æquor,
Cùm leuis exiguo ſtringitur vnda Noto.
Mobilibúſque ſalit circum caua ligna choreis,
Subſiliuntque leui vela petulca rate.
Quin ſinis æratis findi freta mollia roſtris,
Viq; tibi canas tonſa flagellat aquas:
Nunc, velut è duro rigeant tibi terga metallo,
Tot terreris remis, terra quot ipſa rotis.
Et tua, ne quâ parte, fides ſuſpecta laboret,
Marmora perſpicuo pandis aperta ſinu:
Ceu cryſtallineo nequeat fraus eſſe profundo,
Aut lateat vitreo nullus in amne dolus.
Ecce vbi diſcinctã iam non tenet anchora puppim,
Auráque remigio prona ſecundat iter;
Quàm cito deſerto diſceſſit littore pinus,
Et iam nulla domus, nulla videtur humus;
Improuiſa ratem medio circum æquore cingunt,
Hippotada laxis agmina miſſa cauis.
Non ſecus ac ſæuâ ſeruus damnatus arenâ
Opprimitur Libycis præda voranda feris.

Aut nemorum latebris deprenſus fortè viator,
Prædonum ſubitò cingitur orbe latus.
Tum ſurgit tumidis præſagum fluctibus æquor,
Venturóque tremit diſcolor vnda metu:
Mox vbi decertant ſimul Africus ſimul & Eurus,
Et Notus & Boreas incubuère ſalo;
Finditur abruptus varia in diuortia pontus,
Diſtrahit vt fluctus quæque procella ſuos.
Et patet horrendo præceps Neptunus hiatu
Merſurus pelago circumeunte ratem.
Heu! gemit hic tumido pendens trabs anxia fluctu,
Et perit, vndecimâ ſi prior vnda venit.
Aut hæc, aut ſimilis ſalis eſt fallacis imago,
Tam citò de placido ſæua fit vnda mari.
Sed mihi, mentito ſimulata eſt fabula ponto,
Non ego de veſtris, Tethy, querebar aquis.
Nec mihi, de rapidis, qui torquent æquora, ventis,
Nec mihi de regnis, Æole verba tuis.
Nec mihi, de leuibus, temerarie Typhi, carinis
Ire quibus liquidum primus es auſus iter.
A patrio numquam ſoluit mea littora puppis,
Nec vidi virides, Numina falſa, Deos.
Nec ventos didici, neque ventis vela tetendi,
Qui facit hanc artem, quam facit, arte luat.
Quem cecini pontus, mea vita, ſimillima ponto eſt,
Quæque tulit puppis, illa ego, puppis eram.
Æolidæ magno ſtantes circum agmine fratres,
Sunt animi motus, gens violenta, mei.
His ventis, hâc naue, per hæc ego cærula currens,
Tot ſenſi humanis rebus ineſſe vices.
O fallax nimiùm mendaci vita ſereno,
Quæ nigra de lætis tam citò regna facis?

Nulla

Nulla deeſt Venerum tibi copia, nulla lepôrum,
Omnia blanditijs, lætitijſque fluunt.
Dum furit intus amor venisque agitata libido,
Triſte nihil, fraudem fraude tegente, patet.
Aſt modò, cùm ſtygio vitiorum erumpere fluctu,
Híſque animum ventis aſſeruiſſe lubet;
Tunc videt, heu! quanto fuerit mens hauſta profundo,
Quoq; gemit, ſcelerum quàm graue ſentit onus.
Atq; vtinã! vt liquidis Pelagi qui mergitur vndis,
Exerit Oceano térque quatérque caput;
Sic imo ſcelerum merſus ſemel æquore mentem,
Submerſas ſuperis tendet ab amne manus!
Sed velut in tetrum lapſus telluris hiatum,
Quem ſimul & putei tracta ruina tegit;
Aut gelidas fracto ſubijt qui marmore cruſtas,
Nequicquam obſtructo flumine tentat iter:
Non aliter, prono ſcelerum qui vortice raptus
Vix tulit à ſuperis, vnus & alter, opem.
Aſpicis, vt certem pugnantibus, vna, duobus;
Bella mouente Noto, bella mouente ſalo?
Aſpicis, vt caput hoc prope mergat & Auſter & vnda,
Iámque mecaturas ducere cogar aquas?
Aſpicis hanc animam gemino ſuccumbere fato?
Nec tua ſunt velis aſtra ſecunda meis?
Aſpice nec rabido luctantem deſere ponto,
Naufraga nec medio lina relinque freto.
Tende manum potiùs miſeræ, Palinure, natanti,
Et mento digitos ſubde vocate tuos.

Non

Non me demergat tempeſtas aquæ, neque abſorbeat me profundum. Pſalm. 68.

a QVam diu miſer iactabor in fluctibus mortalitatis meæ, clamans ad te, Domine, & non audies? Audi clamantem Domine *de hoc mari magno*, & adduc me ad portum felicitatis æternæ. Felices, qui de periculo *maris huius* educti, ad te, *Deum, portum tutiſſimum* peruenire meruerunt! ô verè felices, qui de *pelago* ad *littus*, de exilio ad patriam, de carcere ad palatium peruenerunt, optatâ iam quiete beati! Infelices heu nos miſeri, qui per *maris huius magni fluctus procelloſáſque voragines nauim trahimus* ignorantes an ad portum ſalutis peruenire valeamus!

b Pater miſericordiarum, audi eiulatum pupilli tui, & porrige manum tuam, optimã adiutricem, vt retrahat me *de profundis aquarum, & de lacu miſeriæ & de luto fæcis*, ne peream vidente miſericordiâ oculorum tuorum, aſpiciente clementiâ viſcerum tuorum, ſed euadam ad te, Dominum Deum meum.

c *Pelagus* enim longè lateq; protenſum *hæc vita*; & quemadmodum in mari vniuerſo ſinus diuerſi, alijs atque alijs tempeſtatibus commouentur præcipuè: velut Ægæum ventis exaſperatur; Thyrrenum verò fretum propter anguſtias; Charybdis autem quæ eſt Libyen verſus,

a *Aug. ſoliloq. c. 35.* b *Aug. ſoliloq. c. 37.* c *Chryſoſt. hom. 82. in Matth.*

ſus, propter ſtagna Syrtes & breuia. Pontus magnitudine fluctuum atque impetu; Hiſpanicus Oceanus, quia inuius, carentiâ portuum & locorum ignorantiâ intricatus, difficilis nauigantibus eſt, ſimiliter alia Pelagi pars, alijs de cauſſis: ſic & in vitâ noſtrâ fieri videmus.

a Nauium quoque nomine *vita hominum tranſitoria* deſignatur: quemadmodum & in Iob: *Dies mei*, inquit, *tranſierunt ſicut naues, poma portantes.*

b Et huc, illucque *mentis noſtræ nauis* impellitur, quia & Paradiſi celſitudinem meminimus, & *importunos tentationum fluctus* ex carne toleramus.

c Quod autem mare abruptius quàm ſæculum? tam infidum, tam mobile, tam profundum, tam immundorum ſpirituum flatibus procelloſum?

d Quod à diuerſis peccatis & varijs tentationibus, velut quibuſdam fluctibus ęſtuat, de quo ſcriptum legimus: *Hoc mare magnum & ſpatioſũ.*

e Nolite credere, nolite eſſe ſecuri; licet in modum ſtagni fuſum æquor arrideat; licet vix ſumma iacentis elementi ſpiritu terga criſpentur; magnos hic campus montes habet. Intus incluſum eſt periculum, intus eſt hoſtis. In illo æſtu, charybdis luxuriæ ſalutem rotat. Ibi ore virgineo, ad perpetranda naufragia ſcylla ſeu renidens libido blanditur. Hic barbarum littus, hic

a *Rupert. l. 5. in c. 8. Apoc.* b *Greg. li. 9. mor. c. 24. in c. 9. Iob.* c *Ambr. præf. in 4. l. ſuper Euang. Luc.* d. *Chryſ. hom. 33.* e *Hieron. epiſt. 1. ad Heliod.*

hic Diabolus pirata, cum ſocijs portat vincula capiendis.

a In hoc magno ſæculi huius diluuio, vbi circumflantibus procellis non inuenitur fida ſtatio, & locus eminentior vbi pes columbæ aliquatenus valeat requieſcere.

b Magnam faciunt tempeſtatem multitudines cupiditatum, quæ velut in quodam freto corporis nauigantem hinc atque indè perturbat, vt gubernator ſui eſſe animus non poſſit.

c Mens quippe humana, quot tentationes patitur, tot flatibus mouetur. Hanc enim plerumque ira perturbat; cùm recedit ira, ſuccedit inepta lætitia; luxuriæ ſtimulis vrgetur; æſtu auaritiæ longè lateque ad ambienda, quæ terrena ſunt; tenditur; aliquando hanc ſuperbia eleuat, aliquando verò inordinatus timor in infimis deponit.

d [Ecce Domine] *Iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum, & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me.* & niſi tu (cui proprium eſt miſereri ſemper & parcere) dexteram tuæ maieſtatis ſupponas, mergi cogor miſerabiliter in profundum.

e Tu dominaris poteſtati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas.

f Magnus eſt puteus, profunditas iniquitatis humanæ. Illuc quiſque ſi ceciderit in altum cadet: metuenda iſta res eſt vehementer. Si videris

a *Ambr. in orationib.* b *Ambr. Apolog. poſter. pro Dauid. c.* 3. c *Greg. l.* 11. *mor. c.* 23. *in c.* 13. *Iob.* d *Aug. med. c.* 39. e *Pſalm.* 88. f *Auguſt. in Pſalm.* 68.

deris hominem feciſſe iniquitatem, merſus eſt in puteum. Quando autem illi dixeris iniquitatem ipſius, & dixerit: verè peccaui, fateor, non ſuper eum clauſit puteus os ſuum. Cùm autem videris eum dicere: Quid enim mali feci? factus eſt defenſor peccati ſui; clauſit ſuper eum puteus os ſuum, quà eruatur non habet.

a Spes humani generis, CHRISTE, Deus de Deo, refugium noſtrum & virtus, cuius lumen à longè, inter caliginoſas nebulas, ſuper maris procellas, quaſi ſtellæ maris radius, oculos noſtros irradiat, vt dirigamur ad te, portum. Guberna, Domine, nauim noſtram, tuâ dexterâ, clauo crucis tuæ, ne pereamus in fluctibus, *ne nos demergat tempeſtas aquæ, ne abſorbeat nos profundum*; ſed vnco crucis retrahe nos ab hoc pelago, ad te ſolamen vnicum noſtrum, quem à longè (quaſi ſtellam matutinam, & ſolem Iuſtitiæ) vix lacrymantibus oculis in littore cœleſtis Patriæ, nos exſpectantem videmus: exaudi nos *Deus ſalutis noſter, ſpes omnium finium terræ, & in mari longè*. In mari turbulento verſamur; tu in littore ſtans, aſpicis pericula noſtra: *Saluos nos fac, propter nomen tuum*. Da nobis Domine, inter Scyllam & Charybdim ita tendere & tenere medium, vt vtroque periculo euitato, ſecuri perueniamus ad portum.

XII.

a *Aug. ſoliloq. cap. 35.*

Quis mihi hoc tribuat vt in inferno protegas me, et abſcondas me donec pertranſeat furor tuus? Iob. 14. 12.

XII.

Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, & abſcondas me, donec pertranſeat furor tuus? *Iob* 14.

QVis mihi ſecuris dabit hoſpita tecta latebris?
Tecta, quibus dextræ ſeruer ab igne tuæ?
Heu! tuus ante oculos quoties furor ille recurſat,
Nulla mihi toties fida ſat antra reor.
Tunc ego ſecretus, vmbracula frondea, ſyluas,
Luſtráque ſoliuagis opto relicta feris.
Tunc ego vel medijs timidum caput abdere terris,
Aut maris exeſâ condere rupe velim.
Tunc voueam abſtruſâ montis latuiſſe cauernâ,
Viua ſepulcrales aut ſubijſſe domos.
Aut numquam aſpectos Phœbo, Phœbæq; penates,
Aut habitaſſe tuos, nox tenebroſa, ſpecus.
Dum quatit aſtriferos flammatus Iuppiter orbes
Et iacit accenſâ tela triſulca manu;
Triſtia, ne noceant, metuendâ fulmina flammâ,
Daphnide, qui metuit, tempora cincta tegit.
Tu rubra cùm torques furibundâ ſpicula dextrâ,
Nulla iuuant folijs laurea ſerta ſuis.
Nulla iuuant tacitis frondoſa cubilia ſyluis,
Sylua tuis oculis omnis & vmbra patet.
Clauſerat obſcuræ denſis ſe frondibus vmbræ,
Carpſerat arboreas qui malè primus opes;
Aſt vbi vicino veſtigia Numine ſenſit,
Erubuit, luco proditus ipſe ſuo.
Nulla iuuat refugo ſpelunca immanis hiatu.
Hoſpita montiuagis luſtra nec vlla feris.

Mitia

Mitia quæ ſenſit Medus puer antra leonum,
Effere Chaldæos antra dedêre neci.
Nulla iuuant clauſis ſpelæa obſcura latebris
Fida nec vmbrarum, ſenta, ſepulchra, domus.
Auiius occultâ deprendere Lothe, cauernâ,
Et Cain è tumulo frater humate vocas.
Quid memorem vt tumidâ Ionas ſe merſerit vndâ,
Nec merſum ſtabili texerit vnda fide?
Hauſerat immani Ionam quæ bellua ventre,
Innocuo Jonam bellua ventre vomit.
Nulla fides vitreo pelagi, niſi vitrea, fundo;
Peruia perſpicuo quid tegat vnda freto?
Nulla fides clauſis, Libitinæ longa ſepulcris;
Produntur tumulis oſſa ſepulta ſuis.
Nulla fides tacitis, quas vallant ſaxa, latebris:
Tecta cauerna ſuo ſæpè retecta ſono eſt:
Nulla fides nemori, vel opacæ frondibus vmbræ,
Ambo caducâ pars frónſque, nemúſque fide.
Nec mare, nec tellus, neq; luſtra, nec antra, nec a-
Tuta nec illa mihi, quæ ſuper aſtra, via. (ſtra.
Tu potes hoc tutis ſolus caput abdere clauſtris,
Dum tua depoſito fulmine dextra vacet.

Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, & abſcondas me, donec pertranſeat furor tuus? Iob 14.

a QVò ibo à ſpiritu tuo, & quò à facie tuâ fugiam? Quis eſt locus recepturus fugitiuum Dei? homines qui ſuſcipiunt fugitiuos, quærunt ab eis, à quo fugerint: & cùm ſeruum inue-

a *Pſalm.* 138. *Auguſt. in hunc locum.*

inueнerint alicuius Domini minùs potentis tũ ſine vllo timore ſuſcipiunt, dicentes in corde ſuo; non habet iſte talem Dominum, à quo poſſit inueſtigari; cùm autem audierint Dominum potentem, aut non ſuſcipiunt, aut cum magno timore ſuſcipiunt, quia homo potens falli non poteſt. Ubi non eſt *Deus?* quis fallit Deum? quem non videt Deus? à quo fugitivum ſuum non repetit Deus? quò ergo ibit ſugitiuus iſte à facie Dei? vertit ſe huc atque illuc, quaſi quęrens locum fugæ ſuæ: *ſi aſcendero in Cœlum, tu ibi es, ſi deſcendero in infernum ades?* Si me extulero, te inuenio repreſſorem, ſi me abſcondero, te inuenio inquiſitorem. Quò ergo iturus ſum, vt à facie tuâ fugiam, id eſt, iratum te non ſentiam? Hoc conſilium: ſic fugiam à facie tuâ, ſic fugiam à ſpiritu tuo; ab vltore ſpiritu, à vindice facie, ſic fugiam. Quomodo? ſi *recipiam pennas meas in directum, & habitauero in extremis maris.* Sic poſſum fugere à facie tuâ. Mirum ſi in extremis maris non eſt, qui nec apud inferos deeſt:

a Væ qui profundi eſtis corde vt à Domino abſcondatis conſilium, quorum ſunt in tenebris opera, & dicunt: Quis videt nos & quis nouit nos? Idcircò arbitrantur Deum ſua neſcire conſilia, quia in tenebris ſunt opera eorum, & dicunt, *Quis videt nos? & quis nouit nos?* non recordantes eius quod ad Deum dicitur: *Tenebræ non obſcurabuntur à te, & nox ſicut dies illuminabitur, & ſicut tenebræ eius, ita & lux eius.*

a Conſi-

a *Hieron. lib. 9. in c. 26. Iſaiæ.*

a Conſidera illum de quo ait in Eccleſiaſtico Syrach! *homo tranſgrediens in lecto ſuo, dicens in animâ ſuâ: quis me videt? tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me, quem vereor?* hic qui ſe exiſtimabat ab eo qui omnia videt, non videri, & tenebris putat commiſſa ſua poſſe celari, vmbram prætendit, ſed fruſtrà latere ſe credit, cùm oculus Domini lucidior ſole, occulta omnia deprehendat, tenebroſa illuminet & intimi cordis penetret conſcientiam, atque in alta & profunda deſcendat. Vanus ergo, qui putat in tenebris eſſe ſe tutũ, cùm lucem vitare non poſſit, quæ *lucet in tenebris, & tenebræ eam non comprehendunt*: quaſi fugitiuus itaque & malus mercenarius deprehenditur, & antequam ſe occultat agnoſcitur, quia, Domino omnia antequam erant, cognita ſunt, non ſolùm quæ facta; ſed etiam quæ futura ſunt.

b Hoc errore decepti Adam & Eua, audientes ſonitum pedum deambulantes in Paradiſo Dei abſconderunt ſe ſub arbore.

c Primus [itaque] homo poſt culpam, inter arbores Paradiſi, abſconſus inuenitur.

d Sic habes Adam abſcondentem ſe, vbi Deum cognouit eſſe præſentem, & quæſitum latere voluiſſe, & vocatum à Domino eâ voce quæ latentis morderet affectum, hoc eſt *Adam vbi es?* hoc eſt; cur te abſcondis? cur lates? cur fugis eum quem videre deſiderabas? Ita grauis culpa eſt pœnitentiæ, vt ſine iudice, ipſe ſe puniat,

a *Ambr l.1. de interpell Iob c.3.* b *Hier. l.9. in c.29. Iſaiæ.* c *Greg. l.33. mor. c.3.* d *Ambr. l.2 de pœn. c. vlt.*

niat, & velare ſe cupiat, & tamen apud Deum nuda ſit.

a Quò te [Adam] duxerunt peccata tua, vt fugias Deum tuum, quẽ ante quærebas? Timor iſte culpam fatetur, latebra præuaricationem.

b Cain quoque dicens: *ſi eÿcis me hodie, à facie tuâ abſcondar*, ſimili ſtultitiâ Deum arbitratus eſt ignorare. Et per Amos de impijs & peccatoribus dicitur: ſi *abſconderint ſe ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo draconi, & mordebit eos.*

c [Et tu] quò fugis Propheta [Jonas?] non audiſti quòd Dauid ait: *quò ibo à ſpiritu tuo, & quò à facie tuâ fugiam?* In terram? ſed Domini eſt terra & plenitudo eius. Ad inferos? & ibi virtus tua non deerit. Ad Cœlum? ibi quoque te eſſe cognoſco. In mare? & eò tendit dextera tua. Cùm nauim fuiſſet ingreſſus turbantur maria, fluctus eleuantur, & profundi pelagi arena monſtratur; & ſicut fidele mancipium, cùm ſeruum fugâ lapſum, (nonnullis etiam communi Domino precioſis ablatis) omni animoſitate, contra eius retentores inſiſtit, nec antè derelinquit, niſi eum præſentauerit Domino; ſic & mare, conſeruum agnitum, non alieno patrocinio, nullius poſtulato ſubſidio, ſed propriâ virtute commotum, vt ſibi redderetur, expoſcit.

d Nam qui putârat per mare euadi Deum
Et naui celari, Deo,

E *Nunc*

a *Ambr. l. de Paradiſo c.* 14. b *Hieron. l.* 9. *in c.* 20. *Iſaiæ*, c *Chryſ. hom. de Iona*, d *Pauli. car. ad Cytherium.*

Nunc iſte & intra belluam merſam mari
Adeſſe ſenſit arbitrum.
O digna ſancto clauſtra fugitiuo Dei!
Capitur mari quo fugerat;
Altumq; vaſtæ miſſus in ventrem feræ,
Viuo tenetur carcere.
De naue iactus perit & vndis nauigat
Exul ſoli & hoſpes ſali.
Spatiatur antro belluini corporis,
Captiuus & liber reus.

a *Ingredere in petram, abſcondere in foſsâ humo, à facie timoris Domini, & à gloriâ maieſtatis eius.*

b Si [enim] vmbrato repentè Cœlo ſolis claritas noſtris aſpectibus denegetur, & productis in noſtram humilitatem nubibus, pluuiæ terris immineant; ſi commotis, vt aſſolet, elementis, in rotam ſui currus tonitrua concitentur, & hinc inde fulgurum iacula, palpebris terribiliter obiecta corruſcent, (quamquam & conſuetudine illâ contingant) pauemus, contremiſcimus, & proni ad terram, depoſitâ ſuperbiâ, ceruices ſubmittimus: quid faciemus in illâ die miſeri, quando reuoluto Cœlo, cum Angelicis virtutibus, igneus Dominus totus aduenìet? quando cadentibus deſuper ſtellis, ſol in tenebras, & in ſanguinem luna mutabitur? quando montes ſicut cera liqueſcent, quando terra ardebit, & areſcent flumina, & maria ſiccabuntur, & contra rerum naturam conſumpto diuinitus humore, arditatem in aquis ignis

a *Iſaiæ* 2. b *Tomo* 9. *Hier. ep. ad Amic. In ſcientiâ diuinæ legis.*

ignis operabitur? Quando peccatores *dicent montibus, Cadite ſuper nos, & collibus, Tegite nos*: quando vocabunt homines mortem, & vocata non veniet; quando diſcrimina vertentur in vota, & quod ſemper oderunt homines concupiſcent?

a Eſto mihi [Domine] *in Deum protectorem & in domum refugij* domus refugij, tu mihi eſto, Deus protector, domus refugij. Quò fugio? ad quem locum tutus fugio? ad quem montem? ad quam ſpeluncam? ad quæ tecta munita? quam arcem teneam? quibus muris ambiar? quocumque iero, ſequor me. Quicquid enim vis, potes fugere, homo, præter conſcientiam tuam. Tu mihi eris domus refugij, ad te confugio, nam à te, quò fugiam? Quocumque iero, ibi te inueniam; & ſi iraſceris, vltorem te inuenio; ſi placatus es, adiutorem. Nihil mihi ergo reſtat, niſi ad te fugere, & non à te. Vt euadas hominem Dominum, quicumque ſeruus es, fugis in ea loca, vbi non eſt Dominus tuus, vt euadas Deum, fuge ad Dominum; nam non eſt quò fugias Deum; præſtò ſunt omnia & nuda Omnipotentis oculis.

a *Auguſt. in Pſalm.* 30.

Nunquid non paucitaſ dierum meorum finietur breui? Dimitte ergo me vt plangam paullulum dolorem meum! Iob. 10. 13.

XIII.

Numquid non paucitas dierum meorum finietur breuî ? dimitte ergo me, vt plangam paullulum dolorem meum. *Iob* 10.

SCilicet, in magno cupis hoc me ponere lucro;
Addita quod vitæ pars quotacumque meæ.
Si numerata forent aliquot mihi luſtra vel anni,
Muneris hic poterat nomen habere fauor:
Stamina ſed breuibus iunxiſſe fugacia filis;
Obſecro, dic, pauci quantula ſumma, dies?
Nempe ita, qui vitam modò ducere cœperit infans;
Dicetur moriens, occubuiſſe ſenex,
Sic ſua nonnullis deſcripta eſt vermibus ætas,
Vna quibus breuis eſt, integra vita, dies.
Sic aliquis numerat celeres ſibi floſculus horas,
Natali tumulant quem ſua fata die.
Floſcule mane puer, mediâ vir, floſcule, luce;
Floſcule, ſub noctem, Sole cadente, ſenex.
Sic oreriſque vno moreriſque, ô floſcule, Phœbo;
Vno fiſq; puer, virque, ſenéxque die.
Staret adhuc volucrum ſaltem rota lenta dierum,
Hora nec admiſſis quælibet iret equis;
Vermiculi canerent; tot plenis viximus horis;
Floſculus, & totidem, diceret, herba fui.
Sed tempus rapidis volat irreparabile pennis,
Fluminis inq; modum, lubricus annus abit.
Menſtruus impulſis rapitur quoque ſolibus orbis,

Et fugiunt, nullo fræna tenente, dies.
Denique præcipitis rota concita vertitur horæ,
Nec remeare poteſt, quæ ſemel hora fuit.
Inuida res, tempus; ſua ſe per puncta trucidat;
Se pariter fugiens, ſe paritérque ſequens.
Qualis teda ſuo ſe flammea funerat igne,
Quæ ſibi fatalem congerit ipſa rogum.
Sic redit in proprium ſæclorum circulus orbem,
Flectitur inq; ſuas annua meta rotas,
Non fuit antiquis malè prodita fabula chartis,
Qua genitor ſobolem commolit ore ſuam:
Nempe vorax annos menſéſque interficit æuum;
Séque fluendo parit; ſéque fluendo necat.
Hora diem, menſémque dies depaſcit eundo,
Bis-ſeníſque ſenex menſibus annus obit.
Annus obit, menſéſque dieſq;, horaq; recedunt,
Et ſuus in ſe iterum tempora gyrus agit.
Ergo meo exiguum ſpatium concede dolori,
Non niſi conceſſo tempore fata querar.
Non ego ſupremis tempus mihi riſibus oro,
Non facit ad riſus reſve, locuſve meos.
Pro lacrymis ſpatium, ſpatiū pro planctibus opto,
Hæc mihi tantillæ, quam peto, cauſſa moræ eſt.
Ite igitur magnis, lacrymæ, mea flumina riuis;
Ite, ferite truces ora ſinúmque manus.
Ite per os lacrymæ, ſæuite in pectora palmæ;
Pars bona, dum ſtatis, temporis, ecce fugit.
Sentio, eunt lacrymæ, repetuntur, ſentio, planctus;
Iam fleui & planxi, ſiſtite; iam ſatis eſt.

Num-

Nunquid non paucitas dierum meorum finietur breui? dimitte ergo me, vt plangam paullulum dolorem meum.
Job 10.

a QVid in hoc mundo ſtabile, quid perenne? Audi cuiuſdam venerabilis viri vocem: *Tempus*, inquit, *vitæ meæ leuius curſoribus fuit.*

b Cùm enim primùm homo peccauit, æternitas mortalitate mutata eſt, in nongentos & ampliùs annos; exinde paulatim recrudeſcente peccato, in breue tempus, hominum vita contracta eſt.

c *Breues dies hominis ſunt: numerus menſium eius apud te eſt: conſtituiſti terminos, qui præteriri non poterunt.*

d Quare cautum ſe ac ſollicitum viuere oſtendit, qui breuitatem præſentis vitæ conſiderans, non eius vſum, ſed terminum conſpicit; vt ex fine colligat nihil eſſe quod tranſiens delectat. Hinc namque per Salomonem dicitur, *Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus lætatus fuerit, meminiſſe debet tenebroſi temporis & dierum multorum; qui cùm venerint, vanitatis arguentur præterita.* Igitur cùm culpa animum tentat, mens neceſſe eſt, vt bre-

a *Chryſ. ep. ad Theodor. Mon. tom. 5.* b *Hieron. ep. 21. ad Paulam.* c *Iob 14.* d *Gregor. lib. 9. mor. cap. 44. in cap. 14. Iob.*

uitatem ſuæ delectationis aſpiciat; ne ad viuacem mortem iniquitas rapiat, cùm conſtet quòd ad terminum citiùs mortalis vita percurrat.

a Sæpè etenim dum præſentis vitæ breuitas, quaſi diu perſeueratura diligitur, ab æternâ ſpe animus frangitur, & delectatus præſentibus, deſperationis ſuæ caligine reuerberatur.

[Sed] ſancti viri, quia breuitatem vitæ indeſinenter aſpiciunt, quaſi quotidie morientes viuunt, & tantò ſe ſolidiùs manſuris præparant, quantò & nulla eſſe tranſitoria ſemper ex fine penſant. Hinc quippe Pſalmiſta, veloci curſu fugere vitam peccatoris aſpiciens; ait: *Puſillum adhuc, & non erit peccator.* Hinc iterum dicit; *Homo, ſicut fœnum, dies eius.* Hinc Iſaias ait: *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius, ſicut flos agri.*

b Attendat quid ſit homo; non ſuperbiat: *homo tamquam fœnum dies eius.* Quid ſuperbit fœnum, ad tempus modò florens, poſt paululum areſcens? Quid ſuperbit fœnum ad tempus vigens, & hoc ad paruum tempus donec ſol candeſcat? *Sicut flos agri ita efflorebit.* Quàm exiguò tempore tranſeunt flores? & hoc eſt pulchrum in herbis. Hoc quod valde pulchrum eſt, hoc citò cadit. *Omnis caro fœnum.* Et claritas luminis vt flos fœnum aruit & flos decidit.

E 4 *Quaſi*

a *Gregor. lib. 7. mor. cap. 20. in cap. 6. Iob.* b *Auguſt. in Pſalm.* 102.

Quaſi flos egreditur & conteritur.

a Quid enim ſunt nati homines mundo, niſi quidam flores in campo? tendamus oculos cordis, in hanc latitudinem mundi præſentis; & ecce quaſi tot floribus, quot hominibus plenus eſt: vita itaque in carne, flos in fœno eſt. Homo etiam more floris procedit ex occulto; & ſubitò apparet in publico; qui ſtatim ex publico per mortem retrahitur ad occultum. Carnis nos viriditas oſtendit, ſed ariditas pulueris ab aſpectibus retrahit, quaſi flos apparuimus, qui non eramus; quaſi flos areſcimus, qui temporaliter apparebamus.

b [Imò] quid ab his beſtiolis diſtamus, quas ferunt apud Hypanim fluuium (qui ab Europæ parte in pontum influit) naſci atque vnum diem viuere? ſicut ergo ex his ea quæ octauâ horâ mortua ſit, prouectâ eſſet ætate mortua, quæ verò occidente ſole, decrepita, eò magis ſi etiam ſolſtitiali die, ſic ſi longiſſima ætas, cuiuſvis hominis conferatur cum æternitate, in multo minore breuitate, quàm illæ beſtiolæ reperiemur.

——— *c Quid enim, mihi dicito, longum*
Hæc mortalis habet fatóque obnoxia vita?

d Tenes diem iſtum? ſi renuiſti heſternum, tenes & hodierum: ſed heſternum, inquis, non teneo, quia iam non eſt, iſtum autem teneo in quo ſum, & qui mecum eſt. Itáne? de

E 5 iſto

a *In idem cap.* 14. *Iob Gregor.* b *Iſidor. Clarius orat.* 10. *de morte.* c *Nazianz. in præcept. ad Virgines.* d *Auguſt. in Pſalm.* 38.

iſto excidit tibi iam quantum à primâ luce tranſierit. Nónne iſte dies à primâ horâ cœpit? Da mihi primam horam eius: Da mihi & ſecundam eius, quia & fortè ipſa tranſuolauit. Tertiam, inquis, dabo tibi, fortè enim in ipsâ nunc ſumus: Certè ergo ſunt iſti dies, & eſt tertia dies; & ſi tertiam dabis, non diem ſed horam dabis. Verumtamen ne hoc quidem tibi concedo, ſi mecum vtcumque iſta tranſiliſti. Da mihi vel horam tertiam, ipſam mihi da in quâ es. Si enim aliquid eius iam præterijt: & aliquid eius adhuc reſtat; nec quod præterijt aliquid mihi potes dare; quia iam non eſt; nec quod reſtat, quia nondum eſt. Quid mihi de horâ iſtâ quæ nunc peragitur dabis? quid de illâ mihi dabis? Cui committam hoc verbum, vt dicam, eſt. Cùm dicis ipſum eſt; certè vna ſyllaba eſt, & momentum vnum eſt, & tres litteras habes in ipſo ictu. Ad ſecundam huius verbi litteram non peruenis, niſi prima finita fuerit. Tertia non ſonabit, niſi & cum ipſa ſecunda tranſierit. Quid mihi de hâc vnâ ſyllabâ dabis, & tenes dies, qui vnam ſyllabam non tenes? momentis tranſuolantibus cuncta rapiuntur. Torrens rerum fluit. Iſti ergo dies non ſunt, antè abeunt penè quàm veniunt, & cùm veniunt, ſtare non poſſunt. Iungunt ſe, ſequuntur ſe, & non ſe tenent.

a Parce mihi Domine, nihil enim ſunt dies mei.

b [Hinc] ſancti viri, præſentis vitæ dies, nihil

a *Iob.7.* b *Gregor. lib. 2. mor. cap. 20. in Iob.*

nihil eſſe conſpiciunt, quia illuminatæ mentis oculos in conſiderationem æternitatis figunt.

a Per horarum [namque] momenta creſcimus atque decreſcimus, nec in eodem manemus ſtatu. Ipſum quoque quod loquimur, dictamus & ſcribimus, de vitæ noſtræ parte præteruolat. qui dudum infans, ſubitò puer; qui puer, repentè iuuenis; & vſque ad ſenectutem per ſpatia mutatur incerta; & antè ſe ſenem in telligit, quàm iuuenem non eſſe miretur.

b [Denique] quicquid temporis viuitur, de ſpatio viuendi demitur, & quotidie fit minus, minuſque quod reſtat; vt omninò nihil aliud ſit tempus vitæ huius, quàm curſus ad mortem, in quo nemo vel paululùm ſtare, nec aliquando tardiùs ire permittitur, ſed omnes vrgentur pari motu, nec diuerſo impelluntur acceſſu: neque enim cui vita breuior fuit, celeriùs diem duxit, quàm ille cui longior. Vnde ex quo homo cœpit eſſe in hoc corpore, in morte eſt. Quid enim aliud, diebus, horis, momentiſque ſingulis agitur, donec ea conſummata mors, quæ agebatur, impleatur, & incipiat iam tempus poſt mortem, quod cum vita detraheretur; erat in morte.

c Benè itaque dicitur, *Dimitte me, vt plangam paululum dolorem meum.* Quia niſi à reatu

E 6 culpæ,

a *Hieron. lib.* 11. *in cap.* 40. *Iſaiæ.* b *Auguſt. lib.* 7. *de ciuitat. Dei, cap.* 10. c *Gregor. lib.* 17. *mor. cap.* 49.

culpæ, quo nos ligauimus, miſericorditer dimittemur, perſectè flere non poſſumus, hoc quod in nobis ipſis, contra noſmetipſos dolemus: ſed tunc veraciter reatus noſtri dolor plangitur, cùm tenebroſa illa inferni retributio, intento timore præuidetur.

a Sed ſicut moderata afflictio lacrymas exprimit, ita immoderata ſubducit; quâ mœror ipſe quaſi ſine mœrore ſit, qui afflicti mentem deuorans, ſenſum doloris tollit;

b Sæpè namque peccator iniquitatis ſuæ vinculis ita conſtringitur, vt pondus quidem peccatorum toleret, ſed tamen, quid tolerat, ignoret. Sæpè autem ſi cognoſcat, quanto reatu premitur, erumpere in lacrymas conatur, & non poteſt, vt hunc in ſe mente liberâ & conuerſatione integrâ perſequatur. *Flere ergo dolorem ſuum* non valet, qui & iniquitatis ſuæ reatum conſiderat, & tamen præ terrenæ occupationis pondere, hunc & gemere nequaquam vacat: *flere dolorem ſuum* non valet, qui primæ quidem conſuetudini contraire nititur, ſed tamen adhuc ſuccreſcentibus deſiderijs carnis grauatur. Huius doloris præſentia Prophetæ mentem cruciauerat, cùm dicebat, *Dolor meus contra me eſt ſemper; quoniam iniquitatem meam ego pronunciabo, & cogitabo pro peccato meo.* Tunc igitur ad *plangendum dolorem* nos Dominus *dimittit*, cùm & mala nobis, quæ fecimus demonſtrat, atque ad hæc eadem flenda quæ cognoſcimus, adiuuat.

a Hoc

a *Greg. lib. 9. mor. cap. 44. in cap. 10. Iob.* b *Ibidem.*

a Hoc ſolùm ergo Domine, præſta, quod deprecor: Dimitte me, vt duobus menſibus circumeam montes, & plangam cum ſodalibus meis.

b Sexaginta dies plangere nobis demonſtrat planctum præſentis vitæ, dicente Domino: *Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.* Deſertum ergo plangimus huius mundi (deſertum enim dicitur res vbi non manetur) quia ergo hîc non permanetur, deſertum dicitur. Plangendum eſt ergo in vitâ iſtâ caducâ, ruinis plenâ, caſibus obuolutâ; vt cùm plangimus, ſuſcipiat Dominus immolationem animæ noſtræ.

a *Iudic.* 11. b *Chryſoſt. hom. de Iephte.*

Vtinam ſaperent et intelligerent ac nouiſſima prouiderent! Deuteron. 32.

14.

XIV.

Vtinam ſaperent, & intelligerent, ac nouiſſima prouiderent! *Deut.* 32.

PRô pudor! vſque adeò eſt homini mens cœca futuri;
Vt niſi quæ videat, nulla pericla putet?
Scilicet hoc ſapere eſt, tantùm præſentibus angi,
Nec procul aſpectis conſuluiſſe malis!
Ante tubas, Miles, dicto parat arma duello;
Cùm ſonuère tubæ, ſeriùs arma parat:
Nauita, quas captat, præſagus proſpicit auras,
Anchora veliuolum nec remoratur iter:
Quas veniente metet ſegetes æſtate colonus,
Credidit excultis, antè, colonus agris.
Prouida quin etiam metuens formica ſenectæ,
Vectat in annonam paucula farra ſuam.
O quid agis, gens euentus, ignara futuri?
Tempora, quæ veniunt poſtuma, nulla times?
Stamina perpetuo ſors nent adamantina filo,
Aut ceſſant triplices voluere penſa colas?
Falleris; ah! nulli datur has placaſſe ſorores;
Vna licet parcat, de tribus, vna ſecat.
Fœdera ſors pacto ſanxère perennia clauo,
Concordes ſtabili vitáque mórſque fide?
Falleris, ah! nimiùm tibi pacta fauentia fingis,
Non ſeruant vllam vitáque mórſque fidem.
Antè, niuem fidis lambent incendia flammis
Iuráque fœdifragis ſanciet Auſter aquis.
Antè, dies nocti pacem nox antè, diei

Seruet,

Seruet, & infeſtis accubet agna lupis.
Omnia letifero latè Mors ſubiugat arcu,
Quidquid & hoc Phœbi veſcitur igne necat.
Nemo venenatæ vitauit arundinis ictum.
Omnis ab hâc ceruix, cuſpide, vulnus habet.
Hîc teneros Matrum capit inter brachia, natos,
Aut cunas, tumulum, cæde recente facit.
Hîc pueros, alibi configit arundo puellas;
Hîc iuuenes; illic funerat illa ſenes.
Statáque iam nullo diſcrimine, funera miſcet.
Militis atque Ducis corpora mixta iacent.
Nec micat auratâ tibi Crœſe cadauer arenâ
Pulchrior aut tuus eſt, pulchra, Rebecca, cinis,
Aſpice, quid cineres ſint Cæſaris inter & Jri?
Omnibus en color eſt vnus, & vnus odor.
Quid iuuat his igitur tantùm confidere rebus,
Ceu lethi imperio vita ſoluta foret?
Stat ſua cuique dies, depleto ferrea fuſo,
Seriùs aut citiùs quemlibet vrna vocat.
Cogimur huc omnes, huc ſummus & infimus ordo,
Ibimus, emenſo tempore quiſque ſuo.
Ac tum ſi vacuas animus ſimul iret in auras,
Vt vapor in nebulas extenuandus abit!
Morſq; foret noſtræ quoque meta nouiſſima vitæ,
Mors ſimul amborum corporis atque animi?
Quàm bona mors eſſet poſituris morte dolores,
Quos noua poſt vitam, vitáve mórſve daret?
Quilibet extremam lætus properaret ad horam,
Et puto, viuendi vix ſupereſſet amor.
Sed dolor, heu! non eſt mors vltima linea rerum,
Non necat hic animum qui cremat oſſa rogus.
At poſtquam è terris animo exhalata receſſit,

Iudicis

Iudicis extemplò ſiſtitur ante pedes.
Jlle ſedet iuſtúmque & inexorabile Numen,
Flamnáque ſunt oculi flammaq; fulua caput.
Illa (tremens, metuénſque oculos attollere Cœlo:)
Dura catenatâ vincula mente gerit.
Jlle ſinus animi, fibráſque introſpicit omnes.
Quódque latet tacitum nocte fauente nefas.
Jlla ſcelus, conuicta, ſuum pudibunda fatetur,
Nec videt, effugio, quem petat, eſſe locum.
Ille ſimul Iudex, teſtis ſimul, & ſimul actor,
Comperti ſtatuit criminis eſſe ream.
Illa memor nullis hanc flecti queſtibus aulam,
Heu! fruſtrà effuſis ſe ſepelit lacrymis.
O, quis tunc animæ ſenſus, quæ cura relictæ,
Nullus vbi pro ſe, iure patronus agit!
Nempe vocat montes & inhoſpita culmina, cautes,
Antráque queis trepidum condat operta caput.
O Anima! ô Iudex! ô non placabilis vrna!
Quis ſecum hæc meminit, nec citò diriguit?
Sed nondum hoc tanti clauduntur fine dolores;
Altera adhuc reſtant, vitáque, morſq; ſuper:
Vita perennanti quæ ſæcula protrahet æuo,
Mors longa extremum non habitura diem.
Ah quibus, ah quantis laniabitur hæc tormentis!
O quibus, ô quantis affluet illa bonis!
Illa, ſuas paſcit Diuino nectare mentes;
Hæc, miſcet liquidâ pocula plena pice.
Illa, Chely Angelicâ vel gutture carmina fundit;
Hæc, gemit horrendis exululata ſonis.
Illa, agit æternas cœlo plaudente, choreas;
Hæc, ſalit ad colubros ſæua Megera, tuos.
Illa, nec æſtiuis, gelidis nec aduritur aſtris;

Hæc

Hæc furit immitis igne gelúque vadi.
Illa, per æthérios agit otia mollia campos;
Hæc, agit æterni triſte laboris opus.
Illa dolorum expers, mala nulla, nec aſpera ſentit;
Hæc, patitur dirum quidquid Auernus habet.
O felix opibus, felix tot vita triumphis!
O grauis, ô tantis mors metuenda malis?
Vel tua, vel tua, nos dubio manet alea iactu;
Alea, non aliâ proijcienda vice.
Ah ſubeant veſtri geminæ ſic pectora curæ,
Vt ſemel alterius ſors obeunda cadet!

Vtinam ſaperent, & intelligerent, ac nouiſſima prouiderent. Deut. 32.

a O Gens ſine conſilio & ſine prudentiâ! *Vtinam ſaperent, & intelligerent, ac nouiſſima prouiderent!*

Saperent, damnatorum multitudinem; ſaluandorum paucitatem, & temporalium rerum vanitatem.

Intelligerent, tria; ſcilicet peccatorum multitudinem, bonorum omiſſionem, & temporis amiſſionem.

Prouiderent, tria; ſcilicet mortis periculum, extremum iudicium, & æternum ſupplicium.

b Sed oculos non vis habere niſi in præſentia.

c Peruerſa quippe anima rebus præſentibus dedita, in terrenis voluptatibus reſoluta, abſcondit

a *Bonau. opuſc. de contempt. ſæculi.* b *Auguſt. in Pſ.* 48. c *D. Gregor. hom. 39. in Euang.*

ſcondit ſibi mala ſequentia, quia præuidere futura refugit, quæ præſentem lætitiam perturbant; dumque in præſentis vitæ oblectationibus ſe deſerit, quid aliud quàm clauſis oculis, ad ignem vadit, & indè dicitur per Paulum: *qui gaudent tamquam non gaudentes ſint*; quia etſi qua eſt præſentis temporis, ita eſt agenda lætitia, vt numquam amaritudo ſequentis iudicij recedat à memoriâ; quatenus dum mens pauida extremæ vltionis timore transfigitur, quantum tunc præſens lætitia, tantum pòſt, ira ſubſequens temperetur: ſi extrema mala noſtra formidolosè & indeſinenter aſpicimus; iuxta hoc quod per quemdam ſapientem dicitur: *In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis.*

a Sed quæ ſunt nouiſſima tua, quæ prouidere ſollicitè debes? ſumma totius prouidentiæ eſt, vtiq; illa terribilis hora, in quâ, miſera anima tua, ex hoc corpuſculo corruptibili timens eſt egreſſura, in illâ nimis metuendâ extremâ horâ; quis amicorum, quis parentum tuorum veniet cum gladijs & armis auxilium ferre? Non enim erit tunc, qui conſoletur te ex omnibus charis tuis, reſpicientibus etiam ad auxilium & adiutorium hominum; ſed refugium tuum tantummodò eſt apud Deum. Reduc ergo fili mi, ſedulus in memoriam illum extremum exitus tui diem, & antequam miſera anima tua, de carcere carnis exeat, prouideat, quò vadat. Quando enim homo fit non homo, hoc eſt

a *Speculo pec. cap. 5. Tom. 9. Aug.*

eſt quando ægreſcit; ægrotando ægritudo creſcit; peccator expaueſcit; cor contremiſcit; caput obſtupeſcit; ſenſus euaneſcit; virtus exareſcit; vultus palleſcit; facies nigreſcit; oculus tenebreſcit; auris ſurdeſcit; naſus putreſcit? lingua fatiſcit; os obmuteſcit; corpus tabeſcit; caro marceſſit. Tunc carnis pulchritudo fœtor efficitur, & putredo tunc ſoluitur in cinerem, & vertitur in vermem.

Poſt hominèm vermis, poſt vermem fœtor & horror:

Sic in non hominem vertitur omnis homo.

a Age jam, cùm ad illud vltimum Iudicium venerimus, ab eo Iudice iudicandi, qui nec falli occultatione criminum poteſt, nec ad impunitatem promerendam muneris alicuius oblatione corrumpi, cùm cœperint omnium ſecreta reuelari, & non ſolùm actus ac verba, ſed etiam ipſæ cogitationes oſtendi; quid faciemus ſub tanti Iudicis maieſtate? quid excuſationis obtendere poterimus, quà nos defenſionis arte purgabimus? quæ nobis ſubuentura eſt pœnitentia, quam in hâc carne contempſimus? quæ nos defenſura ſunt opera bona, quæ in hâc vitâ non fecimus? ad quos Apoſtolos, aut ad quos alios Sanctos confugituri ſumus, quorum exempla ſimul ac verba dèſpexerimus. An fortè aliquos ibi fragilitas corporis excuſabit? ſed excuſationi eorum reclamabunt omnia ſanctorum exempla, qui cum fragilitate carnis, in carne vincentes, quod fecerunt, vtique fieri poſſe,

a *Proſper lib. 3 de vitâ contemplat.*

poſſe, docuerunt. Quid ergo reſponſuri ſunt, ſi eis Dominus dicat, ſi potuiſtis, quare non reſtitiſtis deſiderijs peccatorum? ſi non potuiſtis, quare meum, contra peccata, non quæſiſtis auxilium? Nónne ad hæc obmuteſcentibus & quid excuſationis referant non habentibus, dicet: *Ligate eos manibus & pedibus, & mittite in tenebras exteriores, vbi erit fletus & ſtridor dentium, vbi vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Hæc & his ſimilia libenter audire vel legere, iugiter ante oculos mentis adducere; cogitare, quale malum ſit, ab illo gaudio diuinæ contemplationis excludi; beatiſſimâ Sanctorum omnium ſocietate priuari; fieri patriæ cœleſtis extorrem, mori vitæ beatę; morti viuere ſempiternę; in ęternum ignem, cum diabolo & angelis eius expelli, vbi ſit mors ſecunda, damnatis exilium, vita ſupplicium; non ſentire in illo igne quod illuminat, ſentire quod cruciat; exundantis incendij terribiles crepitus pati; barathri fumantis amatâ caligine oculos obcæcari; profundo gehennæ fluctuantis immergi; edaciſſimis in æternum dilaniari vermibus, nec finiri: hæc & multa ſimilia cogitare, nihil eſt aliud, quàm vitijs omnibus repudium dare, & omnia blandimenta carnalia refrenare.

a Attende ergo, in illâ terribili horâ de quâ loquimur, miſera peccatoris anima. Quando de mundo exitura & itura es; aderunt mox miniſtri, maligni illi ſcilicet diaboli, illa verè tartarea

a *Cap. 7. Speculi peccat. tom. 9. Aug.*

rea monſtra velut leones rugientes vt rapiant prædam, tunc horribilia patebunt loca pœnarum, chaos & caligo tenebrarum, horrorum, miſeriæ & tribulationis; tremor, timor anguſtię & confuſionis; dolor horrendæ viſionis; tremor tremendæ manſionis; locus flentium, vbi ſtridor dentium, vbi morſus vermium, vbi clamor dolentium, vbi luctus gementium, vbi eſt vox clamantium peccatorum & dicentium; *Væ, væ nobis filij Euæ?* quid tunc proderit ſcientiæ iactantia, ſæculi pompa, mundi vanitas, terrenæ dignitatis cupiditas?

a Dic mihi, vbi tunc amatores mundi, qui ante pauca tempora nobiſcum erant? ex eis remanſit niſi cineres & vermes. Attende diligenter, quid ſunt, quid fuerunt? homines fuerunt ſicut tu, comederunt & biberunt, riſerunt, *duxerunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcenderunt.*

b [Imò] molliùs educata corpora grauiùs fœtent poſt mortem.

Aſpera non Cyris, non Cræſis Parca pepercit,
Híſque etiam, nuper ſub quibus orbis erat.
Te quoq; Alexander; victor graſſate per orbem
Perdidit immodici copia ſumpta meri.
Inter defunctos, quidnam eſt diſcriminis? Oſſa
Et cineres Jri, Tantalidíſque, pares.
Par Conſtantino famulus meus (hic ego tantùm
Excipio tumulum) diues, mópſque, par es.
Atq; hic iſta quidem. Aſt alio quæ condit in æuo
Vltima

a Bern. *lib. med. cap.* 2. b *Petr. Dam. epiſt ad Blancam. cap.* 30. c *Nazianz. de externi hominis vtilitate*

Vltima lux prauis, quis memorare queat?
Horrida flamma, grauis caligo à luce remotis,
Vermis, qui memores criminis eſſe facit.
Non natum eſſe, tibi melius, ſcelerate, fuiſſet,
Aut natum, prorſus more perire feræ,
Quàm mala tot paſſum in terris, ſæuoſq́; dolores;
Poſt, grauiora iterum, tempus in omne pati.
Atque vtinam matris me mors rapuiſſet in aluo!
Nam tenebræ nato, mox mihi fletus erat.

a Ergo, ô anima, ſiue vigiles, ſiue dormias, ſemper in auribus tuis illa horribilis tuba reſonet: *Surgite mortui, Venite ad iudicium.* O anima numquam excidat à tuâ memoriâ: *Ite maledicti in ignem æternum: Venite benedicti percipite Regnum.* O quid poteſt lamentabilius & terribilius cogitari quàm *Ite?* & quid delectabilius exprimi quàm *Venite?* duæ ſunt voces, quarum nihil horribilius vnâ, & nihil iucundius alterâ poterit audiri.

XV.

a *August. Soliloq. cap. 3.*

Defecit in dolore vita mea et anni mei in gemitibus. Pſal. 30.

15.

XV.

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. *Pſalm. 30.*

HOc erat ergo meis dominans Natalibus aſtrum,
Vt mihi lux fauſtâ nulla rediret aue!
Quàm leuis optati me temporis aura fefellit;
Dum toties repeto; Craſtinus albus erit.
Nec tamen albus adhuc mihi craſtinus ille reluxit;
Quin, qui præterijt proximus, ater erat.
Credideram alternos vitæ ſuccedere caſus,
Inq; vices lætis cedere mœſta locum.
Vtq; ſerenato detergis nubila cœlo,
Cùm reuehis clarum Cynthie pure diem;
Vtq; maris reparas fugitiuos, Cynthia, fluctus,
Cùm tingis refluo littora ſicca ſalo;
Sic ego venturi non felix temporis augur,
Omnia pro votis rebar itura meis.
At mea, quàm diſpar, quantoq; ſeuerior illis,
Quas dat nupta viro, triſtitia eſt lacrymis!
Coniuge defuncto, bis denis menſibus, vxor
Sola domi queritur, coniugis orba, necem.
Poſt decimum ſinitur lugubria ponere menſem,
Et peplum niueâ vertere triſte togâ.
Quis mihi tranſactus ſemel eſt ſine luctibus annus?
Quis vacuus menſis? quis ſine nube dies?
Nulla meis lex dat finémve, modúmve querelis;
Sed parit aſſiduus ſe, velut Hydra dolor.
Et planctu & lacrymis, gemituq; abſumitur omnis,

Ipſáque pars minima eſt vita caduca, ſui.
Sæpè quidem rabidis ſunt æquora turbida ventis,
Sed breuis eſt, quoties magna procella furit:
Quáſque rapit ſyluis brumæ inclementia frondes,
Compenſant viridi tempora verna comâ:
Et Notus obſcuris quoties tegit æthera nimbis,
Lætior innubi mox redit ore dies:
Aſt mihi perpetuos contexunt funera luctus,
Dempta nec eſt vllo ſyntheſis atra die.
Mœſtáque nec feſto ceſſauit tibia cornu,
Pectus, ebur, pugni, plectra; querela, fides:
Hâc cytharâ, ſoles; hoc tranſigo pectine, noctes;
His finibus, vitæ tempora fallo meæ.
O quoties vecto ſuſpiria pectore rupi,
Cùm cuperem tacito mergere verba ſinu!
O quoties, lux quanta fuit, fuit acta querelis.
Lunáque quanta fuit, planctibus acta fuit!
Ne gemerem, memini, toties monuiſtis amici,
Multáque ne gemerem credite, facta mihi.
Libera lætitiæ ſuaſiſtis frena remitti,
Illicò lætitiæ libera frena dedi.
Aſt vbi ſingultum compeſcere riſibus opto,
Riſibus, heu, gemitus obſtrepuêre meis!
Sæpè, volens placidus ſomno traducere noctes,
Perpetuò vigiles obruor imbre genas;
Dúmque diu nimiùm violentos comprimo fletus,
Heu, mare perruptis effluit aggeribus!
Flumina, vos teſtes, vos nota cubilia, ſyluæ,
Vóſque cauæ valles, conſcia vóſque iuga;
Vos teſtes, quoties ſuſpiria vincere tentans,
Victa, reluctanti murmura cordi dedi.
Quin etiam auditis permota vlulatibus Echo;
Queſti-

Queſtibus audita eſt aggemuiſſe meis.
Tunc ego, tunc illa, alternis dedimus lamenta,
Fleuimus inq; vices, planximus inq; vices.
Vt Pandioniæ ſibi dant reſponſa ſorores,
Cùm cæſum, thalami labe queruntur Itym:
Et ſedet hinc Progne ramo miſerabile plorans,
Et ſedet indè ſuum flens Philomela nefas:
Alteráque alterius ſequitur ſuſpiria queſtu,
Admiſſum lacrymans, vtraque crimen auis.
Talis & Alcyone cùm naufraga vela mariti
Nequicquam ſcopulis littoribúſque canit;
Aut viduus, viridi nemoris ſedet arbore turtur,
Comparis æterno murmure fata gemens.
Sic mihi fatidicæ nerunt quoque ſtamina Diuæ,
Iret vt optato ſidere nulla dies.
Vtque adimant nullos, lamenta perennia luctus,
Aut ceſſet, cauſâ deficiente, dolor.
Sed fuit vt primæ, gemitus, vox prima loquelæ;
Sit gemitus vitæ vox quoque ſumma meæ.

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Pſalm. 30.

a QVamdiu eſt hîc in præſenti vitâ, habet gemitum & fletum vnuſquiſque homo. *b* Homo non à riſu orditur hanc lucem, quid malorum ingreſſus ſit neſciens; prophetat quodammodo: ſolùm, quando natus eſt, ferunt riſiſſe Zoroaſtrem, nec ei boni aliquid monſtroſus ille riſus portendit. Prorſus quod ſcriptum eſt *c graue iugum ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris eorum vſque in diem ſepulturæ in matrem omnium.*

d Unde interrogemus pueros qui naſcuntur, quare à ploratu incipiant: naſcitur & ſtatim plorat, & poſt neſcio quot dies ridet. Quando plorabat naſcens, Propheta ſuæ calamitatis erat, lacrymæ enim teſtes ſunt miſeriæ.

e Hoc homini tantùm firmum eſt experſq; ſenectæ,
Inde ex quo naſcens fletibus ora rigat;
Per lacrymas teſtans, quas vitæ in limine fundit
Quotnam illum maneant agmina dura mali.
Eſt Regio (vt quondam Cretæa) ignara ferarum;
Eſt alia, hybernæ neſcia terra niuis:
At, vacua aduerſis quod vitæ tempora rebus
Clauſerit, haud quiſquam dicere iure poteſt.

a In

a *Hieron. in Pſalm.* 30. b *Auguſt. lib.* 21. *de ciu. c.* 14. c *Ibidem.* d *Auguſtin. ſerm.* 28. *de verb. Apoſt.* e *Nazianz. carm. de humana naturâ.*

a In huius vitæ miſeriam intraſti lugens, dies tuos in dolore & ærumnâ petranſiſti; cum luctu & labore hinc exiturus es. Intelligas ergo, in quantum ſit ingreſſus tuus flebilis progreſſus tuus debilis, & egreſſus horribilis.

b Riſum reputaui errorem, & gaudio dixi: Quid fruſtrà deciperis?

c Domini vox eſt ad ſuos dicentis, *Vos plorabitis & plangetis, ſæculum autem gaudebit: Vos triſtes eritis.* Timenda ſunt Chriſtianis præſentis ſæculi gaudia, & optanda pro deuotione mœſtitia.

d Lætitiæ enim tantùm nomen habent, cùm omnia ſint in triſtitiâ.

e Qui ſumus in hoc tabernaculo, ingemiſcimus grauati.

f An non eſt meritò ingemiſcendum, quòd ſumus in regione alienâ, & in Coloniam procul à patriâ poſitam amandati?

g In abſcondito plorabit anima mea: plorans plorabit & deducet oculus meus lacrymam.

h Aſſeuerant Turturem caſtam & amatricem comparis eſſe, ita vt ſi quando euenerit, eius maſculum ab Aquilâ ſiue Aucupe capi, non ſe commiſcere alteri, ſed ipſum cupere, & ipſius præſtolari aduentum, & in amoris eius expectatione pendere. Huius turturis meminit Scriptura in Cant. Canticorum dicens: *Vox turtu-*

a *Author ſpec. pec. Tom.* 9. *Auguſt.* b *Eccleſ.*2. c *Chryſoſt. ſerm. de martyrib. imitandis.* d *Chryſ. hom.* 54. e 2.*Cor.*5. f *Chryſoſt. hom in Pſal.*118. g *Hierem.*13. h *Chryſoſt. tom.*5. *hom. de virtute.*

turturis audita eſt in terra noſtra. O gemitus de medio cordis amabilis, bonitatis pullulans fontes! ô gemitus cœleſtem ſponſum CHRISTUM ad ſemetipſum adducens!

a Vox turturis, amori canit & dilectioni; & habet ſingularem dilectionem turtur, cui canit, vel præſenti gaudium, vel abſenti affectum. Igitur vox turturis tota de amore, & non nouit aliud præter amorem turtur. Et quid ſonat vox turturis? quam ſignificationem habet vox turturis? quid dicit? Unum eſt quod ſonat vox turturis, & ſemper illud ſonat & reſonat, & non faſtidit vmquam. Numquam turtur vocem ſuam variat, numquam canticum ſuum mutat, ſemper idem canit qui ſemper idem diligit. O vox turturis quàm dulcis es! & quis dignus erit audire vocem turturis? in ſolitudine canit turtur, & ſemper turtur ſolitudinem diligit, quia ſingularem dilectionem quærit. Non audietur in plateis vox eius, neque foris clamorem ſuum proferet. Intus reſonat, intrinſecus canit & non poſſunt audire turturem, niſi qui intus ſunt, qui elongant in ſolitudine, qui ſecretum inhabitant.

b Donec [autem] homines pro Dei cultu, mercedem tantùm in terrâ, & tantùm terram acceperunt, minimè ſe cognouerunt peregrinos; nec more turturis ingemuerunt. ita tamdiu non eſt vox turturis audita in terra noſtra.

a *Hugo de S. Victor. ſerm. de aſſumpt. Mar. tom. 2.*
b *Bernard. ſerm. 59. in Cant.*

noſtra. Ubi ergo Regni Cœlorum promiſſio facta eſt, tunc primùm manifeſtè ſonuit in terra vox turturis. Nam dum ſancta quæque iam Anima CHRISTI præſentiam ſuſpiraret, Regni dilationem moleſtè ferret, deſideratam patriam gemitibus & ſuſpirijs à longè ſalutaret, nónne tibi videtur, vice fungi gemebundæ ac caſtiſſimæ turturis, quæcumque anima in terris ita feciſſet? Ex tunc ergo & deinceps vox turturis audita eſt in terrâ noſtrâ. Quid nī moueat mihi crebras lacrymas *& gemitus quotidianos* CHRISTI abſentia? *Domine ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. Laboraui in gemitu meo*, tu ſcis, ſed beatus qui dicere potuit; *Lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lacrymis meis ſtratum meum rigabo.* Non ſolùm autem mihi, ſed & omnibus, qui diligunt aduentum eius, gemitus iſti comperti ſunt. Hoc quiqpe eſt quod ipſe aiebat: *numquid poſſunt filij ſponſi lugere, quamdiu cum illis eſt ſponſus? venient autem dies, cùm auferetur ab eis ſponſus, & tunc lugebunt*, ac ſi diceret; & tunc vox turturis audietur. Ita eſt, IESU bone, venerunt dies illi; *nam & ipſa creatura ingemiſcit & parturit vſque adhuc, reuelationem filiorum Dei exſpectans*: non ſolùm autem illa, *ſed & nos ipſi intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei exſpectantes Redemptionem corporis noſtri.* Neque *vacui gemitus*, quibus è cœlo tam miſericorditer reſpondetur. *Propter miſeriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Do-*

minus, Fuit & in tempore Patrum, *vox iſta gementium*: ſed rara; & penes quemque *ſuus gemitus*. Vnde & dicebat quis: *Secretum meum mihi, ſecretum meum mihi?* At vbi palam clamatum eſt, *Quæ ſurſum ſunt quærite, vbi* CHRISTUS *eſt in dexterâ Dei ſedens*, ad omnes iam cœpit pertinere *gemitus ille turtureus*, & vna omnibus eſſe *gemendi ratio*.

LIBER SECVNDVS.

V O T A

ANIMÆ SANCTÆ.

*Concupiuit anima mea deſiderare iuſtificatio-
nes tuas. Pſal. 118.* 16.

I.

Concupiuit anima mea deſiderare iuſtificationes tuas. *Pſalm.* 118.

COeleſtem dubitans, terrenumq́ inter Amorē,
Neſcio quo ſtatuam ſub duce ſigna ſequi.
Jlle ſub imperium, vocat hic ad pilea: pugnant
Diſſimili nimiùm conditione duces:
Hinc vocor, hinc reuocor, rurſuſq́ invitor vtrimq;
Non ſecus ac refluo quaſſa carina ſalo.
Ambiguum faciunt Amor hic, Amor ille duellum,
Jmpediúntque ſuo ſiſtere vota loco.
Sit ſatis, ah! tandem mala tot faſtigia paſſæ,
Et ſinat ad portus ſpem reuocare ſuos!
O Deus! aut nullo caleat mihi pectus ab igne,
Aut ſolo caleat legis amore tuæ!
Nō nego; quod lubeat, magna eſt, optare, voluptas;
Et modò poſſe Volo dicere; Nolo, modò!
Frena nihil patitur minùs, atque libido vouendi,
Nec ſe lege ſinunt libera vota premi,
Vt vagus exultim loriſque, lupiſque ſolutus
Quoſlibet in paſtus currere geſtit equus:
Aut ſtabulo ruit & viridi mox ſternitur herbâ,
Depoſito nimiùm bucula læta iugo:
Aſt vbi mox reuocat conſueta ad arata colonus,
Excutit ille lupos, illa recuſat onus.
Scilicet expetitur libertas vna vouendi,
Quæ ſatis eſt, quamuis vtilitate vacet.
Sic Phaëton, patriæ ruiturus ab axe quadrigæ,
Appetis ignotos flectere rector equos.

Sic quoque non ſolitis dum niteris altiùs alis
Icare, ſubiectis labere merſus aquis.
Quàm varia Superũ laſſus prece tundimus aures!
Cœlitibus puto nos ſæpè mouere iocum.
Ille vouet nuptam, nuptæ vouet ille ſepulcrum;
Hic ſobolem naſci poſtulat, ille mori:
Ille Patri mortem, Patri rogat ille ſalutem;
Hic fieri iuuenis ſupplicat, ille ſenex.
Vix, puto, conſentit centum de millibus vnus;
Quin aliquis voto diſſidet ipſe ſuo.
Denique quid Superos oret, pars maxima neſcit,
Tam noua quiſque ſibi vota, precéſque facit.
Sic vbi iam grauidas ſtimulant faſtidia Matres;
Obſcœnam ſatiant fercla pudenda famem:
Scilicet expetitur modó calx, modò creta palato,
Et modò, quæ ſtomacho diſplicuêre, placent.
Quid deſiderijs vltra tot inanibus vror?
Quid iaculor nullo votáque, ſpéſque ſcopo?
Eſte procul gemitus, procul anxia turba, timores,
Sollicitæque preces, votáque, ſpéſque procul.
O Deus, aut nullo caleat mihi pectus ab igne,
Aut ſolo caleat legis amore tuæ.

CHAS

Con-

Concupiuit anima mea deſiderare iuſtificationes tuas. Pſalm. 118.

a MIrum eſt, quomodo concupiſcatur deſiderium; nec ſit in nobis, cuius concupiſcentia jam ſit in nobis. Quis neſciat in homine eſſe concupiſcientiam, in homine deſiderium? cur ergo concupiſcitur, vt habeantur, quaſi forinſecus inferatur? aut quomodo haberi eius concupiſcentia, ſine ipſo poteſt, cùm non ſit & ipſum quid aliud, quàm concupiſcentia? Nam & deſiderare, procul dubiò concupiſcere eſt. Quis enim iſte mirabilis atque inexplicabilis languor? & tamen eſt; nam & ægrotus qui faſtidio laborat concupiſcit vtique deſiderare cibum, dum concupiſcit non habere faſtidium. An aliud eſt concupiſcere, aliud deſiderare? non quod non ſit concupiſcentia deſiderium, ſed quia non omnis concupiſcentia deſiderium eſt, concupiſcuntur enim & quæ habentur, & quæ non habentur: nam concupiſcendo fruitur homo rebus quas habet; deſiderando autem, abſentia concupiſcit: deſiderium ergo, quid eſt, niſi rerum abſentium concupiſcentia? ſed Dei iuſtificationes abſentes eſſe quomodo poſſunt? An & quando ſciuntur, & non fiunt, abſentes habendæ ſunt? ſæpè enim quid agendum ſit, videmus; nec agimus, quia non de-

a *Auguſt. in Pſalm.* 118.

lectat vt agamus, & concupimus vt delectet. Præuolat intellectus; & tardè ſequitur, & aliquando non ſequitur, humanus atque infirmus affectus. Ideo ergo deſiderare concupiſcebat, quæ bona eſſe cernebat, cupiens eorum habere delectationem, quorum potuit videre rationem.

a Non dixit [autem] concupiui judicia; ſed, concupiui deſiderare: ſicut enim vitâ viuere, plus eſt, quàm viuere (viuere namque commune etiam huius eſt vitæ; vita autem viuere, Beatorum eſt) ſic concupiſcere vt deſideremus iudicia Dei, plus eſt, quàm deſiderare iudicia; concupiſcimus enim deſiderare, quaſi non ſit poteſtatis noſtræ deſiderium, ſed gratiæ Dei. Cùm enim Dominus oblectari nos viderit cupiditate deſiderij judiciorum ſuorum, ſobrium auget affectum; cùm autem peccamus non concupiſcimus deſiderare judicia Dei. Unde etiam Dominus non otiosè ait; *Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum*; non ſolùm deſiderans, ſed etiam geminato deſiderio concupiſcens remiſſionem tribuere peccatorum. Concupiſcamus ergo & nos deſiderare judicia Dei.

b Nam ſicut dicitur aliquis carnalis Amor, quem & Cupidinem appellauerunt Poëtæ, ſecundùm quem qui amat, in carne ſeminat: ita eſt & quidem ſpiritualis Amor, ſecundùm quem & ille interior homo amans in ſpiritu ſeminat.

a [Iam]

a *Auguſt. in Pſal.* 118. b *Orig. prolog. in Cant.*

a [Iam] diſcerne petitionem cordis tui, à petitionibus carnis; diſcerne quantum potes. Verbi gratiâ: cœcus eſt corpore; rogat vt illuminetur: Petitio hæc carnis. Infirmatur, rogat ſe ſaluum fieri; ſaluus fit moriturus; & iſta petitio carnis eſt, & ſi quæ ſunt talia. Petitio cordis quæ eſt? ſicut petitio carnis eſt, velle ſibi præparari oculos, vtique ad videndam iſtam lucem (quæ talibus oculis videri poteſt) ita petitio cordis, ad illam lucẽ pertinet; *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.*

b Sed homo, quaſi pullum onagri ſe liberum natum putat; nam qui implere cuncta quæ deſiderat per effrenatam libertatem quærit, quid aliud, quàm pullo onagri eſſe ſimilis concupiſcit; vt diſciplinæ hunc lora non teneant, ſed audenter inter vagos per ſyluam deſideriorum currat?

c Mens quoque noſtra rebus mutabilibus ſubdita, & à ſemetipsâ variatur. Nam quærens quod non habet, anxia percipit, cumque habere cœperit, tædet hanc percepiſſe, quod quæſiuit. Amat ſæpè quod deſpexerat, deſpicit quod amauerat. Diu quærit, & parùm in his quæ inuenerit, perſeuerat.

d Nos enim, nati in huius peregrinationis ærumnâ, huc faſtidioſi iam venimus; neſcimus quid deſiderare debeamus.

e Ac planè quid oremus, ſicut oportet, neſcimus.

a *Auguſt. in Pſalm. 36.* b *Greg. c. 15. in c. 12. Iob.* c *Greg. c. 22. in c. 7. Iob.* d *D. Greg. hom. 36. in Euang.* e *Auguſt. de orando Deo. Epiſt. 21. ad Proban. c. 5.*

ſcimus. Alius vult coniugari; alius coniugio viduatus deinceps continenter eligit viuere; alius nullum concubitum nec in ipſis nuptijs experiri:

a Et ego inhiabam honoribus, lucris, coniugio, & tu irridebas.

b Certè, qui dicit in oratione, verbi gratiâ: Domine multiplica diuitias meas; aut, da mihi tantas, quantas illi vel illi dediſti; aut honores meos auge; aut fac me in hoc ſæculo præpotentem atque clarentem, vel ſi quid huiuſmodi eſt; & hæc dicit, eorum habens concupiſcentiam, non id attendens, vt ex his, ſecundùm Deum proſit hominibus, puto eum non inuenire in oratione Dominicâ, quo poſſit hæc vota coaptare: Quamobrem pudeat ſaltem petere, quæ non pudet cupere; aut ſi & hoc pudet, ſed cupiditas vincit; quanto meliùs hoc petitur, vt etiam ab iſto cupiditatis malo liberet, cui dicimus; *libera nos à malo.*

c Vides [ergo] auiditate omne malum exortum, cùm ipſum deſiderium videlicet, non ſuſtineat intra proprios terminos conſiſtere?

Quidquid enim terminos à Deo ſtatos tranſgreditur, id abſurdarum ac minimè legitimarum rerum appetens eſt. Quemadmodum enim fieri ſæpè videmus, vt qui ciborum appetitionem, quique impotenti ſiti correpti fuerint, ij & cœnum quoque nonnumquam ad bibendum appetant;

a Sic

a *Aug. Confeſſ. 6. c. 6.* b *Auguſt. de orando Deo. c. 12. Ep. 121. ad Proban.* c *Chryſ. in Ep. ad Rom. c. 1. hom. 4.*

a Sic cor meum, cor vanum, vagum & inſtabile dum ſuo ducitur arbitrio, & diuino caret conſilio, in ſeipſo non poteſt conſiſtere, ſed omni mobili mobilius, per infinita diſtrahitur, & hac atque illac, per innumera diſcurrit; & dum per diuerſa requiem quærit, non inuenit, ſed in labore miſerum, a requie vacuum manet: ſibi non concordat, à ſe diſſonat, à ſe reſilit, voluntates alternat, conſilia mutat, ædificat noua, deſtruit vetera, deſtructa coædificat, eadem iterum atque iterum alio & alio modo mutat & ordinat; quia vult & non vult, & numquam in eodem ſtatu permanet.

b Sed allide Domine concupiſcentiam meam dulcedine tuâ, quam abſcondiſti timentibus te, vt concupiſcam te concupiſcentijs ſempiternis; ne vanis illectus & deceptus interior guſtus ponat amarum dulce & dulce amarum.

II.

a *Bernard. cap. 9. medit.* b *Auguſt. Soliloq. c. 12.*

Vtinam dirigantur viæ meæ ad cuſtodiendas iuſtificationes tuas! Pſal. 118.

17.

II.

Vtinam dirigantur viæ meæ ad cuſtodiendas juſtificationes tuas ! *Pſalm. 118.*

QVo ferar in tanto deprenſa errore viarum.
Scitum vbi tam vario tramite fallit iter ?
Hæc abit in dextram, tenet altera ſemita læuam,
Illa tumet in cliuos, vallibus iſta iacet:
Hæc faciles aditus, aditus habet illa malignos,
Et quos illa tegit, detegit illa dolos.
Quoque vel hæc tendat, vel quò ſe porrigat illa,
Exitus implexo fine videre vetat.
Non ita, quæ partes via ſe findebat in ambas,
Herculis ambiguum fecit euntis iter,
Nec totidem refluis Meander flectitur vndis,
Ipſe ſuis quamuis obuius erret aquis.
Nec labyrinthæi tanta eſt fallacia tecti,
Curua licet varijs flexibus antra tegat.
Heu grauiora meos cohibent diſcrimina greſſus!
En geminâ dubiam parte pericla premunt:
Non ego quæ metuam diuortia mille viarum,
(Solus Dædaleâ, qui fuit æde labor)
Sed præter varios curuis ambagibus orbes,
Nox etiam cæcas celat opaca vias ;
Nulláque ſe preſſo monſtrant veſtigia ſigno,
Quâ populus trito calle, notârit iter.
Et licet explorem prætenſis obuia palmis,
Et vitem obſtantes, tubera dura, petras ;
Vix ſatis inceptos auſim producere curſus,
Sed retinent timidũ nóxque, dolúſque gradum.
Laſſus vt ignotâ cùm fors regione viator
Opprimitur nebulâ præcipitante diem:

Nul-

Nulláque iam toto collucent ſidera Cœlo,
Nec propè ſunt vllæ, ruſtica tecta, caſæ;
Nulláque ſignato callem notat orbita ſulco,
Vlla nec humano ſemita trita pede;
Nec ſcit, an in ſyluas, an eat ruiturus in vndas,
Longiùs inceptam ſi paret ire viam,
Tum validis mutos compellat vocibus agros
Si quis aberranti præſtet arator opem.
Vtque vel è ſtabulis tacitíſque quis audiat antris,
Ingeminant longos, térque quatérque ſonos.
Omnis at in ſurdas clamor volat irritus auras,
Nulláque Paſtoris verba remiſſa ſonant.
O quis in his tendat mihi ſtamina fida periclis!
Quis Deus, in tantâ, ſit mihi nocte Pharos?
Iſacidas quondam per inhoſpita regna vagantes,
Inſolitas docuit clara columna vias:
Stella comes monuit Nabathæos lumine reges,
Paruáque Bethlemiæ duxit in antra domus.
Quin recreant trepidos. fratrum duo ſidera, nautas
Tu quoque mi gemini Caſtoris ede facem.
Gnoſis aberrantem reuocauit Theſea filo,
Seſtáque Leandro fixit amica facem.
Ecce ego ſum Theſeus, vice tu mihi ſis Ariadnes,
Cúmque ero Leander ſis vice Seſtiados.
Aſpicis vt multi, vaga turba, per auia currant,
Et ſuus huc, illuc, quemlibet error agat?
Hic cadit ignotâ præceps Regione viarum,
Ille vago cæcum tramite verſat iter:
Hic celerat curſus; hic paſſu deſide lentat;
Sæpiùs ille ſuos fértque refértque, gradus:
Hic diuerſus abit, lateri comes ille propinquat;
Hic comitis ductu fallitur, ille ſuo:

Perpe-

Perpetuos aliquis veſtigia flectit in orbes,
Alter in obliquas voluitur vſque vias:
Hic ratus ad certam curſu ſe tendere metam,
Decepto repetit limina prima pede:
Denique in errorem facto ruit agmine vulgus,
Quódque tenere decet, vix tenet vllus iter.
O vtinam, recto tendat mea ſemita ductu,
Nec fraus decipiat tramitis vlla gradum?
Qualis at excuſſo fugit irreuocabilis arcu,
Dum volat ad certum miſſa ſagitta locum;
Talis in offenſo feſtinet limite curſus,
Quâ tua nempe mouent tendere iuſſa, viâ.
Eſto igitur mea lux, quoties iaculabere, neruus;
Quémque petis iaculis lex tua ſancta, ſcopus;
Quáque ſcopum cupies certus tetigiſſe ſagitta,
Illa ego ſim digitis lecta ſagitta tuis.

Vtinam dirigantur viæ meæ ad cuſtodiendas juſtificationes tuas. Pſalm. 118.

a HIeremias dicit: *Scio Domine, quia non eſt in homine via eius; nec viri eſt vt ambulet & dirigat greſſus ſuos.* Hinc & in Pſalmis cùm quidam dixiſſet Deo: *tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis*, continuò, non de ſe præſumpſit, ſed optauit vt faceret. *Vtinam*, inquit, *dirigantur viæ meæ ad cuſtodiendas iuſtificationes tuas.*

b Miles qui ingreditur iter, viandi ordinem non ipſe diſponit ſibi, nec pro ſuo arbitrio viam carpit, nec voluntaria captat compendia, ne recedat à ſignis, ſed itinerarium ab Imperatore accipit

a *Aug. l. 2. de oper. merit.* b *Ambr. in Pſ. 118. Oct. 5.*

accipit & cuſtodit illud; præſcripto incedit ordine, rectaq; viâ conficit iter, vt inueniat commeatum, parata ſibi ſubſidia. Hanc legem viandi eſſe præſcriptam, Chriſto ducente, ſanctis commeantibus, recognoſcas velim. Profecti ſunt enim & Patres noſtri de terra Ægypti, per longa ſpatia terrarum, quorum ſtatiuæ omnes, manſioneſque deſcriptæ ſunt. Aduertimus ergo quis has ordinauerit manſiones, quomodo ambulare oporteret filios Iſraël. Præibat enim illos, per diem; Deus in columna nubis; noctu autem in columna ignis, vt viá oſtenderet ambulantibus & tenebras dimoueret, lex viarum, columna erat & ignis & nubes.

a Multæ enim ſunt viæ & multa genera viarum; magnum profectò periculum viatori. Quàm facilè in multarum occurſu, errabit in via ſua, qui viarum diſcretione caruerit? Scrutemur proinde vias noſtras, etiam vias dæmonum, vias quoque Beatorum ſpirituum, & vias Domini inueſtigemus.

b [Si enim] viam ingreſſus cùm veneris ad compitum aliquod: (& neſcias quod iter ingredi debeas) ſtas & cogitas ipſe tecũ, vtrùm primam, aut ſecundam, aut tertiam viam eligas quam ſequaris, nec putas priùs adoriendũ iter quàm animo deficiens; quanto magis animo debes ac mente conſiſtere qui ad regnũ cæleſte tendis, & cogitare tecum, quia non omnis via illò ducit, non omnis eò dirigit ad Hieruſalem illam

a *Bern. ſerm.* 11. *ſuper* Qui habitat in adiutorio.
b *Ambr. in Pſalm.* 118. *Octon.* 8.

illam quæ in cælo eſt. Sunt viæ quæ malos exitus mortis habent. Hæ ſunt viæ de quibus legiſti: *Quia ſunt viæ quæ videntur viro rectæ eſſe, vltima autem eius aſpiciunt in profundū inferni.*

a Viæ igitur filiorum Adam in neceſſitate & cupiditate verſantur. Ab vtraque ſiquidem ducimur, & ab vtraque trahimur, niſi quod videmur magis vrgeri neceſſitate, trahi cupiditate. Et neceſſitas quidem ſpecialiter corpori tribuenda videtur, nec ſimplex illa eſt, *ſed anfractus habens plurimos* plurimaq; diſpendia; nam compendia pauca admodum, ſi quæ tamen. In his quoque docetur quàm neceſſe habeat clamare ad Dominum, non de neceſſitate, ſed *de neceſſitatibus meis erue me.* Non modò ab hâc viâ neceſſitatis, ſed ab eâ quoque quæ cupiditatis eſt, optabit educi, quiſquis non ſurdâ aure monita Sapientis exceperit. Quid enim ille ait? *à voluntatibus tuis auertere*, & item: *poſt concupiſcentias tuas non eas*. Hæ ſunt viæ quæ videntur hominibus bonæ, ſed finem non habent niſi eùm demergunt in profundum.

b Si inueniſti vias hominū, illud quoque conſidera, ne fortè de his dictum ſit-*Contritio & infelicitas in vijs eorum:* vt ſit contritio in neceſſitate, infelicitas in cupiditate. Videamus & vias Dæmonum, videamus & caueamus; videamus, & fugiamus eas; ſiquidem via illorum, Præſumptio & Obſtinatio. Quàm peruerſo & euerſo ſunt corde filij hominum! quicumq; ſectantur vias Dęmonum, ingrediuntur Dæmonum vias.

Hæc

a *Bern. ſerm.* 11. *ſuper* Qui habitat. b *Ibidem.*

Hæc enim tota aduerſum nos ſpiritualiũ colluctatio nequitiarũ eſt, vt nos ſeducant, vt nos inducant in vias ſuas, vt deducant in eis, perducant ad deſtinatum finem, qui paratus eſt.

Quæ verò ſunt ſanctorum Angelorum viæ? Profectò illę, quas vnigenitus enarrauit dicens: *Videbitis Angelos aſcendentes & deſcendentes ſuper filium hominis*. Aſcenſio igitur & deſcenſio viæ illorum. Aſcenſio propter ſe, deſcenſio vel potiùs condeſcenſio propter nos. Puto & vias Domini vultis audire. Docuit itaque vias ſuas, cùm aperuit labia Prophetæ vt diceret: *Vniuerſæ viæ Domini miſericordia & veritas*. Jta ad ſingulos, ita ad omnes communiter venit, in miſericordiâ ſcilicet & veritate. *Ab his itineribus incuruati ſunt colles mundi*, ſuperbi, Dæmones, Principes.

a Jſte ordo eſt, alij præcedunt, alij ſequuntur. Qui præcedunt exemplum ſe prębent ſequentibus; numquid neminem ſequuntur? Si neminem ſequuntur, errabunt. Sequuntur ergo & illi aliquem, ipſum CHRISTUM. Et cernitis ordinatos greſſus per Paulum Apoſtolum dicentem: *Imitatores eſtote ſicut & ego CHRISTI*. Iuſt attendendo eos qui ſe in bono præcedunt, imitando ſequuntur. Quomodo ſequuntur? *Videbunt iuſti & timebunt*. Videbunt & timebunt ſe qui vias malas, cùm vident quoſque meliores jam elegiſſe vias meliores, & dicunt in animo ſuo, quemadmodum ſolent dicere viatores, attendentes alios cum pręſumptione ambulante

i

a *Auguſtin. in Pſalm.*

in viâ, ipſi adhuc incerti viæ, & quaſi fluctuantes quò eant, dicunt ſibi: Non fruſtrà illi hàc eunt, quando illò eunt, quò nos ire volumus. Et quare cum magnâ fiduciâ hàc eunt, niſi quia illàc ire pernicioſum eſt. Vibebunt ergo juſti & timebunt. Anguſtam viam vident illàc; hàc vident paucos, illàc multos; ſed ſi juſtus es, noli numerare; noli numerare turbas hominum incedentes latas vias; noli eos attendere, multi ſunt; pauci autem eunt per viam anguſtam.

a Reproborũ [ſiquidem] *ſemitæ* ſemper *inuolutæ* ſunt, vt prauis concupiſcentijs dediti aut bona nulla appetant, aut appetentes infirmo deſiderio ad hęc nequaquã mentis *liberos greſſus* tendant. Recta enim aut non incipiunt, aut in ipſo fracti itinere, adhæc minimè pertingunt, vnde fit plerumque, vt admorem ſuum, laſſati redeant, ſeſeque ab intentione animi in carnis voluptatibus ſternant, ſola quæ tranſeunt, cogitent; nulla quæ ſecum permaneant, curent.

b Caput circuitus eorum? quid eſt circuitus ipſorum? vt circumeant & non ſtent, in gyrum eant erroris, vbi iter eſt ſine fine: qui enim in longum it, aliunde incipit, alicubi finit; qui in gyrum it, nuſquam finit. Ipſe eſt labor impiorum, qui demonſtratur in alio Pſalmo euidentiùs: *in circuitu impij ambulant.*

c Benè ergo de reprobis dicitur: *Inuolutæ ſunt ſemitæ greſſuum eorũ*, quia recta quidem deliberando appetunt, ſed ad conſueta ſemper mala

G repli-

a *Greg. c.17.l.7.mor.in c.6. Iob.* b *Auguſt.in Pſal.* 139. c *Greg.lib.7.moral.c.24. in cap.6. Iob.*

replicantur, & quaſi extra ſe tenſi, ad ſemetipſos per circuitum redeunt, qui bona quidem capiunt, ſed à malis nequidquam recedunt.

a Et quidam cadunt extra viam; vt ille qui numquã fuit de Eccleſia. Quidam cadunt à viâ; vnde hoc: *Melius eſt viam iuſtitiæ non agnoſcere, quàm poſt agnitam retroire.* Quidam cadunt in viam, vnde dicitur; *iuſtus ſepties cadit in die.*

b Sed eſt multa differentia inter caſum Iuſti & iniuſti: *Iuſtus*, inquit, *cùm ceciderit, non proſternitur.* Iniuſtus, & qui ſpem non habet in Deo poſitam, ſi ceciderit, proſternitur, & non ſurgit, id eſt, ſi peccauerit, non pœnitet, & peccatum ſuum emendare neſcit.

c O tortuoſas vias! væ animæ audaci, quæ ſperauit, ſi à te receſſiſſet, ſe aliquid meliùs habituram! Verſa & reuerſa; in tergum & in latera, & in ventrem, & dura ſunt omnia, & tu ſolus requies. Et ecce ades, & liberas à miſerabilibus erroribus, & conſtituis nos in viâ tuâ, & conſolaris & dicis; *Currite ego feram, & ego perducam, & ego ibi feram.*

d Meliùs *dirigebantur à Domino greſſus eorũ*, quibus per noctem, ignis columna lucebat, per diem, nubis. Et tu merere factis, votiſq; depoſce, vt *greſſus tui à Domino dirigantur, ne moueantur pedes tui.* Cauendum eſt quoq; ne rectam ſemitam derelinquas, & *diuerticula te viarum tortuoſarum* decipiant Ideò dicit: *Parate viam Domini, rectas facite ſemitas eius.* Rectas faciamus

a *Bonau. in Pſalm.* 36. b *Orig. hom.* 4. *in Pſalm.* 36. c *Aug. confeſſ.* 6. *c.* 16. d *Ambr. in Pſalm.* 36.

mus animorum ſemitas, ne labamur, ne effundantur greſſus noſtri ſicut vxoris Loth; quæ poſt ſe reſpexit, & greſſus tenere non potuit, ſed effuſi ſunt. Non effundantur ſicut Ægyptiorum, quorum greſſum maris fluctus effudit. Nónne de his pulchrè dixeris; *Effuſi ſunt greſſus eorum*, quos benè vixiſſe pœnituit?

a O qui dereliquiſti ſemitas rectas, abeundo in vias tenebrarum! ó qui lætamini in malis, & gaudetis in euerſione malâ, quorum ſemitæ prauæ, & *flexuoſi curſus eorum* ſicut lubricus & fluxuoſus author ipſorum, cur odiſſe cœpiſtis viam rectam! Non vos direxit Dominus.

b O Domine qui lux es, qui es via, veritas & vita, in quo non ſunt tenebræ, error, vanitas, neque mors. Lux ſine quâ tenebræ; via ſine quâ error; veritas, ſine quâ vanitas, vita ſine quâ mors: Dic verbum, Domine; fiat lux, vt videam lucem & vitem tenebras: videam viam, & vitem inuium: videam veritatem & vitem vanitatem: videam vitam & vitem mortem. *Illuminare*, inquam, *illuminare* huic coeco, *qui in tenebris & in vmbrâ mortis ſedet*, & *dirige pedes eius in viam pacis!*

c [Fac] vt anima [mea] telum ſit in manu potentis ad ſcopum ſupernum directum, [ſcio] eſſe eumdem & ſponſum noſtrum & ſagittarium; [fac] eamdem item animam eſſe ſponſam & telum, quâ ille tamquam telo vtatur, dum eam bonum ad ſcopum diriget.

a *Auguſt. in Pſalm.* 38. b *Auguſt. Soliloq. cap.* 4. c *Nyſſen. orat.* 4. *in Cant.*

Perfice greſſus meos in ſemitis tuis, vt non moueantur veſtigia mea. Pſal. 16.

18.

III.

Perfice greſſus meos in ſemitis tuis : vt non moueantur veſtigia mea.
Pſalm. 16.

ERgo caduca gradum toties mihi tibia fallet,
Sternet & in planâ pes vitioſus humo?
Aſpice, qui in Cœlis hominum veſtigia ſpectas,
Firmáque fac preſſo ſtet mea planta ſolo.
Inſtruit implumes pennata Ciconia pullos,
Et docet aërias præpes inire vias.
Exemplo volucrum ſequitur modò filia Matrem,
Tutáque iam peragit, quod metuebat, iter.
Prouocat expanſis ſobolem Iouis armiger alis,
Et iubet inſuetas ſollicitare plagas.
Mox præit, & pleno ſe iactat in aëra lapſu,
Remigio ſoboles ſubſequitúrque patrem.
Dum primùm ignotas tentat puer inſcius vndas,
Corporis indoctum ſubere fulcit onus :
Mox opis oblitus, flumen ſine cortice tranat,
Flumen inexperto ſæpè ſed ore bibit :
Sæpiùs at doctis vbi plauſerit æquora palmis,
Ducit in immenſo brachia tuta ſalo.
Aſpice, qui in Cœlis hominum veſtigia ſpectas,
Aſpice, quâ nobis arte leuetur iter :
Suſtineor fragili puerilia membra curuli,
Quæque vehunt ſocias ipſa propello rotas.
Nempe tripes baculi ſic ſtipite nititur ætas,
Quíque ſenem vectat à ſene fertur equus.

Ne tamen ambiguis malè decipiare querelis;
De pedibus, tecum nulla querela meis:
Nec vitio plantæ, vitio neque crura laborant;
Saxa per & ſalebras tibia noſtra ſalit.
Non ego pennipedi dubitem certare Camillæ,
Iſſe per intactas quæ pede, fertur, aquas.
Quod queror, eſt animi vitium lacrymabile noſtri,
Qui, quibus incedat, languidus eſt pedibus.
Heu iacet afflictis, affectibus omnibus æger!
(Hi, quibus inceſſit, nempe fuêre pedes)
Si quod iter, quamuis breue ſit, virtutis eundū eſt,
Mens mihi ſit minimæ laſſa labore viæ;
Crura forent fragilis veluti tu, Nile, papyrus,
Quæque ruit motâ canna paluſtris aquâ.
Rarus, at immodicus quandóque reſuſcitat ardor,
Et pede fulmineo ſtringere cogit iter:
Sed bene vix cœptum, currendi extinguitur ardor;
Lampadis vt magno flammula parua Noto.
Ne tamen ignauis videar ſegneſcere plantis,
Promoueo tardos pigra ſubinde gradus.
Aſt mea tunc, caueam quiſquam veſtigia ſeruet,
Ne puter immodicis ebria facta ſcyphis:
Scilicet in partes ita tibi claudicat ambas,
Semipedis claudi pes vt hiulcat iter.
Nunc volo, nunc nolo, nunc æſtuo, nunc langueſco,
Nunc ſtupet vt rigido mens religata gelu.
Impatiens igitur, cœpti ſine fruge laboris,
Sæpè viæ medio, laſſa retento gradum.
Sed neque, quâ languens ſtatione reſiſtere tento,
Inſtabilem valeo figere firma pedem.
Auferor aduerſo velut incita puppis ab æſtu,
Quam neque vis remi nec ſua vela iuuant;

Damnáque

Damnáque ſunt iterum vano redimenda recurſu,
Irritus æterno ſic redit orbe labor.
Nempe catenati, ſic publica corpora, ſerui
Circumeunt toties, pendula tecta molæ.
It mola, pérque ſuos rapitur circumvaga gyros,
Sed perit his, quicquid conficit illa viæ.
Heu quid agam! neq; ſueta vehi neq; currere docta,
Nec pedibus minimas vtilis ire vias!
Magnum iter eſt Cœlo, magnis huc paßibus itur;
Quid faciet lentis noſtra quadriga rotis?
Tu ſpatia ingenti perlaberis ardua ſaltu,
Vaſtáque tergemini crura gigantis habes.
Eoum paſſu, Heſperiúmque amplectere mundum,
Sub femur vt Rhodius vela Coloſſus agit:
Aſt teſtudineo reptat mihi tibia greſſu,
Aut chelis referor, Cancer adunce tuis.
Quid poſitas igitur ſperem contingere metas,
Quæ metas refugo perdita ſector equo?
O Deus, ambiguos trepidantis perfice greſſus,
Vincat & applauſis noſtra quadriga rotis!

Perfice greſſus meos in ſemitis tuis, vt non moueantur veſtigia mea. Pſalm. 16.

a *In quo corrigit adoleſcentior viam ſuam?*

b SÆpè etenim egregiâ dum ſpe ſubnixus, in altum
Efferor, ac mediæ virtutis ſepta volatu
Tranſilio dirus, reſupinum mentis ad ima
Præcipitem fundit Satanas; mihiq; accidit illud,

a *Pſalm.* 118. b *Nazianz.* de *vir. huma.*

Quod ſolet huic, qui littoreâ dum incedit arenâ,
Haud certa eluſis pedibus veſtigia firmat.
Erigor ipſe iterum, rurſúſque in terga relabor,
Infelix magè, quàm prius; incedénſque labore
Perpetuo, trepidúmque fouens in corde pauorem
Vix gradior, citus at labens figo oſcula terræ.

a Vias tuas Domine demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me.

b Deduc me in viâ tuâ.

c Fac mihi viam in quâ ambulem.

d Nam quis inter tot paſſiones huius corporis, inter tantas illecebras huius ſæculi, tutum atque intemeratum ſeruare poteſt *Veſtigium*? Reſpexit oculus, & ſenſum mentis auertit, audiuit auris, & intentionem inflexit; inhalauit odor, & cogitationem impediuit; os libauit, & crimen retulit; tactus contigit, & ignem adoleuit.

e [Quare] qui iter agit ad virtutē, multa ſunt quæ digredi habet & tranſire. Ergo & tu, qui ad CHRISTUM tendis (qui es Dei virtus) digredere luxuriam, ſcorta, adulterium; digredere furta, falſa teſtimonia; tum deinde digredere & auaritiam, & omnem pecuniæ cæterarumque malarum rerum concupiſcentiam; digredere mendacium, digredere ſtultitiam ſæculi.

f Bonum crus fac pedi tuo, non enim naturę eſt, ſed voluntatis: leuem hanc reddamus, ne celeritati pedum reliquum pondus officiat.

Doce

a *Pſalm.* 24. b *Pſalm.* 85. c *Pſalm* 182. d *Ambr. de fugâ ſæculi.*, *c.* 1. e *Orig. hom.* 4. *in Pſ.* 36. f *Chryſ. in* 3. *c. ad Phil.*

Doce pedes eſſe cautos ; pauimentum enim multis locis eſt lubricum;ac ſi cadas,multa perdidiſti:attamen etſi cecideris,ſurge;licet enim & hoc pacto vincere. Nunquam lubricis rebus te committas, & non cades : ſuper ſolidas ac ſtabiles curre.

a In eo namque oſtendimus quantâ ad Dominum cupiditate flagramus, ſi non ſolùm ad eum per tranquilla & mollia, ſed etiam per aſpera & dura tranſimus Hinc namque Propheta ait: *Qui perfecit pedes meos, quaſi cerui.* Ceruus enim cùm montium iuga conſcendit, quæque aſpicit aſpera, quæque ſe obijciunt ſentibus illigata, dato ſaltu tranſgreditur, & abſque vllo curſus ſui obſtaculo, in ſuperioribus eleuatur; ita etiam electorum mentes, quæque ſib in hoc mundo obſiſtere atque obuiare conſpiciunt, contemplationis ſaltu tranſcendunt, & more ceruorum, deſpectis terrenorum ſentibus, in ſuperna ſe euehunt.

b Eſt aſcenſio,eſt tranſilitio,non pedibus,nõ ſcalis, non pennis; & tamen ſi interiorem hominem attendas, & pedibus, & ſcalis,& pennis. Nam ſi non pedibus: quomodo dicit homo interior. *Non veniat mihi pes ſuperbiæ* : ſi non ſcalis; quid ſunt quas vidit Iacob? ſi non pennis, quis eſt qui dicit; *Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam?* ſed in rebus corporalibus, aliud ſunt pedes,aliud ſcalæ, aliud pennæ. Intus autem & pedes & ſcalæ, & pennæ affectus ſunt & bonæ voluntates.

a *Greg. l.26.mor.c.*10. *in c.*35.*Iob.* b *Aug. in Pſ.*38.

a Stat [anima] manu verbi leuata velut ſuper duos pedes , deuotionem & agnitionem. Stat , inquam , ſed ſibi putet dictum, *qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat.* Putáſne ſtare per ſe poterit, quæ ſurgere per ſe non potuit? Cur ergo ſi ſtare per ſe poterat , orabat homo de terrâ, *Confirma me*; inquiens, *in verbis tuis Domine*: Denique & probârat. Eius ipſius illa vox fuit: *Impulſus , euerſus ſum vt caderem , & Dominus ſuſcepit me.* Quæris, quis ille impulſor? non eſt vnus, Impulſor Diabolus eſt, impulſor Mundus, impulſor Homo. Quis iſte homo ſit, quæris? quiſque ſui. Noli mirari, vſque adeò homo impulſor ſibi eſt , & ſuimet præcipitator, vt non ſit quod ab altero & impulſore formides , ſi ipſe à te proprias contineas manus : manus tua , conſenſus tuus. Cùm igitur tres ſint ſtanti imminentes ſtratores; horum , Diabolus liuore malitiæ ; Mundus , vento vanitatis ; Homo , ſemetipſum pondere ſuæ corruptionis impellit. Impellit Diabolus, ſed non euertit , ſi quidem tuum tu illi negaueris aſſenſum. Eſt & mundus impulſor ; quia in maligno poſitus eſt; impellit omnes, ſed ſolos euertit amicos ſuos. Ex quo ſatis claret , quàm ſit Homo præcipuus impulſor ſui , qui ſuo , ſine alieno impulſu, cadere poteſt; alieno, abſque ſuo, cadere non poteſt. Sed innixum verbo & indutum virtute ex alto, nulla vis, nulla fraus, nulla iam illecebra poterit vel ſtantem deijcere, vel ſubijcere dominantem. Vis non timere impulſorem?

a *Bern. ſerm. 23. in Cant.*

ſorem? *Non veniat tibi pes ſuperbiæ*, & manus impellentis non moueat te. *ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem*, ibi Diabolus & Angeli corruerunt. Denique *in veritate non ſtetit* qui non innixus eſt verbo: & ideo fortaſſis ſedere voluit, qui ſtare non valuit; dicebat enim: *ſedebo in monte teſtamenti.* Ceterùm Deo aliter iudicante nec ſtetit, nec ſedit, ſed cecidit, dicente Domino, *Videbam Sathanam ſicut fulgur de cælo cadentem*: ergo qui ſtat, ſi non vult cadere, non fidat ſibi, ſed nitatur verbo. Cuius manu erigeris, ipſius neceſſe eſt virtute tenearis.

a Via noſtra, ambulantes quærit; ſed tria ſunt hominum genera quæ odit: Remanentem, Retro-redeuntem, Abeuntem: ab his tribus generibus malis, Domino adiuuante vindicetur, & defendatur greſſus noſter. Iam verò cùm ambulantes ſumus, alius tardiùs ambulat, alius celeriùs, ambo tamen ambulant; excitandi ſunt ergo Remanentes; Retro-redeuntes reuocandi; Errantes in viam ducendi; Tardi exhortandi; Celeres imitandi. Qui non proficit, remanſit in viâ; qui fortè à meliore propoſito declinat, ad id quod deterius reliquerat, reuerſus eſt retrò; qui fidem deſerit, à viâ errauit. Cum tardis ſit nobis & cum celerioribus ratio, cum ambulantibus tamen. Quis eſt qui non proficit? qui ſe putauerit eſſe ſapientem, qui dixerit, Sufficit mihi, quod ſum: qui non attenderit eum, qui dicit: *quæ retrò oblitus*

a *Aug. tract. de Cant. nouo cap. 7.*

blitus in ea quæ ante ſunt extentus ſecundùm intentionem, ſequor ad palmam vocationis Dei in CHRISTO IESU. Currentem ſe dixit, ſequentem ſe dixit, non remanſit, non retroſpexit: abſit vt errauerit, quia viam ipſe docebat, qui & tenebat, & oſtendebat.

a Beati ſunt qui non de præteritâ ſibi iuſtitiâ blandientes, ſecundùm Apoſtolum, per dies ſingulos in virtute renouantur. Juſtitia enim Juſti non proderit ei, à quo die iuſtus eſſe deſierit. Sanctus ergo ſecurus eſſe non debet, quamdiu in huius vitæ agone verſatur, ſed totum quo tenditur ſpatium, vitæ tuæ eſt, vt peragere poſſis iuſtitiam, nec de præteritâ iuſtitiâ confidens remiſſior efficiaris.

b Quare ſemper tibi diſcipliceat quod es, ſi vis peruenire ad id quod nondum es; nam vbi tibi placuiſti, ibi remanſiſti. Si autem dixeris; ſufficit, & periſti; ſemper adde, ſemper ambula, ſemper profice, noli in viâ remanere, noli retroredire, noli deuiare. Remanet, qui non proficit; retro-redit, qui ad alia reuoluitur vnde iam abceſſerat; deuiat, qui apoſtatat. Meliùs it claudus in viâ, quàm curſor præter viam.

c Et quid claudicatis in duas partes? dixit Elias populo. Si Deus eſt, ite poſt illum; ſi mundus eſt, ite poſt illum; ſi Deus eligitur, ſeruiatur illi, ſecundùm ipſius voluntatem; ſi mundus eligitur, vt quid fictum cor quaſi Deo accommo-

a *Paul. epiſt. ad Cælan. in fine inter epiſt. Hier. to. 1.*
b *Aug. ſerm. 13. de verbis Apoſt.* c *Aug. l. 4. de ſymb. de Catech.*

commodatur? quid tibi cum pompis Diaboli, amator CHRISTI? ô munde immunde teneri vis pergens, quid faceres ſi remaneres? quem non deciperes dulcis, ſi amarus alimenta mentiris?

a Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos quaſi ceruorum.

b Sperabam aliquando in virtute meâ, quæ tamen non erat virtus, & ſic volui currere; vbi magis ſtare credebam, ibi magis cecidi, factuſque ſum magis retrò, & non antè, & quod credebam conſequi, magis elongatum eſt à me.

c Cogitaui [ergo] *vias meas, & conuerti pedes meos in teſtimonia tua.*

d Adhuc ſequor, adhuc proficio, adhuc ambulo, adhuc in viâ ſum, adhuc me extendo, nondum perueni.

a *Habacuc* 3. b *Aug. Soliloq. c.*25. c *Pſalm.*118. d *Aug. ſerm.* 15. *de verb. Domini.*

Confige timore tuo carnes meas, a iudicijs enim tuis timuj. Pſal. 118.

19.

IV.

Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui. *Pſalm.* 118.

Littera prima rudi quondã inculcata iuuentæ,
Fertur ab antiquis, Numinis eſſe Timor:
Certáque non aliâ Sapientia diſcitur arte
Si quâ fides verbis, Nate Dauide tuis.
Hoc quoque noſtra fui, formata puertia ludo,
Doctáque ſidereas mens trepidare minas.
Semper at heu! tantis ſtupuit mens cœca tenebris,
Vt neque, quod toties audijt, Alpha ſciat.
Triſtibus Orbilij plectenda ignauia ſceptris,
Poſt malè tot poſitos, nil didiciſſe, dies.
Et queri ſerulis ſegnes Elementa docentur,
Quæ leuis aſſequitur ſedulitate labor;
Aſpiciunt nigras Cadmi bis, térue, puellas,
Aſpectáſque vocant, nomine quamque ſuo:
Et licet atrato ſit par color omnibus ore,
Signa tamen faciem propria quamque notant.
Cur ergo quod teneris Infantia combibit annis,
Diſcere non etiam tempore poſſe putem?
Plurima ſunt, nullo penitus mihi docta Magiſtro;
Cur diſci nequeat, arte iuuante, Timor?
Ah pudet! en timeo, quæ contempſiſſe decebat;
Non timeo, iuſtos quæ meruêre metus.
Flagitium, minimo timeo committere teſte,
Non timeo facinus, teſte patrare Deo.
Ne corpus perimant, metuo de nocte latrones;
Nil metuens Animæ certa pericla meæ,

Nempe

Nempe fugit pictæ ſic paſſer imagine laruæ,
Illita cui viſco virga timenda fuit.
Sic tremit aſpectæ ceruus formidine pennæ,
Nec tremit obſtantes, agmina rauca, canes.
Sic quoque, Marmaricæ trepidat leo terror arenæ,
Et cadit in tenſas, territus igne plagas.
Heu! premit humanas furor hic caligine mentes,
Fulgetras metuunt fulmina, nulla pauent:
Subijcitur pedibus nigri metus omnis Auerni,
Creduntur ſtygij fabula ficta foci.
Scilicet, abiecto leue fit ſcelus omne Timore,
Sed grauis inſequitur pœna Timore, ſcelus.
Flagitijs demum incipiunt trepidare peractis,
Ante ſcelus, nullus pectora terror habet.
Tum pauor heu madidis mentem ſudoribus angit,
Et læſi ante oculos Numinis ara redit!
Tum ſubitus ſtrato vigiles Timor excutit artus,
Propria tum vacuos terret imago thoros.
Si ſtrepitum moti dederit mus ſtramine lecti,
Creditur è ſyluis exiluiſſe leo:
Nocte leuis, quaſſâ ſi murmuret arbore ventus,
Horreſcunt rigidæ, fronde ſonante, comæ.
Quid faciant, ſubitis ſi fulminet ignibus æther,
Aut ſonet æthereo grandior axe fragor?
Pectora cœleſti ſtupeant perculſa tumultu,
Et flammâ metuant diſſiliente peti.
Tunc terrent auræ, tunc terrent ſcilicet vmbræ,
Augurióque notant omnia ſigna necem.
Quin etiam nemorum nocturna ſilentia terrent,
Ipſáque ſe ſontem mens furiata timet.
En quantum miſeris pœnæ, mens conſcia donat;
Ipſe in ſeſe animus verbera tortor agit.

Heu

Heu quoties ſtygij, turbato in Cæſare, manes;
Pharſali quoties emicuiſtis agri!
Sæue Patris vindex, furijs agitaris, Oreſte,
Vmbra trucidatæ viua Parentis erat.
Mœſte colubrifera Pentheu laniaris Erynni,
Vindicat hoc læſos verbere Diua Deos.
Nulla reos animos agitat magè dira Tyrannis,
Quàm teſtem aſſiduè pectore ferre ſuum.
O Deus! ô confige tuo mihi corda timore!
Ne peccem; furor hâc cuſpide noſter eget.
Vtilis ante ſcelus Timor eſt qui frena gubernet,
Qui timet, admiſſo crimine, ſerò timet.

Confige timore tuo carnes meas; à iudicijs enim tuis timui. Pſalm. 118.

a NIsi timor inſtituendæ vitæ noſtræ rudimenta iaciat, impoſſibile fuerit ſanctimoniam legitimè obſeruari. *Confige,* inquit, *timore tuo carnes meas*; nam quemadmodum qui corporis membra habent clauis transfixa, ad actionem quemlibet immobilia ea retinet, ſic ij quorum animam occupauit *Dei timor*, omnem prorſus importunam peccati & obſtreperam occaſionem vitant: Timenti itaque nulla ad complectendam virtutem deſit facultas, cùm per *Timorem* ab indecorâ omni & abſurdâ actione reuocatur & impeditur.

b Nam quemadmodum quercus altiùs demiſſis radicibus, nullius venti viribus ſternitur, ita animam *Diuino timore confixam* nullus tentatio-

a *Baſil.hom.in Pſalm.*33. b *Chryſ.hom.*53.*in Ioan.*

tationum ventus euellit.

a Sunt autem & carnes quædam animæ, ſicut corpus eſt animæ. Carnes animæ, ſunt carnales cogitationes: *Configat has carnes timor Domini & iudiciorum eius.*

b Eiuſmodi ergo timore eruditus, quaſi freno quopiam abarce, & inhibe animam ad vitioſam concupiſcentiam propendentem.

c Prudenter ſagittari & impugnari ſalubriter poſtulat Sanctus cùm dicit in oratione: *Confige timore tuo carnes meas*; optima *Timor* iſte *ſagitta*, qui configit & interficit carnis deſideria, vt ſpiritus ſaluus ſit.

d Teneat ergo & terreat timor Iudicij, metus gehennæ, laquei mortis, dolores inferni, ignis vrens, vermis corrodens, ſulphur fœtens, flamma tartarea & omnia mala.

e In veritate enim didici, nihil æquè efficax eſſe ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam; quàm ſi omni tempore, coram Deo, inueniaris non altum ſapere, ſed timere. Beatus es ſi cor tuum triplici amore repleueris; vt timeas quidem pro acceptâ gratiâ, ampliùs pro amiſsâ, longè plus pro recuperatâ.

f [Sed multi] *trepidauerunt timore, vbi non erat timor.* numquid enim timor eſt ſi quis perdat diuitias? non eſt ibi timor, & ibi timetur, ſi quis autem perdat ſapientiam, ibi verè timor, & ibi non timetur. Stultitia, dicens in corde ſuo,

a *Ambr. in Pſalm.* 118. *Octon.* 15. b *Baſil. hom. in Pſal.* 33. c *Bern. ſer.* 29. *in Cant.* d *Bern. l. de interiore domo, c.* 36. e *Bern. ſer.* 54. *in Cant.* f *Aug. in Pſ.* 52.

ſuo, non eſt Deus; timuiſti perdere terram & perdidiſti cœlum!

a [Sed] ita ſe habet peccatum, vt priuſquam fiat & ad opus perueniat, obtenebret & decipiat mentem; poſtquam autem conſummatur, manifeſtè nobis ſuam abſurditatem proferat & oſtendat. Vnde breuis illa & abſurda voluptas continuum menti dolorem inſerit, conſcientiæque fiduciam aufert, confuſione captam perfundens. Miſericors enim Deus eiuſcemodi accuſatorem nobis aſſiſtere voluit, vt numquam ſoli relinquamur, ſed indeſinenter ille congrediens clamet, & pœnam exigat delictorum. Scortator enim vel adulter, etiamſi omnium obliuiſci queat, numquam tamen ſic in ſolitudine verſatur, quin habens acrem illum accuſatorem, ſuſpiciones timeat, vmbras tremiſcat, & eos qui conſcij ſunt, & qui non ſunt; perpetuaque in animo eius poteſtas eſt, ac reciprocantes, & contrarij fluctus. Inſuper neque ſomnus ei ſuauis, ſed terrore & formidine plenus; neque cibus voluptatem præbet, neque amicorum colloquia talem refocillare vel liberare ab vrgente anxietate poſſunt: ſed quaſi *Carnificem geſtaret ſe lancinantem & flagellantem continuò*, ita poſt admiſſum facinus obambulat; nullo conſcio, ſuſtinens intolerabiles pœnas illas, & iudex ſui ipſius factus & accuſator.

b Sonitus terroris ſemper in auribus illius: & cùm pax ſit, ille ſemper inſidias ſuſpicatur.

a Explica

a *Chryſ hom.20. in Geneſ.* b *Iob* 15.

a Explica mihi [improbi] conſcientiam, & videbis intùs grauem peccatorum tumultum, iugem metum, tempeſtatem turbationum videbis, velut in curiâ, mentem ad thronum conſcientiæ conſcendiſſe regalem, & tamquam Iudicem quempiam ſedentem & cogitationes loco carnificum adhibentem, in equuleo ſuſpendentem, lateraque conſcientiæ radentem vngulis; pro commiſſis vehementer inclamantem, cùm nemo ſciat, niſi quòd ſolus Deus hæc videre nouerit. Etenim qui committit adulterium, etiamſi millies fuerit diues, etiamſi nullum habeat accuſatorem, non deſinit tamen intùs ſe accuſare. Et voluptas quidem temporaria eſt, dolor verò perpetuus, timor vndique ac tremor, ſuſpicio & anxietas: angulos metuit, vmbras ipſas formidat, ſuos ipſius famulos, conſcios, inſcios; illam ipſam quam corrupit, & virum quem affecit contumeliâ. Obambulat, amarum accuſatorem circumferens, conſcientiam, cùm ſit ſuo ipſius iudicio damnatus, nec poſſit vel ad breue tempus reſpirare. Nam & in lecto, & in menſâ, & in foro, & in domo, & interdiu & noctu, & in ipſis frequenter ſomnijs, hæc iniquitatis ſimulacra videt, ipſiuſque Cain vitam viuit, gemens ac tremens ſuper terram, cùm nemo ſciat; intus tamen habet ignem impliciturn. Idem patiuntur & qui rapinam exercent, & qui fraude lucrum faciunt, & ebrioſi, & in ſummâ quotquot in peccatis viuunt. Neque enim vllâ ratione iudicium

a *Chryſ. conc. 1. de Lazaro, in cap. 16. Luc.*

:ium illud poteſt corrumpi muneribus.

a Externi Iudices & pecunijs corrumpun-ur, & aſſentationibus delinquuntur & metu imulant; denique multa ſunt alia, quæ rectum llorum iudicium deprauant: At conſcientiæ ribunal, nulli hominum nouit cedere, ſed juamuis dederis pecunias, quamuis mineris, juamuis aliud quidlibet feceris, iuſtam feret ententiam aduerſus peccatorum cogitatio-ıes, adeò vt ipſe quoque qui peccatum admiſit eipſũ condemnet etiamſi alius nullus accuſet.

b Incorruptus iudex, conſcientia, cùm ad-ıerſus hominem exurgit, clarâ voce clamat & ıccuſat, & oſtendit, & quaſi ante oculos ſcri-ɔit peccatorum magnitudinem.

c Confige [ergo Domine] *timore tuo carnes neas*; lætetur cor meum, vt timeat nomen tuũ. Vtinam te ſic timeret peccatrix anima mea, juomodo ille vir ſanctus qui dixit: *Semper e-ıim quaſi tumentes ſuper me fluctus timui Deum!*

V.

a *Chryſ. conc. 4. de Lazar.* b *Chryſ. hom. 17. in Gen.* : *Aug. medit. cap.* 34.

Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Pſal. 118.

20

V.

Auerte oculos meos ne videant vanitatem. *Pſalm.* 118.

P*Eruigilant geminæ celſo mihi vertice ſtellæ,*
Queis eſt perpetuis munus in excubijs,
Nec tamen errantes neque poſſum dicere fixas,
Sed meritò, duplex vtraque nomen habet.
Errat ab officio vaga ſæpiùs vtraque iuſſo,
Vtraque docta ſuum fixa tenere locum.
Motibus ambæ agiles, fixæ ſtationibus ambæ,
Quod genus hoc ſtellas Oedipus eſſe putet?
Vos, oculi; vos conſpicuæ duo lumina frontis,
Sidera vos eſtis, quæ mihi bina micant.
Vos, quibus in celsâ ſtatio data peruigil arce,
Excubat vt ſummâ lucida flamma Pharo.
Aut qualis ſpeculâ ſeruans ſpectator ab altâ,
Quæque propinqua, videt, quæq; remota videt.
Non tamen, vt trepidis qui lucent nauibus ignes,
Vos mihi tam fidâ lampade fertis opem:
Flamma regit nautas, dum flammam teda miniſtrat,
Aut flammam retrahant quæ poſuère manus;
Vos (velut excuſſis rapidus ruit axis habenis,
Frenáque qui rupit durior oris equus)
Quò lubet, indomitum differtis in auia curſum,
Iam nullâ Domini lora regente manu.
O oculi ſcopuli titulo meliore vocandi!
Heu quibus alliſæ tot periêre rates!

Diræ

Dina peregrinas virgo viſura puellas;
Mater, depoſitâ virginitate, redit.
Rex videt Vriaden nitido ſemel amne lauantem;
Illa, Cupidineas vibrat ab amne faces.
Pulchra Duci Aſſyrio dum comit Iuditha formam,
Aſſyrium truncat Juditha compta Ducem.
Fortè ſenes niueam ſemel aſpexêre Suſannam,
Ambo ſenes oculis interiêre ſuis.
Non tot, ad infames, dura Acroceraunia, cautes,
Hypotadæ laceras contudit ira rates.
Non tot, inexpletis fera faucibus vnda Maleæ,
Scylláque vel feras hauſit auara trabes.
Quis pia nunc igitur non laudet fœdera Iobi,
Quæ cum luminibus ſanxerat ille ſuis?
O oculi! ô quanto vos tutius illa reuulſit,
Democriti, propriis dextera magna cauis!
Quàm benè, Chriſtiadûm quoq; nobile, Lucia, nomen,
Extrudit intrepidâ lumina bina manu!
O oculi! ô ſcopuli! crudelia, barbara ſaxa!
Saxa, quibus magnæ tot cecidêre Animæ!
Quàm malè commiſſo geritis pro munere curam;
Ad mala quos toties ſenſimus eſſe Duces!
Scilicet hâc vobis: capitis custodia lege,
Præcipúæque arcis credita cura fuit.
Vt rectos hominum vultus, ſublimiáque ora
Digna Polo, brutâ deprimeretis humo.
Quin potiùs Superis mentes attollitis oris,
Hâſque ſuper terras, Oceanúmque ſuper?
Stellarúmque ſuper, mundíque volubilis orbes,
Denique quicquid habet, lunáque ſolq; ſuper?
Illius, ô oculi! ſpectacula pulchra theatri,

Materies, veſtris luſibus apta foret.
Putre ſed æternis cœnum præponitis Aſtris,
Omnis & in terras pronior iuit amor.
Quid faciam? abruptis oculi regnatus habenis,
Iam frenum indociles imperiúmque pati.
Obde, Deus piceas oculis erronibus vmbras,
Aut ſuperiniectâ lumina claude manu!

Auerte oculos meos ne videant vanitatem.
Pſalm. 118.

a VÆ cæcis oculis qui te non vident, Sol illuminans Cœlum & terram! væ caligantibus oculis; qui te videre non poſſunt! *væ auertentibus oculis vt non videant veritatem! væ non auertentibus vt videant vanitatem.*

b Numquid, quamdiu ſumus in hoc mundo, poſſumus non videre vanitatem? *omnis enim creatura vanitati ſubiecta eſt.* An iſte fortaſſis, hoc orat, vt non ſit eius vita ſub ſole, vbi omnia vanitas?

c Qui in viâ eſt Dei, vanitates non aſpicit: via perfecta CHRISTUS eſt; qui igitur in CHRISTO eſt, quomodo poteſt vanitates aſpicere, cùm CHRISTUS in carne ſuâ omnes huius mundi crucifixerit vanitates? *Auertamus igitur oculos noſtros à vanitatibus*, ne quod oculus viderit, animus concupiſcat. Pantomimum aſpicis, vanitas eſt: luctatores aſpicis, vanitas eſt: equos currentes aſpicis, vanitas eſt, Ante

a *Aug. ſoliloq. cap. 4.* b *Aug. in Pſal. 118.* c *Ambr. in Pſalm. 118. Octon. 5.*

nos eſt CHRISTUS; ante nos brauium eius; ad hunc dirige oculos tuos, auerte à ſpectaculis, auerte ab omni ſæculari pompâ; ſerua eos, vt erigas melioribus. Erige ad Cœlum; vel nocte, ſtellarum monilia, orbem lunæ decorum; vel die, ſolem aſpice. Specta mare; terram circumſpice, vt opera facta diuino omnis creatura te paſcat. Quæ formarum gratia in ipſis beſtijs? quantus decor in hominibus? quanta in auibus pulchritudo? hæc intuere, & non videbis iniquitatem; hæc vide, & non introibit mors per feneſtras oculorum tuorum. Si videris mulierem ad concupiſcendam eam; intrauit mors per feneſtram: ſi videris poſſeſſionem minoris aut viduæ, & concupieris deripere eam, intrauit mors per feneſtras: ſi videris aliena monilia, aurum, argentum, & concupieris vt extorqueas; intrauit mors per feneſtram. Claude ergo hanc feneſtram, cùm videris alienæ mulieris pulchritudinem, ne mors poſſit intrare. Vanitas eſt, ſollicitudo vitæ huius. In vanitate currit, qui ſibi ſucceſſibus videtur affluêre ſæcularibus, qui tamquam vmbra prætereunt; *Auerte igitur oculos tuos, ne videant vanitatem*; Sed non ſatis eſt vt tu auertas, ne fortè velis & non poſſis; ſi offundat tibi diabolus vanitatum ſpectacula, incentiua inſerat voluptatum; pete vt Dominus auertat oculos tuos.

a [Etenim] pulchras formas & varios, nitidos & amœnos colores amant oculi. Non teneant

a Aug. lib. 10. Confeſſio, cap. 34.

neant hæc animam meam. Teneat eam Deus, qui hæc fecit bona quidem valde, ſed ipſe eſt bonum meum, non hæc. Reſiſto ſeductionibus oculorum, ne implicentur pedes mei, quibus ingredior viam tuam, & erigo ad te inuiſibiles oculos, vt tu euellas de laqueo pedes meos. Tu ſubinde euellis eos, nam illaqueantur. Quàm innumerabilia varijs artibus & opificijs, in veſtibus, calceamentis, vaſis & huiuſmodi fabricationibus, picturis etiam diuerſiſque figmentis, atque his vſum neceſſarium atque moderatum, & piam ſignificationem longè tranſgredientibus, addiderunt homines ad illecebras oculorum, foràs ſequentes quod faciunt, intùs relinquentes à quo facti ſunt, & exterminantes quod facti ſunt! At ego, Deus meus, & decus meum, etiam hinc dico tibi hymnum, & ſacrifico laudem ſanctificatori meo, quoniam pulchra traiecta per animas, in manus artificioſas, ab illâ pulchritudine veniunt, quæ ſuper animas eſt, cui ſuſpirat anima mea die ac nocte. Ego autem hæc loquens, atque diſcernens etiam iſtis pulchris greſſum innecto, ſed tu euellis Domine; euellis tu, quoniam miſericordia tua ante oculos meos eſt, nam & ego capior miſerabiliter, & tu euellis miſericorditer, aliquando non ſentientem; quia ſuſpenſiùs incideram, aliquando cum dolore, quia iam inhæſeram.

a Vt Deum contemplere, factus es; non vt humi irrepat vita tua, non vt pecudum ritu,

a *Baſil. hom. 11. in Hexameron.*

voluptate perfruaris; veriùs vt ad normam & inſtitutum cœleſtis vitæ, tuam ipſis componas: & hâc gratiâ non inſcitè dixit ſapiens Eccleſiaſtes, *ſapientis oculi in capite eius*. Cuiuſnam oculi non ſunt in capite? atque hic, *in capite*, hoc eſt, vt ea contemplentur quæ in ſublimi ſunt; nam qui non ad bona quæ in ſublimi ſunt, ſed quæ in terrâ reſpectat, is vtique defigit detrahitve oculos in terram.

a Peruerſa res eſt & fœdâ, luteum vas (quod eſt corpus de terrâ) oculos habere ſurſum, cœlos liberè ſuſcipere, cœlorumque luminaribus oblectare aſpectum; ſpiritualem verò cœleſtemque creaturam, ſuos è contrario, oculos trahere in terram deorſum; & quæ debuit *mutriri in croceis*, hærere luto tamquam vnam de ſuibus, *amplexaríque ſtercora*. Erubeſce anima mea diuinam in pecorinam commutaſſe ſimilitudinem. Erubeſce volutari in cœno, quæ de cœlo es.

b Qui fecit omnia, melior eſt omnibus, pulcrior eſt omnibus; qui fortia, fortior eſt; qui magna, maior eſt. Quicquid amaueris, ille tibi erit. Diſce amare in creaturâ Creatorem, & in facturâ factorem; ne teneat te, quod ab illo factum eſt, & amittas eum, à quo & ipſe factus es. Ergo *beatus vir, cuius eſt nomen Domini ſpes eius, & non reſpexit in vanitates & inſanias mendaces*. Fortè nobis dicturus eſt, qui verſu iſto percuſſus corrigi voluerit, & cœperit ambulare anguſtam viam; ambulare non durabo,

a *Bern. ſerm. 25. in Cant.* b *Aug. in Pſalm. 39.*

durabo, ſi nihil ſpectabo; quid ergo facimus, fratres? dimiſſuri vos ſumus, ſine ſpectaculo. Demus pro ſpectaculis, ſpectacula. Et quæ ſpectacula daturi ſumus Chriſtiano homini? *Multa feciſti tu Domine Deus meus mirabilia tua.* Miracula hominum intuebatur, intendat mirabilia tua. *Multa fecit Dominus mirabilia ſua*, hæc reſpiciat. Aurigam laudas regentem quatuor equos, & ſine lapſu atque offenſione currentes; fortè alia miracula non fecit Dominus. Regat luxuriam, regat ignauiam, regat iniuſtitiam, regat imprudentiam, & regat & ſubdat ſibi, & teneat habenas. Nunc ſpecta hiſtrionem) didicit enim homo magno ſtudio in fune ambulare, & pendens, te ſuſpendit) illum attende editorem maiorum ſpectaculorum: Didicit iſte in fune ambulare: numquid fecit in mari ambulare? obliuiſcere theatrum tuum; attende Petrum noſtrum, non funambulum, ſed vt ita dicam, mariambulum. Ambula & tu (non in illis aquis, vbi Petrus aliquid ſignificans ambulauit, ſed in alijs, quia hoc ſeculum mare eſt) hîc ambula, hoc calca. Spectare vis, eſto ſpectaculum, hæc miracula Dei ſunt, hæ cogitationes Dei ſunt, quibus nemo eſt ſimilis, vt ſpectator ille abducatur à curioſitate, & quærat iſta & meliora, fructuoſiora, de quibus inuentis gaudebit.

a Porrò autem oculis maximè parcendum eſt, quoniam melius eſt labi pedibus, quàm oculis. *Si te tuus ſcandalizat oculus, exſcinde*

a *Clem. lib.* 3. *in pædag. cap.* 11.

eum. Laſciui autem aſpectus & verſatilibus, ac tanquam conniuentibus oculis intueri, nihil eſt aliud, quàm oculis mœchari, cum per eos cupiditas prima ineat pugnæ præludia. Nam ante totum corpus, corrumpuntur oculi.

a Pulchrè igitur Dauid, qui periculoſos etiam ipſos aſpectus fuerat expertus, beatum illum dicit, cui ſpes omnis in Dei nomine eſt. hic enim non *reſpicit in vanitates & inſanias falſas*. vnde iterum ad ipſum conuerſus ait: *Auerte oculos meos ne videant vanitatem!* Vanitas, circus eſt, quia nihil prodeſt, vanitas, eſt equorum velocitas, quia mendax ad ſalutem eſt; vanitas, theatrum eſt; vanitas, ludus omnis. *Omnia vanitas*, inquit Eccleſiaſt. *quæ in hoc ſæculo ſunt.*

b Quàm multos ſcio per viſum eſſe deceptos, & in laqueum diaboli miſſos! Dina filia Iacob, egreſſa eſt vt videret mulieres Regionis, & adamauit eam Sichem atque rapuit, & virginitatem illius turpiter corrupit. Et ſic miſera puella, quia carne vidit quod videre non debuit, honeſtatem ac virginitatem perdidit. Dauid etiam ſtans quâdam die in ſolario domus ſuæ, vidit mulierem & adamauit eam; pro cuius amore committit adulterium & homicidium; & ſic deceptus factus eſt legis Dei reus. Fortiſſimus Samſon deſcendit in Regionem Philiſtinorum, & vidit ibi mulierem, atque adamauit, & in gremio illius dormiuit.

a (Vti-

a *Ambr. de fugâ ſæculi cap.* 1. b *D. Bern. de modo bene viuen. ſerm.* 23.

a (Vtinam tam prudens ad cauendam mulierem, quàm fortis ad ſtrangulandum leonem!)

b Illa verò crines capitis eius raſit, & tradidit eum in manibus inimicorum eius, qui ſtatim oculos eius eruerunt. Moneo ergo vt *facias pactum cum oculis tuis*, ne incautè videas, quod videre non debes.

c Videtur enim ſuper omnia eſſe aduerſandus mulierum aſpectus; non ſolùm enim ſi tangantur, ſed etiam ſi ſpectentur, poteſt peccari, quas maximè vitare oportet eos qui rectè & ſyncerè conſtituuntur. *Oculi enim tui recta videant.* etſi enim fieri poteſt, vt qui viderit, ſe fortiter gerat, verumtamen cauendum eſt ne cadat: fieri enim poteſt, vt qui viderit, labatur; ſed fieri non poteſt, vt qui non viderit, concupiſcat.

a *Paulin. ep. 4. ad Seuer.* b *Bern. de modo bene viuendi, ſerm. 23.* c *Clem. lib. 3. pædag. cap. 21.*

Fiat cor meum immaculatum in iuſtificationibus tuis, vt non confundar. Pſal. 118.

21.

VI.

Fiat cor meum immaculatum in iuſtificationibus tuis; vt non confundar! *Pſalm.* 118.

SI tibi me gratam facie fore, ſponſe, putarem,
Nulla mihi prior hoc cura labore foret.
Primáque de nitidis cautela coloribus eſſet,
Altera, deformes ore fugare notas;
Nulláque deficerent medicandis vultibus arma,
Multa ſed omnigenas pixis haberet aquas;
Multáque compoſitos celaret capſa colores,
Quæque nouant vetulam picta venena cutem;
Lanáque purpurei madefacta rubedine fuci,
Cretáque montanas vincere nata niues.
Et nitri rubra ſpuma & pinguia poppæana,
Quæque cutis maculas, Halcyonæa, necant.
Denique quicquid id eſt, quo tingitis ora, puellæ,
Ah nimiùm formæ gens ſtudioſa tuæ!
Tunc quoque corrigerem ſpecula cenſore lituras,
Ore nec in toto menda notanda foret.
Síque ſupercilij pilus vnus abeſſet ab arcu,
Vnicus ecce pilus, vociferarer, abeſt.
Si color inficeret vitiatos decolor orbes,
Luminibus color hic, vociferarer, obeſt.
Si nimis adductam conuolueret area frontem,
Quæ mihi ruga cutem, vociferarer, arat?
Nempe vel exiguo metuam te lædere næuo
Vlla foret formæ ſi tibi cura meæ.

Vnáque, quæ tumidum faceret verrucula cliuum,
Hæc foret offenſæ cauſa putata tuæ.
Atque ita de minimis audirer dicere mendis
Diſplicet hæc ſponſo fortè litura meo.
Noſtro igitur reliquus ſi quæ decor abforet ori,
Eximeret vitium factus ab arte decor;
Cæſariemque alto ſtruerent tabulata capillo,
Staret & in volucri plurima gemma comâ:
Aure duplex gemini pretium pendere Elenchi,
Iret Erythræus colla per alba lapis.
Túmque ego ſic faciem, rutilos ita compta capillos,
Auderem ternas vincere quarta Deas.
Sed memini; neque te facies, neque forma laceſſit;
Spes capit hæc cæcos inuidioſa procos;
Quid, quid ament, inter phaleras tot ſæpè requi-runt;
Quas vbi ſuſtulerit, pars quota Virgo ſui eſt?
Fallitur inſidio prope, turba leuiſſima, ſuco;
Præter & has phaleras, vix quod ametur, habent,
Æquabat niueos par VVilgefortis olores
Nota nimis formæ nomine virgo ſuæ:
Fiat vt Androgynos ſetoſis hiſpida malis;
Barba, rogat, teneras, veſtiat hirta genas.
Lucia ſydereis, ceu fax, lucebat ocellis,
Cunctorúmque oculis, Lucia, ſidus erat.
Ne malè luceret, mea lux, extinguere dixit;
Fodit & impactâ lumen vtrumque manu.
Læſerat egregio multos Euphemia vultu,
Fecerat & roſeis vulnera multa labris;
Vt fieret mutilo, fœdóque inamabilis ore,
Abſcidit enſe duas, bina labella, roſas.

Maxima

Maxima de facie verus præconia rumor,
Déque tuis dederat Andrageſina genis,
Non poteras veram falſi conuincere famam,
Quod poteras, facta eſt per tua vota, breuis.
Sponſe, peregrinæ non caperis igne figuræ,
Nec bene criſpatæ falleris arte comæ:
Cor tibi labe carens, tibi cor ſine crimine, cordi eſt;
Obſtet & vt facies, cor tibi, ſponſe, placet.
O vtinam mihi cor nullis infame lituris,
Flagitij purum ſuſpicione vacet!
Tum, ſecura tui mihi mens geſtiret amoris,
Nec mea deijceret conſcius ora pudor.

Fiat cor meum immaculatum in juſtificationibus tuis, vt non confundar. Pſalm. 118.

a MEritò omnis cura Sanctorum, ſpreto ornatu, cultuque ſuperfluo exterioris hominis (qui certè corrumpitur) omni ſe diligentiâ præbet & occupat excolendo ac decorando interiori illi qui ad imaginem Dei eſt, & renouatur de die in diem.

b Hæc, hæc profectò pulchritudo eſt, cui nihil deeſt, quæ ſola meretur audire à Domino *Tota es formoſa proxima, & reprehenſio non eſt in te;*

c Pulchritudo enim optima, primùm eſt pulchritudo Animæ. Eſt autem abſurdum eos

a *Bernard. ſerm. 25. in Cant.* b *Ambroſ. lib. 1. de virtut.* c *Clem. lib. 1. pædag. c. 2.*

qui facti ſunt ad imaginem Dei & ſimilitudinem, (tanquam Archetypum exemplar contemnentes) externum ornatum inducere; improbum humanum artificium Dei artificio præferentes.

a Non ergo externi hominis aſpectus, ſed animus probitatis ornamento eſt ornandus.

b Non intelligunt [enim] miſeræ, ſe propriam perdere pulchritudinem, dum externam inducunt. Antiphanus Comicus in Malthaca: irridet.

Venit ipſa, tranſit, accidit, non tranſit,
Venit, adeſt, abſtergitur, accidit,
Smegmate, ſaponeue purgatur,
Pectitur, eÿcit, teritur, lauatur,
Se contemplatur, componitur, vnguentis perfunditur.
Ornatur, vngitur, & ſi quid non habeat, enecatur,
Ter enim, non ſemel dignæ ſunt, quæ pereant,
Quæ Crocodylorum excrementis vtuntur.
Et ſpumâ lacertarum vnguntur;
Et ſupercilia fuligine illinunt
Et ceruſſâ.

Porrò autem alias quoque arguit Comicus, nempè Alexis, eius enim verba afferam.

Eſt aliqua parua, ſuber, inſuitur in ſoleis:
Longa eſt aliqua, tenue geſtat diabathron:
Caput in humerum demittens ingreditur,
Hoc ei detrahit de longitudine;
Depreſſiores alicui ſunt coxæ & femora;
Eis aliquid aſſuit; ——

Mollem

a *Ibidem.* b *Ibidem.*

Mollem ac prominentem habet ventrem;
(Vt comicorum nutrices) appoſitis nonnullis, eum erigit:
Depreſſus eſt venter; veluti contis efficit vt anterius procedat:
Supercilia habet flaua; ea aliquâ depingit fuligine:
Contigit alicui vt ſit nigra; tollit nigrorem ceruſſa:
Eſt aliqua nimis alba, interitur farina:
Habet aliquam corporis partem candidam, eam nudat, oſtendit;
Bellos habet dentes; rideat, neceſſe eſt;
Et quamuis non ſit læta, toto tamen die ridet,
In labris tenuem habens myrrhi tabellam,
Vt velit, nolit, ea cogatur tandem diducere.

a Reſideat quidem in vultu pudor & viraginem aſpectu præ ſe ferat, procul autem abſit caligo myropolarum, aurificum, lanificum, cæterarumque officinarum.

b Atque cùm caro quidem ſerua ſit, quemadmodum teſtatur Paulus, quomodo quiſpiam iure ancillam, lenonis inſtar, exornauerit? Ipſum autem Dominum fuiſſe aſpectu deformem teſtatur ſpiritus per Iſaiam; *& vidimus ipſum, nec habebat ſpeciem, nec pulchritudinem.* Quis eſt autem Domino præſtantior? ſed non carnis pulchritudinem (quæ viſione apprehenditur) ſed veram animæ & corporis oſtendit pulchritudinem: Animæ quidem beneficentiam; carnis verò immortalitatem.

a *Clem. lib. 3. pædag. cap. 11.* b *Clem. l. 3. pædag. c. 1.*

a Quando eras in ſæculo, ea quæ erant ſæculi diligebas, polire faciem purpuriſſo, & ceruſsâ ora depingere; ornare crinem & alienis capillis turritum verticem ſtruere. Vt taceam de inaurium pretijs, candore margaritarum, rubri maris profunda teſtantium; ſmaragdorum virore, cerauniarum flammis, hyacinthorum pelago, ad quæ ardent & inſaniunt ſtudia matronarum.

b Ablue è malitiâ cor tuum.

c Quam enim mihi dabis animam, quam audeas ex toto pulchram definire?

d Nemo mundus à ſorde.

e Si laueris te nitro, & multiplicaueris tibi herbam Borith, maculata es iniquitate tuâ.

f Da mihi, Domine, cor quod te timeat, mentem quæ te diligat, aures quæ te audiant, oculos qui te videant!

g Cor enim hominis quadam velut indecentium cogitationum colluuie maculatur. Noli extraordinarijs cogitationibus aduerſa naturæ contaminare penetralia, manus lauas, quaſi poſſis crimina eluere, cùm mentem tuam vel nudis cogitationibus inquinatam lauare non poſſis. Didiciſti cor eſſe mundandum; diſce quemadmodum mundes. Mundat hunc fontem iuſtificatio legitima, hoc eſt, confeſſio peccatorum. Munda ergo aquam tuam, illam aquam, de qua dictum eſt, *aqua alta, conſilium in corde*

a *Hieron. ad Demetr. de virg. ſeruan. c. 5.* b *Hier. 4.* c *Gilb. ſerm. 29. in Cant.* d *Iob. 25.* e *Hier. 2.* f *Aug. med cap. 40.* g *Ambr. in Pſalm.* 118. *Octon.* 11.

in corde viri. quæ ſint iuſtificationes, audiſti dicentem : *Dic iniquitates tuas, vt iuſtificeris:* Ergo qui iniquitates ſuas dixit, iuſtificatur, qui autem iuſtificatur non confunditur, quia pudorem peccatorum maturâ confeſſione præuenit.

a Neſcis ergo, Anima mea, quam fœda priùs fuiſti, quàm deformis & ſquallida, diſciſſa & diſſipata, omni horrore, & enormitate plena! Priùs ſtude formam tuam excolere, faciem ornare, habitum componere, maculas tergere, munditiam reparare, mores corrigere, diſciplinam ſeruare, & omnibus tandem in melius commutatis, digno ſponſo dignam ſponſam reddere. Numquid audiſti, quid Rex Aſſuerus fecit? *Factum eſt Regis præceptum, vt de omni Regno ſuo congregarentur puellæ ſpecioſæ virgines, & adducerentur ad Ciuitatem Suſan, & traderentur in domum fœminarum, ibiq; acciperent mundum muliebrem, & cætera ad vſum neceſſaria. Sicque omnibus abundanter ſecundùm Regiam ambitionem ſuppletis, excolerentur, & ornarentur. Per ſex menſes, oleo mirthyno vngerentur, per alios ſeu quibuſdam pigmentis vterentur, & ſic compoſitæ & ornatæ de triclinio fœminarum ad Regis cubiculum tranſirent, vt quæ ex omnibus, magis oculis Regis placuiſſet, illa pro Vaſthi in ſolio Regni ſederet.* Conſideremus ergo ſi fortè exemplum hoc, præſenti (de quo agimus) negotio valeat adaptari. Rex, ſummi Regis filius, venit in hunc mundum, deſponſare

a *Hugo de S.Victor.in Arrha Animæ.*

ſare ſibi vxorem electam, vxorem vnicam, vxorem nuptijs Regalibus dignam. Miſſi ſunt Miniſtri Regis, Apoſtoli videlicet, per totum mundum congregare animas ad ſanctam Eccleſiam, in quâ domus eſt & manſio mulierum regiarum, id eſt, ſanctarum Animarum. Ibi ſacramenta CHRISTI, quaſi quædam vnguenta, & antidota ad reparationem & ad ornatum animarum præparata, accipiunt. Vide ergo vbi poſita es, & intelliges quid facere debeas. Poſuit enim te ſponſus in triclinio, vbi mulieres ornantur: varia pigmenta, & diuerſas ſpecies dedit, ciboſque Regios de menſâ ſuâ, tibi miniſtrari præcepit; quidquid ad ſanitatem, quidquid ad refectionem, quidquid ad reparandam ſpeciem, quidquid ad augendum decorem valere poteſt, tribuit. Primò fons Baptiſmi eſt hic poſitus, & lauacrum regenerationis, in quo ſordes præteritorum criminum abluis. Deinde chriſma & oleum, in cuius vnctione, Spiritu ſancto liniris. Poſt hæc, delibuta & vnctione lætitiæ perfuſa, ad menſam venis, & percipis ibi alimentum corporis & ſanguinis CHRISTI, quò interiùs ſaginata, atque refecta, noxiam illam præteritorum ieiuniorum maciem depellis. Deinde veſtimenta bonorum operum induis, & fructu eleëmoſynarum, cum ieiunijs & Orationibus, cum ſacris vigilijs, alijſque operibus pietatis quaſi quodam vario ornatu decoraris. Ad vltimum ſequuntur aromata virtutum, quarum odor ſuaue ſpirans, omnem illum antiquarum ſordium

dium fœtorem fugat. Datur etiam tibi *ſpeculum, ſancta Scriptura, vt ibi videas faciem tuam*, ne quid minùs, aut aliter quàm decet, habeat compoſitio ornatus tui.

O quàm multa ſunt in me, de quibus coram oculis eius erubeſco, & pro quibus iam magis illi diſplicere timeo, quàm pro ijs, quæ laudanda in me ſunt (ſi qua ſunt) placere, poſſe in me confido! O vtinam ad modicum ab oculis eius poſſem abſcondi, donec maculas omnes iſtas detergerem, & ſic demum ante conſpectum eius, ſine maculâ, immaculata apparerem! Nam quomodo in hâc deformitate placere illi potero, quæ & mihi quoque in illâ vehementer diſpliceo? ô maculæ veteres! ô maculæ fœdæ & turpes! quid tamdiu hæretis? abite, diſcedite, & ne præſumatis ampliùs oculos dilecti mei offendere.

VII.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Cantic. 7

22.

VII.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. *Cantic. 7.*

IAm ſatis vrbanas, mea lux, habitauimus ædes;
Quin ſemel in virides exſpatiamus agros?
Tuta quidem validi circumdant oppida muri,
Portáque ferratis non caret vlla ſeris:
Eſt tamen in patulis, quid neſcio, tutius hortis,
Quod nuſquam in clauſæ mœnibus vrbis habes,
Magnificis turgens vrbana palatia tectis,
Multus & hic celsâ cuſpide ſurgit apex.
Neſcio quid melius tamen illa mapalia ſpirent,
Ruſtica quæ tenui ſtramine canna tegit.
Quid dubitas, mea lux, quin, quàm procul vrbibus agri,
Tam procul agreſtum, diſtet ab vrbe quies?
Fabula cantatur vatum notiſſima luſu,
Ad benè fallendas fabula ficta vias:
Et facit ad rerum modò quas tractauimus, vſum;
Si lubet, auditu decipiemus iter.
Ruſticus vrbanum tecto mus paupere murem,
Fertur & appoſitis detinuiſſe cibis.
Múſque epulas muris ridens vrbanus, agreſtis,
Hæc tua ſi menſa eſt, ſat mihi ruris, ait.
Mox vice conuerſâ, mus Ruſticus iuit in vrbem,
Vrbico in hoſpitium mure vocante ſuum:
Magnáque cùm tanto minor eſſet menſa paratu,
Vt ſonuère fores menſa relicta fuit.
Et propè deprenſo conuiuâ expalluit hoſpes,

Turba-

Turbatique ſuum vix reperêre cauum.
Ruſticus aſt animo ſenſim cum voce recepto,
Corripuit celerem Muſculus vrbe fugam:
Et procul è cliuis oculis ad mœnia torquens;
Quàm meus his præſtat mœnibus, inquit, ager!
Iam ſatis vrbanas, mea lux, habitauimus ædes.
Vrbe volant ſtrepitus, Rus colit alta quies.
Si memor es (ſubeat tibi pars lautiſſima vulgi)
Quiſque ſuburbanum rus propè ciuis habet;
Cúmque ſuam aſſiduè commendet quilibet vrbem,
Re tamen, ipſa magis rura; placere docent.
Quin, quorum imperijs vrbéſque arceſq; reguntur,
Anxia ſecuro pectora rure leuant.
Et magis hîc puri libertas aurea Cœli,
Quàm laqueata, domi, marmore tecta placent.
Nec quæ centeno ſinuat ſe porticus arcu,
Lenit, vt ambiguos paruula villa, metus.
Iam ſatis vrbanas, mea lux, habitauimus ædes,
Quin ſemel in villis degimus, aut in agris?
Eſt mihi fontanis circumdata villula riuis,
Villula, quâ nuſquam cultior vlla viret.
Seu cœli ingenio, ſeu fertilis indole terræ;
Aptáque vicini commoditate loci.
Huc mea lux, paucis tantùm ſi veneris horis,
Oblitus patriæ protinus vrbis eris.
Tumq; ego, ceu tacitâ turtur meditatus in vmbrâ,
Libera, colloquijs, Sponſe, vacabo tuis.
Et procul à populis, procul vrbibus atque tumultu
Optata toties, ſola, quiete fruar.
Audiet hîc nullus quæ mutua verba loquemur,
Noſtráque qui turbet otia nullus erit.
Quiq; notet noſtros, nemo metuendus, amores,
Tetri-

Tetricus hic nullum ius ſibi Cenſor habet.
Tunc mihi tu promes ſecretis intima fibris
Quæque iuuent animum verba cupita meum.
Tunc ego, ſim quantâ, dicam tibi, ſaucia flammâ;
Quæque, licet ſimiles, dicta placere, ſcio,
O ſemel optati micet hæc mihi ſideris aura;
Quàm fortunato lux erit illa die!
Iam ſatis vrbanas, mea lux habitauimus ædes;
Noſtra ſit exiguo tempore, villa domus.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Cantic. 7.

a Q*Vis dabit me in ſolitudine diuerſorium viatorum?*

b Mallem [enim] in ſolitudine habitare, per quam nullus vel rarus tranſit.

c Vtinam nullus hominum eſſet mecum exteriùs, vt familiariùs loqui poſſem cum Deo interiùs! ipſe enim & ſecretum quærit, & ſolitarium locum diligit. Fugiam ergo hominũ ſolatia & colloquia; vt in ſecreto cordis mei Deum habitatorem habere poſſim. Aſſueſcã ergo ſola intima cogitare, ſola interiora diligere, & in illis permanere, vt poſſim audire *quid loquatur in me Dominus Deus meus.* Ecce adſum pijſſime Deus, tecum ſum, intùs ſum. Quamdiu in exterioribus occupatus fui, vocem tuã intrà audire non potui. Nunc autem reuerſus ad me, ingreſſus ſum ad te, vt poſſim te audire, & tibi loqui.

a Ecce

a *Hieron.* b *D. Thom. Aquin, hoc loco.* c *Bern. de inter. domo cap. 66.*

a Ecce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine.

b Fugiens ſe elongat, qui à turba deſideriorum temporalium in altam Dei contemplationem ſe ſubleuat.

c Oppidum, carcer; ſolitudo, paradiſus eſt.

d O ſolitudo beata! ô Ereme, mors vitiorum, vita virtutum! te lex & Prophetæ mirantur, & quicumque ad perfectionem venerunt, per te in Paradiſum introierunt: ô beata vita ſolitaria & contemplatiua! quid vltrà de te loquar? ipſe Dei filius Saluator & Magiſter noſter, exemplum dedit nobis, fugiens in deſertum & manſit in ſolitudine, vbi ſunt Roſæ charitatis, quæ ſemper flammeſcunt, quæ ſemper in ſancto odore viuunt? ô ſolitudo negotiorum cœleſtium apotheca! in te tranſitoria & terrena mutantur in cœleſtia & æterna. Denique in te, lacrymæ mutantur in riſum, & gaudium pariunt ſempiternum.

e Pia anima [Deo] ſe totam exhibere nitens in ſtudio contemplationis, *Veni*, inquit; *in agrum, commoremur in villis*: congruentiſſimè contemplationis ſtudium, *agri* exprimit vocabulo, quia & illud in ſolitudine, longeq; ab hominum conuerſatione exerceri ſolet; & nouimus agrum eas dici terras, quæ ſunt in ſolitudine, longeque à conuentibus humanis; Ac, ſicut ager ſi excolatur, ingentem profert fructuum vberta-

a *Pſal.* 54. b *Greg. l.* 4. *mor. c.* 35. *in Iob.* c *Hier. Epiſt. ad Ruſtic.* d *Bern. hom.* Simile eſt Regnum cœlorum homini negotianti. e *Mich. Giſler. in cap.* 7. *Cantic.*

vbertatem, quibus nutrimur in corpore, ita & contemplatio, ſi rectè exerceatur, tantam profert virtutum copiam, vt per illas, in vita alamur ſpirituali. Vnde bene & libro Geneſis dicitur de S. Iſaac: *Et egreſſus fuerat ad meditandum in agro inclinatâ iam die?* Nec minùs congruè particulares meditationes, villarum nomine deſignat; quandoquidem, ſicut villas ea appellare ſolemus prædia, in quibus præclaræ in agro ſunt habitationes, ad id potiſſimùm extructæ, vt in illas tunc ſe conferant homines, cùm à mundanis negotijs reſpirare voluerint; cùm ex infirmitate aliquâ conualeſcere, aut quoquo pacto ſe recreare voluerint, & cùm fructus ex agro colligere, atque ſeruare curauerint: ita & meditationes pariter præclara ſunt ædificia ab Animâ ipsâ in agro contemplationis ſibi extructa, in quibus illa, fugiens præſentis ſæculi negotia, quietè commoretur; in quibus & commorans, ex qualibet peccati ægritudine conualeſcat, ſummiſq; fruatur delicijs, ac demum eximios virtutum colligat, ſeruetque fructus. Benè quoque pia anima, cum Deo dilecto ſuo, *egredi* ſe, inquit, vel in *agrum* contemplationis, & *commorari in villis* meditationum, cùm voluptatem nullam percipiat ex hominum conuerſatione. Quin imò quamuis terrenarum rerum copia exuberet in ſæculo; quamuis proſperè ſibi cuncta contingant, minimè tamen ex commodis hiſce quippiam percipiat voluptatis, nec vmquam verè ſe arbitratur lætam, niſi cum ſibi egredi liceat in hunc

contem-

contemplationis agrum. Quâ in re, videtur ſe habere inſtar auis illius, quæ tametſi in caueâ omnibus abundet rebus, tum quæ ad victum ei ſunt neceſſaria, tum quæ voluptati illi eſſe poſſent; lætam tamen numquam ſe reputat, quoad vſque permiſſum ipſi ſuerit, à caueâ ipsâ egredi, liberè volare, & commorari in foraminibus petræ. Iure autem cum Deo egredi vult, quem vnum habet dilectum; quia nec homines ardenter quempiam amantes, villarum quippiam percipiunt guſtus, niſi amicum illum comitem habeant, ideoque ipſum inuitant. Et experientia comprobamus, etiam ſummos Reges ac Principes, ad quos difficillimus aditus eſſe ſolet, cùm in palatio Regioque in throno reſident, in villis commorantes, etiam cùm infimis ruſticis libentiſſimè conuerſari; & hoc illud eſt, quod anima intendit, cùm illum in dictum inuitat agrum & villas, vt familiariter cum eo agat, vti cum vnico dilecto. Neque verò admodum temporis huic indulgere vult ſtudio contemplationis, & familiariter agere cum Deo, ſed delectatione maxima, diutiùs in eo optat perſiſtere; id namque ijs indicat verbis; *commoremur*, ſed *pernoctemus*, aut *requieſcamus in villis*.

a Quamdiu [enim] ánimus permixtus eſt turbis & in multitudine fluctuantium volutatur, nec vacat ſoli Deo, nec ſegregatus eſt à vulgo. Propterea, ô anima, quæ per orationem & contemplationem Deo vacare decreuiſti, eſto

a Laur. Iuſt. in lig. vit. tract. de orat. c. 5.

eſto ſola, hominum conſortia fuge, tumultuoſas mortalium conuerſationes deuita, vt illi ſoli te ſolam ſerues, quem ex omnibus elegiſti.

a O ſancta Anima, ſola eſto, vt ſoli omnium ſerues te ipſam, quem ex omnibus tibi elegiſti. Fuge publicum, fuge & ipſos domeſticos, ſecede ab amicis & intimis, etiam & ab illo qui tibi miniſtrat. An neſcis, te verecundum habere ſponſum, & qui nequaquam velit tibi ſuam indulgere præſentiam, præſentibus cæteris? ſecede ergo, ſed mente, non corpore, ſed intentione, ſed deuotione, ſed ſpiritu: de cætero, ſola indicitur tibi mentis & ſpiritus ſolitudo. Solus es, ſi non communia cogites, ſi non affectes præſentia, ſi deſpicias quod multi ſuſcipiunt, ſi faſtidias quod omnes deſiderant, alioquin nec ſi ſolus corpore es, ſolus es.

b O deſertum CHRISTI floribus vernans! ô ſolitudo in quâ illi naſcuntur lapides de quibus in Apocalypſi ciuitas magni Regis exſtruitur! ô Eremus, familiariùs Deo gaudens! quid agis? quamdiu te tectorum vmbræ premunt? quamdiu famoſarum vrbium carcer includit? Crede mihi neſcio, quid plus lucis aſpicio; libet ſarcinâ corporis abiectâ, ad purum ætheris euolare fulgorem.

I VIII.

a *Bernard. hom. 40. in Cant.* b *Hieron. epiſt. 1. ad Heliod.*

Trahe me, poſt te curremus in odorem vnguentorum tuorum. Cantic. 1. 23.

VIII.

Trahe me poſt te, curremus in odorem vnguentorum tuorum.

Cant. 1.

ASpicis vt iaceant ſtrati ſine viribus artus,
Nec ſim qualis eram, ſola ſed vmbra mei?
Vix traho pertæſæ faſtidia tetrica vitæ,
Ipſáque ſunt oneri languida membra ſibi.
Laſſa iacet capitis nimio ſub pondere ceruix,
Sarcina ſúntque manus, ſarcina ſuntq́ pedes.
Aſſiduéque nouam quærunt iactata quietem,
Nec ſcio quo tandem feſſa locare ſitu.
Surgere nunc meditor, nunc laſſa recumbere ſtrato,
Nunc nixum cubito ſuſtinuiſſe caput.
Nunc lubet inuerſo, nunc ore cubare ſupino,
Nunc aliud lateri ſubſtituiſſe latus.
Cúmque tori cunctas peragraui languida partes,
Quilibet ex æquo diſplicet vſque locus.
Heu! quid agam, grauis ipſa mihi languénſque, iacénſque,
Téque volens curſu, non tamen apta, ſequi?
An fugis, & medijs morientem deſeris agris,
Nec mora tanta datur dum comes ire queam?
Æger ita in Libycis, à milite, miles arenis
Deſeritur, ſubitæ cùm data ſigna fugæ;
In triuijs genitrix ita proijcit impia natum,
Quem lactare pudor, pauperiéſve vetat.
Tende manum, noſtríque pius miſerere doloris;

Tende manum refugo vel pede ſiſte gradum.
Troica Dardanius cùm Pergama cingeret ignis,
Quíſque ſenem rapuit filius igne Patrem.
Trans mare defeſſam fert nata Cyconia matrem,
Suſtinet hinnulei Ceruа natantis onus.
Tu ſolam ignotis, fugitiue, relinquis in aruis,
Nec ſinis hoc humeris ponderis eſſe tuis?
Quamquam ego, vel fieri tibi ſarcina tanta recuſe,
Si modò vel leuiter traxeris, ipſa ſequar.
Et ſequar & curram, rapiarq́; ſimillima vento;
Languida funeſto quæ modò ſtrata ſolo.
Nec quibus inuitam cogas, opus enſe, vel armis,
Sponte nec iniecto, libera, fune ſequar.
Traxit ad impulſæ querulos teſtudinis ictus,
Cum ſyluis Geticas Thrax Cythariſta feras
Traxit, & attonitæ ſylúæque, feræq́; ſtupebant;
Sic fide ſic filo, ſe potuiſſe trahi.
Non ego Byſtonij mouear teſtudine Vatis,
Nec trahar Aoniæ voce ſonante lyræ.
Quemq́; ſui rapiunt ſenſus, ſua quemq; voluptas,
Se ſinit hic oculis auribus ille capi.
Non ego luminibus, non auribus otia venor;
Noſter Achæmenij languor odoris eget.
Lux mea, rorilegis halat tibi ſpica capillis,
Manat odoratæ Palladis imbre caput.
Vda Palæſtino fragrant tibi tempora nardo
Myrrháque de madidis ſtillat odora labris.
Efflat Orontæi tibi graminis halitus auras,
Verbáque quot loqueris tot iacis ore roſas.
Albáque Panchæo ceruix tibi ſudat oliuo,
Aſſyrióque humeros rore perungit Onix.
Et manus Ambroſijs pluit vtraque roſcida guttis,

Et

Et digiti Libycæ germina meſſis olent.
Deniq; quidquid olent, conchis vnguenta Sabæis,
Balſama quidquid olent, hoc meus halat Amor.
Nec ſolùm Aſſyrÿs quæ ſudant balſama ramis,
Natáque odorifero thura Sabæa ſolo:
Fragrat Orontæis hic ſpica ſuauior herbis,
Guttáque Panchæis nobilior lacrymis.
Nempe tuo qualis, Baſiliſſa pudica, cubili,
Qualis odor thalamo, Cæcili caſta, tuo;
Aut qualis, cùm Dorotheæ pennatus Ephebus
Attulit hybernas germina verna roſas;
Aut Naſarenigenæ qualis cum Virginis ædem
Sparſit Ieſſæi floris anhelus odor;
Denique Diuorum qualis cùm gemmea ſtillant
Indigetum liquidis amphitheatra crocis.
O ſemel has liceat mihi ducere naribus auras!
Quæ modò languebam, ſana repentè ſequar.
Multáque currentem ſociarum turba ſubibit,
Vt glomerat ſocios vncta columba greges.

Trahe me poſt te, curremus in odorem vnguentorum tuorum.
Cant. 1.

a ANima amans fertur votis, trahitur deſiderijs.

b Feſſa ſum, deficio; noli me deſerere, *ſed trahe me poſt te*, ne incipiam vagari poſt amatores alios, nec curram quaſi in incertum, *Trahe me poſt te*, quia ſatius mihi eſt vt me trahas, vt ſcilicet vim qualemcumque mihi, aut terrendo minis, aut exercendo flagellis, inferas, quàm parcens in meo me torpore ſecuram derelinquas. *Trahe me* quodammodo inuitam, vt facias voluntariam: trahe torpentem, vt reddas currentem. Erit quando non indigebo tractore, quoniam voluntariè & cum omni alacritate curremus.

c Quid? ſponſáne ergo neceſſe habet trahi, & hoc poſt ſponſum? quaſi verò inuita eum & non libens ſequatur. Sed non omnis qui trahitur, & inuitus trahitur; nempe enim infirmum aut debilem (eum ſcilicet qui per ſe ire non valet) trahi ad balneum, ſeu ad prandium non piget; etſi reum pigeat trahi ad iudicium vel ad pœnam. Denique trahi vult quæ & hoc rogat; non autem rogaret, ſi ſequi per ſeipſam dilectum, prout vellet,

a *Auguſt. man. c.* 20. b *Bernard. ſerm.* 21. *in Cant.* c *Ibidem initio.*

vellet, valeret, vt quid verò non valet? An infirmam fateamur & ſponſam? ſi qua ex adoleſcentulis infirmam ſe diceret & peteret trahi, nequaquam miraremur. At verò de ſponſa, quæ trahere & alios (vtpote fortis & perfecta) poſſe ſufficere videbatur, cui non durum ſonet, quod & ipſa trahi tamquam infirma vel debilis neceſſe habeat: de quânam animâ iam confidimus, quòd valida ſit & ſana, ſi illam infirmam dici conſenſerimus, quæ pro ſui ſingulari perfectione & excellentiori virtute, ſponſa Domini nominatur? Quantævis perfectionis anima, quamdiu quidem gemit ſub corpore mòrtis huius, & huius ſæculi nequam retinetur incluſa carcere, vincta neceſſitatibus, totque ſceleribus; libentiùs, ſegniuſque aſſurgat neceſſe eſt ad contemplanda ſublimia, nec omninò liberum habet, ſequi ſponſum quocumque ierit. Hinc lacrymoſa vox illa gementis, *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* hinc ſupplex illa precatio. *Educ de carcere animam meam.* Dicat proinde, dicat cum gemitu etiam ſponſa, *Trahe me poſt te, quia corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem.*

a Propterea opus habeo trahi, quoniam refriguit paulisper in nobis ignis amoris tui, nec valemus à facie frigoris huius currere modò ſicut heri & nudiuſtertius. Curremus

a *Bern. ſerm.* 21. *in Cant.*

autem poſtea, cùm reddideris lætitiam ſalutaris tui, cùm redierit melior temperies gratiæ; cùm Sol iuſtitiæ iterum incaluerit & pertranſierit tentationis nubes, quæ nunc operire ad horam cernitur, atque ad leuem flatum auræ blandioris ſolito, cœperint vnguenta liqueſcere & aromata fluere, & dare odorem ſuum. *Tunc curremus*; in odore illo curremus, ſpirantibus, inquam, vnguentis curremus, quoniam abſcedet torpor qui nunc eſt, & reuertetur deuotio, & iam non erit opus nobis vt trahamur, quippe odore excitatis, vt ſponte curramus. Nunc verò interim *trahe me poſt te*, non curram ego, ſola: etſi ſolam me trahi petierim, current & adoleſcentulæ mecum. Curremus pariter, curremus ſimul; ego odore vnguentorum tuorum, illæ meo excitatæ exemplo, atque hortatu, ac per hoc omnes, *in odore vnguentorum tuorum curremus.*

Curremus, curremus, ſed *in odore vnguentorum tuorum*, non in noſtrorum fiducia meritorum, nec in magnitudine virium noſtrarum. Currere nos confidimus, ſed in multitudine miſerationum tuarum. Nam etſi quando cucurrimus ac voluntariæ fuimus, *non fuit volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei.* Reuertatur miſeratio, & curremus. Tu quidem in virtute tuâ, *tamquam Gygas* & potens curris; nos, niſi vnguenta tua ſpirauerint, non curremus. Tu, quem Pater *vnxit oleo lætitiæ præ conſortibus tuis*, curris in ipſâ vnctione;

ne; nos in illius odore curremus. Tu in plenitudine, nos in odore.

a Odor ſuper omnia neceſſarius vtpote infirmis purgatiuus, proficientibus confortatiuus, perfectis verò ſanatiuus: nónne vides agrum huius mundi hoc odore plenum; cùm videas alios iuſtitia fortes, alios claritate feruentes, alios promptos ad obediendum & humilitatis obſequium, hos lacrymis irriguos, & ad eleemoſinas profuſos? de odore autem, ſcriptum eſt: *Trahe me poſt te in odorem vnguentorum tuorum.* Et alibi: *Ecce odor filij mei, ſicut odor agri pleni, cui bene dixit Dominus*

b Nec currimus æqualiter omnes in odore omnium vnguentorum, ſed videas alios vehementiùs ſtudijs flagrare ſapientiæ; alios magis ad pœnitentiam, ſpe indulgentiæ animari, alios ampliùs ad virtutum exercitium, vitæ & conuerſationis eius prouocari exemplo; alios ad pietatem, paſſionis memoriâ magis accendi. Currebant in odore ſapientiæ, qui miſſi fuerant à Phariſæis, cùm reuerſi dicerent; *Numquam ſic loquutus eſt homo.* Currebat in hoc ipſo odore S. Nicodemus qui *venit ad* IESUM *nocte*, in ſplendore multò ſapientiæ. In odore iuſtitiæ, cucurrit Maria Magdalena, cui *dimiſſa ſunt peccata multa, quoniam dilexit multum.* Cucurrit & Publicanus; qui cùm propitiationem

a *Abſalon Abb. ſerm. 1. de annun. B. Virg. qui eſt, 20.*
b *Bern. ſerm. 22. in Cant.*

peccatis ſuis humiliter imploraret *deſcendit iuſtificatus*, teſtante ipsâ iuſtitiâ. Cucurrit Petrus, qui lapſus *fleuit amare*. Cucurrit Dauid, qui reatum agnoſcens & confitens, audire meruit: *Et Dominus tranſtulit à te peccatum tuum.* Porrò in ſanctificationis odore Paulus currere ſeſe teſtatur, cùm CHRISTI eſſe ſe imitatorem gloriatur. Cucurrerunt & omnes qui dixerunt; *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te.* Iam qui in odore cucurrerunt paſſionis, omnes Martyres accipe. Et quatuor vnguenta aſſignata habetis, Primum ſapientiæ, ſecundum iuſtitiæ, tertium ſanctificationis, quartum Redemptionis.

a Fac me, dulciſſime Domine, amare te, & deſiderio tui deponere pondus omnium carnalium deſideriorum & terrenarum concupiſcentiarum grauiſſimam ſarcinam, quæ impugnant & aggrauant miſeram animam meam, vt *poſt te*, expeditè *in odorem vnguentorum tuorum currens*, vſque ad tuæ pulchritudinis viſionem èfficaciter ſatiandus, quantocyùs te quoque duce, merear peruenire.

b Deſcendat, Domine, deſcendat, precor deſcendat in cor meum odor tui ſuauiſſimus, ingrediatur amor tui melliſluus.

c Trahe me, ſurſum ad te, vt *curram poſt te in*

a *Auguſt. medit. cap.* 35. b *Auguſt. medit. cap.* 35. c *Auguſt. medit. cap.* 37.

in odorem Vnguentorum tuorum ; curram & non deficiam te trahente , te ducente me currentem.

a Tenax enim funiculus amor : amor affectuosè trahit , cui eſt idipſum alloqui quod eſt allicere ; nihil amoris tenacius vinculo , nihil trahentius.

a *Gilil. in Cant. hom.* 19.

Quis mihi det te ſratrem meum, ſugentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris et deoſculer te. et iam me nemo deſpiciat! Cantic. 8. 24.

IX Quis mihi det te fratrem meum ſugentem vbera matris meæ, vt inveniam te foris, & deoſculer te, & iam nemo me deſpiciat! *Cant.8.*

QVis cumulet patrias tāto mihi ſtēmate ceras,
Frater vt ad fratres annumerere meos!
Non tamen hoc facio pro ſtirpis imagine votum;
Nulla mihi augendi ſanguinis ambitio eſt.
Stirpe licet noſtrâ ſanguis tibi vilior eſſet,
Optarem fratrem te tamen eſſe meum.
Non pubente quidem vernantem flore iuuentæ,
Prima cui roſeas veſtiat vmbra genas:
Sed puerum, toto qui nondum vixerit anno,
Lactis adhuc mater quem mea paſcat ope.
Quíque ego quas ſuxi, paruo trahat ore papillas,
Inſidéatque illos, quos ego ſæpè, ſinus.
Hoc ego vel ſimili cupiam te corpore fratrem,
Si fueris maior, non ego te cupiam.
Quin igitur noſtris, mea vita renaſcere ſæclis,
Et videam cunas puſio parue, tuas?
Et niſi fallor, habent pueri quid amabile mores,
Quóque carent iuuenes, vírque ſenexq; carent,
Vtq; ſuam quæuis laudem ſibi vendicet ætas,
Ille tamen pueros ſcilicet ornat amor.
An dubitas, alias puerili puſio vultu,
Ipſe Deûm domitor, paruulus eſſet, Amor?
Nō niſi quod reliquis, magis hæc ſit amabilis ætas,
Nulláque ſit tantùm quæ, quod ametur, habet.
Hæc quoq; cur voueam puerum Te cauſſa coëgit,
Crediderim, puero quod mage poſſe frui.
Quin igitur noſtris, mea vita renaſcere ſæclis
Vt videam cunas parue puelle, tuas?

Tum mea, ceu nato, quoties daret vbera Mater
Parue, Tui toties copia prompta foret.
Prompta foret noctúque, diúque, domiq́; foriſq́;,
Et ſine ſollicito copia multa metu.
Quin igitur noſtris, mea vita renaſcere ſæclis,
Oſculer vt cunas parue puelle tuas.
Caſta, ſoror paruo quæ porrigit oſcula fratri.
Oſcula deriſor carpere nemo poteſt.
Et licet illa frequens ſpectauerit oſcula teſtis,
Illa tamen teſtis carpere nemo poteſt.
Et licet inceptas ſtiterint hæc oſcula voces,
Semper habent iuſtas oſcula caſta moras.
O bona, quæ noſtris faueant ita Numina votis,
Téque velint fratrem ſic ſemel eſſe meum!
Naſcere parue puer, fratérque admitte vocari;
Omnia te mundi vota, precéſque petunt.
Quid præ lætitiâ facerem tibi, paruule frater?
Ah! præ lætitiâ, quid tibi non facerem?
O quoties vetitis furtim deprenderer horis,
Peruigil, ad cunas, nocte ſtetiſſe tuas!
Quo tibi ſeruitijs ſoror obſequioſa ſtuderem,
Fortè vel officijs facta moleſta meis.
Nempè dato quoties depelleret vbere mater,
Depulſum geminis exciperem manibus;
Aut quoties tepidâ geſtare iuberet in vmbrâ,
Geſtarêre vlnis ſarcina grata meis.
Aut quoties blando dare languida lumina ſomno,
Somniferis caneret vox tibi noſtra modis.
Ipſáque, cùm digitos cunis adhiberet agendis,
I licet hoc à me præriperetur opus.
Mox vbi te noſtræ concederet anxia curæ,
Diſcedénſque, mihi diceret; eſto vigil:

Exeu-

Excubijs, ſoli propè Te mihi, parue, relictis.
Quàm facerem votis libera frena meis!
Continuò, tacitè velo de fronte reducto,
Exemplum aſpectu lumina noſtra tuo.
Inq; tuo, fixis hæres obtutibus, ore,
Vterer oblati commoditate loci:
Et citò ſubijcerem capiti, collóque ſiniſtram,
Apprimerétque meo Te mea dextra ſinu.
Et tibi, vix tactis furarer baſia labris,
Baſia ſit ſomno non nocitura tuo.
Quin igitur noſtris, mea vita renaſcere ſæclis,
Vt ſemel optatas ſuâuier ore genas?
Mox vbi lactanti ſenſim tibi creſceret ætas,
Primáque diſcenti verba docenda forent;
Diſcenti cuperem fieri tibi, parue, Magiſtra,
Blæſáque, truncatis verba præire ſonis:
Cúmque geri alterius nolles modò grandior, vlnis,
Auſus arundineo currere ſolus equo,
Inſtruerem ſtabili veſtigia figere greſſu,
Membráque conſtanti firma locare pede.
Túmq; moleſto aliquod ſi offenderet obice ſaxum,
Tutus in extenſas exciperêre manus.
Quin tua ſæpè velim falli veſtigia lapſu,
Lapſus vt amplexu ſuſtineare meo.
Nec tanti pretium peterem mihi grande laboris,
Suauiolo pretium ſolueris omne tuo.

Quis mihi det te fratrem meum ſugentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris, & deoſculer te, & iam nemo me deſpiciat! Cant.8.

a QVæ amatrix vnquam optauit, vt is quem diligit, paruulus efficiatur eius frater, & in

a S.Tho.in c.8.Cant.

in infantem verſus ſugat vbera matris?

a Ergo antiquorum vox eſt iſta iuſtorum, qui Dominum ſaluatorem, quem in diuinitate Patri & Spiritui ſancto conſubſtantialem credebant, ac debitis venerabantur obſequijs in hominis quoq; habitu & hominibus conſubſtantialem videre cupiebant. Intus quippe erat dilectus, quia *in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbũ*; ſed vt foris quoque poſſet inueniri, *verbum caro factũ eſt, & habitauit in nobis*; viderunt namq; Patriarchæ, viderunt Prophetæ Dominum, ſed intus, id eſt, in contemplatione mentis ſpiritali; non in oculi carnalis intuitu. Viderunt eum, ſed in imagine, ſed in Angelicę forma ſubſtantię; at ipſam eius naturam, nequaquam videre valebant. Deniq; legifer ipſe, qui audire meruit, *oſtendã omne bonum*; rurſum audiuit: *Non poteris videre faciem meam; non enim videbit faciem homo, & viuet*: felices; qui inter ſe conferre meruerunt: *Inuenimus Meſſiam qui dicitur* CHRISTUS. Hoc eſt namq; oſculum, id eſt amantiſſimũ illud oris illius donũ, ac mutuę commercium allocutionis.

b [Sed &] ingens in his ſuum, pia anima, exprimit deſideriũ; quo eâ ratione per amorem, Deo vniri peroptat, vt nedum in ſecreto contemplationis, verùm etiam foris & coram proximis, in vitâ actiuâ eidem inhærere ſibi liceat, ita vt omnibus ædificationi ſit, nec quorumcumq; mundanorum hominum vereatur contemptũ: æquè enim eſt ac ſi dicat: O vtinam, tanto

a *Beda c.7. in Cant.* b *Mich. Giſler. c.8. Cant. expoſ. 3.*

tanto mihi aſtringereris amoris vinculo, Deus meus, quanto adſtringuntur frater atq;ſoror! ô vtinam tam tenerè te diligerem, quàm tenerè à ſorore diligitur frater paruulus, ſugens vbera matris ſuæ! ita vt etiam palam & coram fratribus, dum proximorum indulgeo vtilitati, deoſculer te oſculo charitatis; ita vt nõ pudeat ante omnes, te confiteri, tibiq́;obſequi, oratione ac bonis operibus. Quis mihi det vt iam nedum te timeam vt Deum zelotem, Dominum exercituum, ignem comburentẽ, & quidquid tale nominari voluiſti, quo mihi tui incuteres pauorẽ, ſed vt etiam diligam tamquam fratrem meũ, & talem fratrem, qui ob infantiam nihil incutiens metus, vel lapidea ad amorem pertrahas corda!

a Tu qui modò es in ſinu Patris, quis det, vt homo efficiaris & particeps ac conſors naturæ noſtræ exiſtens, frater meus appelleris? vt hominem factum in aperto videam, *& deoſculer te*, id eſt, apertâ viſione te aſpiciam, quem nunc totum in fide teneo!

b Cùm magnus & excelſus eſſes, bonorum meorum non indigebas; vtinam detur mihi vt propter magnam charitatem tuã, factus frater meus ex Virgine, lacte indigeas, quo ſuſtenteris; ſic enim confido, aliquâ ex parte amorem meum, me tibi exhibituram. Priùs te inuenire nequibam, vnde & querebar; deploranſq́;cum Prophetâ, dicebam: *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dũ dicitur mihi quotidie; Vbi eſt Deus tuus?* At nunc audiens Angelum ad paſto-
res

a *S. Tho. in c. 8. Cant.* b *Giſler. c. 8. Cant. expoſ. 3.*

res dicentem: *Inuenietis infantē poſitum in præſepio*; confido ſanè me quoq; inuenturam te foris; extra incomprehenſibilem maieſtatem illam, quâ intra temetipſum ab ęterno latebas; quęrebam te iam in hoc mundo, & in creaturis: *In lectulo*, namq; mentis meæ, *quæſiui te, quem diligit, anima mea: quæſiui, & non inueni*, ſurrexi, & circuiui ciuitatē præſentis mundi: per *vicos & plateas* creaturarum, *quæſiui te, & nō inueni*. At modò te inter creaturas, *paruulum fratrem meum*, ex vberibus Virginis Matris tuæ, ſimul ac meæ, pendentē inueniens, haud continere me potero, quin tota in tua prorumpam oſcula, quin tota tibi per dilectionem vniar, & *iam me nemo deſpiciat*; quod adorem, quem neſciam; quod oſculer, quem nō videam; quod illi offeram preces, qui noſtra nō curet; quódve illi obſequia exhibeam, ad quem accedere minimè liceat. Deoſculans profectò te, in primo conceptionis inſtanti, *vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis*; oſculis meis, ita te meum adorabo fratrem, vt iiſdem te quoque meum profitear. Regem dilectiſſimum: eo modo quo & Samuelem Saul in Regem vnctum, oſculo adoraſſe, lego in lib. Reg. Tibique vt Regi morem geram in omnibus, id quod & iiſdem conteſtabor oſculis meis, quæ tuo imprimam ori, ſicut antiquo illi Ioſeph, per Ægyptiaci populi oſculi ſignum, totius Ægypti obedientiam promiſſam lego à Pharaone, cùm ei dixit: *Et ad os tuum cunctus populus deoſculabitur.*

a Ignoraui, quòd tam ſuauis, ô bone IESV, eſſet

a *Bonau. ſoliloq. c. 1.*

eſſet tuus amplexus, tam honeſtus attactus tuus, tam delicioſus conuictus tuus! Cùm enim te amauero, munda ſum, cùm tetigero caſta ſum, cùm accepero, virgo ſum. Tuus, ò dulciſſime IESU, amplexus non maculat, ſed mundat; tuus attactus, non inquinat, ſed ſanctificat. O IESU fons vniuerſæ & dulcedinis & ſuauitatis, ignoſce mihi, quod tam ſerò credidi quantum habet delicioſitatis, quantum honeſtatis, quantum iucunditatis, quando *læua* tuæ æternæ ſapientiæ & cognitionis, eſt *ſub capite meo*, id eſt ratione, *& dextera* tuæ Diuinę clementię & dilectionis *amplexabitur me*, id eſt voluntatem. Heu me miſeram! quid vmquam tam dulce, tam ſuaue, tam delicioſum & ſalutiferum poteſt experiri, quàm inter brachia tanti Sponſi quieſcere, inter oſcula tanti Regis & amico tam fideliter obdormire? hanc dulcedinem ſenſerat anima deuota, quando optabat dicens: *Oſculetur me oſculo oris ſui.* Numquid has delicias anima deuota erat experta, quando orabat ardens, & iam penè deficiens prę dilecti ſui concupiſcentiâ, dicens, in Canticis: *Quis mihi det te fratrem meum ſugentem vbera matris meæ; vt inueniam te ſolum foris, & deoſculer te?* Quis enarrare ſufficeret, niſi qui mente guſtaſſet, quantum habet hoc verbum dulcedinis & deuotionis, quando bene ponderatur & rectè cibatur deuotâ mente? ſed ô Domine Deus, ſi hæc tam dulcia ſunt cogitanti, quàm dulcia eſſe poſſunt deguſtanti? ſi tam ſuauia ſunt legenti, quàm conſolatoria erunt per affectum ſentienti?

In lectulo meo per noctes quæſiui quem diligit anima mea, quæſiui illum et non inueni. Cantic. 3.

25.

X.

In lectulo meo per noctes quæſiui quem diligit anima mea; quæſiui illum, & non inueni. *Cant. 3.*

CAſta canunt noſtræ ſuſpiria, votáque Muſæ,
Nulláque de thalamis vox, Hymenæe tuis.
Vt ſua corporibus, ſic mentibus eſt quoque flamma,
Et propè deterior corpora flamma coquit.
Intus, in accenſis qui mentibus æſtuat ignis,
Delicias liquidi ſolus amoris habet.
O quantò his, Animæ, facibus melioribus ardent!
Oſcula quàm certâ dántque ferúntque fide!
Quàm placidis caſtas complexibus itur in vlnas,
Quàm ſanctæ ſociant mutua vincla manus!
Et ſuus hic etiam torus eſt genialis amori,
Qúæque maritali fœdera nexa face;
Caſta Cupidineæ ſed fœdera neſcia tedæ,
Nec, niſi quem cupiat Vaſta ſubire torum.
Sed neque cycnæis hîc turget culcitra plumis,
Fartáque Amyclæ vellere fulcra tument.
Quo duo tam caſti thalamo ſociantur amantes
Lectus olorinas non habet ille niues.
Lectulus auſpicijs tantorum ſtratus amorum
Mens eſt lætitiæ pace quieta ſuæ.
Lectule, pax animæ; cœleſtis lectule tedæ;

Pronube

Pronube ſidereis lectule caſte toris!
Tu Sponſi atque Animæ thalamus ſecretus amantum,
Solus es ô tantas dignus habere faces!
Hoc ego conſueui, meditans, traducere noctes,
Cùm requiem pulſo cura ſopore negat.
Hoc meus ille; meos rapuit qui primus amores,
Eſt ſolitus vigili ſecubuiſſe toro.
Et mihi tunc imas vrit fax Dia medullas,
Inque vicem flammis vritur ille meis.
Tunc deſiderijs querimur ſine voce loquentes;
Mutáque plus verbis lacryma vocis habet.
At noua quæ ſubiti ſit, neſcio, cauſſa receſſus;
Subuereor, vitio ſit data cauſſa meo.
Nam mihi iam ſpatio plus vſus abeſſe diurno,
Et ſecus atque ſolet nocte fuiſſe foris.
Hæccine ſigna forent mutati forſan amoris?
Aut illum melior lectulus alter habet?
Hei mihi quàm miſeris ea nox fuit acta querelis
Quæ ſine te, viduâ nox fuit acta domo!
Iam propè conſtiterat medio vaga Cynthia cœlo
Altáque ſopierat lumina laſſa quies;
Cùm mihi viſa tori pulsâ vox dicere ſpondâ;
Surge parat thalamo Sponſus abire tuus.
Suſcitor, & piccos oculis detergeo ſomnos.
Impoſitum cubito ſuſtineóque caput:
Et deſolatas implens vlulatibus ædes
Sollicitâ, dormis lux mea? voce rogo.
Hei mihi! reſponſum nullum dedit ille roganti,
Fugerat è thalamis transfuga nempe meis.
Protinus accenſo reperi veſtigia lychno
Quæ cuperem numquam viſa fuiſſe mihi.
D

Dic meus, exclamo, quò fugit, lectule, Sponſus?
Perfide, dic meus heu! lectule, Sponſus vbi eſt?
Et vagor, & toto velut amens erro cubili,
Vt tua te viduâ luxit Alexi, domo.
Quos ego tunc animo ſenſi efferuere tumultus,
Cygnæus fuerat Pax cui fida torus!
Quæ mentem ſubitò inſanæ vertêre procellæ,
Inſolitam dubijs pandere lina Notis!
Quàm ſterili iacuit damnatum pectus arenâ,
Dia cui æthereis vena ſcatebat aquis!
Iam grauidos labor eſt oculos attollere cœlo,
Oráque diuinâ ſoluere laude, labor.
Iam neque ſacra valent priſcæ in certamina vires,
Quæ modò luſus erant prælia, facta dolor.
Scilicet optatâ dum felix vterer aurâ,
Aurea molliculus Pax mihi lectus erat.
Tunc vt inexpertis Tiro temerarius armis,
(Omnia qui linguâ prælia victor agit)
Optabam rabidis caput obiectare Tyrannis,
Aut animam pulchrâ fundere poſſe nece.
Tunc & Apolloniæ mihi credita flamma, roſetum;
Tunc rota Coſtiadæ Virginis, eſſe trochus:
Viſáque ſunt Agathæ gemini duo vulnera, torques,
Blandáque Blandinæ, Taure putatus ouis:
Denique barbarici laniena infanda macelli,
Totáque carnificum viſa theatra, iocus.
Nempe erat in calidis tam feruida flamma medullis,

Aureæ

Aurea cùm placidus Pax mihi lectus erat.
At ſimul ac Sponſo calor hic abeunte receſſit;
Frigidior Scythica mens mihi facta gelu eſt.
Sic noua, quas Zephyris ſpirantibus educat æſtas,
Decoquit immeritas vna pruina roſas.
Lampada ſic tenui Pallas quam nutrit oliuo,
Extinguit tremuli bucca ſoluta Noti.
Ah malè, te placido quæſiui Sponſe cubili;
Qui Crucis in thalamo repperiendus eras!
Pax *mihi* lectus *erat*, *Tibi* Crux *erat aſpera* lectus,
Hoc te debueram, quærere Sponſe toro.
Lux mea, iam quota. Te quærendo perdita nox eſt!
Sed quæſiui, vbi non inueniendus eras.

Ti

In lectulo meo per noctes quæſiui quem diligit anima mea; quæſiui illum, & non inueni. Cant. 7.

a NOn eſt reuerſus Sponſus ad vocem & votum reuocantis. Quare? vt deſiderium creſcat, vt probetur affectus, vt exerceatur amoris negotium. Sanè ergo diſſimulatio eſt, non indignatio, ſupereſt vt quæratur ſi fortè reperiatur quæſitus, qui vocatus non venit; dicente Domino, *Omnis qui quærit, inuenit,* & primo quidem quærit illum in lectulo, ſed minimè inuenit, neque vnius noctis quæſitio hæc eſt fruſtratio, cùm dicat iſta: quia *quæſiui per noctes.*

b Legimus Pſalm. 76. Piam quandam animam exquiſiſſe Deum nocte, exquiſiſſe verò manibus ac vocibus; illiuſque inquiſitionem haud quaquam ſpe fruſtratam: ſic namque illa, id quod ſibi contigit teſtatum omnibus volens ait: *In die tribulationis meæ Deum exquiſiui manibus meis, nocte contra eum, & non ſum deceptus*; at verò in hac ſententiâ (*in lectulo meo per noctes quæſiui*) Anima pia Deum ipſo noctu quæſiſſe ſe aſſerit, idque frequenter, per multas ſcilicet noctes; nullatenus tamen illum vel poſt diutinas inquiſitiones reperiſſe.

c Quid eſt quod non inuenitur quæſitus, cùm

K

a *Bern. ſerm. 75. in Cant.* b *Giſler. in Cant. cap. 3. expoſ. 3.* c *Bern. ſerm. 75. in Cant.*

cùm requiratur tam ſtudioſè & impigrè, ipſe autem dicat: *Quærite & inuenietis: &, qui quærit, inuenit*, quomodo ergo implebuntur Scripturæ? neque enim quæ hîc inducitur quærens, vna eſt ex his, quibus ipſe ait: *Quæretis me, & non inuenietis.*

a Ob iſtiuſmodi diuerſitatem non modicùm primo aſpectu offenſus eſt animus, multóque magis offendebar; quia rationi magis conſonum mihi videretur, vt Deus ab illa citiùs inueniri ſe ſineret, illiuſque vocibus potiùs intenderet, quæ maiori erga ipſum flagraret caritate; qualem abſque dubio Sponſam cenſebam.

Verùm attentiùs vtriuſque animæ perpendens verba, percepi ſtatim rationem diuerſitatis prædictæ. Intellexi quid cauſſæ fuerit, cur Anima loquens in Pſalmo, Deum repererit; Sponſa autem neutiquam eumdem inuenerit; quia nimirum iſta, etſi manibus Deum quæſiuit, & vocibus; in lectulo tamen & lectulo ſuo ſingulari quietem agens & manibus palpans eum quæſiuit, qui ibi haud quaquam eſſet. Illa autem de tribulationibus ad eum clamauit, qui ait: *De quacumque tribulatione clamauerint ad me, exaudiam eos* Sicque facili negotio, non ſolùm inuenit, ſed & apprehendit eum, qui dixit: *Cum ipſo ſum in tribulatione; in die tribulationis*, inquit, *Deum exquiſiui manibus meis nocte contra eum, & non ſum decepta.*

b Attendite [ergo] tres eſſe cauſſas, quæ inte-

a *Giſler. in c. 3. Cant. expoſ. 3.* b *Bern. ſer. 75. in Cant.*

interim occurrunt, & quærentes fruſtrari ſolent, cùm aut videlicet: *Non in tempore quærunt, aut non ſicut oportet, aut non vbi oportet.* Si enim omne tempus aptum eſt ad quærendum, cur ergo dicat Propheta: *Quærite dum inueniri poteſt*: erit abſque dubio cùm inueniri non poterit, & hæc vna cauſſa quæ impedire poteſt, ne inueniatur ſponſus à quærentibus ſe, cùm non quærunt in tempore opportuno. At non ea cauſſa impedit ſponſam, nempe inuocantem & quærentem in tempore opportuno. Sed ne illa quidem eum tepidè aut negligenter ſeu perfunctoriè quærit; nam corde ardenti & omninò infatigabiliter, quærit planè vt decet. Reſtat vt de tertiâ videamus, ne videlicet, vbi non decet quærat. *In lectulo meo quæſiui per noctes quem diligit anima mea.* An fortè non *in lectulo*, quærendus erat, ſed *in lecto*: quippe cui orbis anguſtus eſt? ſed non horreo lectulum, qui noui paruulum. An non lectulus, tumulus? an non lectulus, præſepium? an non lectulus, vterus Virginis? neque enim magni Patris vterus, lectulus eſt, ſed lectus magnus, de quo ad filium: *Ex vtero*, inquit, *ante luciferum genui te.* Quamquam nec lectus quidem forſitan dignè cenſendus ſit vterus ille, qui Regentis potiùs quàm iacentis eſt locus. Meritò proinde Sponſa, ponens lectulum, dicit; *Suum.* [Sed] quid in tuo quærebas, qui ſe iam in ſua receperat? non videras filium hominis aſcendentem vbi erat priùs? Iam cœlum tumulo commutauit, & tu illum, in tuo

adhuc lectulo quæris? *Surrexit, & non eſt hîc.* Quid quæris, in lecto, fortem? in lectulo, magnum? in ſtabulo, clarificatum? Introiuit in potentias Domini, *decorem induit & fortitudinē,* & ecce ſedet ſuper cherubim, qui ſub lapide iacuit. Ex hoc, iam non iacet, ſed ſedet, & tu tamquam iacenti ſubſidia paras; ſiue vt abſolutior veritas ſit, aut ſedet iudicans, aut ſtat adiuuans. Ex tunc ergo & deinceps fruſtrà in lectulo quæſitus eſt ſponſus: pulchrè verò ſponſa, non quem diligo ego, ſed *quem diligit anima mea,* inquit, quod verè & propriè ad ſolam pertineat animam illa dilectio, quâ aliquid ſpiritualiter diligit. Nam cùm ſecundùm carnem quippiam diligit vel potiùs appetit anima, carnis potiùs, quàm animæ amor dicendus eſt. Et benè *per noctes ſe* quæſiſſe eum ait, nam non abſurdè dici poteſt, quod qui ignorant, nocte ignorant; ac per hoc qui quærunt, nocte quærunt. Quis enim quærit quod palam habet? Nox eſt itaque donec quæritur ſponſus, quoniam ſi dies eſſet de medio fieret, & minimè quæreretur, ſed dicet aliquis: quòd non ſit tam ſtulta tamque cæca ſponſa, vt quærat lumen in tenebris, quærat Dilectum apud ignorantes, & qui non diligunt eum. Quaſi verò ſe per noctes nunc quærere dicat, & non potiùs quæſiſſe? Non ait, Quæro, ſed quæſiui, *per noctes quem diligit anima mea.* Et eſt ſenſus, quia cùm eſſet paruula, ſapiebat vt paruula, cogitabat vt paruula, & quærebat veritatem vbi non erat, errans & non inueniens; iuxta illud in

Pſalm,

Pſalm. *Erraui ſicut ouis quæ periȷt.*

a Quod ſi quis contendat ſponſam ipſam hîc ea referre, quæ ſibi tunc temporis euenêre, cùm toto corde viribuſque omnibus, ardentiſſimo amore Deum dilectum ſuum proſequeretur; Dicendum; nomine *lectuli*, non quamlibet hîc ſignificari *quietem*, ſed illam dumtaxat, *quâ anima ſancta quieſcit in pace interiore*, quam *pacem* & Iſaias, *lectuli & cubilis* nomine inſigniuit, cùm de iuſto loquens dixit: *Veniat pax, requieſcat in cubili ſuo, qui ambulauit in directione ſuâ.*

b Dilectum[enim] *in lectulo quærimus*, quando in præſentis vitæ aliquantulâ requie redemptoris noſtri deſiderio ſuſpiramus. *Per noctem quærimus*; quia etſi iam in illo mens vigilat, tamen adhuc oculus caligat.

c Sed ingens ilicò hîc inſurgit difficultas, quâ ratione anima ſancta in eiuſcemodi lectulo Deum quæſiſſe ſe aſſerat, & non inueniſſe? cùm alibi fateatur, in eo ipſo lectulo, ſe vnà cum illo, quietiſſimè dormituram, dicens: *In pace in idipſum, dormiam & requieſcam.* Cumque exploratum omnibus ſit; *In pace factum eſſe locum ipſius Dei.* Si ergo in pace commoratur Deus: ſi in pacis lectulo, cum eo pacifica dormit anima: quomodo ſponſa, ibi ſe eum inueniſſe negat, vbi iam præſens is adeſt? Ad hæc breuiter reſpondendum: adeſſe quidem Deum, & vt proprio requieſcere loco, in interiore

a *Giſler. in cap. 3. Cant. expoſ. 3.* b *Greg. hom. 19. in Eze. & 25. in Euang.* c *Giſler. in c. 3. Cant. Expoſ. 3.*

teriore pace. verumtamen, admirabili prouidentiâ, elongari nonnumquam, vel abſcondi ab ipsâ animâ, cum quâ *lectulum habet communem*; ſinens eam eſſe *aridam*, & quodammodo dulci deſtitutam complexu.

a Sunt [enim] qui in ſtudijs ſpiritualibus fatigati, & verſi in teporem, atque in defectu quodam ſpiritus poſiti, ambulant triſtes vias Domini corde arente & tædente, longos dies, longas conqueruntur & noctes, loquentes cum S. Iob: *Si dormiero, dicam: quando conſurgam? & rurſum exſpectabo veſperam.* An tibi aliud, vel pati, vel petere ille videtur, qui ait: *Dormitauit anima mea præ tedio, confirma me in verbis tuis.*

b Porrò id ob triplicem [accidit] rationem: Primò vt hâc ſuâ tantillâ elongatione, ad maiorem perfectionem eam prouehat. Secundò vt iucundior poſtea ſit eius reditus vel eius inuentio Denique quemadmodum chorda, quò magis ab arcu recedit, eò maiore impetu ad ipſum accedit, maioremque exhibet vim ſagittæ, quæ per arcum iacitur, ita quò magis Deus videtur ſe ab anima amouere, eo ardentiori beneuolentiâ, in eandem ſeſe poſtea inſinuat. At, ſi ob allatas rationes ab illâ ſe abſcondit, cur non inueniri ſe ſinit ab eâ, quæ tanto ſtudio ibi ipſum quæſiuit, vbi quæri is velit? *Quæſiui illum*, inquit, *& non inueni*; vt videlicet, eius perſeuerantiæ periculum faceret, vtque experiretur, quò ea tenderet, cùm aliquando ab

a *Bern. ſerm.* 32. *in Cant.* b *Giſter. in cap.* 3. *Cant. Expoſ.* 3.

ab internæ pacis lectulo ſurgeret.

a Abſcondit ſe [ergo] Sponſus cùm quæritur, vt non inuentus ardentiùs quæratur; & differtur quærens Sponſa ne inueniat, vt tarditate ſuâ capacior reddita, multiplicius quandoque inueniat, quod quærebat.

b [Sed] Domine, ſi non es hîc, vbi te quæram abſentem? ſi vbique es, cur non video te præſentem? ſed certè habitas lucem inacceſſibilem. Et vbi eſt lux inacceſſibilis, aut quomodo accedam ad lucẽ inacceſſibilem? aut quis me ducet, aut inducet in illam vt videam te in illâ? accedere ad te deſiderat ſeruus tuus, & inacceſſibilis eſt habitatio tua. Inuenire te cupit, & neſcit locum tuum. Obſecro Domine, doce me quærere te, & oſtende te quærenti; quia nec quærere te poſſum niſi tu doceas, nec inuenire niſi te oſtendas: quæram te deſiderando, deſiderem quærendo, inueniam amando, amem inueniendo.

a *Greg. lib. 5. mor. cap. 4.* b *Anſelm. in proto'og. c. 1.*

Surgam et circuibo ciuitatem; per vicos et plateas quæram quem diligit anima mea: queſiui illum et non inuèni, Cantic. 3. 26.

X I.

Surgam, & circuibo ciuitatem; per vicos & plateas quæram quem diligit anima ea; quæſiui illum, & non inueni. *Cant.* 3.

TAndem, ſerò licet, meus eſt mihi cognitus error:
Si bene quæſiſſem, Sponſe, repertus eras.
Credideram placido ſomnos te carpere lecto,
Commodus, at video, non fuit ille torus.
Quid faciam cœptæ pergam dare membra quieti,
Et ſine te ſomnus lumina noſtra teget!
Ah, ſine te, nequeam ſolito dare membra ſopori,
Aut illâ, ſine te, Sponſe, quiete, frui!
Non ſi ſomniferis inuitet lympha ſuſurris,
Lympha cauernoſo præcipitata iugo;
Aut nemorum blandis agitata cacumina ventis,
Multáque quæ ſyluis garrula cantat auis:
Aut Heliconiadum, Parnaſſia turba, Dearum,
Aut pater auratæ Delius ipſe lyræ.
Nec tua diſcutiant mihi, Somne, papauera curas,
Humida nec virgâ tempora tacta tuâ.
Noxia nec vigilem quæ ſopijt herba Draconem,
Fiſtula quæque oculos condidit, Arge, tuos.
Vix vbi compoſui luctantia lumina ſomno,
Rumpitur indomito cœpta dolore quies.
Et nullam accipiunt oculiq; aut pectora noctem,

Quin mihi, nox etiam creditur, vna decem!
Fingit & aſſiduè de te, mihi ſomnia Morpheus,
Nec fugis ex oculis flebilis vmbra meis.
Cur toties igitur ſomni mihi nocte petuntur,
Si mihi nulla venit, nocte, petita quies?
Eripiar ſtratis, mediámque vagata per vrbem,
Quò ſors aut ratio me volet ire, ferar.
Et circumſpiciens, num fortè quis angulus abdat,
Quæram quem propriâ diligo plus animâ.
Quæram porticibus, quæram ſtabulíſque caſiſque,
Pérque ſemel tritas ibo, redibo, vias.
Nec malè perſpectæ fallet ſpecus vlla latebræ,
Nec quem tranſiero, circulus vllus erit.
Qualis odora canis veſtigia preſſa ferarum
Mersâ nare legens, luſtra, rubóſque ſubit:
Aut qualis ſiculas Ops errabunda per vrbes,
Aſpicit an flores perdita Nata legat,
Ruráque piniferis veſtigans auia tedis
Perſephonen ſtygijs optat adire vadis.
Aut potiùs Solymis qualis vaga Magdala campis
(Cùm flebat Domini marmor inane ſui)
Saxa peralta rudéſque ruit furiata per agros
Quà dolor ancipitem quà rapiebat amor.
Omnibus vna locis aderat, comes omnibus vna,
Vna ſuper Domini funere multa rogans.
Attica ſic viduo volucris gemit anxia nido,
Luctiſoníſque nemus perſonat omne modis:
Et circum, ſupráque volans, nunc ardua ſummo
Vertice, nunc imâ pendula fronte ſedet;
Et raptam ſobolem, raptoris & aucupis artes
Heu! conſanguineo nunciat orba gregi.

Haud

Haud alter cunctis luſtraui compita vicis,
Non tamen eſt vllo præda reperta loco.
Infames vici, loca deteſtanda plateæ,
Decepto toties compita trita pede !
Amiſſum in thalamis, foris hîc reperire putabam,
Sed malè quæſitus, perditus vſque latet.

Surgam, & circuibo ciuitatem; per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea: quæſiui illum, & non inueni. Cant. 3.

a EFFUNDITE lacrymas oculi mei, plorate, & nolite deficere. Ambulate pedes mei, diſcurrite, & nolite quieſcere. Heu! heu! quò abijt gaudium meum, vbi latet amor meus? vbi eſt dulcedo mea? cur dereliquiſti me, ſalus mea? O dolores! ô anguſtiæ! Intolerabiles anguſtiæ ſunt mihi vndique, & quid eligam, ignoro. Quò me vertam? ad quem ibo? à quo conſiliũ petam? quem percunctabor? quis mei miſerebitur? quis me conſolabitur? quis indicabit mihi quem diligit anima mea? Reuertere, dilecte mi! reuertere, dilecte votorum meorum! ô amabilis! ô deſiderabilis! redde mihi lætitiam ſalutaris præſentiæ tuæ.

b Heu me! vbi eum quæram, vbi eum inueniam? ſurgam certè, & circuibo omnia loca quæ potero; non dabo ſomnum oculis meis, non dabo requiem pedibus meis, donec inueniam illum, quem diligit anima mea.

c Sedens in lectulo, quæſiui, cùm adhuc infirma & inualida forem, & omninò minùs idonea ſequi Sponſum quocumque ierit; ſequi ad ardua & excelſa ſublimitatis illius. Incidi

a *Orig. homil. 10. in diuer.* b *Orig. Ibid.* c *Bern. ſerm. 7. in Cant.*

cidi in multos, qui cognoſcentes deſiderium meum, dicebant mihi: *Ecce hîc eſt* CHRISTUS, *ecce illic eſt*, & neque hîc, neque illic erat; & dixi, *Surgam & circuibo ciuitatem per vicos & plateas, quæram quem diligit anima mea.* Intuere vel nunc quia iacet, quæ dicit *ſurgam.*

a Adhuc vt paruula ſapit; per vicos & plateas, quærendum putauit, fruendi auida, ſed ignara myſterij; iterum ergo fruſtrata repetit dicens: *Quæſiui eum, & non inueni.* Non eſt, vt iſta ſuſpicata eſt, in plateis, aut vicis; niſi fortè in illis, de quibus dicitur: *Plateæ tuæ, Hieruſalem, ſternentur auro mundo, & per omnes vicos tuos alleluya cantabitur.*

b Anima[enim]quę amat, adſcendit frequenter, & currit familiariter per plateas cœleſtis Hieruſalem, viſitando Patriarchas & Prophetas, ſalutando Apoſtolos, admirando exercitus Martyrum, & Confeſſorum, choroſque Virginum ſpeculando.

c Ibi, ibi illum, qui quæret, inueniet, & videbit gloriam eius, non gloriam quaſi vnius ceterorum, ſed planè gloriam, quaſi vnigeniti à Patre, quid facies, ô Sponſa! putas, potes ſequi eum illic? aut te ingerere audes, vel vales huic tam ſancto arcano, tamque arcano ſanctuario, vt filium in patre, & patrem intuearis in filio? non vtique; vbi eſt ille tu non potes venire modò; venies autem poſtea: Age tamen, ſequere, quære, nec te inacceſſibilis

a *Bern. ſerm. 76. in Cant.* b *Aug. man. cap. 24.*
c *Bern. ſerm. 76. in Cant.*

claritas, vel ſublimitas à quærendo deterreat, ab inueniendo deſperare faciat. Si potes credere, omnia poſſibilia ſunt credenti. Propè eſt, inquit, verbum in ore tuo, & in corde tuo. Crede & inueniſti, nam credere, inueniſſe eſt. Norunt fideles, habitare CHRISTUM, per fidem, in cordibus ſuis. Quid propius eſt? Quære ergo ſecura, quære deuota, bonus eſt Dominus animæ quærenti ſe. Quære votis, ſequere actibus, fide inueni; quid non inuenit fides? attingit inacceſſa, deprehendit ignota, comprehendit immenſa, apprehendit nouiſſima; ipſam denique æternitatem ſuo illo vaſtiſſimo ſinu quodammodo circumducit, fidenter dixerim: æternam, beatamque Trinitatem, quam non intelligo, crédo, & fide teneo, quod non capio mente.

a Quid hoc deſiderij eſt & ardoris, vt ſurgens de nocte publicum non erubeſcat? percurrat ciuitatem? percunctetur palam & paſſim de dilecto, atque à veſtigandis ſemitis eius nullâ valeat ratione auerti? nullâ præpediri difficultate, non tempeſtiuæ retineri amore quietis, non Sponſæ verecundiâ, non vel timore nocturno? Et tamen in his omnibus fruſtrata eſt vſque adhuc à deſiderio ſuo. Quare? quid ſibi vult pertinax hæc & diuturna fraudatio; tædiorum nutrix, ſuſpicionum fomes, impatientiæ fax, nouerca amoris, mater deſperationis? ſi adhuc diſſimulatio eſt, nimis eſt moleſta. Eſto, quod piè, vtiliterque interim fuerit

a *Bern. ſerm. 75. in Cant.*

fuerit diſſimulatum, donec in ſolâ adhuc vocatione, ſeu reuocatione res erat: nunc verò cùm requiritur, & ita requiritur, quid iam conferre poterit diſſimulatio? ſi de carnalibus ſponſis, & pudendis amoribus quæſtio eſt, ſicut litteralis ſuperficies prælusiſſe videtur, & ſi inter illos talia contingere queant, mea non intereſt, ipſi viderint.

a Nolo te ſponſum quærere per plateas, nolo te circumire angulos ciuitatis, dicas, licet: *Surgam & circuibo ciuitatem, & in foro, & in plateis quæram, quem dilexit anima mea*; & interroges; *Num, quem dilexit anima mea; vidiſtis?* nemo tibi reſpondere dignabitur: ſponſus in plateis non poteſt inueniri. Arcta & anguſta via eſt, quæ ducit ad vitam, zelotypus eſt IESUS, non vult videri faciem tuam: foris vagentur virgines ſtultæ, tu intrinſecus eſto cum ſponſo.

b Non in foro, non in plateis CHRISTUS reperitur: non eſt CHRISTUS circumforaneus; CHRISTUS enim pax; in foro, lites: CHRISTUS iuſtitia eſt: in foro iniquitas: CHRISTUS operator eſt; in foro inane ocium: CHRISTUS charitas eſt, in foro obtrectatio; CHRISTUS fides eſt, in foro fraus atque perfidia. fugiamus ergo forum, fugiamus plateas. Nec illa eum in foro & in plateis potuit reperire, quæ dixit: *Exurgam, ibo & circuibo in ciuitate, in foro, & in plateis, & quæram quem diligit anima mea; quæſiui eum, & non inueni eum.* Nequaquam

a *Hieron. epiſt. 22. ad Euſtoc.* b *Ambr. lib. de virg.*

quam igitur ibi quæramus CHRISTUM, vbi inuenire non poſſimus.

a Non pedum paſſibus, ſed deſiderijs quæritur Deus; & vbique non extundit deſiderium ſanctum, felix inuentio, ſed extendit. Numquid conſummatio gaudij, deſiderij conſumptio eſt? oleum magis eſt illi, nam ipſum flamma. Sic eſt; adimplebitur lætitia, ſed deſiderij non erit finis; ac per hoc, nec quærendi: quid ni animer ad quærendum, experta clementiam, & perſuaſa de pace?

b Attendite vehementiam & vim amoris. Nec abeſſe dilectum ſuſtinet, nec ſufficit præſenti; ibi, vota anhelata laborant; hîc exhauſta relinqui patiuntur. O felix amor, qui continuâ quâdam viciſſitudine, aut liqueſcit in ipſo, aut quærens, anhelat ad ipſum! *quæſiui & non inueni.*

c Ego erraui, ſicut ouis quæ perierat, quærens te exteriùs, qui es interiùs; & multùm laboraui quærens te extra me, & tu habitas in me, ſi tamen ego deſiderem te. *Circuiui vicos & plateas ciuitatis* huius mundi quærens te, *& non inueni,* quia malè quærebam foris, quod erat intus. Miſi nuncios meos, omnes ſenſus exteriores, vt quærerem te; *& non inueni,* quia malè quærebam. Video enim, lux mea, Deus; qui illuminaſti me, quia malè te per illos quærebam, quia tu es intus, & tamen ipſi, vbi intraueris, neſciuerunt. Serò te amaui pulchritudo tam antiqua

a *Bern. ſerm.* 84. *in Cant.* b *Guilib. Abb. ſerm.* 45. *in Cant.* c *Aug. ſoliloq. cap.* 31.

antiqua & tam noua, ſerò te amaui; & tu intus eras, & ego foris, & ibi te quærebam, & in iſta formoſa quæ feciſti, ego deformis irruebam. Mecum eras, & tecum non eram. Ea me tenebant longè à te, quæ eſſe non poterant, niſi in te. *Circuibam* enim omnia, quærens te, & propter omnia derelinquens me. Interrogaui terram, ſi eſſet Deus meus, & dixit mihi, quod non; & omnia quæ in ea ſunt, hoc idem confeſſa ſunt. Interrogaui mare & abyſſos & reptilia quæ in eis ſunt, & reſponderunt, non ſumus Deus tuus: quære ſuper nos eum. Interrogaui flabilem aërem, & inquit vniuerſus aër, cum omnibus incolis ſuis: fallitur Anaximenes, non ſum ego Deus tuus. Interrogaui Cœlum, Solem, Lunam & Stellas; neque nos ſumus Deus tuus, inquiunt. Interrogaui deinde mundi molem. Dic mihi, ſi es Deus meus, an non? & reſpondit voce forti: Non ſum, inquit, ego, ſed per ipſum ſum ego; quem quæris in me, ipſe fecit me; ſuprà me quære eum qui regit me, qui fecit me.

XII.

Num, quem diligit anima mea, vidiſtis? Paullulum cum pertranſiſſem eos, inueni quem diligit anima mea: tenui eum, nec dimittam. Cantic. 3.

27.

XII.

Num quem diligit anima mea vidiſtis? Paullulùm cùm pertranſiſſem eos, inueni quem diligit anima mea; Tenui eum, nec dimittam. *Cantic.* 3.

Reſtat adhuc totâ locus vllus omiſſus in vrbe?
Aut regio noſtro non peragrata pede?
Flammiferis cunctæ facibus luxère plateæ,
Nulláque vel minimæ compita ſpreta viæ.
Hei mihi! quos vicos, quæ non loca triſtis obiui?
Vrbs etiam in tantâ defuit vrbe mihi.
Sed quod in hos fruſtrà iuuat incubuiſſe labores,
Si Sponſum ſemper quæro, nec inuenio?
Ergo domum lacrymans, veſtigia retrò ferebam,
Quíque rogaretur, nemo viator erat.
Cùm propter portis à mœnibus aufero greſſum,
Et vigil ad portas occupat ecce cohors.
At prior hic dixi, quem diligo fortè latebit;
Et ſubitò, vigiles, reppereríntne? rogo.
Illi, cum tacito conuertere lumina riſu,
Verbáque dentatis reddere ſalſa iocis.
Et quidam; Quiſnam ille tuus quem diligis ignis,
Abſq; ſuo noſci nomine poſſe putas?
Parcite, reſpondi, tam ruſticus eſt mihi candor,
Scire omnes rebar; quis meus eſſet amor.
Nec mage vel Pyladis notum, vel nomen Oreſtis,
Néve tuum, Thÿsbe, Pirame, néue tuum:
Vóſque etiam quamuis, quem diligo, ſcire negetis,
Scire, nec ignotum poſſe latere, puto.

Obſecro,

Obſecro, dic igitur Cuſtodia pervigil vrbis,
Num meus hac vobis tendere viſus Amor?
Ille meus, propriâ quem plus ego diligo vitâ,
Qui quoque me vitâ plus amat ipſe ſuâ.
Dicite, quando abijt? quantillo tempore manſit?
Quáque prehenſurum ſe ſimulauit iter?
Hac ijt aut illac? dextrâ vel fortè ſiniſtrâ?
Solus erat? ſocijs an comitatus erat?
Excubiæ ſalſis iterum risêre cachinnis;
At mihi ſalſa meas obruit vnda genas.
Tranſieram: Sponſi neq; ſpes ſuper vlla videndi,
Ménſque erat in damni merſa dolore ſui:
En ſubitò, dum cuncta animo triſtiſſima voluo,
Nulláque quam tantæ, vota minora ſpei;
Ille meus, totâ toties quæſitus in vrbe,
Iam non quæſitus conſtitit ante oculos.
Exilij, myſtóque metu perterrita gaudens
Vix potui proprijs credere luminibus.
Et, Téne aſpicio, mea lux, mea vita? volentem
Dicere, vox hærens faucibus impedijt.
Qualis vbi viſo coniux inopina marito,
(Quem mendax tulerat rumor obiſſe diem)
Obſtupet ac viſâ veluti percellitur vmbrâ.
Optantémque loqui, pallida facta, fugit.
Nec niſi iam noto reducis fidentior ore,
Audet in amplexus coniugis ire ſui:
Tum q; veretur adhuc, ne ſe malè credula fallat,
Inq; fidem leuior decipiatur amor:
Sic ego, dum trepido ridiêre in pectore vires,
Teq; iterum ante oculos, Sponſe, reuiſo meos;
Subdubitans ſperanſq; timenſq; & amore fatiſcẽs,
Túne es, quem video, clamo, vel vmbra tui?

Ab

Ah Sponſe! ah non es! non es, quem diligo, non es!
Imò es quid dubito? numquid es? haud dubito.
O mea lux, video, te nunc video, mea vita;
Nil vltra dubito, lux mea, te video.
Agnoſcénſque tui vocem præſentis & ora,
Inuolo in amplexus, Sponſe reperte, tuos.
Iamq́ ego te teneo, neq́ per vaga compita quæram,
Ludibrium vigili, nocte futura gregi.
O mea ſi geminis mutentur brachia vinclis,
Atque manus manicis, compedibúſque pedes!
Quàm te complicitis, mea lux amplecter vlnis!
Arctius amplexu, vitis & vlme, tuo.
Arctius anguipedũ manibus, pedibuſq́ hederarũ,
Queis obit annoſas herba marita domos.
Sed neque te nostri laſſent, mea vita, lacerti,
Sæpè nec errantes per tua colla manus:
Longa Tui ſubeat, mea lux, abſentia mentem,
Nec niſi penſari tempore poſſe putes.
Ah citò tam longi quæreris compendia damni.
Vix ego iam cœpi, tu ſatur, ecce fugis.
Non ita diſcedes non tam citò liber abibis;
Non niſi pugnando viceris, effugies.

Num quem diligit anima mea vidiſtis? Paullulùm cùm pertranſiſſem eos, inueni quem diligit anima mea. Tenui eum, nec dimittam. Cant. 3.

1 O AMOR præceps, vehemens, flagrans, impetuoſe! qui præter te, aliud cogitare non ſinis, faſtidis cætera, contemnis omnia, præter te, te contentus: confundis ordines, diſſimulas vſum, modum ignoras. Totũ quod opportunitatis, quod rationis, quod pudoris, quod

a *Bern. ſerm. 79. in Cant.* conſilij,

conſilij, iudicijve videtur, triumphas in temetipſo, & redigis in captiuitatem En omne quod cogitat iſta & loquitur, te ſonat, te redolet, & aliud nihil, ita tibi, ipſius & cor vendicaſti & linguam. Ait: *Num quem diligit anima mea vidiſtis?* quaſi verò hi ſciant, quid cogitet ipſa! Quem diligit anima tua de ipſo ſciſcitaris? & non habet nomen? Quænã verò tu, & ille quis?

a Quo pacto inueniri poſſet, quod nullæ res nobis cognitæ oſtendere poſſunt? non forma, non color, non circumſcriptio, non qualitas, nõ locus, non figura, non coniectura, non adſimilatio, non proportio; ſed quod ſemper extra omnem perceptionis viam poſitum, comprehenſionem perueſtigantium planè fugit. Propterea, inquit, *quæſiui eũ*, per animæ facultates eas-que inueniendi vi prǽditę ſunt; per ratiocinationes & cogitationes: at extra hæc omnia poſitus erat, acceſſum mentis propiorem effugiens. Qui verò ſemper reperitur omni notâ carere, de quâ poſſit agnoſci, quo pacto queat is per indicationem aliquam vocum percipi?

b [Sed] ſicut Coniux amatrix viri, abſente marito ſuo, per feneſtrâs circumſpicit, ipſum requirens. & vbiq; ſpeculans, in mari & in terrâ; et ſi viderit nauem venientẽ, ibi ſuum putat eſſe virũ & ſi viderit viatores procul venientes inter ipſos adeſſe exiſtimat, & occurrens eis interrogat dicens: Dicite mihi vbi eũ dimiſeritis, in quâ regione, aut in quâ ciuitate? quid dicentem, aut quid facientem, aut quando venientem? in hunc modũ, omnis ſancta [anima] con-

a *Nyſſ. ora. 12. in Cant.* b *Chryſ. hom. de virt.* ſtri

ſtricta amore CHRISTI interrogat: *Dicite mihi, vbi paſcit, vbi cubat, quem diligit anima mea?*

a Iam optas videre quem amas, cui nunc blandiris, & nunc ad amoris & deſiderij intentionem ſuauiter illum perueſtigas, nunc moras accuſas, nunc te cernis contemptum, nunc te viſitatione confiteris indignum, & iterum de eius, (totiens expertus) bonitate preſumis nunc quaſi vlteriùs non ſuſtineas, ſpirituali quodam litigio vel luctamine euincere retardantem conaris. Quæ tunc lacrymæ? qui gemitus? quæ ſuſpiria? quæ voces? nunc oculi fletu graues, cùm intimis ſingultibus eriguntur ad cœlum; nunc manus extenduntur & brachia, nunc pectoris contuſione animæ tarditas accuſatur. Proferũtur interim verba ſine principio, ſine fine, quorum nec ſententiæ cohærent ſibi, nec rationes ſimiles ſunt, nec alicuius lingue ſenſus vel idioma ſeruatur: quando vox aliquando reſpondet affectui, & iterũ vocẽ affectus intercipit. Gaudet certè pius ille IESVS tali certamine ſuperari.

b Supereſt itaque vt ad eum recurrat, in quo ſolò vera eſt conſolatio, & per iſtius vitæ noctes, in lectulo cordis DEVM quærat: Quem ſi primò non inuenit, magis ad quærendum animetur, ſurgat ad amorem cæleſtium; ciuitatem circumeat exultatione vniuerſæ terræ fundatam; interroget vigiles, qui cuſtodiunt Eccleſiam, nudetur pallio ſæcularis ornatus, & charitatis ſagittâ interiùs vulneretur. Nec priùs à quærendo deſiſtat; quàm mœrentium conſolatorem

latorem

a *Bern. hom. infr. oct. Epiph.* b *S. Greg. in Pſal. pœn.*

latorem inueniat. Inuentum autem ſummoperè teneat, donec redemptus ope adiutricis gratiæ, à conſcientiæ eripiatur tribulatione.

a Eſt enim quidam ſpiritualis amplexus, atq; vtinam contingat, vt meam Sponſã altior Sponſi amplexus includat, vt ego quoq; poſſim dicere, quod in eodem libro ſcriptũ eſt: *Siniſtra eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me!*

b Quid hoc tenacius glutino, quod nec aquis eluitur, nec ventis diſſoluitur, nec ſcinditur gladijs? Deniq; *aquæ multæ non poterunt extinguere charitatem. Tenui eum nec dimittã.* Et ſanctus Patriarcha: *Non te*, inquit, *dimittam, niſi benedixeris mihi*: Iſta nõ vult eum dimittere: & fortè magis quàm Patriarcha id nõ vult, quia nec pro benedictione quidem; ſiquidem ille, benedictione acceptâ, dimiſit eum: hæc autem non ſic, Nolo, inquit, benedictonem tuam, ſed te. *Quid enim mihi eſt in cælo, & à te quid volui ſuper terram?* nõ dimittam te, nec ſi benedixeris mihi. *Tenui eum, nec dimittã.* Nec minùs forſitan ille teneri vult; cùm perhibeat dicens: *Deliciæ meæ eſſe cum filijs hominum.* Quodque pollicens ait: *Ecce ego vobiſcum ſum, vſque ad conſummationem ſæculi*: quic hâc copulâ fortius, quæ vna, duorum tam vehementi voluntate fundata eſt? ſed nihilominùs, illa viciſſim tenetur ab eo quem tenet; cu alibi dicit: *Tenuiſti manum dexteram meã.* Qua tenetur & tenet, quomodo iam cadere poteſt tenet fidei firmitate, tenet deuotionis affect At nequaquam diu teneret, ſi non teneretu

Tenetu

a *Orig. hom. 1. in Cant.* b *Bern. ſerm. 79. in Cant.*

Tenetur autem potentiâ & miſericordiâ Domini. *Tenui eum, nec dimittam.*

a Inueniam [& ego] Te deſiderium cordis mei, teneam Te, amor animæ meæ, amplectar Te ſponſe cœleſtis, exultatio mea ſumma, intus & extra, poſſideam. Te beatitudo ſempiterna, poſſideam. Te in medio cordis mei, vita beata, dulcedo ſumma animæ!

b Ecce quod concupiui iam video, quod ſperaui iam teneo, quod deſideraui iam habeo; illi namque in cœlis iunctus ſum, quem in terris poſitus totâ virtute dilexi, totâ caritate amplexus ſum, cui toto amore inhæſi, ipſum laudo, benedico, atque adoro.

c Tantò inſtantiùs inuentum tenui, quantò tardiùs, quem quærebam, inueni.

d O pijſſime Domine & dulciſſime Magiſter! quàm bonus es his, qui recto ſunt corde, & humiles ſunt ſpiritu! ô quàm beati, qui in ſimplicitate cordis quærunt te, & quàm felices qui ſperant in te! Verũ certè eſt, & indubitanter verũ, quòd tu diligis omnes diligentes te, & numquã derelinquis ſperantes in te. Ecce enim dilectrix tua ſimpliciter quærebat te, & veraciter inuenit te. Sperabat in te, & nõ eſt derelicta à te, ſed plus eſt conſecuta per te, quàm expectârat à te.

e Gratias Tibi, lux mea, quoniam illuminaſti me, & inueni Te, & me, vbi inueni me, vbi cognoui me, ibi inueni Te, ibi cognoui Te; vbi autem cognoui Te, ibi illuminaſti me.

L XIII.

a *Aug. ſoliloq. c.* 1. b *Aug. med. c.* 37. c *Beda in c.* 3. *Cant.* d *Orig. hom.* 10 *in diuerſ.* e *Aug. ſoliloq. c.* 38.

Mihi autem, adhærere Deo bonum eſt, ponere in Domino Deo ſpem meam. Psal. 72.

28.

XIII.

Mihi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in Domino Deo ſpem meam. *Pſalm.* 72.

QVàm mea, per varios, vita eſt exercita caſus!
At pila, percuſſu pulſa, repulſa manu.
Munera belligeri primùm placuêre Gradiui,
Armáque ſpe laudis, ſanguinolenta tuli.
Arma dabant animos, & erat ſpes omnis in armis,
Ceu foret hæc votis meta futura meis.
Sæpè vigil tetricas traduxit cantibus horas,
Et cuſtos ſpeculæ tædia longa tuli.
Nec ſemel admonitu fraus hoſtica prodita noſtro eſt,
Cùm ſignum toties, ore, vel ære dedi.
Addidici ſeptis foſſam producere caſtris,
Et ſude præfixas impediiſſe vias.
Quin etiam ſubitæ faciem componere pugnæ,
Et trepidis animos addere, voce, globis.
Denique non tenuit belli quis certiùs artes,
Militis auxilio ſeu Ducis eſſet opus.
Ah, quoties Libycas preſſit pes laſſus arenas,
Et cecidit madidis ſudor in ora comis!
Colláque magnanimus tinxit fumantia puluis;
Nec tamen vnda ſitim quæ recrearet, erat.
Ah quoties gelidos fluuiorum innauimus alueos.
Ære grauante humeros, ære grauante caput!
Oráque prenſatos retinebant mordicus enſes,

Nando per obſtantes cùm veheremur aquas.
Bellantem tenuit iam tot me Marſpiter annis,
Principióque pedes, fine merebar eques:
Quóque tegor, decimâ fuit ictus arundine thorax,
Læſáque, ſunt totidem caſſis & vmbo locis.
Lethifero cecidit ſonipes mihi tertius ictu,
Criſta quater galeæ cuſpide, rapta fuit.
Quin animam præceps in aperta pericula miſi,
Dum nimis hoſtili dextera cæde calet.
Nulla tamen noſtro tunc ſunt data vulnera tergo,
Omne ſed aduerſo pectore vulnus erat.
Nempe gradum tenui, contra ferrúmque facéſque,
Teláque præcipiti grandine plura tuli.
Pérque meo factos gladio ſpatiabar aceruos,
Impoſito ſubigens corpora ſtrata pede.
Quis putet, hoc tantis caput inſuperabile bellis,
Non etiam bellis, vota tuliſſe ſuis?
Heu mihi! poſt partas proprio tot ſanguine lauros,
Poſt tot ad infernos funera miſſa lacus;
Poſt toties meritas gladio victore coronas,
Poſt tot fixa tuo ſigna, Gradiue, tholo:
Vna tot egregios deleuit culpa triumphos,
Nec fuit vlla ſuper nominis vmbra mei:
Et grauis in pœnam me diruit ære Tribunus,
Iuſſit & incincto turpiter ire ſago.
Gloria quin odijs popularibus obruta vertit,
Sic cecidit tanto Marte petitus honos.
O vtinam potiùs pro te, Deus, arma tuliſſem!
Non ita caſſa ſuis laudibus arma forent.
Te ſuper, intrepidâ meliùs ſpe, vota locantur,
Vt fundat trepidas anchora fida rates.
Ergo ſuum Odryſio poſitum ſuſpendimus enſem,

Æráque

Æráque ſunt curuæ iuſſa valere tubæ,
Tum lucra, tum vigiles, lucro arriſère tabernæ,
Vnáque Mercurio cura litaſſe fuit.
Tum piper & lanas lydo reparauimus auro,
Veximus & grauidâ grana, merúmque trabe.
Noſtráque Barbaricos tetigerunt lintea portus,
Et ſinus inuectâ vix ſine merce fuit.
Scilicet, è minimâ magnum re cogere quæſtum,
Maximus hâc ſtudij parte triumphus erat.
Creuerat aggeſtis iam denſa pecunia nummis,
Nec domus immenſas arcta tenebat opes.
Claſſis & ambuſtis onerata redibat ab Indis,
Sed perijt, patrijs proxima claſſis aquis.
Plurimus implebat tabulas mihi debitor ambas,
Credita periurus debitor eſſe negat.
Ergo velut liquidis ſal creſcit & interit vndis,
Vt creuiſtis opes, ſic perijſtis opes.
O quanto placidos tranquillius exigit annos,
Qui neque lucra cupit, qui neque bella mouet!
Diues Athlantiade, tua linquo negotia, dixi,
Nulla mihi veſtrâ merce redempta quies.
Quid facerem, toties fruſtrantibus omnia votis,
Marte negante decus, Mercurióque fidem?
Regis in ignotam ſubrepſi nobilis aulam;
Magnáque mox regi fama relata mei eſt.
Et vocor, & videor, placidóque arrideor ore;
Dúmque loquor, pronâ Principis aure fruor.
Neſcio quid fuerit, quod Rex ita cœpit amare;
Non fuit hoc meriti, ſed magè ſortis opus.
Seu fuerit virtus, ſeu ſors, ſeu Regius error,
Maximus exiguo tempore creuit amor.
Sæpè diem nocti coniunximus, inque loquendo,

Non fuerat viſus præcipitaſſe dies.
Sæpè domi tacitas luſu traduximus horas,
Vnáque ſæpè foris menſa duobus erat.
Non ita Seianum Latiæ fauor extulit Aulæ;
Clitus Alexandro non ita carus erat.
Commodus haud tantum potuit tribuiſſe Cleandro,
Aut Conſtantini plus amor Ablauio.
Iámque, ſuâ fateor, fauor hic, nouitate placebat,
(Vt propè non ſolitæ res nouitate placent)
Auláque felicem, felicem turba vocabat,
Quòd mihi tanta Ducis gratia parta foret.
Vah! nimis infidis ſubnixa potentia ſceptris,
Quæ minimo ſortis turbine verſa ruit!
Ecce, minax tetricos cœpit Rex ducere vultus,
Nec tamen eſt vitio gratia læſa meo.
Hei mihi! cœptus amor, ſubitam ſe vertit in iram,
Hoſtis & è patrio cogor abire ſolo.
Et veteres auxi caſus noua fabula faſtos;
Fabula ſic elegis triſtè carenda meis.
Arcadij Eutropius, Stilico redíuiuus Honori,
Et Conſtantini Cæſaris Ablauius;
Clitus Alexandri; Tiberî Seianus; imago
Heu nimis hiſtoriæ vera fuère meæ!
O Deus! ô quantò tranquilliùs exigit æuum,
Qui locat in ſceptris votáque ſpéſque tuis!

Mihi

Mihi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in Domino Deo ſpem meam. Pſalm. 72.

a COR humanum in deſiderio æternitatis non fixum, numquam ſtabile poteſt eſſe: ſed omni volubilitate volubilius de alio in aliud tranſit, quærens requiem, vbi non eſt. In his autem caducis & tranſitoriis, in quibus eius affectus captiui tenentur, veram requiem inuenire non valet, quoniam tantæ eſt dignitatis, vt nullum bonum præter ſummum bonum, ei ſufficere poſſit.

b [Et ego] aliud & aliud ſequebar,& à nullo implebar: dum non in me inueniebam te, incommutabile & ſingulare, indiuiſum, vnum bonum, quod conſequutus, non egeo; quod conſequutus, non doleo; quod poſſidens, ſatiatur totum deſiderium meum.

c [Sed nunc]nihil mihi tam dulce quàm cum Domino meo eſſe. *Mihi autem adhærere Deo bonum eſt.* Da mihi,Domine, donec his fragilibus aſſiſto membris, *tibi adhærere*, ſicut ſcriptum eſt, *qui adhæret Domino, vnus ſpiritus eſt cum eo.*

d Eligant alij militiam, alij aduocationem, alij diuerſas variaſque doctrinas, alij negotiationem, alij agriculturam,*mihi autem adhærere Deo*

a *Aug.med.cap.25.* b *Aug.ſoliloq.c.13.* c *Aug.med. cap.37.* d *Aug.in Pſalm.72.*

Deo bonum eſt. Deo adhærere nihil eſt melius quando eum videbimus facie ad faciem: modò; ergo quid? quia adhuc peregrinus loquor. *Adhærere Deo bonum eſt*; ſed modò in peregrinatione, quia nondum venit res : *ponere in Deo ſpem meam*. Quamdiu ergo nondum adhæſiſti, ibi pone ſpem. Fluctuas? præmitte ad terram hanc anchoram. Nondum hæres per præſentiam? inhære per ſpem: & quid hîc ages, ponens in Deo ſpem tuam? quod erit negotium tuum, niſi vt laudes, quem diligis? Ecce ſi amares Aurigam, non raperes cæteros vt tecum amarent? Amator Aurigæ quacumque tranſit, loquitur de illo, vt eum ament & cæteri.

a Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. Fluxa eſt diuitiarum natura, ſuos poſſeſſores, ocyùs torrente prærapido, prætercurrit; alios alio modo, apta mutare Dominos. Hodie huius eſt ager, cras erit alterius, & paulò pòſt ad alium perueniet. Reſpice parumper ad ciuitatis domos; quot nomina ex eo tempore, quo fuerunt ædificatæ, ſortitæ ſunt, aliter ab alijs atque alijs appellatæ poſſeſſoribus? Et aurum è manibus habentis ſe, fluens ſemper ad alium transfertur; & ab illo, ad alium; magis enim aquam manu circumplexam retinere continenter poſſis, quàm diuitias conſeruare tibi ipſi.

b Iuſtorum iudicio (quælibet bona adfuerint) cum ſanctis deſiderijs æſtuant, bona minimè videntur. vnde Dauid Propheta, qui Regni

a *Baſil. in Pſalm.* 61. b *Greg. homil.* 4 *in Euang.*

gni diuitijs, multiſque obſequijs fulciebatur, quamuis & hæc ad neceſſitatem bona eſſe conſpiceret, vni tamen ſingulariter bono inhians æſtuabat, dicens: *mihi autem adhærere Deo bonum eſt.*

a Sit ergo Dominus Deus ſpes tua, non aliquid aliud à Domino Deo tuo ſperes: ſed ipſe Dominus tuus ſit ſpes tua. Namque multi de Deo ſperant pecuniam; multi de Deo ſperant caducos honores & perituros; aliud quodlibet à Deo, præter ipſum Deum, ſed tu ipſum Deum tuum pete. Relinque omnes amores, pulchrior eſt ille qui fecit cœlum & terram. *Beatus vir cuius eſt nomen Domini ſpes eius, & non reſpexit in vanitates & inſanias mendaces.*

b Sicut autem nemo poteſt duobus Dominis ſeruire, ita nemo poteſt in duobus Dominis ſperare. Nemo poteſt in incerto diuitiarum ſperare, & in Domino. Nemo poteſt ſperare in Principibus, & in Deo. Nemo poteſt ſperare in viribus equi, & in Deo. Nemo poteſt ſperare in ſæculo, & in Deo. Niſi enim in ſolo Deo ſperaueris, & videat Deus ſpem tuam, in ſæculum æternum eſſe conuerſam, & quia aliam nullam omninò ſpem geris, niſi in ipſo, qui viuificat mortuos, & vocat, quæ non ſunt, non poteris eripi à peccatoribus. Solus eſt enim ipſe *qui ſaluos facit ſperantes in ſe.*

c Huic qui in homine ſpem ponit, magnoperè eſt metuendum, ne in execrationem illam

a *Auguſt. in Pſalm.* 39. b *Orig. in Pſalm.* 36. *hom.* 5. c *Baſil. in reg. fuſiùs diſp. q.* 42.

incidat: *Maledictus homo, qui confidit in homine, & fulcit carnem brachij ſui, & defecit à Domino anima eius.* Quæ verba cùm dicunt, *Qui confidit in homine*, illud præcipiunt; nequaquam in altero ſpem poni debere: cùm autem, *& fulcit carnem brachij ſui*; in ſe, ſui habendam fiduciam vetant.

a Quidquid igitur agendum ſit, quidquid declinandum, quidquid tolerandum, quidquid optandum. Tu es Domine, ſpes mea. hæc vna mihi omnium promiſſionum cauſa; hæc tota ratio meæ expectationis. Prætendat alter meritum; ſuſtinere ſe iactet pondus diei & æſtus; ieiunare bis in ſabatho dicat, poſtremò non eſſe ſicut cæteri hominum glorietur; *mihi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in Domino Deo ſpem meam.* Sperent in alijs alij; fortè hic in ſcientiâ litterarum; hic in aſtutiâ ſæculi; ille in nobilitate; ille in dignitate; ille in aliâ qualibet vanitate confidat; propter te, *omnia detrimenta feci, & vt ſtercora arbitror: quoniam tu es Domine ſpes mea.* Speret, qui vult, *in incerto diuitiarum*; ego verò ne ipſa quidem, niſi abs te victui neceſſaria ſpero. Si mihi præmia promittuntur, per te obtinenda ſperabo. Si inſurgant aduerſum me prælia, ſi ſæuiat mundus, ſi fremat malignus, ſi ipſa caro aduerſus ſpiritum concupiſcat, in te ego ſperabo. Quid cunctamur abijcere omninò ſpes miſeras, vanas, inutiles, ſeductorias, & huic vni, tam ſolidæ, tam perfectæ, tam beatæ ſpei,

a *Bern. ſerm. 2.* Beati qui habit.

ſpei, totâ deuotione animi, toto feruore ſpiritus, inhærere? ſi quid illa impoſſibile, ſi quid vel difficile eſt, quære aliud in quo ſperes.

a *Fortiſſimum ſolatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propoſitam ſpem: quam ſicut anchoram habeamus animæ tutam ac firmam.*

b Iam ſpem quaſi anchoram [præmiſimus] ne in iſto mari turbati, naufragemur. Quemadmodum enim de naui, quæ in anchoris eſt, rectè dicimus, quod iam in terrâ ſit, adhuc tamen fluctuat, ſed in terrâ quodammodo educta eſt contra ventos, & contra tempeſtates; ſic contra tentationes huius peregrinationis noſtræ, ſpes noſtra fundata, facit nos non abripi in ſaxa.

Adhæreat, quæſo, Domine, *anima mea poſt te*, ſuſcipiat me dextra tua; ſuſtollat me ſuper altitudinem terræ, & cibet me illâ cæleſti hæreditate, cui ſuſpirat peregrinatio mea die ac nocte.

a *Heb.6.* b *Auguſt. in Pſalm.64.*

Sub vmbra illius quem deſideraueram, ſedi.
Cantic. 2.

29

XIV.

Sub vmbrâ illius, quem deſideraueram, ſedi. *Cant.* 2.

FOrs iter ignotas longum meditabar in oras,
Et bona iam cœptæ pars erat acta viæ;
Vtq; ſolet laſſus metam ſpectare viator,
Credebam ſpatijs pauca deeſſe meis.
Vt cœpi reliquos metiri prouida paſſus,
Maius erat medio, quod ſuperabat, iter.
Hei mihi! tum refugæ ceciderunt corpore vires,
Tótque nimis durus, millia viſa labor.
Ergo oculos cœlo miſerâ cum voce tetendi,
Ferret an hinc aliquis, voce vocatus, opem?
Et mihi, quis, dixi, dabit hiſce ſub æſtibus vmbram?
Solis ab infeſto verberor igne caput.
Aſpice, ſub plantis quàm ferueat arida tellus,
Siccáque ſemuſtos vrat arena pedes.
O nemora! ô riguæ, frondoſa cacumina, ſyluæ:
O latebræ! ô fontes! arboréæque domus!
O vtinam, virides pandat mihi populus alas,
Aut caput hoc, mali fronde comante tegar!
Audijt ille meas ſolitus lenire querelas,
Cuius erat toties vmbra petita mihi.
Et ſcio, quò properas, ſcio, quas, ait, arripis oras;
Et ſcio, quam toties anxia poſcis opem.
Cœleſtis Solymæ longinquam tendis in vrbem,

Quámque agis in terris, huc tibi, vita, via eſt.
Iámque grauat longi te tanta moleſtia curſus.
Et cuperes Mali fronde virente tegi.
Ecce tuis venio ſperata laboribus vmbra.
Quámque voues, placido tegmine, Malus ero,
Aſpicis hærentes funeſtâ ex arbore palmas,
Quóſque fodit geminos cuſpis acuta pedes?
Aſpicis innumero laniatum vulnere corpus?
Aſpicis? heu vix eſt corporis vmbra mei.
Hæc tibi quæſitam feſſæ dabit vmbra quietem,
Portus & in duris, hæc tibi Malus, erit.
Dixerat, & vires ſubitò rediêre iacenti,
Tanta loquente Deo, viſque vigórque fuit.
Tunc ego ſuſpiciens, in Sponſum lumina fixi:
Hei mihi, ſuſpenſus de Cruce Sponſus erat!
Et qualis, Sponſe, inquam, hæc eſt, quàm triſtis imago?
Haccíne eris capiti Malus aprica meo?
Hæc ego ſanguineâ languens reſidebo ſub vmbra,
Tu, crucis infami ſtipite fixus eris?
O mala Malus! & infelix, quæ te manus vmquam
Fixit humo! manus hæc, cæde cruenta fuit.
Attamen hæc lætos Malus iacit ardua ramos,
Vtq; cubent, placidos vmbra dat apta toros;
Vmbra dat apta toros, ſed non tamen apta ſopori:
Ah! magis hæ lacrymis, Malus & vmbra petunt,
O bona Malus! & ô felix, quæ te manus vmquam
Fixit humo, hanc ſidus iam decet eſſe manum.
Ah video, cui te ſimilem, mi Sponſe, vocabo;
Sæpè mihi vmbriferæ munere functe domus.
Qualis onuſta rubris latè ſua brachia pomis

Spargit,

Spargit, & apta ſui munera Malus habet;
Exſuperátque ſuas, numeroſâ fruge ſorores,
Vna nemus laſſis, hoſpitibúſque penus:
Talis es æſtiuis mihi, Sponſe, caloribus vmbrâ;
Lympháque dum ſitio, dum fameóque cibus.
O quoties ego te! quoties, mi Sponſe, vocaui,
Vt ſemel illa meum conderet vmbra caput!
Hic ego, ſi liceat, dixi, gemebunda ſedebo;
Vt ſedet amiſſo mœſta columba viro,
Et modò purpurei concreto ſanguine crine,
Et modò materies, labra, doloris erunt.
Nunc oculi ante oculos, nunc frons, nunc pendula ceruix,
Nunc os, nunc atro barba cruore madens.
O quoties latus hoc, lacrymanſq; gemenſq; videbo!
Ne videam lacrymis impediárque meis!
Multa tamen dabit hoc vnum mihi vulnera, vulnus,
Saucia dum geminos labar ad vſque pedes.
Túncque iterum amplexu lignum lacrymabile ſtringens,
Subſcribam hæc plantis verba ſuprema tuis:
En duo qui cauſſam præbent ſibi mortis, Amantes;
Mergitur hæc lacrymis, ignibus ille perit.

Sub

Sub vmbrâ illius, quem deſideraueram ſedi, Cant. 2.

a AMoris enim vulnere percuſſa arborum ſolatia ſyluarumque ſectatur.

b Sicut [namque]arbor mali inter reliqua ligna ſyluæ, ſic eſt ſponſus inter reliquos filios, habens fructum, qui non ſolùm ſapore omnes, ſed & odore præcellat; & duos animæ ſenſus: id eſt, guſtum & odoratum reficiat: diuerſis namque copijs menſam ſuam nobis præparat ſapientia, in quâ non ſolùm panem vitæ apponit, ſed immolat carnes verbi; & & non ſolùm miſcet in cratere ſuo vinum, ſed mala adhibet odorata & dulcia, quæ non tantùm in ore & labijs ſuauitatem reddant, ſed & interioribus tradita faucibus dulcedinem ſeruent.

c Is enim qui in ſyluâ naturæ noſtræ, ob ſuam erga genus humanum beneuolentiam germinauit, eo ipſo quo carnis ac ſanguinis particeps factus eſt; quaſi malum quoddam exiſtit. Nam in hoc fructu videre eſt quiddam, quod cum vtroque, nimirum, carne ac ſanguine, ſimilitudinem aliquam habeat: etenim ratione coloris ſubalbi; carni quod proprium eſt imitatur; rubedinis ſpecie cognatio quaſi quædam cum ſanguinis naturâ indicatur.

a Meritò

a *Orig. hom.* 3. *in Cant.* b *Orig. ibid.* c *Nyſſ. in orat.* 4. *in Cant.*

a Meritò ergo eius deſiderauerat vmbram, de quo & refrigerium eſſet & refectionem pariter acceptura. Nam cætera quidem ſyluarum ligna etſi vmbram ſolatij habent, ſed non vitæ refectionem, non fructus perpetuos ſalutis, vnus eſt etenim vitæ auctor, vnus mediator Dei & hominum homo CHRISTUS IESUS, qui dicit ſponſæ ſuæ: *Salus tua ego ſum.* Propterea ergo CHRISTI potiſſimùm deſiderauerat vmbram; quòd ſolus ſit, qui non ſolùm ab æſtu refrigerat vitiorum, ſed & replet delectatione virtutum. *Sub vmbrâ eius quem deſideraueram ſedi*, vmbra eius, caro eius.

b Quis enim poſſet, ſuſtinere Solem iuſtitiæ nudum? quis non conſumeretur ardentibus radijs eius? aſſumpſit ergo Sol iuſtitiæ hominem mediatorem, & ita ex coniunctione ſolis & humani corporis facta eſt vmbra.

c CHRISTUS ergo affixus ad lignum, ſicut *malum pendens in arbore*, bonum odorem mundanæ fundebat redemptionis; quæ peccati grauem deterſit fœtorem & vnguentum potus vitalis effudit. *Tanquam malum*, inquit, *in lignis ſyluæ, ita conſobrinus meus in medio filiorum. In vmbrâ eius concupiui & ſedi.* Bona vmbra, quæ nos ab iniquitatis ſole defendit, *& fructus eius dulcis in faucibus meis.* Quis fructus eius dulcis, niſi prædicatio Dominicæ paſſionis?

d Nathanaël *ſub arbore fici* videtur; Dauid, in

a *Bern. ſerm. 48. in Cant.* b *Guil. apud Delrio in c. 2. Cant.* c *Ambr. in Pſalm. 118. Octon. 5.* d *Ambr. in Pſalm. 118. Octon. 3.*

in vmbrâ alarum Domini IESV ſperare ſe dicit, Zacchæus *in arborem ſicomori* aſcendit, vt CHRISTVM videret. Nobis quoque expandit manus ſuas IESVS, vt totum mundum obumbraret. quomodo non ſumus in *vmbrâ*, qui Crucis eius protegimur velamento? quomodo non ſumus in *vmbrâ*, quos crucifixus à malignitate ſæculi, & corporis ardore defendit.

a Hâc vmbrâ Dauid protegi ſe poſtulabat, ne eum *per diem Sol vreret vel luna per noctem. Hanc vmbram* ſpiritalis miniſtrat gratia, torrida ſæculi huius, & mundi æſtiua fugientibus. In hâc ergo *requieſcamus vmbrâ*, peccatorum noſtrorum æſtibus fatigati; ſi quos aduſſit libido, hos Domini Crux refrigeret, in quâ ſe reclinauit, vt noſtra delicta ſuſciperet.

b Vmbra fit ex corpore & luce, & eſt itinerantium refrigerium ab æſtu, & protectio à tempeſtate. Arbor vitæ, ſcilicet *malus*, eſt *ſancta Crux*: fructus eius, *Chriſtus*, *vmbra*, tutela vel refrigerium humani generis, quod graui onere peccatorum per æſtum concupiſcentiæ premebatur.

b Vmbra Chriſti [ſiquidem] omnem tentationum feruorem temperat, & dum aura ſuæ inſpirationis ſuauiter mentem tangit, quidquid noxij caloris ſuſtinebat, expellit, & quam iam forſitan nimius vitiorum æſtus marcidam fecerat,

a *Idem. ibid. Oct. 4.* b *Hon. apud Delr. in cap. 2. Cant.* c *Greg. in cap. 2. Cant.*

fecerat, vmbra ſancti Spiritus, protegens recreat, vt dum in eius inſpiratione ſedens pauſat, vires colligat, quibus ad æternam vitam robuſtiùs currat.

a Per *vmbram* ex ſupernâ protectione refrigerium cordis exprimitur. Sicut Sponſa in Canticis Cant. aduentum Sponſi præſtolata prænunciat, dicens: *Sub vmbrâ illius quem deſideraueram ſedi,* ac ſi dicat: ab æſtu carnalium deſideriorum, ſub aduentus illius protectione requieui.

b Nónne meritò ſub arboris huius vmbrâ ſedit genus humanum, quod per eſum ligni ſcientiæ boni & mali paradiſum amiſerat? graue onus peccatorum in æſtu vitiorum portabat, quod deorſum in præcipitium tormentorum trahebat, & ideò ad arborem vitæ IESUM CHRISTUM feſtinabat.

c Tu ergo, vide, vt viuas in vmbra eius, vt quandoque & regnes in lumine eius. Non enim tantùm vmbram habet, habet & lucem.

d Apoſtolus dicit: legem, vmbram habere futurorum bonorum, & omnem veterem culturam vmbram & exemplar pronunciat eſſe cœleſtium. Nos autem alieni ſumus ab vmbrâ eorum quoniam non ſumus ſub lege, ſed ſub gratiâ, ſed quamuis non ſumus ſub vmbrâ illâ, ſumus tamen ſub vmbrâ meliore; in vmbrâ enim CHRISTI viuimus inter gentes.

a Et

a *Greg.l.*33. *mor.cap.*3.*in c.*40.*Iob.* b *Honor.apud Delr.c* 2. c *Bern.ſer.*48.*in Cāt.* d *Orig.hom.*3.*in Cāt.*

a Et meritò ſponſa ſub mali vmbrâ ſedere concupiſcit; ſine dubio, vt vitæ, quæ eſt in eius vmbrâ, particeps fiat, videtur omnis [quoque] anima, donec in præſenti vitâ eſt, vmbram habere neceſſariam, propter illud, credo, ardorem Solis, qui cùm exortus fuerit, continuò ſemen, quod non altâ radice demerſum eſt, areſcit & deperit.

b Sed fortaſſe felicius aliquid iſta expertam ſe gloriatur in eo quod ſe in vmbrâ dicit non (vt Propheta) viuere, ſed ſediſſe: ſedere enim quieſcere eſt. Plus autem eſt quieſcere in vmbrâ quàm viuere; ſicut viuere plus eſt quàm tantummodò eſſe in eâ. Igitur quod eſt commune multorum, Propheta aſſumens ſibi; *in vmbrâ eius viuimus*, inquit; ſponſa verò, habens prærogatiuam, etiam quòd ſub eâ ſingulariter *ſederit* gloriatur, vbi itaque nos cum labore viuimus, qui conſcij peccatorum ſub timore ſeruimus, ibi hæc deuota & amans ſuauiter requieſcit. Denique timor pœnam habet, amor ſuauitatem, vnde ait; *Et fructus eius dulcis gutturi meo*; guſtum contemplationis ſignificans, quem obtinuerat per amorem ſuauiter ſubleuata. Aſt iſtud, *in vmbrâ*, quia, *per ſpeculum & in ænigmate*, erit cùm *declinauerint vmbræ* creſcente lumine, imò penitùs diſparuerint, & ſubintrabit ſicut perſpicua ita & perpetua viſio, eritque non modò ſuauitas gutturi, ſed & ſatietas ventri, ſine faſtidio tamen: *ſub vmbrâ eius quem deſideraueram ſedi, & fru-*

a *Ibidem.* b *Bern, ſerm. 58. in Cant.*

& fructus eius dulcis gutturi meo.

a In te ergo, dulciſſime Domine IESU, quieſcat mens noſtra, & à te, nec ad modicum ſeparetur. Stultiſſimum quidem eſt, etiam nobiliſſimo & iucundiſſimo loco exire. Quomodo audemus, niſi dulciſſimum ſponſum inſpicere, ne ſubtrahatur à nobis? quid, quæſo, nos mouet, aliud intueri? quomodo omnia non deſipiunt & deſpiciuntur?

b Confugiat, Domine, mens mea, *ſub vmbrâ alarum tuarum*, ab æſtibus cogitationum huius ſæculi; vt in tui refrigerij temperamento abſconſa, lætabunda cantet, & dicat: *In pace in idipſum dormiam & requieſcam.*

XV.

a *Bonau.2.part ſtimul.cap.8.* b *Aug.med.c.37.*

Quomodo cantabimus canticum Domini, in terra aliena? Pſal. 136.

30.

X V.

Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ. *Pſalm.* 136.

QVid toties cantus iterare iubetis amici,
Seu lubeat digitis, ſeu iuuet ore loqui?
Lætitiam cantus poſcunt, animique quietem,
Turbida cùm mens eſt, os digitique dolent,
Quin mage cantandum cum mens iacet ægra, monetis;
Túncque opus eſſe lyrâ, túncque opus eſſe chely.
Nempe ſuo nimiùm ne merſa dolore laboret,
Aut intenta ſuis, ſit nimis ipſa malis:
Quid quòd opem certæ promittitis vſque medelæ,
Veſtra nec exemplo dicta probante carent:
Dicitis hanc cauſam laſſus nauita cantet,
Sollicitat celeri cùm freta lenta manu.
Quíque gregem virides paſcendum ducit in agros,
Non niſi, ne nimiùm ſit mora longa, canit.
Et canit vt fallat faſtidia longa viator,
Miles & vt cantet, nóxque labórque facit.
Non ego, quod faciunt, miles, nauta, atque viator,
Quódque facit paſtor, damno rebellis opus.
Adde quod & Dominæ iam dudum aſſueta querelis,
Ad ſolitos gemitus plus mea lingua valet;
Vixque retentanti iam carmina priſca ſubibant,
Muſica quin etiam res mihi viſa noua eſt.
Vtque timet longo veniens è carcere Solem;

Sic mea lætitiam lingua modóſque timet.
Ad numeros quoties fuit impetus ire relictos,
Aut ſolitam digitis, ſollicitare chelym;
Aut docto querulas impellere pectine chordas,
Aut mollem articulis increpuiſſe lyram;
Aut leue ceratis modulari carmen auenis,
Aut voci liquidas aſſociare fides.
Heu! toties lacrymæ ſunt, me tentante, profuſæ,
Et lacrymis, digiti, vóxque retenta fuit.
Mox luctata iterum cantu deducere vocem,
Et querulâ digitos attenuaſſe lyrâ;
Ne quicquam aduerſis ſenſi me tendere Muſis,
Vlla nec eſt noſtrâ barbitos iſta manu.
Interea longâ iam deſuetudine pigrâ,
Artem dedidicit vôxque manúſque ſuam.
Nec ſi nunc ſtudium grauitatis inane retentem,
Moleſcant ſtudio triſtia fata meo.
Eſto, ſciam leuibus tamen addere carmina neruis,
Aptáque mutandis ſit mihi lingua ſonis;
Et vincam Aonias digitis aut gutture Diuas,
Et mea ſit melior, Marſia Canna tuâ,
Panáque multiforem cogam ſubmittere buxum,
Et ſuperem Threſſæ ſtamina docta lyræ:
Queſtibus, an cantu videor debere teneri,
Maxima cui flendi copia ſemper adeſt?
Ah! bene, ne cantem, mihi per mala plurima cau tum eſt;
Vertit & in morem, iam mihi pæne dolor.
Nec locus, vt cantem, patitur, neq; tempora pro ſunt;
Vtq; locus ſinat aut tempora, mœror obeſt.
Quid? vultis patriâ procul à tellure iacentem,
Extern

Externo patrios orbe ſonare modos?
Parcite, fortunæ nimis exulis iſta repugnant:
Non eſt conueniens cantibus ille locus.
Exul & à patrio tam longè diſſita Cœlo,
Impellam patriæ dulcia fila lyræ?
Parcite tam miſerum fortunæ vulnus habenti;
Cantandi, externo nulla libido ſolo eſt.
Triſtia ſtabilibus manant mihi lumina riuis,
Et videor feſtam poſſe ferire chelym?
Semper in obtutu vigilat mens fixa malorum,
Et cytharâ videor poſſe, vel ore loqui;
Heu! nimis inſiſtunt præſenti pectora fato.
Et numquam exilij ſenſus acerbus abeſt.
Si quiſquam his iubeat Amphionia viuere terris,
Aonia numquam pectine tangat ebur.
Reſpectu Euridicen propero cùm perdidit Orpheus,
I licet artifices obriguêre manus;
Et manibus cecidit leue cum teſtudine plectrum,
Fractáque ſunt caſu garrula fila ſuo.
Quid mihi, non vnâ fatorum clade ſepultæ
Præcipitis, toties vngue ciêre fides?
Dum crcumſpiciens, vbi ſim, te Patria ſpecto;
Heu cadit aſpectu mens labefacta, tuo!
Cùm ſemel, ô ſperata diu, tibi Patria reddar.
Tunc ego voce canam, tunc ego mente canam.

Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?
Pſalm. 136.

a VTINAM poſſem talia dicere qualia hymnidici Angelorum chori! ô quàm lubenter me in tuis laudibus totum effunderem? ô quàm deuotiſſimè illa cœleſtis melodiæ cantica, ad laudem & gloriam nominis tui, in medio Eccleſiæ infatigabilis perorarem!

b O beatæ nimiùm illæ Cœlorum virtutes, quæ laudare poſſunt te ſanctè & puriſſimè, cum nimiâ dulcedine & ineffabili exultatione! Inde laudant vnde gaudent, quia ſemper vident vnde gaudere valeant & laudare. Nos verò mole carnis preſſi procul à vultu tuo in hâc peregrinatione poſiti, atque per mundanas varietates diſtenti, te dignè laudare nequimus, laudamus tamen per fidem, non per ſpeciem. Illi verò Angelici ſpiritus per ſpeciem & non per fidem.

c Noſtra certè natura vſque adeò delectatur canticis & carminibus, & tantam cum eis habet neceſſitudinem & conuenientiam, vt vel infantes ab vberibus pendentes, ſi fleant & affligentur, eâ ratione ſopiantur. Nutrices quidem certè, quæ eos geſtant in ulnis, ſæpè adeuntes

a *Auguſt. med. cap.* 35. b *Auguſt. med. cap.* 33. c *Chryſoſt. in Pſalm.* 61.

adeuntes & redeuntes, & quædam puerilia ijs carmina decantantes, ſupercilia eorum ita ſopiunt: quocirca ſæpè quoque viatores meridie agentes iugalia animalia hoc faciunt canentes, itineris moleſtiam illis canticis conſolantes; nec ſolùm viatores, ſed etiam agricolæ, vuas in torculari calcantes, vindemiantes & vites colentes, & quodcumque aliud opus facientes ſæpè cantant Nautæ quoque remos impellentes hoc faciunt.

a Iam verò mulieres quoque texentes & confuſa ſtamina radio diſcernentes, ſæpè quidem & per ſe ſingulæ, ſæpè autem etiam omnes concorditer, vnam quamdam melodiam concinunt. Hoc autem faciunt & mulieres & viatores, & agricolæ & nautæ, laborem qui ex opere faciendo ſuſcipitur, cantu conſolari volentes; vtpote quòd anima, ſi carmen & canticum audierit, moleſta & difficilia ſit faciliùs toleratura.

b [Sed] *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?* Hebræi non canebant in terrâ captiuitatis, quod in ſuâ patriâ canere conſueuerant. Hæc terra captiuitatis eſt, alia terra libertatis eſt; iſta peccati, illa quietis æternæ; valleſtris iſta, illa cœleſtis.

c [Imò] ſi caro menti repugnat, nec ſubdita eſt animi gubernaculo, & mentis imperio, *aliena eſt terra*, quæ non domatur exercitio

M 2 cultoris,

a *Ambroſ. enarrat. in Pſalm.36.* b *Ambroſ. enarrat. in Pſalm.36.* c *Ambroſ. lib.2. de pœnitent. cap.* 11.

cultoris, & ideò non poteſt fructus charitatis, patientiam pacis afferre: *Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?*

a Qui cantat, vacuus eſt, & diuerſarum cogitationum curas releuat, culpas relegat, ſequeſtrat auaritiam, & non ſolùm corporis voce, ſed etiam mentis ſuauitate ſe mulcet.

b Nam cùm mens querulo ſemel eſt obſeſſa dolore,
Ad læta occluſas tunc habet illa fores:

c In regione vmbræ mortis ſumus; abſcondita eſt vita noſtra, non libera. Erit enim libera in regione viuorum. Ibi ergo viuit anima noſtra, vbi nihil mortale, nihil infirmum amicta ſit, nihil debitum pœnæ; ibi laudabit Dominum, vbi depoſito infirmitatis corpore, conformis eſſe cœperit gloriæ corporis CHRISTI, nam dum in peccato ſumus, plenè laudare quid poſſumus. In vmbrâ ſumus hîc poſiti, in vmbrâ viuimus, in vmbrâ laudamus: perfectè in vmbrâ laudare non poſſumus. Denique *in terrâ alienâ* ſumus; *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?*

d Eructabat hymnum anima pia, cui dicebat Dei verbum: *inſinua mihi vocem tuam, quia vox tua ſuauis eſt.* eructabat hymnum cui dicebat: *Fauum diſtillant labia tua ô ſponſa, mel & lac ſub linguâ tuâ*; ſed non poteſt quis

a *Ambr. in Pſalm.* 118. *Octon.*7. b *Nazianz. de humana natur.* c *Ambroſ. in Pſalm.* 118. *Octon.* 22. d *Ibidem ſuperiùs.*

quis ante eructare hymnum, niſi didicerit iuſtitias Dei, & didicerit ab ipſo Domino Deo ſuo, ideò ſpecialiter hoc Dauid petit vt eum doceat Deus, quomodo cantarẽ poteſt in metu poſitus & in timore pœnarum? quomodo cantare poteſt grauium ſibi conſcius delictorum; niſi priùs fiat veniæ ſecurus? Denique *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ*, in quâ impugnetur, in quâ captiuetur in lege peccati, in quâ defleat atque deploret ſuæ captiuitatis ærumnas?

a O pax illa, quam videbimus apud Deum! ô illa ſancta æqualitas Angelorum! ô illa viſio & ſpectaculum pulchrum! ecce in Babylonia pulchra ſunt quæ tenent; non teneant, non decipiant. Aliud eſt ſolatium captiuorum, aliud gaudium liberorum.

b Facilè poteſt demonſtrari captiuos nos eſſe: Non enim reſpiramus iam in auras illius libertatis; non enim fruimur libertate veritatis; delectationibus temporalium rerum tentamur, & colluctamur quotidie, cum ſuggeſtionibus illicitarum voluptatum. Vix reſpiramus, vel in oratione, captiuos nos eſſe intelligimus.

c Illi autem *qui captiuos duxerunt nos*, quando intrant in corda hominum & interrogant nos, & dicunt nobis: *Cantate nobis verba canticorum*: Quid reſpondemus? Babylonia te portat, Babylonia te continet, Babylonia te

a *Auguſt. in Pſal.* 136. b *Ibidem.* c *Ibidem.*

te nutrit, Babylonia de te loquitur; non noſti capere niſi quod fulget ad tempus; æterna meditari ignoras, non capis quod interrogas. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?*

LIBER

LIBER TERTIVS.

SVSPIRIA ANIMÆ AMANTIS.

Adiuro vos, filiæ Hieruſalem, ſi inueneritis dilectum meum, vt nuncietis ei, quia amore langueo. Cantic. 5. 31.

I.

Adiuro vos, filiæ Hieruſalem, ſi inuenẽritis dilectum meum, vt nuncietis ei: quia amore langueo. *Cant.* 5.

COeleſtes animæ, Solymæ cœleſtis alumnæ,
Quæ teritis niueo cærula templa pede;
Vos ego, vos numquam violando carmine teſtor,
(Si meus eſt vobis fortè repertus amor)
Dicite, quòd cœcâ, ſic eius langueo flammâ,
Languet vt Aſſyrio floſculus vſtus agro.
Nempe ſuas nuper cùm ſpargeret ille ſagittas,
Delituit proprijs miſtus arundinibus:
Et ſummâ trifidi præfixus cuſpide teli,
Cor mihi, ceu Parthi, canna redunca fidit.
Ah quibus, ah quantis tum pectus amoribus arſit!
Non furit Ætnæo ſæuior igne rogus.
Nunc igitur cupidus de me ſi plura rogabit,
(Namque ſolent cupidi multa rogare proci)
Dicite, languentis quæ ſit mea viſa figura;
Pluráque languentem non potuiſſe loqui.
Si roget; an lento mihi febris inæſtuet igne?
Dicite, quod nullo febris ab igne coquar.
Si roget, an mortis propior ſim viſa periclo?
Dicite quæ vobis, ore tacente, loquor.
Dicite, nulla meis vos reddere nuncia verbis,
Sed fati tantùm reddere verba mei.
Si lubeat noſtros tamen illi noſcere vultus,
Nec graue ſit vobis dicere, qualis eram:

Hâc, precor, aut ſimili, tum me depingite formâ,
Quâ ſciat & morbi quæ ſit origo mei.
Dicite, quòd iaceam tenebris exſanguis obortis,
Succiduo in nudum corpore lapſa ſolum.
Sintq́ hebetes oculi, mediâ ceu morte natantes,
Inq́ ſinu iaceat languida facta manus:
Nec roſa picta genis, neque viua corallia labris,
Venáque vix, quamuis pollice tacta, micet:
Iámque diu nullo conſtet me viuere ſigno,
Quàm quod anhelanti pectore ſæpè gemam.
Quodq́ mihi certam non poſſim fingere cauſſam,
Cur toties nullo læſa dolore querar:
Non poßim, niſi fors gemitu ſe prodere cogat,
Qui gemitum toties pectore rupit Amor.
Hæc reor, hæc noſtri fuit vnica cauſſa doloris,
Et quid amans eſſet neſcij, amánſque fui.
Hoc fuit, hoc toties me ſuſpirare coëgit,
Per gremium iniuſſæ cùm flueretis aquæ.
Hoc, fuit, vt quamuis toties aliena loquenti,
Illius aſſiduè nomen in ore foret.
Ergo meis, oro, Dilecto hæc dicite, verbis;
Illius immodicâ quod cremor ægra face:
Dicite, quòd lento ſic torreor illius igne,
Vt roſa cœleſti torrida facta cane.
Dicite, quòd longâ ſic eius langueo flammâ,
Vt languent ſicca lilia cana coma.
Dicite quodq́ mei cauſſa vnica ſit languoris,
(Qui ſimul eſt mortis cauſſa futurus) Amor.

Adiuro vos, filiæ Hieruſalem ſi inueneritis Dilectum meum, vt nuncietis ei: quia amore langueo. Cant. 5.

a PROBAVIT dilectionem ſuam nobis præclarus ille procus animarum noſtrarum CHRISTUS, quâ adductus etiam tum, cùm adhuc peccatores eſſemus, pro nobis mortuus eſt. Idcirco ſponſa viciſſim, amore incenſa erga illum, qui ipſam dilexerat, demonſtrat latens in ſe dilectionis telum, imò in pectore.

b Sagittarius autem eiaculatus hoc telum, eſt ipſa dilectio, & Deum eſſe dilectionem, ſacris è litteris didicimus, qui quidem, telum electum, Deum illum vnigenam, ad eos mittit, qui ſeruantur; ſpiritu vitæ, triplicem cuſpidis aciem inungens, vt eum in quem immiſſa fuerit, vnà cum telo, & ipſo ſagittario, is vnum colligat. Itaque videt iam anima per diuinos gradus in ſublime deducta dulcedinem dilectionis, tamquam telum in ſeſe quo vulnerata eſt. O præclarum vulnus! ô dulcem plagam, per quam vita ad interiora penetrat, quaſi quoddam oſtium & ianuam ſibi aperiens ipsâ diuiſione.

c Quàm pulchrum eſt, quàm decorum, vulnus à charitate accipere? Alius iaculum carnei

a *Nyſſen. orat.* 13. *in Cant.* b *Nyſſen. orat.* 4. *in Cant.* c *Orig. hom.* 2. *in Cant.*

nei amoris accepit, alius terreno cupidine vulneratus eſt; tu nuda membra tua, & præbe te iaculo formoſo; ſiquidem Deus ſagittarius eſt. Audi ſcripturam de hoc eodem iaculo; imò vt ampliùs admireris, audi ipſum iaculum quid loquatur: *Poſuit me in ſagittam electam, & in pharetra ſua ſeruauit, & dixit mihi: magnum eſt tibi hoc vocari puerum meum.* Intelligè ſagittam, quid dicat, & quomodo à Deo ſit electa. Quàm beatum eſt, hoc iaculo vulnerari!

a Nec mirum ſi ſponſus habeat plures ſagittas, de quibus in 119. Pſalmo dicitur: *Sagittæ potentis acutæ.* His ſagittis & Cleophas in itinere cum altero vulneratus, aiebat: *Nónne cor noſtrum ardens erat in nobis?* Et in alio loco legimus: *Sicut ſagittæ in manu potentis, ita filÿ excuſſorum.* His ſagittis totus mundus vulneratus & captus eſt. Paulus ſagitta fuit Domini, qui poſtquam ab Hieroſolymis vſque ad Illyricum miſſus arcu Domini, huc illucque volitauit; ad Hiſpanias ire feſtinans, vt velox ſagitta, ſub pedibus Domini ſui, Orientem Occidentemque proſternat.

b Quid ergo dicam? quid faciam? quò vadam? Vbi eum quæram? vel quando inueniam? quem rogabo? quis nunciabit Dilecto meo, *quia amore langueo?*

c O vita, cui omnia viuunt, vita quæ das mihi vitam; vita quæ eſt mea vita! per quam viuo,

a *Hier. epiſt.* 104. *ad Principiam.* b *Aug. med. c.* 40. c *Aug. ſoliloq. cap.* 1.

viuo, ſine quâ morior; vita per quam reſuſcitor, ſine quâ pereo; vita per quam gaudeo, ſine quâ tribulor; vita vitalis, dulcis & amabilis, ſemper memorialis, vbi quæſo es? vbi te inueniam, vt in te deficiam, & in te ſubſiſtam? propè eſto in animo, propè in corde, propè in ore, propè in auribus, propè in auxilio, *quia amore langueo*, quia ſine te morior?

a Anxia vota, ſuis neſciunt eſſe contenta meritis: ideò alienæ precis mendicant ſuffragia: *Adiuro vos*, inquit, *filiæ Hieruſalem*; vos nunciate, quibus patet ad dilectum familiaris acceſſus; vos nunciate, quæ noſtis ex parte, quanta ſit amatorij virtus languoris, quàm ſit fortis vt mors dilectio.

b Sed quorſum ſic adiurat? Nónne Dilectus cuncta nouerat, & in his amorem Sponſæ amantis? ſi Petrus dixit: *Tu ſcis, quia amo te*, quantò magis, ô dilecta, tam prudens, tam fidelis, per temetipſam abſque internuntijs dicere poteras Dilecto, & frequenter ſine dubio dixiſti; dilecte nullum tibi abſconditum eſt cor, nullius occultus amor, *tu ſcis, quia amore tui langueo.* Quorſum igitur, tendit hæc adiuratio? Nónne vt percuſſa, percutiat? vt vulnerata, vulneret?

c *Nunciate ei*, non quaſi ignoranti (nihil enim ei incognitum eſt) ſed quia gaudet, quæ nouit de dilecta etiam ex alijs intelligere.

a *Guilb. Ab. ſerm.* 46. *in Cant.* b *Rupert. in Cant.* c *Guilb. apud Delr. Cant.*

a Narrate & annunciate, & exaudiet vocem veſtram, vt refoueat vota mea, *Annunciate, quia amore langueo.* Non languet amor, ſed languet amans; vbi viget amor, ibi viget languor; ſi abſit, quod amatur, languet animus dum æſtuantis voti nimietate conficitur; liquefactus ſe fugit animus amoris violentiam ferre non valens. Sic enim in conſumptâ materiâ & iam deficiente, languidiora redduntur ignis incendia. Et *Deus noſter ignis conſumens eſt.* ô potens & præpotens paſſio charitatis! ſi non temperatur non toleratur. Iure potens, quæ animum, quem poſſederit, ſuiipſius efficit impotem.

b Annunciate, quia amore langueo, præ magno faciei eius videndæ deſiderio; vitæ tædium patior, & vix præſentis exilij moras ſuſtineo.

c Singultus de imis prodeuntes præcordijs, crebri gemitus, nónne ſunt quædam eructationes ſpiritus & conceptæ gratiæ? nónne talibus indicijs ſe probat languor amoris? Non eſt occultatus languor, quando gemitus non eſt abſconditus. Ipſe ſe prodit languor, cùm hæc producit indicia.

d Langueo in amore mei, præ amore Sponſi cœleſtis. Amor eius languidum & remiſſum in me facit amorem mei ipſius. Meo amori mortua, viuo ego, iam non ego, ſed viuit in me Sponſus. Me namque amo, non amore

a *Guilb. Ab. ſerm. 64. in Cant.* b *Rupert. in Cant.* c *Guilb. Ab. ſerm. 66. in Cant.* d *Guilielm. apud Delrio in cap. 5. Cant.*

amore mei, ſed amore ſponſi qui me amat. Non amo me, in me; ſed me in ipſo, & ipſum in me.

a Eia dulciſſime IESV, transfige ſaluberrimo vulnere amoris tui, medullas animæ meæ, vt verè ardeat, *langueat*, & liquefiat, & ſolo tuo deſiderio deficiat; *cupiat diſſolui, & eſſe tecum.* Te ſolum ſemper eſuriat panem vitæ, qui de Cælo deſcendiſti. Te ſitiat fontem vitæ, fontem æterni luminis, torrentem veræ voluptatis. Te ſemper ambiat, te quærat, teque inueniat, in te dulciter requieſcat.

a *Bonau. ſoliloq. cap. 2.*

Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo. Cantic. 2.

32.

II.

Fulcite me floribus, ſtipate me malis; quia amore langueo. *Cant.* 2.

O Amor! ô quantis torres mihi viſcera flammis!
O Amor! ô animi blande Tyranne mei!
O Amor! ah tantos quis pectore comprimat ignes?
Parce, vel in vapidos diſſoluor cineres.
Parce Amor, ô toties repetitis parce ſagittis!
In noua, pars animi, vulnera nulla vacat.
Parce Amor, & nocuæ procul abijce tela pharetræ,
Proxima quam iacies figet arundo necem.
Ah perij! néque nota mihi ſuſpiria duco,
Quæ ſonat, ignoto vox ab amore ſonat.
Scilicet arcanos penitus graſſatus in artus,
Iam mea, victor ouans, regna ſubegit Amor.
Me miſeram! tantos nemo miſerabitur ignes?
Nemo vel è terris, nemo vel è ſuperis?
Túque meus (tanti cauſſa vnica qui tormenti es)
Tu meus, hæc ſicco lumine cernis Amor?
Vos ſaltem Ætherij Cœlo properate coloni,
Vos, quibus à ſimili mens calet icta face:
Ferte roſas, date mala, & odoræ Chloridis herbas,
Quidquid & Alcinous, Floráque quidquid habet.
Ferte roſas, date mala ardentibus obuia flammis,
Mitior in malis eſt amor, inque roſis.

Ferte

Ferte roſas manibus, calathis effundite mala,
Fors erit hinc noſtris certá medela malis.
Sed quid ago? quid poſco roſas? quid poſtulo mala?
Eſt dolus in malis, eſt dolus inque roſis:
Forſan Amor falſi tegitur velamine mali,
Aut ſua ſpiniferis occulit arma roſis.
Periuro ſimplex malo deluſa Cydippe eſt,
Et Venus armatæ cuſpide læſa roſæ.
Nolo tuas Cytheræa roſas, tua mala, Cydippe,
Neſcia perfidiæ mala roſáſque volo.
Quales Dorotheæ ſuperis tulit Ales ab hortis,
Canáque quas ſtupuit Bruma rubere roſas.
Quale tibi Elyſijs venit, Luduina, viretis
Angelico carptum pollice liliolum.
Has mihi poſco roſas, hæc mala, hæc lilia poſco,
Neſcia perfidiæ lilia, mala, roſas.
His mihi vernantem viridi ſuper aggere lectum,
Pictáque puniceis ſternite fulcra crocis.
Fiſcináque è lento fiat puluinus hibiſco,
Fiſcina quam viridi farciat herba toro.
Iungite vimineis collecta liguſtra quaſillis,
Et pluat in laxos lutea Caltha ſinus:
Iunceáque egregijs onerate caniſtra Hyacinthis,
Miſceat & calyces Bellis amœna ſuos:
Spicáque Narciſſúſque & apex ſtellatus Amelli,
Pulchráque cærulæis cum Cyanis Anemon,
Et Nymphæa marina, immortaléſque Amaranthi,
Iridis & Violæ multicoloris opes.
Iunctáque Smilacibus Pæonia regia paruis,
Cunctáque quæ Paſto diuite ſerta virent.
Addite deceptas Arabo de cortice frondes,

Et

Et Myrthum & Daphnen Cecropeúmque Thymum.
Serpillúmque Chamæmelúmque Aloénque, Ciperúmque,
Et Nardum & Tymbram, Cynnamáque & Caſiam:
Et Coſtum & Stacten, & olentis germen Amomi,
Et cilicum tota ſternite meſſe ſolum.
Sternite, & hoc animæ quidquid ſuper exſpirandum eſt,
Roſcidulis, ſinite, elangueat in folijs.
Tunc ego ſic moriens componam leniter artus,
Vt Roſa deciduas vngue reſecta comas.
Aut moritura graues inclinant Lilia culmos,
Quáque halant animas gramina meſſa ſuas.

Fulcite

Fulcite me floribus , ſtipate me malis ; quia amore langueo. Cant. 2.

a CREVIT amor, quia incentiua amoris plura ſolito proceſſerunt. [ſed] poſt illa omnia, Sponſo (more ſuo) ſecedente; illa, languere amore ſe perhibet, id eſt, præ amore. Quo enim grauiorem fuerat experta præſentiam, eò poſtmodum abſentiam moleſtiorem ſenſit. Subtractio nempe rei quam amas, augmentatio deſiderij eſt, & quod ardentiùs deſideras, eo cares ægriùs. Rogat proinde iſta interim odoramentis florum ac fructuum confoueri, quo vſque denuò reuertatur, quem moleſtiſſimè ſuſtinet remorantem.

b [Nempe] quod amentibus ſæpè euenire ſolet puellis, vt præ amore ad illius quem depereunt abſentiam, & corporis languorem &. animi patiantur deliquium, hoc Sponſæ frequentiùs in Cantico Cant. eueniſſe comperimus. Nam in huiuſcemodi deliquio conſtituta prima illa protulit verba: *Oſculetur me oſculo oris ſui*, hanc ægritudinem ſeſe opprimentem, Sponſo, vt nuncient, ſocias ſupplicibus exorat verbis; cùm defatigata iam eſſet in illo quærendo, dicens? *Adiuro vos filiæ Hieruſalem, ſi inueneritis Dilectum meum, vt*

a *Bernard. ſerm.* 51. *in Cant.* b *Giſlen. in cap.* 2. *Cant. expoſ.* 1.

vt nuncietis ei, quia amore langueo; quin imò & hoc ipſo amore, eadem in ſomnum dicitur incidiſſe, ita vt Sponſus eam miſeratus, in ea ipſa proruperit verba: *Adiuro vos, ne ſuſcitetis*. At nullibi ſanè clariùs deſcribitur iſtiuſmodi eius deliquium, quàm in præſenti ſententiâ, in quâ ipſamet ægritudinem ſuam, ſimul cum illius causâ exprimens illa expoſcit remedia, quæ præſentanea ijs exhiberi ſolent, qui talem patiuntur languorem, flores, odores, vina, & poma.

a Bonus certè languor, cùm infirmitas hæc non ſit ad mortem, ſed ad vitam, vt glorificetur Deus per eam. Cùm ardor, febríſve iſta, non ſit ab igne conſumente, ſed ab igne potiùs perficiente. Porrò quod aduertitur in ægritudinibus corporalibus, vt languens (cùm ſibi integrum non ſit voluptatem capere ex ciborum varietate, vel gelidarum refrigeratione) ne omni penitus careat delectatione, cubiculum ſibi curet viridi fronde conueſtiendum, ac varijs & odoratis floribus, pomíſve exornandum, quibus viſum & defeſſum mœſtúmve ſoletur animum: Illud idem prudens efficit anima, quæ ardentiſſimo laborans Diuini amoris languore, cùm humanos guſtus nequeat percipere, diuina verba audire exoptat, & toto laborat ſtudio, vt actiones, operaque ſibi recenſeantur CHRISTI dilecti ſui, & iſtiuſmodi florum ac pomorum ſuauiſ-

ſimo

a Idem ibid. expoſ. 3.

ſimo odore ac pulchritudine, vires ſibi ad ſeruiendum Deo, & ſpiritus ſuppeditandos confidit.

a *Fulcite me floribus*, ó columnas admirabiles! ô noua fulcra! quomodo flores columnæ fiunt? quomodo queunt retinere nutantem? quid ni ſuſtineant, nixam lacerti fortiſſimorum athletarum & gigantum; quorum robur inexpugnabile fuit? quidni ſunt columnæ, & quidem adamantinæ, quæ duratione ſunt æternæ, celſitate cœlum, altitudine, (inferno terribiles) ad tartara vſque penetrârunt.

b *Stipate me malis*. Non vult ſuper fundamento CHRISTI ædificare lignum, non fœnum, non ſtipulam; quia hæc ignis abſumet; ſed poma ſuauiſſima.

c Quodnam enim ſpectaculum elegantius excogitare quis poſſit, malorum compoſitione? cum ordine continuo fructus hîc bellè collocatus, atque in loco confertim poſitus varietatem quamdam aſpectui exhibet; rubedine, cum colore ſubalbo, permiſtâ.

d Sponſa [verò] quia amore languet; fulciri ſe floribus, & ſtipari malis appetit; quia, dum ſe æternitatis deſiderio afficit; dum, qualiter illuc perueniet, totâ anxietate perquirit (eò quòd perfectionem, dum in carne viuit, omninò non inuenit) fatigata in deſiderio ſuo requieſcit; & in hoc ſolo gaudet, ſi circa ſe reſpicit, vel quibus ipſa proficiat; vel in quorum

a *Delrio in c.2. Cant.* b *Ibidem.* c *Nyſſen. orat.4 in Cant.* d *Greg. in cap. 2. Cant.*

rum profectione conſolationem, de languore ſuo, recipere poſſit.

a Fidem [ergo] florem; fructum, actum intellige. Nec incongruè, vt opinor, id tibi videbitur, ſi aduertas quomodo inſtar floris neneſſariô præcedentis fructum, bonum quoque opus, fide oporteat præueniri. Alioqui ſine fide, impoſſibile eſt placere Deo. Itaque nec ſine flore fructus, nec ſine fide, opus bonum. Sed & fides ſine operibus mortua eſt; ſicut inutiliter quoque flos apparet, vbi non ſequitur fructus. *Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo.* Cùm præſto eſt quod amatur, viget amor; languet cùm abeſt: quod non eſt aliud, quàm tædium quoddam impatientis deſiderij, quo neceſſe eſt affici mentem vehementer amantis, abſente eo quem amat; dum totius in expectatione, quantamlibet feſtinationem, reputat tarditatem. Et ideò iſta poſtulat ſibi accumulari bonorum operum fructus, cum fidei odoramentis, in quibus moram faciente ſponſo, interim requieſcat.

Dilectus meus mihi et ego illi qui paſcitur inter lilia; donec aſpiret dies et inclinentur vmbræ. Cant. 2 33.

III.

Dilectus meus mihi & ego illi, qui paſcitur inter lilia, donec aſpiret dies, & inclinentur vmbræ. *Cant. 2.*

FElices animæ populus genialis Amantum,
Quas amor irruptâ nectit vtrímque fide!
Non ego præ veſtrâ, fortunam optauero Regum;
Nam puto Cœlicolûm vos ego ſorte frui.
Sed neque iam Siculi mirer noua vota Tyranni,
Optantis, Pythiæ tertius eſſe Comes.
Ecquis enim ſocijs medius neget eſſe duobus,
Quos ſibi tam ſancto fœdere iunxit Amor?
Aurea conditio, quoties redamantur amantes,
Reddit & alternas mutua flamma vices!
Hâc ego me toties optaui lege beatam,
Ad ſua cùm trepidam ſigna vocaret Amor.
O quoties dixi; ſi quando cogar amare,
Non niſi qui pariter me redamârit, amem!
Audijt optantem volucrum Deus ales Amorum,
Et quid, ait, dubitas? vt redameris, ama.
Vicino extimui præſentis Numine Diui,
Attonuítque meum vox inopina caput.
Ecquid inexpertam puer, inquam, perfide caſtris,
Auſpicijſque iubes æra merere tuis?
Sæpè quidem iuueni mihi narrauêre ſodales.
Gaudia quanta ſuis polliceatur Amor.
Sæpiùs at contra monuit me ſedula nutrix,

Cùm veherer gerulæ ſarcina parua ſinu.
Vera nimis reputa Pelignis oracula vatis,
Quæ cecinit caſtis ingeminanda choris:
„ Quot lepores in Atho, quot apes paſcuntur in Hyblâ,
„ Cærula quot baccas Palladis arbor habet;
„ Littore quot conchæ, tot ſunt in amore dolores,
„ Res eſt ſolliciti plena timoris Amor.
Semper enim miſeros timor ille flagellat amantes,
Ne fors non redamet, quem tamen alter amat.
Fida vel alternis ſi ſint rata fœdera vinclis.
Tum grauis, vt conſtent fœdera, cura ſubit.
Curre per hiſtorias; quotus, heu! ſecurus amauit?
Hunc breuis, hunc fictus ludificauit Amor.
Quâ Paris Oenone ſine viuere poſſe negabat,
Oenonem potuit deſeruiſſe Paris.
Dilecti Hypſyphile non manſit Iaſonis vxor,
Non manſit reducis, ſicut euntis erat.
Theſia crudelem quoties Ariadna vocauit,
Nauigio numerum queſta deeſſe ſuum?
Quin etiam leuibus monſtras, Puer improbe, pennis,
Quàm citò ſuccedat, quàm citò cedat amor.
Ite igitur, leuibúſque animas modò credite flammis
Cùm ſua non aliter ſceptra Cupido gerat.
„ Et leuis eſt multoque ſuis ventoſior alis.
„ Gaudiaque ambiguâ datque negatque fide,
Tum pudor audaces tinxit tibi, perfide, malas,
Téque leuem celeri faſſus es eſſe fugâ,

Túncque

Túncque ego, Cyprigenæ detecta fraude, triumphans,
Inſtabilem iuſſi læta valere Deum.
Et tibi, Dius Amor (dixi) tibi fœdera iungam,
Et tuus ignis ego; tu meus ignis eris.
Donec ab aëreis labentur montibus vmbræ,
Et reducem fugient vmbráque nóxque diem.
O liquidæ ambroſiæ! ô Diuini nectaris hauſtus!
O amor! ô quanti pocula mellis habes!
Quid totis Te, Dius amor, ſit amare medullis,
Expertus niſi ſit, dicere nemo poteſt:
Quid verò ſit amare, iterúmque abs te redamari,
Sit licet expertus, dicere nemo poteſt.
Omnibus híſque etiam ſupereminet illa voluptas.
Fidus hic æternum quòd ſibi conſtet amor.
O amor! ô mea dulcedo! mea vita, meum mel!
Aut melli geminum ſi quid Hymettus habet!
O Amor! ô quoties, ô quæ mihi gaudia miſces,
Dum, quod amans redamer, dum, quòd amere, ſubit!
Dúmque iterum æternos recolo fore fœdere nexus
O Amor! ô quantis geſtio lætitijs!
Non habet hic miſeros Amor, vt leuis ille, timores:
Affluit hic lætis, ingemit ille malis.
Paſcitur irriguis, vbi candent lilia, campis,
Et ſua Virgineos ducit in arua greges.
Scilicet æthereum decet hîc flos purus Amorem,
Et benè tam caſtas paſcit hic ortus oues.

Dilectus meus mihi , & ego illi, qui paſcitur inter lilia ; donec aſpiret dies & inclinentur vmbræ. Cant. 2.

QVID eſt hoc quod dicit, *ille mihi , & ego illi ?* Neſcimus quid loquitur , quia non ſentimus, quod ſentit. O ſancta anima, quid tuus ille tibi ? quid tu illi ? Quænam , quæſo, hæc inter vos tam familiariter fauorabiliterque diſcurrens exhibitio & redhibitio ? tibi ille , tuque viciſſim illi ; ſed quid ? id ipſum ei tu , quod tibi ille ? an aliud ? ſi nobis , ſi ad noſtram loqueris intelligentiam , euidenter quod ſentis , edicito : quouſque animas noſtras tollis ? An ſecundùm Prophetam, ſecretum tuum tibi ? Ita eſt. Affectus locutus eſt, non intellectus ; & ideò non ad intellectum. Ad quid ergo ? Ad nihil , niſi quod mirabiliter delectata & affecta vehementer ad deſideratos affatus , finem illo faciente , nec tacere omninò quiuit , nec tamen , quod ſenſit exprimere. Neque enim vt exprimeret , ſic locuta eſt, ſed ne taceret. Ex abundantiâ cordis, os locutum eſt ; ſed non pro abundantiâ. Habent ſuas voces affectus, per quas ſe etiam cùm nolunt, produnt. Timor, meticuloſas ; dolor gemebundas ; amor iucundas. Eiuſmodi certum eſt , non nutu prodire animi, ſed erumpere motu. Sic flagrans ac vehemens amor

a *Bern. ſerm. 67. in Cant.*

amor præſertim Diuinus, cùm ſe intrà cohibere non valet, non attendit quo ordine, quâ lege, quâve ſerie, ſeu paucitate verborum ebulliat, dummodo ex hoc nullum ſui ſentiat detrimentum. Interdum nec verba requirit, interdum nec voces omninò vllas; ſolis adhuc contentus ſuſpirijs. Inde eſt quod ſponſa ſancto amore flagrans, idque incredibili modo, ſanè pro captandâ quantulacumque euaporatione ardoris quem patitur, non conſiderat, quid, qualiter eloquatur, ſed quidquid in buccam venerit, amore ingenti, non enunciat, ſed eructat, *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Nihil conſequentiæ habet, deeſt orationi. Quid inde? Ructus eſt. Quid tu in ructu? quæras orationum iuncturas, ſollemnia dictionum? quas tu, tuo ructui leges imponis vel regulas? Non eſt dubium, duorum quidem hoc loco amor mutuus flagrat; ſed in amore ſummo, vnius profectò felicitas, alterius mira dignatio: neque enim inter pares eſt conſenſio ſeu complexio hæc. Ait itaque: *Dilectus meus mihi, & ego illi*, principium *Dilecto* tribuens; in conſequentibus; *Ego*, inquit, *Dilecto meo, & Dilectus meus mihi*: conſummationem æquè illi concedens. Nunc iam videamus quid dicat: *Dilectus meus mihi.* Si enim hoc recipitur, vt ſubaudiamus, intendit, & ſicut Propheta ait: *Expectans expectaui Dominum & intendit mihi*: ego in verbo iſto ſentio, neſcio quid, non planè exiguum, nec mediocris prærogatiuæ.

a Audite gaudium meum quod ſenſi ; & veſtrum eſt, audite gaudentes ſponſa locuta eſt, & dixit, ſponſum intendere ſibi. Quæ eſt ſponſa, & quis eſt ſponſus ? Hic, Deus noſter eſt ; & illa, ſi audeo dicere, nos ſumus ; gaudeamus. Nos ſumus in quos intendit Deus. Quanta tamen diſparilitas ! qui terrigenæ & filij hominum coram illo ? quid ſibi vult ergo iſta inter tam diſpares comparatio ? Aut illa in immenſum gloriatur, aut is in immenſum amat. Quam admirabile eſt quod illius intentionem iſta quaſi ſibi propriam vendicat, dicens : *Dilectus meus mihi.* Nec eo contenta tamen pergit ampliùs gloriari, reſpondere ſe illi, quaſi ex æquo morem gerere, rependere vicem. Sequitur enim, *& ego illi*, inſolens verbum, *& ego illi*; nec minus inſolens : *dilectus meus mihi*, niſi quod vtroque inſolentius, vtrumque ſimul. O quid audet cor purum & conſcientia bona, & fides non ficta ! *Mihi*, inquit, *intendit.* Itáne huic intenta eſt illa maieſtas, cui gubernatio pariter & adminiſtratio vniuerſitatis incumbit & cura ſæculorum, ad ſola transfertur negotia, imò otia amoris & deſiderij huius. Ita planè. Prouidentiam cæteris creaturis non negamus ; curam ſponſa vindicabit ſibi. [Sed &] propterea vtrumque ponit, dicens : *Ille mihi & ego illi.* Ille mihi, quia benignus & miſericors eſt ; ego illi, quia non ſum ingrata : Ille mihi gratiam ex gratiâ ; ego illi

a *Bern. ſerm. ſequenti.*

illi gratiam pro gratiâ ; Ille meæ liberationi, ego illius honori ; ille ſaluti meæ , ego illius voluntati; ille mihi & non alteri, quoniam vna ſum columba eius ; ego illi & non alteri , nec enim audio vocem alienorum.

a Anima [enim] ex eo quod ſe diligere & vehementer diligere ſentit , etiam diligit nihilominus vehementer, non ambigit , ac de ſuâ ſingulari intentione , ſollicitudine , curâ, operâ , diligentiâ, ſtudioque , quo inceſſanter & ardenter inuigilat , quemadmodum placeat Deo , æquè hæc omnia in ipſo indubitanter agnoſcit , recordans promiſſionis eius ; *in quâ menſurâ menſi fueritis , remetietur vobis* , ergo nec dubitat ſe amari , quæ amat. Ita eſt. Amor Dei amorem animæ parit.

b Et vnde tibi , ò humana anima , vnde tibi hoc ? vnde tam inæſtimabilis gloria , vt eius ſponſa merearis eſſe, *in quem deſiderant Angeli proſpicere ?* vnde tibi hoc , vt ipſe ſit ſponſus tuus , *cuius pulchritudinem Sol & Luna mirantur* , ad cuius nutum vniuerſa mutantur ? Quid retribues Domino pro omnibus quæ retribuit tibi ? vt ſis ſocia menſæ , ſocia Regni, & ſocia thalami vt introducat te Rex in cubiculum ſuum , vide quibus brachijs vicariæ charitatis redamandus , & amplectendus ſit qui tanti te æſtimauit , imò qui tanti te fecit. Deſere carnales affectus , ſæculares mores dediſce , conſuetudines noxias obliuiſcere. Quid enim putas?

Bernard. ſerm. 69. in Cant. b *Bernard. ſerm. Dominn. 1. poſt octa. Epiph.*

putas? Nónne ſtat Angelus Domini, qui ſecet te mediam, ſi fortè (quod auertat ipſe) alterum admiſeris amatorem?

a Zelotypus eſt ſponſus iſte ſi fortè alium amatorem acceperis, ſi alijs placere ſtudueris, ſtatim diſcedet à te; & alijs adhærebit adoleſcentulis.

b Quis huic iam imputet præſumptioni vel inſolentiæ, ſi ſe dicat inijſſe ſocietatem cum illo qui paſcitur inter lilia? etiamſi inter ſydera paſceretur, eo ſolo quo paſceretur, neſcio quid magnum videri poſſit cum eiuſmodi amicitias ſeu familiaritatem habere. Non ignorat [ſponſa] vnum eſſe, & qui naſcitur, & qui paſcit; inter lilia commorantem, & regnantem inter ſidera: Nam qui in altiſſimis eſt Dominus, in imis eſt Dilectus; ſuper ſidera regnans, & inter lilia amans. Amabat & ſuper ſidera, quia nuſquam & numquam potuit non amare; quia amor eſt: ſed donec ad lilia deſcendit, & paſci inter lilia compertus eſt, nec amatus eſt, nec factus dilectus; quia non potuit antè diligi quàm agnoſci, ô verè amandum & totis medullis cordis amplectendum ſponſum! quærenda in ſpiritu hæc refectio inter lilia; nam corporea cogitare, ridiculum eſt. Quin ipſa lilia ſpiritualia à nobis demonſtranda erunt. Quæ ergo ſunt illa lilia è quibus ſpecies decoris eius? *Procede*, inquit, *& regna, propter veritatem & manſuetudinem*

a *Auth. Scalæ paradiſi cap. 9. tom. 9. Auguſt.* b *Bern. ſerm. 70 in Cant.*

tudinem & iuſtitiam. Bonum lilium *Veritas*, candore conſpicuum, odore præcipuum. Eſt & *manſuetudo.* Quod autem *iuſtitia* lilium ſit, recordamini de ſcriptura; quia *iuſtus germinabit ſicut lilium.* Sunt multa apud ſponſum, & alia lilia præter hæc: quis illa enumeret? nempè quot virtutes, tot lilia. Et fortaſſe propterea ipſe ſe lilium appellauit, quòd totus verſetur in lilijs; & omnia quæ ipſius ſunt, lilia ſunt: conceptio, ortus, conuerſatio, eloquium, miracula, ſacramenta, paſſio, mors, reſurrectio, aſcenſio. Quid horum non candidum, & non ſuauiſſimè redolens?

a Nimirum hic eſt præclarus ille paſtor, qui non fœnum gregi, pabuli loco præbet, ſed puris lilijs oues alit, non ampliùs fœno fœnum nutriens. Eſt enim fœnum brutorum naturæ proprium, ac peculiare alimentum; homo autem, cùm rationis ſit particeps, verâ ratione paſcitur. Quod ſi eiuſmodi fœno ſaturaretur, & ipſe in fœnum commutaretur. Eſt enim præſcriptum, *omnis caro fœnum eſt*; quamdiu ſcilicet caro exiſtit; at ſi quis ſpiritus fiat è ſpiritu progenitus, non ampliùs victu gramineo paſcetur, ſed ſpiritus ei pro nutrimento erit, id quod puritas & fragrantia lilij obſcuriuſculè denotat, Quin etiam ipſe, lilium fragrans ac purum erit, in naturam ipſius alimenti commutatus, atque hoc ſibi vult; *Dies per radios*

a *Nyſſ. orat. 4. in Cant.*

diffuſa ſiue *perflans*, quemadmodum Diuina vox loquitur, cùm diffuſionem, per ſpiritum radiorum factam, *perſpirationem* appellat, per quam vmbræ huius vitæ remouentur, in quas ſtudioſè defixis oculis reſpiciunt, qui necdum luce veritatis animi oculum illuſtrarunt, qui vmbram ac vanitatem ſic intuentur, quaſi reuera quiddam ſubſiſtens; quod autem verè exiſtit, quaſi non exiſteret, negligunt. At qui lilijs veſcuntur, hoc eſt, quorum animus ex puro ac fragranti alimento pingueſcit, omni fraudulentâ, amoriſque conſimili rerum ſpecie (quæ res hâc in vitâ caræ ducuntur) reiectâ ad veram ipſarum rerum ſubſtantiam reſpiciunt, effecti lucis ac diei filij.

a Tu ergò qui hæc audis, vel legis; cura habere lilia penes te, ſi vis habere hunc habitatorem liliorum habitantem in te. Opus tuum, ſtudium tuum, deſiderium tuum lilia eſſe proteſtentur, moralis quidam rerum ipſarum candor atque odor. Habent & mores colores ſuos, habent & odores. De colore, Conſcientia conſultetur, de odore, fama: ſponſus itaque & cùm ſit virtus; in virtutibus complacet ſibi,& cùm ſit lilium, libenter inter lilia commoratur; & cùm ſit candor, delectatur candidis.

b O anima mea, inſignita Dei imagine, dilige illum, à quo tantum dilecta es! Intende illi, qui intendit tibi! Quære quærentem te, ama amatorem tui, à quo amaris; cuius amore

a *Bern. ſerm.71.in Cant.* b *Aug. man. cap.24.*

amore præuenta es, qui eſt cauſſa amoris tui. Eſto ſollicita cum ſollicito, cum vacante vacans, cum mundo munda, cum ſancto ſancta. Elige illum amicum præ omnibus amicis tuis, qui cùm omnia ſubtracta fuerint, ſolus tibi fidem ſeruabit: in die ſepulturæ tuæ, cùm omnes amici tui recedent à te, ille te non derelinquet, ſed tuebitur *à rugientibus præparatis ad eſcam.*

Ego dilecto meo, et ad me conuersio eius. Cantic. 7.

34.

I V.

Ego dilecto meo, & ad me conuerſio eius. *Cantic.* 7.

MOeſta cupreſſiferi nemoris ſpatiabar in vmbrâ,
Triſtitiam lacrymis compoſitura meis:
Iamq́ ſinum tepidis ſubmerſerat imbribus vnda,
Conciderámque meis pæne ſubacta malis.
Fors Chelys ex humeris pendebat eburnea noſtris,
Mœſtitiæ quondam certa medela chelys:
Obruta triſtitiâ, frondente ſub arbore ſedi,
Aſſocians querulis talia verba modis:
Ergo mei vidui, ſine luſibus, ibitis anni,
Nullus & in noſtro carmine viuet amor?
Ah! precor, eueniant hæc hoſtibus omnia noſtris,
Et procul his flammæ tam bona tela cadant!
Viuere ſe iuret, non hunc ego viuere credam,
Qui trahit hos vacuos frigidus igne dies.
Vnicus eſt homini viuendi fructus, amare;
Solus amans, vixi, dicere iure poteſt.
Qualis, in ima, ſuo deſidit pondere tellus,
Et ſubit aërias, ardua flamma, vias;
Nos ita fax animi, violento cogit amore,
Abripimúrque omnes, impetu quiſque ſuo.
Me quoque natiuâ ſtimulari ſentio flammâ,
Víſque adhibet tacitas, neſcio, quanta faces.
Quo meus ergo ſuos Amor eiaculabitur ignes;
(Primitiæ noſtri namque caloris erunt)

Auferar humanæ furiata Cupedine tedæ,
Cognata Angelicis, ſtirpſque, ſororq; choris?
Aut mea mortales venient in colla lacerti,
Quæ ſum immortali Sponſa creata Deo.
Ah, ſuper háſce hiemes, noſtri rapiuntur amores,
Terra parem thalamis non habet iſta meis.
Nympha puellarum pulcherrima Romulearum
Agnes, Auſonio ſponſa petita preco;
Abſit, ait, iuuenis mea ne tibi fœdera ſperes,
Iam mea cœleſtis fœdera ſponſus habet.
Sic noſtra ætherios ambit quoque fax Hymenæos,
Inde petendus erit qui mihi ſponſus erit.
Hunc ego, non alium, ſolum hunc ego diligo ſponſum,
Nemo poteſt vno tempore amare duos:
Illius ante oculos mihi ſemper oberrat imago,
Ante oculos, quamuis longiùs abſit, adeſt.
Et loquor abſenti momentis omnibus, abſens,
Abſentiſque ſonos illius aure bibo.
Sic vbi magnetis vim ferrea linea ſenſit,
Semper ad agnati vertitur alta poli.
Et ſua Sydoniis patet hinc Cynoſura carinis,
Seruat & hinc Helicon cymba palaſga ſuam;
Sic læſi ſequeris ſtudioſa pediſſequa Phœbi
Dilectam Clytie, flos modò facta, facem:
Biſque die quouis; verſo iubar ore ſalutans,
Manè precaris Aue; ſerò precare Vale.
Obuia fraternos ita ſpectas Cynthia vultus,
Et reparat vultus ignibus ille tuos.
Sponſe, ego ſum Clytie, Tu Sol; ego Cynthia, Phœbum
Quàlibet obuerſo perſequor ore meum:
Es

Es mihi, ſponſe, Helyce, Cynoſuráque duplicis Arcti
Quo trahis, huc oculis ad tua ſigna volo.
Quid mirum, alterno reſpondemus amori?
Magnetem ſequitur linea tacta ſuum.

Ego delecto meo, & ad me conuerſio eius Cant. 7.

a IMpoſſibile eſt, vt non ſemper humana natura aliquid amet, omnis namque qui ad id ætatis venerit, quam pubertatem vocant, amat aliquid, ſeu minùs rectè, cùm amat, quæ non oportet; ſeu rectè & vtiliter, cùm amat quæ oportet.

b Cor meum per multa diſpergitur, & huc, illucque quærit vbi requieſcere poſſit, & nihil inuenit, quod ei ſufficiat donec ad ipſum redeat.

c Duo enim amores, alter bonus, alter malus; alter dulcis, alter amarus, non ſe ſimul in vno capiunt pectore. Et ideò ſi quis præter te aliud diligit, non eſt charitas tua Deus, in eo, amor dulcedinis & dulcedo amoris. Amor non crucians, ſed delectans, amor ſincerè caſteque permanens in ſæculum ſæculi, amor qui ſemper ardes & numquam extingueris, dulcis CHRISTE bone IESU, charitas, Deus meus, accende me totum igne tuo, amore tui, ſuauitate & dulcedine tuâ,

a *Orig. in prologo Cant.* b *Bernard. med. cap.* 9. c *Aug. med. cap.* 35.

tuâ, ita vt nullus pateat in me locus adulterinis amoribus.

a Nam Chriſto & mundo quiſquis partitur amorem,
Huius amor planè leuis eſt & frigidus; atqui.
Totam animi flammam penitùs defixit in vno,
Jlle procul dubio, conſtans & certus amator.
Quin etiam latomi ſollertes, quíque fabrilem
Jn lignis artem exercent; cùm linea recta
Quæritur, exactâque operâ captatur amuſſis,
Ex oculis vnum claudunt, & lumine toto
Jn ſocium fuſo, viſus aciéque coactâ,
Recta ſequente tenent duro veſtigia ferro.
Sit collectus amor, propiùs coniungit amantûm
Pectora caſta Deo; cupientem qui cupit, atque
Cernentem cernit, fitq́ꝫ obnius aduenienti,
Quem quò plus quiſquam cupit, hoc magè cernit eundem,
Quóque magis cernit, tantò magis expetit illum
Cernere: Sicque bonus ſemper conuoluitur orbis.

b Cariſſima illa eſt, vna vni, non adhærens alteri ſponſo, non cedens alteri ſponſæ. Quid iſta non audeat apud tam ambitioſum amatorem?

c Paueant quæ non amant. Ego verò amans, amari me, dubitare non poſſum, non plus, quàm amare: nec poſſum vereri vultum cuius ſenſi affectum.

d Ego diligentes me diligo, & qui manè vigilauerint

a *Nazianz. de laudib. Virgin.* b *Bern. ſerm. 98. in Cant.* c *Bern. ſer. 69. in Cant.* d *Bern. ſer. 69. in Cant.*

uerint ad me, inuenient me. Vide quomodo non ſolùm de amore ſuo certum te reddat ſi quidem tu ames illum; ſed etiam de ſollicitudine ſuâ quam pro te gerit, ſi te ſenſerit eſſe ſollicitum ſui? vigilas tu? vigilat & ille. Conſurge in nocte in principio vigiliarum tuarum, accelera quantum vis, etiam ipſas anticipare vigilias; inuenies eum, non præuenies. Temerè in tali negotio vel priùs aliquid tribuis tibi vel plus: & magis amat & antè.

n Reperiuntur imagines quædam eo artificio à peritis pictoribus depictæ, vt quacumque ex parte inſpiciantur, ſemper videantur habere oculos ad intuentes conuerſos. Huiuſcemodi ſanè imagines, ex parte ſuâ, ſemper ad quoſcumque conuerſæ ſunt qui in illo reperiuntur cubiculo, vbi ipſæ fuerint: quod ſi quis minimè percipiat ab illis ſe reſpici, id haud ab eis, ſed ab ipſo prouenit potiùs, qui ſuam auertit faciem; ideoque vt primùm is ad illas ſeſe conuerterit, eas pariter ad ſe animaduertet conuerſas: Quid ſimile & in re noſtrâ fieri cenſendum eſt.

b Ego dilecto meo, & ad me conuerſio illius. Ac ſi diceret: quoniam fide ac dilectione, ſoli CHRISTO adhæreo, ſolum ſequor, ſolum videre concupiſco; reſpectionis eius ſuauitatem, viſitationis benignitatem, conuerſa-

a *Giſler. in cap. 7. Cant. expoſ.3.* b *Greg. Papæ in Cant.*

uerſationis dulcedinem gaudenter experior.

a Ille quippe ſingularis amor eſt, qui ſoli non adiungit alterum, & æternus, qui nec primo ſecundum.

b Magna res amor, ſi tamen ad ſuum recurrat principium, ſi ſuæ origini redditus, ſi refuſus ſuo fonti, ſemper ex eo ſumat, vnde iugiter fluat. Solus eſt amor ex omnibus animæ motibus atque affectibus in quo poteſt creatura, & ſi non ex æquo, reſpondere auctori, vel de ſimili mutuam rependere vicem. Verbi gratiâ: ſi mihi iraſcatur Deus: num ego illi ſimiliter rediraſcar? non vtique. Ita ſi me arguat, non redarguetur à me. Nec ſi me iudicabit, iudicabo ego eum. Si dominatur, me oportet ſeruire: ſi imperat, me oportet parere. Nunc iam videas de Amore, quàm aliter ſit; nam cùm amat Deus, non aliud vult quàm amari; quippe non ad aliud amat, niſi vt ametur; ſciens ipſo amore beatos qui ſe amauerint.

c Reuera hæc eſt vera cordis requies, cùm totum in amorem Dei, per deſiderium figitur, nec quicquam aliud appetit, ſed in eo quod tenet felici quâdam dulcedine delectatur, delectando iucundatur. Si verò vanâ aliquâ cogitatione, vel rerum occupatione, indè aliquantulum abſtractum fuerit, ſummâ cum feſtinatione illuc redire feſtinat (exilium

a *Hugo de S. Vict. ſerm. de Aſſum.* b *Bern. ſerm.* 33. *in Cant.* c *Aug. man. cap.* 29.

(exilium reputans alibi) quàm ibi moram facere.

a Si enim homo hominem tantâ diligit dilectione, vt alter alterum vix patiatur abeſſe: ſi ſponſa ſponſo, tanto conglutinatur mentis ardore, vt præ magnitudine amoris, nullâ perfrui valeat requie, Chari ſui abſentiam non ſine magno mœrore ferens; quâ dilectione, quo ſtudio, quo feruore anima, quam deſponſaſti fide & miſerationibus, debet diligere te, verum Deum & pulcherrimum ſponſum.

V.

a *Aug. Med. cap.* 25.

Anima mea liquefacta eſt, vt dilectus locutus eſt. Cantic. 5.

35.

V.

Anima mea liquefacta eſt, vt dilectus locutus eſt. *Cantic. 5.*

TE ſemel vt curſim tantùm, mea vita, viderē,
Quot iuga, quot ſyluæ, quot loca viſa mihi!
Vt ſemel audirem tantùm, mea vita, loquentem,
Ah! quot inacceſſis rura petita vijs!
Aërij montes, metuendáque culmina rupes,
Saxâque ſyluiuagis vix adeunda feris.
Nec tamen, ecce, tui data ſpes fuit vlla videndi,
Víxque vel alloquij ſpes fuit vlla tui.
O quoties dixi! quæ te, mea vita latebræ,
Quæ caua, quæ terræ, quæ nigra luſtra tegant?
Sed neque luſtra meum, neq; rus ſolata dolorem,
Reſpondit lacrymis ſylua nec vlla meis.
Fors ſemel ignotos, me duxerat error in agros,
Solus vbi ante oculos campus, & error erant.
Metior hîc oculis Cœlos, clamoribus agros;
Sed neque vox Cœlis, nec data vox ab agris.
Inde deerranti vallis ſe monſtrat opaca,
Vocíferor, nullus fit mihi valle ſonus:
Ecce cauâ denſum, procul haud à valle, viretum
Adiacet, æſtiuo textilis vmbra gregi:
Hîc erit, hîc forſan, dixi, mea vita, latebit;
Heu dolor! vt vidi, nulla latebra fuit.
Ergo amens tandem lacrymánſq; ad littora curro,
Littora, quæ refluis Neree tundis aquis:
Hîc Pharos ingenti ſe tollit in ardua cliuo,
Vnde ſuam ratibus nauita captat iter.

Scando

Scando Pharon, totóque oculis circumfero ponto,
Et quantâ poſſum littora voce voco.
Littora, littora, vos cautes, vóſque æquoris vndæ,
An latet æquoreis lux mea merſa vadis?
Vix prior attigerat reſonantia littora clamor,
Cùm citò littoribus vox geminata redit.
Ambigo, num ſcopulis fallax reſponderit Echo,
Et nimiùm pronâ luſerit aure fidem:
Triſtibus ergo iterum caua littora pulſo querelis:
Littoribúſque iterum vox repetita redit.
Vox redit, & vox nota redit, Tua vox, mea vita
Et mihi voce Tuâ, reddita vita fuit.
Ibam ſemianimis, ſubditò ad tua verba reuixi
Ne penitùs morerer, vox ſatis vna fuit.
Scilicet ora loquens, quoties cœleſtia ſoluis,
Magnum aliquid verbis, fulminis inſtar ineſt
Igniuomæ non quale nucis, teſtudine clauſum
Efflabas Syriæ fraudibus, Euna, Deæ,
Quale ſed in comites, Emmautia rura petentes
Sparſiſti Stygijs Dux rediuiue plagis,
Frigida cùm ſubitis arſerunt pectora flammis
Pectora colloquio, lux mea, tacta tuo.
Hinc mihi ſuccenſis caluit quoque flamma medul-lis,
Ictáque cœleſti vocis ab igne fui:
Et licet Oceano, gelidis licet vndique ſaxis,
Vndique cæruleis obſita cingar aquis;
Intus agunt flammæ, ſic loquor ab ignibus intus
Liquitur vt lento pinea teda foco.
O vtinam, mea vita, animam liquamur in vnam
Vnáque vita duos iungat Amórque duos?

Anim

Anima mea liquefacta eſt , vt dilectus locutus eſt. Cant. 5.

a QVID eſt hoc quod ſentio? quis eſt ignis qui calefacit cor meum? quæ eſt lux quæ irradiat cor meum? ô ignis qui ſemper ardes & numquam extingueris, accende me? O lux quæ ſemper luces , & numquam obfuſcaris, illumina me! O vtinam arderem ex te, ignis ſancte! quàm dulciter ardes, quàm ſecretè luces, quàm deſideranter aduris.

b Sicut cera fluit à facie ignis , ſic anima ſuccenſa eſt à facie eius ; *Anima mea liquefacta eſt , vt dilectus locutus eſt.* quàm dulcis hora, quando anima huic igneo torrenti, liquefacta miſcetur , quàm ſubtilis eſt in illo momento, quàm extenuata, quàm mobilis? Nihil tunc torporis habet, nihil duritiæ reliquum, nihil rigoris, tantummodo calens & liquens. Cognata ſunt ſibi inuicem liquidum & calidum; in his duobus cōtemplationis vſus conſiſtit. Quod liquidum eſt, calorem citiùs concipit, & conceptus calor vice versâ, quod liquidum reperit , liquidius reddit. Quod dico calidum & liquidum , hoc alijs nominibus , eſt ſuccenſum & ſincerum. O mira vis verbi & ignita vehementer! inflammat cor , commutat renes, in nihilum (in conſpectu ſuo reſpectu Dei ſui) animum redigit ; à ſeipſo liqueſcere

a *Auguſt. ſoliloq. cap.* 34. b *Guilb. Ab. ſerm.* 44. *i Cantic.*

cere & deficere facit ; vt iam anima non ſit tecum.

a Auſculta & recole, quid locutus Mariæ Magdalenæ, quid mulieri in adulterio deprehenſæ, quid Samaritanæ, Chananææ, Zachæo, Petro, Centurioni? Ad tot pietatis ſermones & clementiæ, cuius non molleſcat affectus viſcera liqueſcant! Ad tam vehementes flatus Auſtrinos; etiam de duriſſimo pectore, quantumlibet annoſa poterat glacies diſſolui. Sentio me affluentis olei liquore perfundi & ſimili affectu liqueſcere, quoties miſericordiæ tuæ opera & verba perfecta recenſeo. *Ignitum eloquium tuum vehementer, & ſeruus tuus dilexit illud.*

b Dum [enim] CHRISTUS ſe per ſpiritum ſuum animæ deſideranti infundit, omnem duritiam cordis mox diſſoluit, & aliquando mentem in tantas lacrymas liquefacit, vt vix capere poſſit hoc quod ſe capere intra ſe exultat. & intus miretur quid fuerit & quid factam ſubitò ſeipſam videat. Quem liquorem dum ſentit, perfectiùs apprehendere concupiſcit, & aliquando dum hoc ipſum cogitat, hoc quod modò ſentiebat, iam non ſentit.

c Quia nimirum mens dum occultæ locutionis aſpiratione tangitur, à ſtatu ſuæ fortitudinis infirmata, ipſo quo abſorbetur deſiderio liquatur.

d Sed res corporeæ cùm per calorem extrin-
ſecù

a *Ibid. ſupr.* b *Gregor. in c.5. Cant.* c *Greg. c.3 in c.3. Iob.* d *Guill. Abb. apud Deir. c.5. Cant.*

ſecus liqueſiunt, in ſemetipſas reſoluuntur; animæ verò, cùm per calorem intimum liqueſiunt, non in ſemetipſas reſoluuntur, ſed in reſoluentem. Reſoluuntur à ſemetipſis, ſed non in ſemetipſas; reſoluuntur igne Dei, ab amore ſui in amorem ſponſi cæleſtis. Hoc Paulus inſinuans, *qui adhæret*, inquit, *Domino*, *vnus ſpiritus eſt*. Et ſuam animam hoc modo liquefactam indicans: *Viuo*, inquit, *ego*, *non iam ego*, *viuit autem in me* CHRISTUS.

a Quid verò congruentius eſt quàm amori tribuere hanc liquefactionem, quâ id, quod alioquin durum eſt, redditur fluens; cùm exploratum ſit eos eſſe præcipuos amoris effectus, vt amantem impellat ad amatum, eumdemque cum illo vniat, quæ certè vnio tunc fit pulchriùs, cùm amor ipſe fit mutuus, atque adeò & ambos amantes ad alterutrum fluidos faciens. Nec ignoramus, dilectum piarum animarum IESUM CHRISTUM dixiſſe, in Pſalmo 21. *Factum eſt cor meum tamquam cera liqueſcens*. vnde ſi liquefacta anima fluat ad IESUM, qui & liquefactus vt cera, fluit ad ipſam animam, quid exinde conſequitur niſi perfecta vnio;

b Anima mea liquefacta eſt, vt dilectus locutus eſt, ô mira & inæſtimabilis virtus amoris! Deum inclinat ad terram, mentem eleuat ad patriam & Deum & animam vel hominem ſimul conglutinat ad gloriam; Deum facit

a *Giſl. in cap. 7. Cant. expoſ. 3.* b *Bonau. ſtimuli amoris, p. 1. cap. 8.*

hominem & hominem facit Deum; temporalem facit æternum, immortalem occidit, mortalem facit immortalem, & imum excelſum conſtituit, inimicum facit amicum, ſeruum facit filium, & abominabile facit glorioſum, frigida facit ignea, obſcura facit clara, dura facit liquida. Nam *anima mea liquefacta eſt.* O verbum admirabile! ô verbum nimium delectabile! Ego viliſſimus & nequiſſimus ſeruus tuus Domine Deus meus, qui etiam non ſum dignus aliqua creatura tua vocari, nec eſſe, quomodo ſum tibi tanto vinculo charitatis colligatus, vt ad verbum tuum, præ amore, fuerim liquefactus? O ardor amoris qui intima mentis in Deum infundis! Nam adamantina erat anima mea; & eius intima nimiùm ſolidata. Nunc amore liqueſcit, nunc extra ſe exit, & in Deum tota ſe diffundit, proprium locum relinquit, & in Deum currit, abſorbetur à Deo & obliuiſcitur ſui. O amor! quid tibi tribuam, qui me feciſti diuinum? *Viuo ego, iam non ego, viuit autem in me* CHRISTUS. Inenarrabilis eſt virtus tua, ô amor, qui lutum in Deum tranſfiguras! Quid ergo te potentius, quid dulcius, quid iucundius, quid & nobilius, obſecro? O deſiderabilis amor, qui ſummis delicijs reples egentes! ſed ſi liquefacta es, ad verbum eius, ô anima mea, quomodo ſuſtines amplexus eius? Quomodo non es aſſumpta ad oſcula eius? ſi liquefacta es ad affatum eius, quomodo non es abſorpta, cùm intras per vulnera & per venas, ad cor eius? ſed ô mira

dulcedo, & mira iucunditas, vt quod non meremur nominare, poſſimus maſticare! Non mereor eſſe ancilla, & facta ſum in delicijs cariſſima. Quis ſufficit tanti amoris, etiam ſcintillam minimam intueri! Non ergo mirum, ſi ad verbum tuum, *liqueſcit cor meum*; immò de cætero, totus accendar, & totaliter *liqueſiam*, vt in te totaliter ſim effuſus. Nihil præter te videam, nec in aliud, cogitata, dicta vel facta tranſeant vllo modo. Immò mirum videtur, quomodo non ſimus ſic intenti ad te, vt ignoremus omnia præter te. Si enim habemus te, quid amplius volumus? In te ergo, dulciſſime Domine IESU, quieſcat mens noſtra, & à te nec ad modicum ſeparetur!

Quid enim mihi eſt in cœlo, et à te quid volui ſuper terram? Pſal. 72. 36.

VI.

Quid enim mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram? *Pſalm.* 72.

QVid cœlo, mea lux, terráve, maríve requirã?
Nec cœlum, ſine te, terra, nec vnda placet.
Non equidem ignoro, quæ, quantaq́ gaudia Cœlũ,
Terráque quas fundat, vndáque condat opes.
Sed ſine te, mea lux, mala ſunt, quæcumq; vel æ-
Vel tellus gremio, vel tegit vnda ſalo. (ther,
O cœlum! ô tellus! ô cærula marmora ponti!
O tria delicijs regna ſuperba ſuis!
Delicias cumulus veſtras licet aggerat vnus,
Non ſunt deliciæ, ſi meus abſit amor.
Sæpè tulit, fateor, vaga per diuortia mentem
Hinc Thetis, hinc Tellus, arduus inde Polus.
Sed totum iniectis, mundum ſi metiar vlnis,
Non tamen hæc vlnis par erit vlna meis.
Mens aliquando fuit grauidam recludere terram,
Æráque diuitibus vellere fulua cauis,
Aurúmque, argentúmque nitentis germina venæ,
Qúæque metallifero nutrit arena ſinu.
Ferro igitur magnæ Matris ſuffodimus aluum
Totáque telluris gaza coacta fuit.
Quid iuuat? aggeſtas licet aurum fregerit arcas,
Non tamen eſt animo nauſea pulſa meo.
Ergo ſub æquoreos rapuit me cura penates,
Quâ ſubit Eoas Indus aduſtus aquas.
Quidquid & aurifluis gemmarum naſcitur vndis
Carpere ſub liquido gurgite feruor erat.
Et preſſum roſeis conchylibus edere rorem,

Rideret patulis purpura ſi qua labris.
Et ſparſas rutilis baccas conquirere ripis,
Diues Hydaſpæi quà nitet vnda vadi.
Hei mihi! tam vario lectis ex æquore gemmis,
Littoribus totidem fluminis atque maris,
Tot cyanos, tot chryſolitos, tot iaſpidas inter,
Nulla meæ potuit gemma ſat eſſe ſiti.
Quid facerem, votis, terráque maríque negatis?
Sidereos, dixi, vota ſubire lares.
Viſa igitur ſuperi circumuaga machina mundi,
Templáque luciferis fulgida lampadibus.
Obſtupui ſtabili currentes ordine flammas,
Aſtráque perpetuos ducere nexa choros:
Inter at indigenas tot Olympi penſilis ignes,
Flamma capax animæ non fuit vlla meæ.
Nempe ita cùm totum requieuit in Hercule Cælũ,
Non illi requies ſidera, pondus erant.
Ah! piget è terris Cœli conuexa tueri,
Iam ſuper alta feror nubila, terra vale.
Iam cunctæ ex oculis, turréſque vrbeſq; recedunt,
Iam coit in minimam pendula terra pilam:
Iam lunæ, ſolíſque, Iouíſque ſuperuehor orbes,
Et ſeptena premens ſidera, calco pedes:
Iámque pauimentum ſtellarum illuſtre pyropis,
Sub pede deſpicitur, quod modò culmen erat:
Altáque iam cingunt flammantis mænia mundi,
Et propior cœli regia tota patet.
Quin properant volucres, pennata examina, ciues,
Et ſociant varijs verba fidéſque modis.
Saltantéſque obeunt pedibus plaudentibus orbem,
Lætáque ceu feſto perſonat Aula die.
O cœlum? ô cœlum! ô fulgentia lumina ſtellæ!
O,

O, niſi ſidereis, atria digna choris !
O volucres animæ, rutili reſpublica Regni!
O chelys Angelicis aſſocianda modis !
O vbi ſum? prope facta ſui immemor, exciderat
Sed redit vt ſponſum ſenſit adeſſe ſuum. (mens?
Aſtra valete, valete Poli; Volucréſque valete;
Nil mihi vobiſcum eſt ſi meus abſit amor.
Iam video, mihi quid terráque polóque petendum;
Si meus abſit amor, Terra, Polúſque vale.
Magnanimas iuuenis lacrymas, Pellæe, dediſti,
Nulla tibi domito terra quod orbe foret:
Quid mihi millenos ſi fregero viribus orbes?
Non ſatis eſt votis gloria tanta meis.
Ah, minus eſt animo, quidquid ſola diſſita terræ,
Aſtriféræque obeunt mœnia vaſta plagæ!
Quod neq; terra capit, neq; regna liquentia ponti,
Non hominúmque lares, non auiumq; domus;
Quòd neque ſiderei claudunt amplexibus orbes,
Id voto ſpes eſt, réſque petita meo.
Hactenus heu fateor, vacuas dũ prendimus auras,
Semper ab amplexu mens malè luſa ſuo eſt!
Tu mihi Terra, Deus, mihi tu Mare, tu mihi cœlũ,
Denique cuncta mihi es, Te ſine, cuncta nihil.

Quid enim mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram? Pſalm. 72.

a DIc mihi, quæſo, anima mea, quid eſt quod ſuper omnia diligis? ego ſcio quòd vita tua dilectio eſt, & ſcio quòd ſine dilectione eſſe non potes. Aſpice mundum & omnia

a *Hugo de S. Victore in arrhâ Animæ.*

quæ in eo ſunt, multas ibi ſpecies pulchras & illecebroſas inuenies, quæ humanos affectus alliciunt, & ſecundùm varias vtentium delectationes ad fruendum ſe, deſideria accendunt. Habet aurum, habent lapides pretioſi fulgorem ſuum; habet decor carnis ſpeciem, picta tapetia & veſtes fucatæ colorem. Dic ergo, obſecro, mihi; quid de his omnibus vnicum tibi feceris, quod ſingulariter amplecti, quo ſemper perfrui velis? Certus enim ſum, quod aut horum quæ videntur aliquid amas, aut ſi iam poſtpoſuiſti vniuerſa hæc, aliud habes, quod præ omnibus his diligas.

a Quid tibi placet in ſæculo? quid eſt quod vis laudare? quid eſt quod vis amare: quocumque corporeis ſenſibus te conuerteris, occurrit tibi cœlum, occurrit tibi terra. Quod amas in terrâ, terrenum eſt; quicquid amas in Cœlo corporeum eſt. Iam ergo diu occupata vixiſti, & deſideriorum diuerſitate verberata, portas plagas, ſaucia, diuiſa per amores multos, vbiq; inquieta, nuſquam ſecura. Colligere ad te ipſum; quicquid tibi foris placebat, quære quem habeat auctorem. Nihil melius in terrâ, verbi gratiâ, quàm hoc & illud. Aurum, argentum, animalia, arbores, amœnitates, totam terram cogita; quid melius in Cœlo, ſole, lunâ, ſideribus? Totum cogita; omnia iſta ſimul bona valdè, quia fecit Deus omnia bona valdè; vndique pulchritudo operis, quæ tibi commendat artificem. Miraris fabricam, ama fabricatorem.

NON

a August. in Pſalm. 143.

Non occuperis in eo quod factum, & diſcedas ab eo qui fecit: hæc enim quibus occuperis ſub te fecit, quia ſub ſe ipſo te fecit.

a Anima humana quę ad Deum appetendum facta eſt, quicquid infra Deum appetit, minus eſt, ideoq; iure ei non ſufficit, quod Deus non eſt Sed caue, anima mea, ne non ſponſa, ſed adultera dicaris, ſi munera dantis pluſquam affectum amantis diligis. Vę tibi, ſi oberras veſtigijs ſuis, ſi nutus ſuos, pro eo amas, & non aduertis purgatæ mentis intelligentiâ quid innuat lux illa beatiſſima, cuius nutus & veſtigia ſunt omnium creaturarum decus & forma. Adhuc ſi fortè *ignoras te ô pulcherrima mulierum, egredere, & abi poſt veſtigia gregum*, id eſt, irrationabilium creaturarum, quæ ſunt veſtigium Creatoris tui; tu verò ſpeculum ſanctiſſimæ Trinitatis. Ergo omnibus dignior & excellentior comprobaris. Et *paſce hœdos tuos, iuxta tabernacula paſtoris*, id eſt, conuerte cogitationes tuas ad choros Angelorum, quibus quodammodo ſimilis es in naturâ & conciuis eris in gloriâ.

b Heu Domine, nunc intelligo, ſed confiteri erubeſco, ſpecies & decor creaturarum decepit oculum meum, & non aduerti, quia ſpecioſior omnibus creaturis es tu, quibus tantummodo vnam guttam tuæ inæſtimabilis pulchritudinis communicaſti. Quis enim ornauit cœlum ſideribus, aërem volucribus, aquam piſcibus, terram plantis & floribus? ſed quid ſunt hæc omnia, niſi tuæ pulchritudinis modica ſcintilla?

a *Bonau. ſoliloq. cap. 1.* b *Bonau. cap. 1. ſoliloq.*

dulcedo etiam Creaturarum decepit guſtum meum, & non aduerti, quòd melle dulcior es. Tu enim melli & omni creaturæ dulcedinem ſuam, imò tuam commodaſti. Decepit etiam odor creaturæ olfactum meum, & ignoraui quòd odor tuus, ô bone IESU, redolet ſuper omnia aromata. Decepit etiam ſonus falſus ſiue fallax creaturarum, auditum meum, & neſciui nec ſenſi quàm dulcia faucibus electorum tuorum eloquia tua.

a Cor meum, à cogitatione in cogitationem ducitur, & per varias occupationes & affectiones variatur, vt ſaltem varietate ipſarum rerum impleatur, quarum qualitate ſatiari non poteſt.

b Sed hoc ſcio Domine Deus meus, quia vbicumque ſum ſine te, malè eſt mihi præ te; non ſolùm extra me, ſed etiam in me; quia omnis copia, quæ non eſt Deus meus, mihi eſt egeſtas. *Satiabor* tunc *cùm apparuerit gloria tua.*

c Anima [enim] quam creaſti, ita facta eſt capax maieſtatis tuæ, quòd à te ſolo & à nullo alio poſſit impleri; quando autem te habet plenum eſt deſiderium eius, & iam nihil aliud quod deſideretur exteriùs, reſtat. Dum autem aliquid exteriùs deſiderat, manifeſtum eſt, quòd te non habet interiùs; quo habito, nihil eſt quod vltra deſideret: cùm enim ſis ſummum, & omne bonum, non habet quod deſideret amplius, ſed poſſidet te omne bonum.

d Bruma, calens æſtas, ver, Autumnuſq; viciſſim,
Spectra

a *Bern. med. c.* 9. b *Aug. ſoliloq. c.* 13. c *Aug. ſoliloq. c.* 30. d *Nazian. carm. de externi hominis vtilitate.*

Spectra duo vitæ, nox ſimul atque dies;
Cœlum, æquor, telluſq́ nouũ nihil eſt mihi prorſus,
Non quæ ſunt motu prædita, quæque carent.
Nil moror hæc, aliũ mihi da Rex optime, mundũ,
Propter quem hîc prompto tot mala corde fero.
Cætera quæ terris voluuntur, nil moror ipſe
Ampliùs, humanis linquere cuncta libet.

a Ad quodcumque me conuertero, vileſcit mihi adeptum, quamuis acciderit deſideratum. quando ſatiabitur deſiderium meum in bonis? non ſatiabor de mortalibus, non ſatiabor de temporalibus; aliquid æternum donet, aliquid æternum concedat. Bonum tuum quære, ô anima. Eſt enim bonum illud alteri, & omnes creaturæ habent quoddam bonum ſuum, integritatis ſuæ & perfectionis naturæ ſuæ intereſt, quid cuique rei imperfectæ neceſſarium ſit, vt perficiatur: Quære tuum bonum, *Nemo bonus niſi vnus Deus*, ſummum bonum, hoc eſt tuum bonum. Quid ergo deeſt, cui ſummum bonum, bonum eſt? ſunt enim & inferiora bona, quæ alijs & alijs bona ſunt: Pecori quid bonum eſt, niſi implere ventrem, carere indigentiâ, dormire, geſtire, viuere, ſanum eſſe, generare? Tale tu bonum quæris? Cohæres CHRISTI, quid gaudes, quia ſocius es pecori? Erige ſpem tuam ad bonum bonorum omnium [ad eum] *qui ſatiat in bonis deſiderium tuum.*

b Audi quid Propheta dicat: *Quid enim mihi eſt in Cœlo?* & illud: *A te quid volui in terrâ?* ac ſi dixiſſet nullius prorſus alterius rei, nec cæleſtis,

a *Aug. in Pſal. 102.* b *Chryſ. ho. 5. in ep. ad Roman.*

nec terreſtris ſed tuo vnius deſiderio teneor.

Hoc eſt; Tu portio mea es, abundas mihi ad omnia, nihil quæſiui aliud, niſi vt te partem haberem; nullas ſæculi huius diuitias & voluptatum illecebras concupiui. Nulius egeo qui à te aſſumptus ſum, nec ſupereſt in cœleſtibus quod ampliùs quæram. Nihil habens omnia habeo, quia CHRISTUM habeo: omnia ergo in illo habens, aliam non quæro mercedem, quia ipſe merces eſt vniuerſorum.

a Nihil [enim] aliud deſiderat anima, nihil aliud à Deo quærit, quàm ipſum Deum, vt iam ex affectu cordis, atque ſententiâ clamet illud de Pſalmo: *Quid enim mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram? Defecit caro mea, & cor meum, Deus, cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Neque enim ſum aliquid, non felicitatem, non gloriam, non aliud quidquam tamquam priuato ſui ipſius amore deſiderat anima, quę iſtiuſmodi eſt, ſed tota pergit in Deum, vnicumque ei ac perfectum deſiderium eſt, vt introducat eam Rex in cubiculum ſuum, vt ipſi adhæreat, ipſo fruatur.

b Vidit [nempe] quid ibi ſeruaretur, & cogitans & æſtuans in cogitatione cuiuſdam rei ineffabilis, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit; non dixit: Illud aut illud mihi eſt in Cœlo, ſed, *quid mihi eſt in cœlo?* quid eſt illud, quod habeo in Cœlo? quantum eſt? quale eſt? & cùm non tranſit, quod habeo in Cœlo, *à te quid volui ſuper terram?*

a *Bern. de diuerſ. affectionib. animæ.* b *Aug. in Pſ. 72.*

terram? ſeruas tu mihi in cœlo diuitias immortales, teipſum; & ego volui à te in terrâ, quod habent & impij, quod habent & mali, quod habent & facinoroſi, pecuniam, aurum & argentum, gemmas, familias, quod habent & ſcelerati multi, quod habent multæ fæminæ turpes, multi viri turpes? Hæc pro magno deſideraui à Deo meo ſuper terram, cùm ſeruet ſe mihi in Cœlo Deus meus.

a Defecit gaudium cordis mei, verſus eſt in luctum riſus meus; *defecit caro mea & cor meum Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum.* Renuit conſolari anima mea, niſi de te, dulcedo mea. *Quid enim mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram?* Te volo, te ſpero, te quæro; *Tibi dixit cor meum? Quæſiui vultum tuum, vultum tuum Domine requiram, ne auertas faciem tuam à me.*

b Scis igitur, occultorum cognitor Deus, quia non ſolùm terrâ & omnibus quæ in eâ ſunt, ſed ipſo Cœlo, & omnibus quę in eo ſunt, tu mihi carior, tu acceptior, tu amabilior es; diligo enim te ſupra Cœlum & terram, & cætera omnia, quæ in eis ſunt.

c Quidquid enim cœli ambitu continetur, inferiùs ab anima humanâ eſt, quæ facta eſt vt ſummum bonum ſuperiùs poſſideret, cuius poſſeſſione beata fieret.

a *Aug. med. cap.* 40. b *Ambr. in orationib.* c *Aug. ſoliloq. cap.* 20.

Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt; habitaui cum habitantibus Cedar, multum incola fuit anima mea! Pſal. 119.

37.

VII.

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt! habitaui cum habitantibus Cedar, multum incola fuit Anima mea. *Pſalm.* 119.

AN peragit ſolitis Phœbi rota curſibus annum,
Sidereúmque ſuo tempore finit iter?
Credideram fractis currum conſiſtere loris,
Tempora tam lentis ire videntur equis.
Hei mihi, decretos iam dudum expleuimus annos,
Nec tamen è vitâ cedere Parca iubet!
Cur mea tam longo ducuntur ſtamina filo?
Debueras, Lacheſis, deproperaſſe colum.
Ecquid in his adeò delectet viuere terris?
Quídve quod inuitet, triſtis hic orbis habet?
Quælibet, ah! ſimili mihi mors minùs aſpera vitæ eſt.
Si genus hoc mortis vitæ vocanda fuit.
Nempe gradu ſtabili nihil hîc immobile conſtat,
Cuncta ſed aſſiduâ mobilitate fluunt.
Manè dies oritur Phœbeo ſplendidus auro,
Squallidus emoritur, nocte premente, dies.
Nox ſubit Aſtrorum rutilis comitata choreis,
Nox iterum Cœlo, ſole fugante, fugit.
Nunc Zephyro gremium tellus ſpirante recludit,
Nunc claudit gelidos, ſtante Aquilone, ſinus.
Nunc canet niuibus, nunc ſpargitur alba pruinis,

Nunc

Nunc tepidi ſolis veris amicta viret.
Mollia iam liquidas pandūt freta nauibus vndas,
Iam tenet incluſas vnda gelata rates.
Nunc agitat tumido venti fera prælia Ponto,
Nunc ſtagnat placidis cærula Tethys aquis.
Humidus effuſis nunc liquitur imbribus æther,
Nunc aquâ nitidus ſtat ſine nube Polus.
Nunc fragor horriſono Cœlum quatit omne tumultu,
Nunc ſilet, & ſuperas pax tenet alta plagas.
Deniq; (quæ reliquos ſuperant incommoda caſus)
Mœſta ferè in medijs vita trahenda feris.
Qúæque domus hominum, magè ſunt ſpelæa ferarum,
Quique homines, hominum nil niſi nomen habent,
Scilicet inſidiæ, fraudéſque dólique triumphant,
Nec, niſi quod rigido ius datur enſe, viget.
Exulat hinc pietas, terríſque Aſtræa receſſit,
Fáſque relegatum ſub pedibúſque iacet.
Adde loci faciem; locus eſt inamabilis, & quo
Libera vix riſu ſoluere corda queas.
Martius, heu! ſæuis ardet furor vndique bellis!
Nec numerat plures altera terra neces.
Hoſtibus in medijs, inter gladióſque facéſque,
Hâc geris arma manu, quâ ſeris arua manu.
Quis velit in tantis tolerare laboribus annos,
Sortis & aſſiduis ictibus eſſe ſcopus?
Hei mihi, decretos, iam dudum expleuimus annos!
Tempora cur fati ſunt ita lenta mei?
Tempora cùm numero (numero quæ ſæpiùs exul)
Iure graues damnat noſtra querela moras.

Nec

Nec ſcio quæ cæcas hebetent obliuia mentes,
Omnia queis longi ſunt ſua vota, dies:
Crediderim miſeræ neſcire pericula vitæ,
Nec quàm ſit grauis hic conditione locus.
Nam bona ſiderei ſi noſſent maxima mundi,
Arceri patriâ ſe quererentur humo.
Sed procul abſentes cœleſtia gaudia fallunt,
Raráque de Cœlo nuncia rumor habet.
Hei mihi, quàm procul his diſtas, mea patria, terris!
Quàm procul à cœli finibus exul agor?
Exulibus quoddam tellus fuit vltima, Tybur;
Me profugam ſatis vltimus orbis habet.
Et nondum infauſtas colui ſatis incola ſedes,
Squallentes tenebris, triſtitiâque domos?
Sexta Ceres cæſis quoties procumbit ariſtis,
Seruus ab Hebræo pilea ſumit hero:
Cur ego non etiam ſeruili emancipor agro?
Et rudis immunem verbere virga facit?
Cur patriæ fines, portúſque relinquere cogor,
Nec ſinor ætherios exul adire lares?
Deſerit externas peregrina Cyconia ſedes,
Inque ſuas reuolat, per mare vecta, domos.
Nuncia veris auis, nidos quoque mutat hirundo,
Cùm redit ad notos Biſtonis ales agros.
Vrbe relegatus, patrijs Antiſtius oris,
Redditus, exilij fine fauente, fuit.
Hei mihi, cognatis cur exul abarceor aſtris?
Nec ſinor illa meo tangere regna pede?
Lux mea, rumpe moras, ſatis his habitauimus oris;
Aut quo non potui corpore, mente ferar.

Heu

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt! habitaui cum habitantibus Cedar, multum incola fuit Anima mea.
Pſalm. 119.

a TÆDET enim mè, Domine, valde vitæ huius, & iſtius ærumnoſæ peregrinationis! Tota quippe vita iſta, intelligentibus tribulatio eſt; ſunt enim duo tortores animæ, non ſimul torquentes, ſed cruciatu alternantes. Horum duorum tortorum nomina ſunt, timor & dolor. Quando tibi benè es, times; quando malè es, doles.

b Vita hæc, vita miſera, vita caduca, vita incerta, vita laborioſa, vita immunda, plena miſerijs & erroribus, quæ non eſt vita dicenda ſed mors; in quâ momentis ſingulis morimur, per varios mutabilitatis defectus, diuerſis generibus mortium. Mors iſta vitalis, & vita mortalis, licet his alijſque ſit reſperſa amaritudinibus, proh dolor! quàm plurimos ſuis capit illecebris, & quàm multos ſuis falſis promiſſionibus decipit!

c Dulcem [namque] hanc lucem, quâ nunc vtimur, illi dicunt, qui dulcedinem veræ lucis

a *Auguſt. med. cap.* 11. *Auguſt. ſerm.* 42. *de verbis Domini.* b *Auguſt. med. cap.* 21. c *Origen. homil.* 1. *in Pſalm.* 38.

cis ignorant, ſed ne auſpicia quidem veri luminis vlla ſenſerunt, nec ſciunt Angelicam vitam ſperandam eſſe animæ, cùm ex vanitate huius vitæ euaſerint.

a Quid amiſſa cæleſti patriâ, repulſus homo delectatur exilio?

b Vitium [hoc eſt] noſtræ infirmitatis, qui voluptate corporis; & delectatione vitæ iſtiùs capimur, & curſum hunc conſummare trepidamus, in quo plus amaritudinis, quàm voluptatis eſt. At non ſancti ac ſapientes viri, qui longæuitatem vitæ huius ingemiſcebant, diſſolui & cum CHRISTO eſſe pulchrius æſtimantes: denique idem generationis ſuæ execrabantur, ſicut ille qui ait, *Pereat dies illa in quâ natus ſum.* Quid enim eſt, quo hæc vita delectet? plena ærumnarum & ſollicitudinum, in quâ innumeræ calumniæ & multæ moleſtiæ, & multæ lacrymæ eorum qui afflictantur moleſtijs, *& non eſt*, inquit, *qui eos conſoletur*, & ideò laudat Eccleſ. *defunctos magis quàm viuentes.*

c Vita [certè] mea, vita fragilis, vita caduca, vita quæ quantò magis creſcit, tantò magis diſcreſcit; quantò magis procedit, tantò magis ad mortem accedit. Vita fallax & vmbratica, plena laqueis mortis; nunc gaudeo, nunc ſtatim triſtor, nunc vigeo, iam infirmor, nunc viuo, ſtatim morior, nunc felix appareo ſemper miſer, nunc rideo,

deo,

a *Gregor. l. amor. in cap. 14. Iob.* b *Ambroſ. de bono mortis cap. 2.* c *Auguſt. ſoliloq. cap. 2.*

deo, nunc fleo; ſicque omnia mutabilitati ſubjacent, vt nihil vna hora in vno ſtatu permaneat.

a *Nec terra intrepida eſt, quatitur ſed turbine venti,*
Inq; vicem cedunt tempora prompta ſibi.
Nox tegit atra diem, tempeſtas æthera fuſcat,
Aſtrorum obſcurat ſol radiánſque decus.
Sol tegitur nebulis, rediuiuáque luna reſurgit,
Dimidiâ Cœlum parte latétque ſui.

b *Quæ vita hæc? tumulum? à tumulo peto rurſus, & ignis*
Poſt tumulum rurſus me tumulabit edax.
Idq; ipſum eſt, quod viuo, velut rapidiſſimus amnis,
Qui ſurſum exoriens ſemper ad ima fluit.

c Eſt enim præſens vita *Incolatus* & quid dico *incolatus*, cùm res ſit vel *incolatus* inferior, vnde *Chriſtus* etiam, ipſam vocauit viam, dicens: *anguſta eſt porta, & arcta eſt via quæ ducit ad vitam.*

d Via quippe eſt vita præſens, quâ ad patriam tendimus; & idcirco hîc occulto judicio, frequenti perturbatione conterimur, ne viam pro patriâ diligamus. Solent enim nonnulli viatores, cùm amœna fortaſſe in itinere prata conſpiciunt, pergendi moras innectere, & à cœpti itineris rectitudine declinare; eorumque greſſus tardat pulchritudo itineris dum

a *Nazianz. Carm. de human. nat.* b *Nazianz. Carm. de externi hominis vilitate.* c *Chryſ. in Pſ.* 119. d *Gregor. lib.* 23. *mor. cap.* 24. *in cap.* 33. *Iob.*

dum delectat. Electis ergo ſuis ad ſe pergentibus Dominus, huius mundi iter aſperum facit, ne dum quiſque vitæ præſentis requie, quaſi amœnitate vitæ paſcitur; magis eum diu pergere, quàm citiùs peruenire delectet; ne dum oblectatur in viâ, obliuiſcatur, quod deſiderabat in patriâ.

a Sed hæc eſt doctrina optima atque adeò prima, ſcire nos eſſe *inquilinos in vitâ præſenti*. Qui rerum quæ hîc ſunt eſt hoſpes, erit rerum ſupernarum ciuis. Qui eorum quæ hîc ſunt, eſt hoſpes; non lubenter verſabitur in præſentibus. Non domus, non pecuniæ, non alimenti, nec alterius eiuſmodi curam gerit, ſed quemadmodum qui in aliena verſantur, nihil non agunt & procurant vt patriæ ſuæ reſtituantur, & quotidie vrgent & feſtinant, vt eam quæ eos tulit, videant. Ita etiam qui amore futurorum tenetur, nec rebus præſentibus aduerſis animum demittet, nec ſecundis efferet, ſed vtraſque prætercurret tamquam qui viam ingreditur. Quocirca iubemur etiam dicere in Oratione: *Adueniat Regnum tuum*, vt illius diei deſiderium & cupiditatem animo noſtro verſantes & ipſum præ oculis habentes, ne videamus quidem præſentia. Si enim Iudæi Hieroſolymam deſiderantes, etiam poſtquam liberati ſunt, deflent præterita; quænam dabitur nobis venia, quænam relinquetur defenſio, ſi non ſupernæ Hieruſalem teneamur vehementi deſiderio? Vide

a Chryſoſt. in Pſalm. 119.

de ergo quomodo hi quoque lamentantur, quod cum illis verſentur : *Habitaui* dicentes, *cum tabernaculis Cedar, multùm incola fuit anima mea*: Hîc enim non ſolùm deflent quòd in aliena habitent, ſed etiam cum Barbaris verſentur. Neque enim hæc vita eſt eò tantùm laborioſa, quòd plurimam habet vanitatem & curas importunas, ſed quòd etiam multus ſit malorum prouentus. *a* Nihil eſt autem grauius & moleſtius, quàm quæ eſt cum huiuſmodi hominibus congreſſio. Eſt Barbarorum, cum ijs in quos imperium obtinuerunt, inſtar ferarum agere; vt qui tugurijs & tentorijs vtantur, & ad immanitatem ferarum ſint redacti: ſed his multò ſunt efferaciores, raptores, auari & qui impudicè, ac libidinosè & in delicijs vitam tranſigunt. *Multum incola fuit anima mea*; non multùm propter multitudinem, ſed propter rerum difficultatem. Etſi enim ſit exiguum, videtur eſſe multum ijs qui affliguntur. Nonnulli è vulgo, puſilli & abjecti animi, qui etſi per multos annos vixerint eos paucos eſſe dicunt. Quibus, quid eſſe poteſt à ratione alienius? quid verò craſſius ijs, qui cœlo propoſito, & ijs bonis quæ ſunt in cœlis, quæ *nec oculus vidit, nec auris audiuit*, ore hiante vmbras ſtupent, nec volunt vitæ præſentis Euripum traijcere, in perpetuis fluctibus, tempeſtatibus & naufragijs volutati?

b O via quæ tantos decipis, de proprijs tantos

a *Nyſſ.* b *Auguſt. ſerm. 49. ad fratres in Eremo.*

tantos ſeduxiſti, tantos excœcaſti! Quæ dum ſurgis, nihil es: dum videris vmbra es, dum exaltas fumus es. Dulcis es ſtultis, amara ſapientibus, qui te amat, non te cognoſcit, qui te contemnunt, ipſi te intelligunt. Væ qui tibi credunt! Beati qui te contemnunt! vera non es vita, quam tu oſtendis. Alijs oſtendis te longam, vt perdas in finem, vt faciant quod volunt, alijs breuem, vt dum pœnitere volunt, non permittas. Sic eſt vita noſtra, quaſi homo in domo alienâ, neſciens quâ horâ vel die Dominus domûs dicat: vade foras, quia non eſt tua domus in qua es. O ſæculum vanum! quid nobis tanta promittis, dum decipis?

a Erraui fateor, *ſicut ouis perdita, & incolatus meus prolongatus eſt*; atque procul proiectus ſum à facie Dei mei, in hanc exilij cœcitatem, vbi expulſus à Paradiſi gaudijs, deploro quotidie mecum ſuper miſerias captiuitatis meæ, lugubre carmen, ingenteſque lamentationes, dum recordor tui, mater Hieruſalem, dum ſtant pedes mei in atrijs tuis ſancta & decora Sion!

b Heu quaſſa noſtro CHRISTE *mi, vis concidit!*
Heu quas procellas excitat corpus mihi!
Heu quàm incolatus *ſe meus longè extulit!*
Omninò rerum ſum ſatur præſentium,
Cenſus, inopiæ, gaudij, moleſtiæ,
Famæ, decoris, hoſtium, & chari gregis.

c Infelices quorum vita eſt in exilio, vita in pericu-

a *Ambroſ. in orationib.* b *Nazianz. ad Chriſtum, Alibi optant finem vitæ.* c *Aug. ſoliloq. cap. 35.*

periculo, finis in dubio, neſciens finem noſtrum, quia omnia in futurum reſeruantur incerta. Adhuc in Pelagi fluctibus verſamur ſuſpirantes ad te, portum maris. O patria noſtra! patria ſecura! à longè te videmus, ab hoc mari te ſalutamus, ab hac valle ad te ſuſpiramus, & nitimur cum lacrymis, ſi quo modo ad te perueniamus.

a Sed quia *dum ſumus in corpore peregrinamur* à te Domine, *non habemus hîc ciuitatem manentem, ſed futuram inquirimus*; noſter autem municipatus in cælis eſt. Ideò duce gratiâ tuâ, ingredior in cubile cordis mei: & canto tibi amatoria, Rex meus, & Deus meus, gemens inenarrabiles gemitus, in loco peregrinationis meæ, vbi *cantabiles mihi ſunt factæ iuſtificationes tuæ.* Et recordans Hieruſalem, extendo in eam, ſenſum cordis; Hieruſalem patriam meam, Hieruſalem matrem meam; teque ſuper eam regnatorem, illuſtratorem, patrem, tutorem, patronum, rectorem, paſtorem, caſtas & fortes delicias, ſolidum gaudium & omnia bona, ineffabilia ſimul omnia, quia vnum ſummum & verum bonum.

b O gaudium ſuper gaudium, vincens omne gaudium, extra quod non eſt gaudium. Quando intrabo in te, vt videam Deum meum, qui habitat in te? Ibo illuc, *& videbo viſionem hanc grandem*. Quid eſt, quod me detinet? *Heu me quia incolatus meus prolongatus eſt*! Heu me quamdiu dicetur mihi; *vbi*

a *Aug. med. cap.* 18. b *Aug. ſoliloq. cap.* 35.

vbi eſt Deus tuus? Quamdiu dicetur mihi *expecta, reexpecta & nunc, quæ eſt expectatio mea? nónne Deus meus? Saluatorem expectamus Dominum noſtrum* IESUM CHRISTUM, *qui reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ. Expectamus Dominum quando reuertatur à nuptijs, vt inducat nos ad ſuas nuptias.*

Infelix ego homo! Quis me liberabit de corpore mortis huius? Ad Rom. 7.

38.

VIII.

Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?
Ad Roman. 7.

INfelix! vbi nunc bona tot, quæ perdita plango,
Sed fruſtrà, planctu non reuocanda meo?
Tot bona! quid repetit dolor? ah! meminiſſe nocebit:
Amiſſæ cruciant dum memorantur opes.
Vtilius veteris fortunæ neſcius eſſes,
Cùm mala ſors fato deteriore premit.
Paſſim hominum ſatyra eſt, decepti noxa parentis,
Stultitiæ ſolus ſcilicet ille reus.
Adam, Adam ſimplex, Adam, Adam vxorius audit;
Pluribus, aut totidem vapulat Eua probris.
Non ego ſic: ſed, ſi gemitus ſinit edere vocem,
Pars, fateor; mundi in crimine, magna fui.
Te quoque, cui primos ſtudium damnare parentes,
Peccati memorem conuenit eſſe tui.
Cùm vitæ & mortis non felix alea iacta eſt,
Colluſor proaui dilapidantis eras.
Credite poſteritas, Adam vos eſtis & Eua,
Et veſtræ pomum corripuêre manus.
Hinc nudi, gens pelliceâ digniſſima zonâ,
Et pudor & dolor, & Numinis ira ſumus.
Non querar acceptæ tot publica vulnera cladis,
Materies elegis ſum ſatis apta meis.
Ordior à cunis; hîc mecum lacryma nata eſt,

Hîc docuit vitæ ſyllaba prima, queri.
Menſis erat Maius, menſis gratiſſimus orbi,
Sed, mea ſi reputem fata, December erat.
Septima lux ibat, quæ ſi ſuprema fuiſſet,
In cineres iſſet muta querela meos.
Cum tandem poſt luctam vteri horribiléſque vlulatus;
Progenies ceruæ parturientis eram.
O Mater, ſcio, tunc Mater, noua facta Rebecca es,
Tunc ſerus ſubijt virginitatis amor.
Diriguit nutrix, pallens pater ora retorſit,
Et cunæ in læuum procubuêre latus.
Horror & horror erat, vox omnibus, omnibus vna,
Heu puer, heu quantis gignitur ille malis!
Atra dies, Ægyptiacâ digniſſima nocte;
Quâ, de me, licuit dicere; Natus homo eſt.
Atra dies! neque te Titan, neque Cynthia nôrit,
Nec ſtata qui Cœli tempora, Ianus agit.
Illa dies, abeat Graias orſura Kalendas,
Nullus eam cupiat menſis habere ſuam.
Si redeat, redeat piceis frontem obſita nimbis,
Et gelidum denſâ grandine tunſa caput.
Tum tonitru & fulmen funeſto aduerberet igne,
Et ſibi ſic hoſtem nouerit eſſe Deum.
Sentio iam, quod fatidici ploraſtis amici:
Mentitur vitæ, clepſydra nulla meæ.
Tanti erat hæc ſoboles, lacrymis aſſueuimus indè,
Indè oculos rarò deſeruêre meos.
Nã poſtquã poſita eſt prætexta, nuceſq; trochuſq;
Et bulla ad patrios victima facta lares;
Tunc ego, quæ meliùs neſcirem, diſcere cœpi;
Primus erat, ſortem plangere poſſe, dolo.

Et

Et vix poſſe datum eſt, ſæpè obluctata fuit mens,
Naturæ impatiens ſub pede premi.
Surgere ſæpè admixa, ſuóque irrumpere Cœlo,
Nec poterat pigrâ tollere corpus humo.
Tum vibrans, oculos triſti imbre natantes,
Ah ſuperi! dixit, (cætera fletus erant)
Et rurſum ah! ah! (ſed per luctiſonos ſingultus
Ipſe ſibi obſiſtens non ſinit ire dolor)
Sic puto Rex fremuit, dum creſcere cornua ſenſit
Qui bos ex homine eſt, de boue factus homo.
O Deus, ô ſuperi, ſapientia vincitur! ô quis,
Qui me mortali corpore ſoluat; erit?
O quis erit? noſtris qui cantet in auribus, iſtud
Quod voueo toties, ilicet, ô quis erit?
Ille, necaturum mihi mergat in ilia ferrum,
Pocula Theſſalico miſceat ille fauo.
Nec liquido plumbo, nec auaro terreor vnco;
Mors miſeræ quâuis conditione placet.
Æratos gemitu doceam mugire iuuencos;
Suppoſito quamuis excrucianda rogo.
Aut etiam iubear (quamquam pudor iſta vouere)
Inter Vlyſſeos exululare lupos.
O Deus, ô ſuperi, patientia vincitur! ô quis
Qui me mortali corpore ſoluat, erit?
Parce Deus, ne crudelem vox impia iactet,
In furias quando præcipitata ruit.
Hîc propè barbaries poterit clementia dici,
Ad pœnas veniat ſi ſtupefacta meas.
Corpora corporibus coniunxit mortua viuis
Ille, hominem quem vix dicere fama poteſt.
Me, viuum cruciat (magis hoc ferale) cadauer;
Nec, quæ diſſidium finiat hora, venit.

Infelix ego homo ! quis me liberabit me corpore mortis huius ? Ad Roman. 7.

a QVomodo viuit anima operta mortis inuolucro?

b Corpori quonammodo coniunctus ſim, haud equidem ſcio ; quoque pacto ſimul & Imago Dei ſim & cum cœno voluter ; quod & cùm pulchrâ valetudine eſt, bello me laceſſit ; & cùm bello premitur , mœrore me afficit : quod & vt conſeruum amo , & vt inimicum odi atque aduerſor ; quod & vt vinculum fugio & vt cohæres vereor : ſi debilitare illud & conficere ſtudeo , iam non habeo quo ſocio & opitulatore ad res præclariſſimas vtar ; ſin contra , vt cum ſocio & adiutore mitiùs agam , nulla iam ratio occurrit quâ rebellantis impetum fugiam , atque à Deo non excidam, compedibus degrauatus , vel in terram detrahentibus vel in eâ deſinentibus. Hoſtis eſt blandus & placidus , inſidioſus amicus. O miram coniunctionem & alienationem! Quod metuo, amplector ; quod amo pertimeſco. Antequam bellum geſſerim, in gratiam redeo ; antequam pace fruar, ab eo diſſideo.

c Cur carnis laqueis tu me, Pater, implicuiſti?
Cur vitæ miſeræ, cur cœnoſcque barathro?

a Ecce

a *Ambr. ſerm. 22. in Pſalm* 118. b *Nazianz. Orat.* 16. c *Nazianz. carm. ad Chriſtum.*

a Ecce *corpus quod corrumpitur, aggrauat animam.* Vitam ergo habet anima in corpore corruptibili. Qualem vitam? onera patitur, pondera ſuſtinet. Ad ipſum Deum cogitandum (ſicut dignum eſt, ab homine cogitari Deum) quanta impediunt veluti interpellantia de neceſſitate corruptionis humanæ? Quanta reuocant? quanta à ſublimi intentione detorquent? quanta interpellant? quæ turba phantaſmatum? qui populi ſuggeſtionum? [Iam] qui non ægrotat in hac vitâ? quis non longum languorem trahit? Naſci hîc in corpore mortali, incipere ægrotare eſt. Quotidianis medicamentis fulciuntur indigentiæ noſtræ. Quotidiana medicamenta ſunt refectiones omnium indigentiarum. Fames, nónne te occideret, niſi medicamentum apponeres? Sitis, nónne te perimeret, niſi eam tu bibendo non penitus extingueres, ſed differres? reditura eſt enim ſitis paullulùm temperata. Temperamus ergo iſtis fomentis ærumnam ægritudinis noſtræ. Stando laſſatus eras, ſedendo reficeris: ipſum ſedere medicina eſt laſſitudinis. In illa medicina rurſus laſſaris, diu ſedere non poteris. Quicquid eſt, vbi fatigationi ſuccurritur, alia fatigatio inchoatur.

b Quod meliùs oſtendimus; ſi priùs carnis, & poſt, pondera mentis exprimamus, vt enim taceamus hoc, quòd dolores tolerat, quòd febribus anhelat, ſuâ quâdam ægritudine

a *Auguſt. in Pſalm.* 102. b *Greg. cap. 22. in c. 7. Iob.*

conſtringitur. Ipſa hæc corporis noſtri, quæ ſalus vocatur, ægritudo eſt. Nam otio tabeſcit, opere deficit: inediâ deficiens, cibo reficitur vt ſubſiſtat; refectione laſſeſſens, abſtinentiâ releuatur, vt vigeat; aquâ perfunditur, ne areſcat; linteis tergitur, ne ipſa nimis perfuſione liquefiat; labore vegetatur, ne quiete torpeat; quiete refouetur, ne laboris exercitatione ſuccumbat, fatigatur vigilijs, ſomno reparatur; oppreſſa ſomno, vigilijs excutitur, ne ſuâ peius quiete laſſetur; veſtibus tegitur, ne frigoris aduerſitate penetretur; quæſito calore deficiens, aurarum flatu refouetur; cumque indè moleſtias inuenit, vnde vitare moleſtias quæſiuit, malè ſauciata (vt ita dixerim) de ipſo ſuo medicamine langueſcit. Remotis ergo febribus, ceſſantibuſque doloribus, ipſa noſtra ſalus ægritudo eſt, cui curandi neceſſitas numquam deeſt. Quot enim ſolatia ad viuendi vſum quærimus, quaſi tot ægritudini noſtræ medicamentis obuiamus. Sed ipſum quoque medicamen, in vulnus vertitur, quia exquiſito remedio paulò diutiùs inhærentes, ex eo grauiùs deficimus, quod prouidè ad refectionem paramus. Ipſa quoque mens noſtra, à ſecreti interioris ſecuro gaudio excluſa, modò ſpe decipitur, modò pauore vexatur, modò dolore deijcitur, modò falsâ hilaritate releuatur; tranſitoria pertinaciter diligit, eorumque amiſſione inceſſanter atteritur, quia & inceſſanter, curſu rapiente, permutatur.

a Habes, ô anima mea inimicum domeſticum, hoſtem amicum, aduerſarium propinquum, qui tibi malum pro bono reddidit, & ſub ſpecie amicitiæ crudelior exiſtens inimicus, his omnibus & alijs infinitis bonis te priuauit! Hic hoſtis, (ſaluâ tuâ reuerentiâ) eſt caro infelix & miſera, multum tamen tibi dulcis & dilecta. Hanc cùm pauiſti, inimicum peſſimum contra te erexiſti. Hanc cùm honoraſti, hoſtem crudeliſſimum contra te armaſti. Scio, inquit, Bernardus, ô anima, quemdam qui plures annos tecum vixit, ad menſam tecum ſedit, cibum de manu tua ſumpſit, & in ſinu tuo dormiuit; cùm voluit, tecum colloquium habuit. Hic iure hæreditario ſeruus tuus eſt, ſed quia delicatè nimis enutriſti eum, & virgæ peperciſti, leuauit calcaneum ſuper caput tuum, & te in ſeruitutem redegit. O anima miſerabilis & miſera, quis te liberabit de vinculo improperij huius! Recordare, ô anima, primordia tua; attende quod es inſignita Dei imagine. Quid tibi cum carne, vnde iſta pateris? ſi diligenter conditiones eius aduertis, numquam vilius ſterquilinium vidiſti; ſi eius miſerias enumerare velis, quam onuſta ſit peccatis, pruriens concupiſcentijs, occupata paſſionibus, pollnta illuſionibus, confuſione plena, & ignominiâ repleta, quid eâ habes aliud quàm cogitationes fœdas & immundas?

b *Exitioſa caro, Beliæ tenebroſa procella,*

a *Bonau. c. 1. ſoliloq.* b *Naz. carm. aduerſ. carnem.*

Exitioſa caro, quâ fluit omne ſcelus!
Cœnum, maſſa grauis plumbi, limoſa catena,
Bellua pugnaci prodita materiâ.
Peſtifer æſtus, heræq́ tuæ vinclum atq; ſepulchrum
Formæ, quæ ſuperâ venit ab arce mihi.

a Non ſine cauſâ dictum eſt; *hominum plaſmatum*, non de terrâ quâlibet, ſed *de limo*. Vide enim quàm limoſum ſit corpus, quod ipſi quoque ſpiritu tam fortiter, & pæne indiſſolubiliter inhæret, vt vix cum multâ afflictione poſſit aliquando ſeparari.

b Eia age mens, nam te tunc alloquar, atq; ea dicã,
Quæ fore narratu non aliena puto.
Ecquid es, ô mea mens? & quis tibi contigit ortus?
Atque cadauer olens quis tibi fortè dedit?
Quis ſolidis vitæ aſtrinxit grauibúſque catenis,
Pendentem aſſiduè lumina fixa ſolo?

c Vniuerſa vanitas omnis homo viuens, quî autem de hâc vitâ accipiatur iſta ſententia; audi. Eccleſiaſten proteſtantem & dicentem: *laudaui omnes qui mortui ſunt ſuper omnes qui viuunt, cuicumque ipſi viuunt vſq; modò, & bonus ſuper iſtos duos qui nondum natus eſt.* Laudat ergo mortuos pluſquam viuos; quia illi hoc ſaltem lucri habent, quòd de vinculis hujus corporis liberati ſunt, nec vltra carne ac pellibus induti ſunt, nec oſſibus ac neruis inſerti ſunt, nec vltra ſubiacent neceſſitati corporis. Si ergo intellexiſti, quale ſit viuere in carne (etiamſi Moyſes ſit quis, vel quiſquis ille eſt) moleſta ipſi

a *Bern. ſerm. de tripl. gen. cogita.* b *Nazian. carm. de hum. nat.* c *Orig. hom. 1. in Pſalm. 38.*

ipſi eſt iſta vita. Non enim à corruptione reſoluitur, quæ mortali corpore, terrenoque circumdatur: vide ergo, quoniam *vniuerſa vanitas eſt omnis homo viuens*; contemnamus iſtam vitam, & feſtinemus ad ſanctam vitam & beatam ac veram, & in illam animo & mente tendamus, omni vanitate diſcuſſâ.

a Ex quo enim quiſque in iſto corpore morituro eſſe cœperit, numquam in eo non agitur, vt mors veniat. Hoc enim agit eius mutabilitas; toto tempore vitæ huius, ſi tamen vita dicenda eſt, vt veniatur in mortem.

b Et ideò laudat Eccleſiaſtes defunctos magis quam viuentes, & *optimus*, inquit, *ſupra hos duos qui nondum natus eſt*. Et alibi idem Eccleſiaſtes, meliore longæuo viro aſſeruit, quem ab ortu eiecit mater ſua, qui non vidit hæc mala, quæ fiunt in hoc mundo, nec in has venit tenebras, nec in vanitate ambulauit ſæculi. Quid enim boni eſt homini in hâc vitâ?

c Cognouit ſe Paulus in miſeriâ, in gemitu, in rixâ, in contentione: ipſe ſecum ſibi non concordans, à ſe diſſonans, à ſe reſiliens. Et quid ait optans pacem, pacem veram, pacem ſupernam? *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?*

a *Aug. lib.* 13. *de Ciu. cap.* 10. b *Ambr. lib. de bono mortis cap.* 2. c *Auguſt. in Pſalm.* 102.

Coarctor autem è duobus; deſiderium habens diſſolui et eſſe cum Christo. Ad Philip. 1.

39.

IX.

Coarctor è duobus, deſiderium habens diſſolui, & eſſe cum CHRISTO. *Ad Philip. 1.*

QVid faciam gemini flammata cupidine voti?
Anteferam terras? anteferámne Polum?
Terra tenet, cœlum reuocat; lis magna moratur,
Iamq; volentẽ animũ pondere membra premunt.
Sed procul illecebræ, ſemel impete rumpere modum
Præſtat, & è vinclis eripuiſſe pedes.
Pergite feſtina perſoluere ſtamina Diuæ,
Nec Letho clauſæ ſint veniente fores.
Aſpice, lux, quanto luxentur brachia niſu;
Vtq; ferè à membris diſtrahar ipſa meis.
Diſtrahar vt mediam tibi me coniungere poſſim,
Vnáque ſit ſaltem pars tibi nixa mei.
Non ſinis, & rides nil proficientia vota,
Quódque negas toties, vis tamen vſque peti.
En peto quod renuis, geminaſq; exporrigo palmas;
Et tibi, quas nequeo nectere, tendo manus.
Sæpè mihi de te, mendacia dulcia fingo,
Vincula ceu poſitâ compede fracta forent:
Et dico; meus hic, prendíque & prendere certat;
Mẽque ſed vt video, diſſimulanter amat.
Tam bona credulitas erat haud indigna fauore;
Debuératque meos expediiſſe pedes.
Si tamen implicitam pedicis, cupis vſq; teneri;
Hîc ego conatu deficiente cadam.
Aſt redit, & velut allabens ſeſe ingerit vltrò;
Spémque iterum nutu ſollicitante facit.
Surgam ſupremúmque amplexibus obuia curram,
Colláque furtiuâ fraude, negata petam.

Quàm propè, quàm propè ſum! veſtis pars vltima tacta eſt,
Iam puto, vicinâ prendere poſſe manu.
O Amor! ô dolor! affectum deludis hiantem,
Decipit amplexus mobilis aura meos!
Et licet aut digitis tribus aut vix quattuor abſis,
Semotus medio crederis orbe mihi:
Nempe pater Pelopis ſic poma fugacia captat,
Poma datam toties fallere docta fidem.
Dum modò prona arbos patulo ſuper incubat ori,
Oſq; iterum, fructu decipiente, fugit.
Ludicra res Amor eſt, fallíque & fallere gaudet,
Sed fraus ſupplicio non caret illa ſuo.
Decepti, quo tormento crucientur amantes
Exemplo poterit diſcere quiſque meo:
Quique alium ludit (ſed rarum eſt iſta fateri)
Ipſe ſuo patitur vulnera facta dolo.
Neſcieram, mea lux, iſtis te fraudibus vti,
Sed nimis expertam iam ſua pœna docet.
Vt canis indomitâ iactans ceruice catenas,
A populo ſolui prætereunte rogat;
(Ni faciat, querulis vlulans latratibus auras,
In ſua conuerſo vincula dente furit.)
Sic queror & ſupplex toties ad vota recurro
Vt præſtes, quam me poſcere cernis, opem,
At poſtquam implacido vertiſti lumina vultu
Nec placuit pedibus demere vincla meis.
Clamaui; ô truculentum & inexorabile pondus!
Quin etiam dicta eſt ſæpè catena nocens.
Hãc trahat Autolycus, trahat hãc furiatus Oreſtes,
Aut qui tardipedes vertit in antra boues.
Sentiat hanc Scyticâ damnatus rupe Prometheus;
Aut Scinis, aut ſcelerum quis feritate prior.

Scilicet

Scilicet à nimio venit hæc dementia luctu,
Error & hîc ſeſe quo tueatur, habet.
Compedibus facile eſt ſæuóque ignoſcere ferro,
Durior at vinclis qui ligat illa, ſuis.
O vbi littoreâ vinctam qui rupe puellam
Bellerophon volucri rettulit ales equo?
En ego barbaricæ conſtringor mole catenæ
Seruus vi à rigido transfuga vinctus hero.
Et quoties patrias aſſurgere nitor in auras,
Deprimor hoſpitij pondere victa mei.
Nempe ita dat pueris captus ludibria paſſer,
Dum fugit & reuocant fila reducta fugam.
Et licet è dominis cœnétve, bibátve labellis,
Mauult in ſyluas liber abire ſuas.
Sic quamuis nitidâ paſtæ bene corte palumbes,
Anteferant caueæ rúſque nemúſque ſuæ.
O mea ſi lacrymis molleſcere vincula poſſent!
Dudùm eſſent lacrymis mollia facta meis.
Lux mea, tende manus; contra tibi tendo catenas,
Has niſi qui vinxit ſoluere nemo poteſt.

Coarctor è duobus, deſiderium habens diſſolui, & eſſe cum CHRISTO. Ad Philip. 1.

a QVID faciam miſer ego, grauedine *compedis* mortalitatis meæ conſtrictus? quid faciam?

b Quænam hæc lex? cur me conſtringunt vincula carnis?
Spiritus & ſocium tam graue corpus habet?

c Compedes ſunt infirmitas & corruptibilitas corporis

a *Aug. med. cap* 37. b *Nazianz. car. de animæ calam.* c *Aug. in Pſalm.* 78.

corporis, quæ aggrauant animam; ab his compedibus *concupiſcebat diſſolui* Apoſtolus & *eſſe cum* CHRISTO.

a Vtinam remiſſa *peccatorum mole*, me [quoque] vltimum ſeruorum CHRISTI, juberet Diuina pietas, hanc carnis *ſarcinam* deponere, vt in ſuæ Ciuitatis gaudia æterna repauſandus tranſirem!

b Corporeâ nec mole grauis mens vergat ad ima,
Ac veluti plumbi maſſa profunda petat.
c Me miſerum, caro quem remoratur perfida, cæli
Ad Dominum, curſu dum properante feror!
Echenæidis inſtar
d Quæ velut iniectâ properantem compede puppim
Detinet.
e Ab grauibus me ſolue, Pater ſupreme, catenis,
Jnque Beatorum me trahe ſancte choros!

f Soluimur enim *hoc nexu* animę & corporis, cùm recedimus: vnde & Dauid ait, *dirupiſti vincula mea.* Mors igitur ſolutio eſt animæ & corporis. Denique & in Apoſtolo docuimus lectum: *diſſolui & cum* CHRISTO *eſſe multo melius.* Solutio autem iſta, quid aliud agit, niſi vt corpus reſoluatur & quieſcat, anima autem conuertatur in requiem ſuam, & ſit *libera*, quæ ſi pia eſt cum CHRISTO futura ſit. Quid igitur in hac vitâ aliud iuſti agunt, niſi vt exuant ſe huius corporis contagionibus, quæ velut *vincula* nos ligant, & ſe ab his moleſtijs ſeparare conten-

a *Aug. man. cap. 8.* b *Nazian. car. de animæ calam.* c *Naz. in luctu.* d *Naz. pracep ad virgines.* e *Naz. in luctu.* f *Ambr. de bono mortis, cap. 3.*

contendant, renuncient voluptatibus atque luxuriæ, fugiant flammas libidinum?

a Iuſtos enim quamuis nullus deſideriorum carnalium tumultus poſſideat; duris tamen *vinculis* eos in hâc vitâ poſitos, ſuæ moleſtia corruptionis, ligat: ſcriptum quippe eſt: *Corpus quod corrumpitur aggrauat animam.* Eò itaque ipſo quo adhuc mortales ſunt, corruptionis ſuę *pondere grauantur, & aſtricti moleſtiâ vincti ſunt*, quia in illa adhuc libertate vitæ incorruptibilis non exurgunt, An non *duro moleſtiæ vinculo ligantur*, quorum nimirum mens, ſine labore, in ignorantiâ ſoluitur, & non niſi cum ſtudio laboris eruditur? quæ coacta exigitur, libens iacet, ab infimis vix leuatur, & tamen eleuata protinus labitur ſemetipſam laborioſè vincendo, ſuperna conſpicit, ſed reuerberata. An non duro moleſtiæ vinculo ligantur, quos cùm accenſus ſpiritus ad ſinum pacis intimæ pleno deſiderio pertrahat, feruente certamine, caro perturbat? Quibus exceptis etiam *ea vincula* ſuſtinent, quæ grauis exteriùs neceſſitas aſtringit; eſurire quippe, ſitire, laſſeſcere vincula corruptionis ſunt, quæ ſcilicet ſolui nequeunt, niſi cùm in illam immortalitatis gloriam, noſtra mortalitas permutatur.

b Sed cùm corruptibili carne exuimur, quaſi ab his, quibus nunc aſtringimur, moleſtiæ *vinculis* relaxamur. Præſentari namque iam Deo cupimus, ſed adhuc mortalis corporis obligatione præpedimur. Iure ergo *vincti* dicimur: quia adhuc *inceſſum noſtri deſiderij, ad Deum liberum*

a. *Greg. l.* 4 *mor. c.* 40. b *Idem c. ſeq.*

berum non habemus. vnde bene Paulus æterna deſiderans, ſed tamen adhuc corruptionis ſuæ ſarcinam portans, *vinctus* clamat: *Cupio diſſolui, & eſſe cum* CHRISTO; *diſſolui* enim non quæreret, niſi ſe procul dubio *vinctum* videret. Hæc autem *vincula*, quia certiſſimè rumpenda in reſurrectione conſpexerat, iam quaſi rupta gaudebat Propheta cùm diceret: *Dirupiſti vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis.*

a [Sic] Simeon ſe dimitti poſtulabat à Domino, quaſi à *vinculis quibuſdam ad libertatem feſtinaret.* Sunt enim velut *vincula* quædam corporis huius, & quod grauius eſt *vincula tentationum, quæ nos alligant & ad iniuriam captiuitatis aſtringunt* quâdam lege peccati. Quid igitur tantopere iſtam vitam deſideramus in quâ, quantò diutiùs quis fuerit, tantò maiore *oneratur ſarcinâ* peccatorum? vnde Iacob dixit: *dies annorum vitæ meæ, centum triginta, minimi & mali*; non quia dies mali, ſed quia nobis acceſſu dierum, malitiæ incrementa accumulantur.

Nullus enim dies ſine noſtro peccato præterit: vnde egregiè Apoſtolus ait: *mihi viuere* CHRISTUS *eſt & mori lucrum*; aliud ad neceſſitatem vitæ referens, aliud ad mortis vtilitatem. Et addidit: *Diſſolui enim & eſſe cum* CHRISTO *multo melius; permanere autem in carne magis neceſſarium propter vos.*

a Sed ſicut *auceps auium* aut viſco aut reti in grano aliquo *captum tenet paſſerem*, & manu ſuâ *ſubtiliſſimo funiculo ligatum* retinet, & quaſi dimittens

a *Ambr. lib. de bono mort. c. 2.* b *Chryſ. ſerm. de pœnit.*

mittens laxum de manu ſuâ;dat ei liberam volandi poteſtatem ; at ille auidus ad volandum, elapſumq; ſe putans,alacer altiora appetit;ſed iſte ſummum funiculum tenens,reſtringit eum cùm volauerit;& ad ſe trahit ab ſpe volandi & viuendi deceptum;ita & diabolus verſutus venator & per ſpiritum præſumptionis, laqueo ſuo deceptum implicat hominem. Qui ſemel hæſerit, vult quidem ab eo euelli,ſed vinculum velox venator tenens, reuocare captum ſemel in laqueo & reuolutum premit.

a Quouſque [ergo] hîc erimus *affixi?* adhæſimus terræ tamquam vermes, in cœno volutamur: corpus de terrâ nobis Deus contulit,vt ipſum & in cœlum reuehemus,non vt animam per ipſum *ad terram detrahamus*. Terrenum eſt, ſed ſi velimus efficitur cœleſte? trahe te ipſum ad illum, qui te ſurſum tollit, *pondere quodam vetuſtatis grauaris*.

b Erige te mea mens, capiant te obliuia mundi,
Nec trahat in vitium te malè blanda caro.

c Eia dulciſſime IESU, transfige ſaluberrimo vulnere amoris tui medullas animæ meæ, vt verè ardeat, langueat & liquefiat, & ſolo tuo deſiderio deficiat, *cupiat diſſolui & eſſe tecum.* Te ſolum ſemper eſuriat, panem vitæ cœleſtis qui de cœlo deſcendiſti! te ſitiat fontem vitæ, fontem æterni luminis, torrentem veræ voluptatis, te ſemper ambiat, te quærat, teque inueniat, in te dulciter requieſcat!

X.

a *Idem hom. 55. ad pop. Antio.* b *Nazianz. ad anim.* c *Bonau. cap. 1. ſoliloq.*

Educ de cuſtodia animam meam, ad confi-tendum nomini tuo! Pſal. 141.

40.

X.

Educ de cuſtodiâ animam meam, ad confitendum nomini tuo.
Pſalm. 141.

LIbera quæ potui ſpatioſo ludere Cœlo,
Cernis; vt anguſto carcere clauſa premar?
Heu dolor! vt miſeras me lux effudit in auras.
Ipſa loco caueæ membra fuêre meæ.
Pes compes, manicæque manus, neruiq́; catenæ,
Oſſáque cancellis nexa cataſta ſuis.
Quo mihi cognati natiua repagula clauſtri,
Damner vt hoſpitij carcere vincta mei?
Siccine, more Chelys, breuibus tegar abdita cōchis,
Regia cui Cœli vix ſatis ampla domus?
O quoties quæſita fugæ fuit anſa pudendæ!
In votis quoties reſtis & vnda fuit?
Sæpè quidem rapto felix Lucretia ferro,
Fauſtáque combibito Porcia dicta foco eſt.
Viſa nec Aſſyria triſtis mihi ſica puellæ,
Heu nimis in geminas prodiga ſica neces!
Sed negat hæc animis Numen ſolatia captis,
Nec ſinit hâc vinctos fata præire viâ.
Ergo Syracuſijs malim iacuiſſe cauernis,
Aut Danaës rigidâ delituiſſe ſerâ:
Nec verear curui Cretæa volumina ſepti,
Vnde citam rapuit Dædalus ala fugam.
Profugus immeriti damnet pia clauſtra rigoris,
Quæ ſibi ſollicitam non renuêre fugam.

Si mihi ſiderijs pateat vel rimula tectis
Non querar immites Ætheris eſſe fores.
Donec at hæc captam retinent ergaſtula mentem,
Mens nequit agnati templa ſubire poli.
Quin ſuëta imperijs iacet hîc captiua voluntas,
Nec bona, quæ, vincula velle ſinunt.
Euge ſemel noſtræ, mea lux, ſuccede cataſtæ,
Quantula ſit nobis experiere domus.
Si tamen inſidiæ vel ahena repagula terrent,
Fac pateat demptâ ianua laxa ſerâ.
Captiuum gemitu fertur reuocaſſe Magiſtrum,
Oblitus caueæ pſittacus ipſe ſuæ.
Eia graues reſeras, noue Iane patulcie, vectes;
Non erit hæc dextræ gratia prima tuæ.
Angelico, memini, pateſactas impete portas,
Clauſtráque ſuffractis diſſiluiſſe ſeris;
Cùm ſtupuit lapſas manibus, pedibúſque catenas,
Víxque Petrus *patulas credidit eſſe fores.*
Nullus obit noſtris obſes vadimonia vinclis?
Liberat Herculeâ *Theſea nullus ope?*
O vbi nunc Minyis fidiſſima turba maritis,
Vincula pro captis auſa ſubire viris!
Aut qui VVandalicis obſes ergaſtula neruis;
Ipſe ſui capitis iuſſit abire lytro?
Lux mea, pande fores, in amœnáque clauſtra re-
Et ſine ſidereas ætheris ire vias. (ſolue,
Aut ſpectanda tuo vis ducar præda triumpho,
Vt Scyticus caueæ pompa Tyrannus erat?
En manus, en digiti rimis hiſcentibus extant,
Cur ego non digitos tota manúmque ſequor?
Quâ caput, hâc reliquæ ſubrepit cauda colubræ, &
Cur mihi ſerpentis lubrica pellis abeſt?
Cortis

Cortis obit toties volucris captiua feneſtras,
Et notat an tacitæ rima ſit vlla fugæ;
Nexáque ſollicitans furtiuo vimina roſtro,
Natiuas nemorum tentat adire domos.
O Catharis, niueíque polo comes agminis Agnes!
O caſta Vrſulidum, Sophiadúmque cohors!
Vos ego, dimidium veſtri modò nobile teſtor
(Dimidium veſter quod ſibi iunxit amor)
Pandite ferratos, ergaſtula barbara, poſtes,
Inſerar vt veſtris dimidiata choris.
Dimidium felix, vinclis ſocialibus exſors,
Cui licet in plenas iam caluiſſe faces!
Lux mea, tam durum reſidet tibi pectore ferrum,
Vt neque captiuæ commoueare prece?
Non ego, ſed noſtræ Tu maxima cauſſa querelæ es;
Spectat enim laudes iſta querela tuas,
Nō benè conueniunt rigidis tua carmina clathris,
Quis queat in caueâ cantibus eſſe locus;
Libera quæ cantat vernis auis Attica ſyluis,
Capta ſilet, ſolitos nec ciet ore modos.
Eia age, pande fores inamœnaq́ claustra reſolue,
Et ſine ſidereas ætheris ire vias.
Aut tua ſi cupidam præconia dicere temnis,
Inuidus in laudes efficiere tuas.

Educ de cuſtodia animam meam, ad confitendum nomini tuo. Pſalm. 141.

LAVDO quantum poſſum, tenuiter, exiliter, infirmiter. quare? quia quamdiu ſumus in corpore, *peregrinamur à Domino.* Quare

a *Auguſt. in Pſalm. 14.*

re ſic laudas Dominum? non perfectè, non ſtabiliter? Interroga ſcripturam; quia *corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena cogitatio ſenſum multa cogitantem.* Tolle mihi corpus quod aggrauat animam & *laudo Dominum.* Tolle mihi terrenam habitationem, deprimentem ſenſum multa cogitantem, vt à multis in vnum confluam & *laudo Dominum.* Quamdiu autem ita ſum, non poſſum; prægrauor.

a Nihil enim *præſens vita* differre videtur *à carcere,* ſed ſicut cum triſte illud introimus habitaculum, circumdatos ac vinctos videmus catenis, ita etiam nunc, ſi (extra omnia nos phantaſmata collocantes) vnius cuiuſque ingrediamur vitam, eiuſque animam contemplemur, videbimus eam durioribus ferro vinculis colligatam.

b In exitu ipſo videamus, quemadmodum anima decedentis, paulatim *ſoluat ſe vinculis carnis,* & ore emiſſa, euolet *tamquam carcereo corporis huius exuta gurguſtio.*

c *Carcere homo circumdatur,* quia plerumque & virtutum profectibus, ad alta exurgere nititur, & tamen carnis ſuæ corruptione præpeditur, quâ bene exui Pſalmiſta deprecatur dicens: *Educ de carcere animam meam.*

Sancti autem viri, quia ſcriptum eſt, *corpus quod corrumpitur, aggrauat animam,* intentione iam quidem vltra ſemetipſos eminent, ſed tamen

a *Chryſ. in cap.* 4. *Matth. hom.*14. b *Ambr. lib. de bono mortis, cap.* 2. c *Greg. cap.* 17. *in cap.* 7. *Iob.*

men adhuc infirmitatis ſuæ incertis motibus ſubditi corruptionis ſuæ ſe *carcere clauſos* dolent. Ait ergo Iob; *numquid mare ſum ego, aut cetus, quia circumdediſti me carcere?* ac ſi apertè diceret; mare vel cetus (iniqui videlicet, eorumque auctor malignus ſpiritus) quia effrænari ad ſolam perpetrandam iniquitatis licentiam appetunt, rectè pœnæ ſuæ carcere conſtringuntur; Ego autem quia iam æternitatis tuæ *libertatem deſidero*, cur adhuc *meæ carcere corruptionis premor?*

a Videmus in hoc ſæculo *inſertos nexibus catenarum reos*, in ſpecie pompæ miſerabilis duci, & nonnumquam patiuntur inſontes, vt tolerabilius ſit mori, quàm talia ſubire ſupplicia. Optant vtique audiri bene ſibi conſcij. Optant etiam hi qui grauibus flagitijs vrgentur, pœnam, mortis celeritate tranſigere, vt aliquanta compendia pœnarum lucrentur, Spes eſt etiam de iudicis miſericordia. Ipſo exilio *clauſtra carceris* duriora ſunt.

b Quemadmodum [igitur] eorum qui in carceres conijciuntur; hi quidem in afflictione carceralium vinculorum detinentur, introcluſi diuturniore temporis morâ; illi verò ab eâ calamitate ſubmouentur, ſic & animæ. Etenim hæc diſtinentur in præſenti vitâ diutiùs; aliæ minùs, pro cuiuſque merito, dignitatéve, iuxta Diuinæ ſapientiæ profunditatem, ſic vt mens nulla hominum, ea poſſit attingere, quæ de

a *Ambr. in Pſalm.* 118. b *Baſil. in hom. in Martyr. Iulitram.*

vnoquoque noſtrûm ipſe Creator præuidit. Non audis dicentem Dauid: *Educ de carcere animam meam?* Non audiſti vt ſancti eius exſoluta anima eſt? quid rurſus Simeon, Dominum noſtrum pio vlnarum aſtringens complexu, cuiuſmodi vocem emiſit? nónne hanc? *Nunc dimittis ſeruum tuum Domine.* Ei enim qui ad ſupernum & cœleſte domicilium feſtinus contendit, ſupplicio omni, *omni carcere* grauior eſt hæc inhabitatio corporis.

a O miſera ſors hominis cùm hoc perdidit ad quod factus eſt! ô durus & dirus caſus ille! heu quid perdidit & quid inuenit! quid abſceſſit, & quid remanſit? perdidit beatitudinem ad quam factus eſt; inuenit miſeriam, propter quam factus non eſt. Abſceſſit ſine quo infelix eſt, & remanſit quod per ſe, non niſi miſerum eſt. Ærumnóſi! vnde ſumus expulſi? quò ſumus impulſi? vnde præcipitati? quo obruti? A patriâ, in exilium; à viſione Dei in cœcitatem noſtram; à iucunditate immortalitatis, in amaritudinem & horrorem mortis. Miſera mutatio! de quanto bono, in quantum malum! graue damnum, grauis dolor, graue totum! ſed heu me miſerum vnum de alijs miſeris filijs Euæ elongatis à Deo? quid incœpi? quid effeci? quò tendebam? quò deueni?

b Diſſolue me, oro, à vinculis, quibus conſtrictus teneor, vt reliquens iſta omnia, tibi feſtinem, tibi ſoli inhæream, ſoli intendam.

a *Hinc*

a *Anſelm. in proſolog. cap.* I. b *Hugo de S. Victor. lib* 4. *de anima cap.* 4.

a Hinc me, CHRISTE *potens, educ iam, quæſo, maliſque,*
Queis crucior medicam protinus affer opem.
Vnum homini eſt certumq; bonum fixumq; beata
Vita; animus cuius languet amore meus.

b Felix anima, *quæ terreno reſoluta corpore libera cœlum petit!* ſecura eſt & tranquilla, non timet hoſtem neque mortem: habet enim ſemper præſentem, cernitq; indeſinenter pulcherrimum Dominum, cui ſeruiuit, quem dilexit, & ad quem tandem læta & glorioſa peruenit.

c Tu [ergo] Domine expectatio Iſraël, deſiderium ad quod ſuſpirat cor noſtrum quotidie; feſtina, ne tardaueris; ſurge, propera & veni, *vt educas nos de iſto carcere, ad confitendum nomini tuo.*

d Veni Domine, & noli tardare, veni Domine JESU, veni & viſita nos in pace; veni *& educ vinctos de carcere*, vt lætemur coram te, corde perfecto; veni Saluator noſter; veni deſideratus cunctis gentibus; oſtende faciem tuam & ſalui erimus; veni lux mea, Redemptor meus, *educ de carcere animam meam, ad confitendum nomini ſancto tuo!* O verè felices, qui è *carcere ad palatium* peruenerunt!

a *Nazianz. carm. de hominis vilitate.* b *Aug. med. cap.* 13. c *Aug. ſoliloq. cap.* 23. d *Aug. ſoliloq. cap.* 35.

Quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum; ita deſiderat anima mea ad te Deus. Pſal. 41.

XI.

Quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus.
Pſalm. 41.

SCire cupis, mea lux, quibus intùs amoribus vrar?
Quantáque flamma tui pectora noſtra coquat?
Nec ſatis extulero ſitientis imagine prati,
Aut violæ, nimio quæ iacet vſta die.
Nec ſatis æſtiferæ depinxero fulmine ſtellæ,
Cùm canis ardenti ſidere torret humum.
Ah! quàm puluereæ Libyes patiuntur arenæ.
Æſtuat hæc, noſtro ſiccior ore, ſitis.
Siccior Icario quàm dum canis imminet aſtro.
Aut violæ toſto flos cadit vſtus agro.
Vis dicam, mea lux, quàm te meus ardor anhelet?
Ceruus vt irrigui fontis anhelat aquas.
Nempe venenifero paſtus ſerpente medullas,
Ceruus agit totis hauſta venena fibris;
Aut humeros tincti traiectus arundine teli,
Carpitur infeſtâ viſcera tacta lue:
Ille furit, pectúſque citatus anhelitus vrget,
Cæcáque per ſyluas ſaucius antra petit:
Antra petit fugiens ſalientibus humida lymphis,
Vt ſua fontano guttura rore lauet.
Hîc riui ſcatebris fumantia temperat ora,

Pellit & amne ſitim, pellit & amne luem.
Haud aliter ſcelerum mihi mens temerata veneno,
Tela venenatâ combibit vncta manu.
Et modò combibitum populatur pectora virus,
Ardet & in tacito noxia flamma ſinu.
Nempe graues, animi ſunt toxica vindicis, iræ,
Et tua quæ iaculas tela, venena, Venus.
Qúæque grauant nimio ſpumantia pocula Baccho,
Pocula quæ diro gramine pota necant.
Aſpicis vt tumido turgeſcunt pectora faſtu?
Pectoribus faſtus virus inane tumet.
Quo ſitiens igitur peterem de flumine lympham,
Cùm mea tam varium viſcera virus edit?
Ah! niſi te, nulla ſitis hæc placatur ab hauſtu,
Tu potes hanc ſolus, fonte domare ſitim.
Scis etenim, mea lux, quàm te, meus ardor anhelet,
Ceruus vt irrigui fontis anhelat aquas.
Ceruus odoriſequi fugitiuus ab ore Moloſſi,
In laqueos nullo ſæpè ſequente ruit:
Tunc denſam aſpiciens venantum, hinc inde coronam,
Tela ſuper. ſaltu corpora fertur agens,
Exoritur clamorq́; canum, ſtrepituſq́; ſequentûm,
Ille fugit, tergo cornua celſa locans;
Ambiguúſque pauet ne ſit comprenſus, & ipſa
Quæ iam præteriJt tela, canéſque timet
Reſpectánſque metu, per ſaxa, per auia currit,
Igneus atque illi ſpiritus ore micat.
Gutturáque ardenti flagrant arentia linguâ
Quaq́; ſitim reuelet, quærit anhelus aquam.

Tum

Tum fontis medijs venas rimatus arenis,
Fontano rabidam mergit in amne ſitim;
Et bibit & potis largè ſe proluit vndis;
Haurit & exhauſto robur opémque lacu.
Sic ego tartareis cingor, mea vita, ſagittis,
Ægráque flammata torreor ora ſiti.
Hinc puer Idalius, premit hinc ad retia Bacchus,
Et multâ ancipitem trudit vterque cane.
Sublimes leuis hinc ſuſpendit Gloria caſſes.
Hinc tumidus pedicis fallere tentat Honor.
Indè cohors magnis ſociorum hortatibus inſtat,
Et docet exemplo crimina quiſque ſuo.
Hei mihi quot circum venabula ſtricta minantur!
Ceu fera, cum cincto clauſa tenetur agro.
Mille vias repetens, infráque, ſupráque pererro,
Si qua meæ pateant hoſpita luſtra fugæ.
Tum mihi per ſiccas ſitis æſtuat ignea venas,
Et ſenſim rapidas decoquit igne fibras.
Fontis inops igitur ad flumina quæque recurro,
Flamma ſed hæc nullo flumine victa fugit.
Sic cadit obſcœnos miles defeſſus in hauſtus,
Sit licet infami turbida lympha luto.
Sperabam effoſſis æſtum compeſcere riuis,
Æſtus at infuſæ gurgite creuit aquæ.
Qualis in amne leuem ſectatur faucibus vndam
Tantalus, & fallit, quam dedit vnda, fidem.
Mobilibúſque inhiat, deluſo gutture, lymphis,
Semper aquæ locuples, ſemper egenus aquæ.
Scilicet haud ſimili calor hic extinguitur hauſtu
Nec domat hanc cœni turbida lympha ſitim.
Cœleſtis animus ſitit inſatiabilis vndas,
Ceruus vt irrigui fontis anhelat aquas.

Ite igitur pigro torpentia flumina ſtagno.
Non bibit è vili gurgite noſtra ſitis.
Ite graues Stygijs ſerpentibus, ite lacunæ,
Noxia Tartareis flumina paſta vadis:
Ite, ſitit ſuperi dîas mens fluminis vndas,
Ceruus vt irrigui fontis anhelat aquas.

Quemadmodum deſiderat Ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus. Pſalm. 41.

a HIc eſt mos amantium, amatorem non celare, ſed enunciare vicinis, & dicere, ſe amare. Ardens enim res eſt natura dilectionis, nec poteſt anima ſuſtinere vt eam ſilentio teneat. Ita hic beatus Deum amans, & ardens in amore, non poteſt in animo inducere vt taceat, ſed aliquando quidem dicit: *Quemadmodum deſiderat Ceruus ad fontes aquarum*; aliquando autem; *Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo.*

b Quis eſt qui ſic cantat? ſi volumus, nos ſumus; Et quid quæris extrà, quiſnam ſit, cùm in tuâ poteſtate ſit, eſſe quod quæris? Eia fratres, ſimul amemus, ſimul in hac ſiti exardeſcamus, ſimul ad fontem intelligendi curramus. Deſideremus velut *Ceruus fontem.* deſideremus illum fontem, de quo ſcriptura dicit: *Quoniam apud te eſt fons vitæ.* Ipſe enim fons & lu-

a *Chryſoſt. homil. in Pſalm.* 41. b *Auguſt. in Pſalm.* 41.

& lumen eſt, *quoniam in lumine tuo videbimus lumen.* Si & fons & lumen eſt, meritò & intellectus eſt; quia & ſatiat animam auidam ſciendi. Curre ad fontes, deſidera aquarum fontes. Apud Deum eſt fons vitæ, & inſiccabilis fons; in illius luce, lumen inobſcurabile. Lumen hoc deſidera; quemdam fontem, quoddam lumen, quale non norunt oculi tui; cui lumini videndo, oculus interior præparatur; cui fonti hauriendo ſitis interior inardeſcit.

a Salutaris nimirum aqua, quæ noxiam huius mundi ſitim, & vitiorum ardorem prorſus extinguit, ſordes omnes peccatorum eluit, animæ noſtræ terram cœleſti imbre irrorat atque fœcundat; & ad ſolum Deum anhelo ſpiritu mentem humanam ſitientem reddit. Hâc aquâ largiter potatus fuit Propheta, cùm totus ad Deum ſuſpirans dixit: *Quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te, Deus!*

b Curre ad fontem, deſidera fontem, ſed noli vtcumque, noli vt qualecumque animal currere, vt *Ceruus* curre. Quid eſt? vt *Ceruus*? Non ſit tarditas in currendo, impigrè curre, impigrè deſidera fontem. Inuenimus enim inſigne velocitatis in Ceruo, ſed fortè non hoc ſcriptura ſolùm nos in Ceruo conſiderare voluit, ſed & aliud audi: Quid aliud eſt in *Ceruo*? ſerpentes necat, & poſt ſerpentium

a *Cyril. lib.* 5. *in Ioan. cap.* 10. b *Auguſt. in Pſalm.* 41.

internecionem, maiori ſiti inardeſcit; peremptis ſerpentibus ad fontes acriùs currit. Serpentes, vitia tua ſunt; conſume ſerpentes iniquitatis, tunc ampliùs deſiderabis fontem veritatis. Auaritia fortè in te tenebroſum aliquid ſibilat, & ſibilat aduerſus verbum Dei, ſibilat aduerſus præceptum Dei. Et quia tibi dicitur: Contemne aliquid, ne facias iniquitatem; ſi mauis facere iniquitatem quam aliquod commodum temporale contemnere, morderi magis eligis à ſerpente, quàm perimere ſerpentem. Cùm ergo faueas adhuc vitio tuo, cupiditati tuæ, auaritiæ tuæ, ſerpenti tuo, quando in te inuenio tale deſiderium, quo curras ad fontem aquarum? quando concupiſcis fontem ſapientiæ, cùm adhuc labores in veneno malitiæ? interfice in te, quidquid contrarium eſt veritati, & cùm te videris tamquam vacare à cupiditatibus peruerſis, noli remanere, quaſi non ſit quod deſideres. Quæris fortè vnde delecteris; Deſidera vnde delecteris: *Deſidera ad fontes aquarum*, habet Deus vnde te reficiat, & impleat venientem ad ſe, & ſitientem poſt interemptionem ſerpentium, tamquàm velocem Ceruum. Eſt aliud quod animaduertas in Ceruo. Dicuntur Cerui, vel quando in agmine ſuo ambulant, vel quando natando, alias terrarum partes petunt, onera capitum ſuorum ſuper ſe inuicem ponere; ita vt vnus præcedat & ſequantur qui ſupra eum capita ponant; & ſupra illos alij conſequentes, & deinde alij, donec agmen finiatur. Ille autem

vnus,

vnus, qui pondus capitis in primatu portabat, fatigatus redit ad poſteriora, vt alius ei ſuccedat qui portet quod ille portabat, atque fatigationem ſuam recreet poſito capite, ſicut & cæteri ponebant. Ita viciſſim portando quod graue eſt, & viam peragunt & inuicem ſe non deſerunt. Nónne quoſdam Ceruos alloquitur Apoſtolus dicens: *Inuicem onera veſtra portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti?* Talis ergo Ceruus, in fide conſtitutus, nondum videns quod credit, cupiens intelligere quod diligit, patitur contrarios Ceruos, non ſolum obſcuratos intelligentiâ, in tenebris interioribus conſtitutos, vitiorum cupiditate cæcatos, inſuper inſultantes, & dicentes homini credenti, & quod credit, non oſtendenti, *vbi eſt Deus tuus?* quid ergo iſte Ceruus fecerit contra hæc verba, audiamus; vt ipſi, ſi poſſimus, faciamus. Primò, expreſſit ſitim ſuam: *Quemadmodum*, inquit, *Ceruus, deſiderat ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus.* Quid ſi Ceruus ad fontes aquarum, lauandi causâ deſiderat? vtrùm ergo bibendi, aut lauandi cauſa, neſcimus? audi quod ſequitur & noli quærere. *Sitiuit anima mea ad Deum viuum.* Quid ſitiuit? *quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?* hoc eſt, quod ſitio, venire & apparere, ſitio in peregrinatione, ſitio in curſu, ſatiabor in aduentu. Sed quoniam ſicut *Ceruus deſidero ad fontes aquarum*, & eſt apud eum *fons vitæ*, Quid agam vt inueniam Deum meum?

Conſiderabo terram; & facta eſt terra: Eſt magna pulchritudo terrarum, ſed habet artificem: Magna miracula ſunt ſeminum, atque gignentium, ſed habent iſta omnia Creatorem: Oſtendo magnitudinem circumfuſi maris; ſtupeo, miror; artificem quæro. Cœlum ſuſpicio & pulchritudinem ſiderum; admiror ſplendorem ſolis, exercitio diei ſufficientem; lunam nocturnas tenebras conſolantem. Mira ſunt hæc, laudanda ſunt hæc, vel etiam ſtupenda ſunt hæc, neque enim terrena, ſed etiam cœleſtia ſunt hæc. Nondum ibi ſtat ſitis mea. Hæc miror, hæc laudo, ſed eum, qui fecit hæc ſitio.

a Anima [enim] quam tangit amor Dei, nihil aliud poteſt cogitare, nihil deſiderare, ſed frequenter ſuſpirat, dicens: *Sicut Ceruus deſiderat ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea, ad te Deus meus.*

b O fons vitæ, vena aquarum viuentium, quando veniam ad aquas dulcedinis tuæ, de terrâ deſertâ, inuiâ & inaquoſâ, vt videam virtutem tuam & gloriam tuam, & ſatiem ex aquis miſericordiæ tuæ ſitim meam? Sitio, Domine, fons vitæ es, ſatia me. Sitio Domine, ſitio te Deum viuum.

c Sitiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea. In aliâ vitâ, cùm reſurrexerit caro; ſatiabitur; modò ex corruptione fragilitatis ſi non manducemus, deficimus & eſurimus;

a *Auguſt. man. cap.* 20. b *Auguſt. ſoliloq. cap.* 35. c *Auguſt. in Pſalm.* 62.

rimus ; ſi non bibamus, deficimus, & ſitimus. Si diu vigilemus, deficimus & dormimus ; ſi diu ſtemus, fatigamur, ideò ſedemus ; & ſi diu ſedeamus, fatigamur, & ideò ſurgimus. In iſtis omnibus multiplicibus defectionibus noſtris, ſitimus illam incorruptionem; & ſic caro noſtra, *multipliciter ſitit Deum.* In iſta Idumæa, in iſto deſerto, quàm multipliciter laborat, tam multipliciter ſitit ; quàm multipliciter fatigatur, tam multipliciter ſitit illam infatigabilem incorruptionem, in terrâ deſertâ, ſine viâ, & ſine aquâ, talis enim eſt mundus iſte.

Quando veniam et apparebo ante faciem Dei? Pſal. 41.

XII.

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei ?
Pſalm. 41.

AH quoties, mea lux, mihi ſeria verba dediſti,
Nulla ſecuta tamen, ſeria verba fides!
Euge breuì venies, toties dixiſſe recordor;
Adde fidem verbis, dic ſemel, Euge veni,
Heu mihi, quàm longæ ſunt expectantibus horæ!
Plus æui ſpatio creditur vna dies.
Jam, mea lux, lapſi menſes, tot aguntur & anni,
Spémque facis toties, ſpem tamen vſque negas.
Quid miſeram ſpatijs tam lentis ferreus vris?
Et toties, paruo hîc tempore, dicis, eris.
Jam lacerant falſis me publica compita ſannis,
Et tuus ille Deus, dic, vbi? quiſque rogat.
Quando igitur veniam? quando tibi libera ſiſtar?
Quando adſtabo oculis obuia facta tuis?
Aſpicis vt miſero conſumar ſquallida luctu?
Quâ careo, facies hæc mihi damna facit,
O facies animi crudele mei, tormentum!
Vnica quæ præſens eſſe medela potes,
O quando, facies toto ſpectabilis orbe,
Quando tuo dabitur lumine poſſe frui?
Scilicet vt grauis eſt terris, abſentia Phœbi,

Squallet & obſcurus, ſole latente, dies:
Nec color eſt hortis, nec amœnis gratia ſyluis,
Iámque ſilent homines, iámque ſiletis aues:
Mox vbi purpureo roſeum caput extulit ore,
Læta micat radijs, luce nitente, dies;
Et ſuus eſt hortis color, & ſua gratia ſyluis,
Iámque ſtrepunt homines, iámque loquuntur aues:
Sic ego, te viſo, moriens, mea Vita, reſurgo;
Viuáque non viſo protinus emorior.
Sæpè iubes, alio me paſcere lumina vultu,
Multáque conſpectu corpora pulchra refers.
Aſpice prata, inquis, formoſos aſpice flores;
Picta mei multum prata coloris habent.
Aſpice cæruleo palantes æthere ſtellas;
Hæ quoque de noſtro lumine, lumen habent.
Aſpice & humanis præſtantia corpora formis;
Eſt meus humano multus in ore decor.
Siccine, Lux, noſtris ſperaſti illudere votis?
Falſáque ſuppoſito vendere fruſtra vitro?
Non ego polliceor mortalis imagine formæ,
Ah, mea fax facies eſt, mea vita, tua!
Illa, ô digna Deo facies! grauis ille ſuaui
Mixtus in ore timor, párque timoris, amor.
Illa ſupercilij maieſtas dîa, cadentûm
Cœlituum prono quam colit ore tremor.
Nam quota pars tanti ſedet vlla in fronte decoris,
Lux mea, quanta tuâ fronte, geniſque ſedet?
Ah, neque ſi faciem coëat decor omnis in vnam,
Tanta ſit vllius gratia, quanta tuæ!
Lux mea ſplendidior quantò ſupereminet aſtris

Lucifer, & quantò Cynthia Lucifero ;
Ipſaq; quantò iterum ſuperatur Cynthia Phœbo,
Tantò formoſis omnibus ore præis.
De tribus id melius narrabit teſtibus vnus,
Qui tibi tum comites vertice Thabor erunt.
Cùm teſtata Deum facies tibi flammea luxit,
Cinxit & auratas fax radiata comas:
Nempe aliquis tantæ captus dulcedine lucis.
Et nimio formæ ſaucius igne tuæ ;
Immemor & patriæ, oblitúſque ſuorúmque,
Optabat ſtabiles figere monte lares.
Nec tamen auguſtum, qualis, quantuſque videri
Cœlitibus ſolitus, viderat ille Deum.
Viderat aërios abſiſtere vultibus ignes,
Vt ſolet accenſo candida mica foco.
Viderat ardenti rutilantem vertice flammam,
Quale laceſſitum Sole refulget ebur.
Viderat, vt placidis Lucina videris in vndis,
Cùm tuus in nitidis fluctuat ardor aquis ;
Aut qualis pelago Cœli vibratur imago,
Vnda repercuſſi cùm tremit igne poli.
Quid dicturus erat, totâ ſi luce coruſcas
Vidiſſet, circum tempora bina faces ?
Quid ſi oculos ? quid ſi faciem ſine nube micantem ?
Quódque polo facies lumen vtroque iacit ?
Quando erit ille dies, mea lux, rex ille dierum,
Numinis ambroſio cùm ſinar ore frui!
Sæpè quidem veſtros ſpecto ſub imagine vultus,
Cùm vultus obeunt ſpica, merúmque tuos ;
Magna, equidem fateor, tamen imperfecta voluptas,

Pro

Pro facie, faciem nube tegente frui:
At mihi mens alio ſtimulata cupidine flagrat,
Ardet & innubes læta videre genas.
Quando erit ergo dies, cùm te, ſine nube, videbo?
Impedient faciem vela nec vlla tuam?
Soláque, quæ fueras anima libata voluptas,
Tandem oculis etiam percipière meis?
Illa dies, fauſto ſi quando affulſerit aſtro,
Iuro, erit his oculis carior illa dies.

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Pſalm. 41.

a SI inuenis meliùs quàm videre faciem Dei, illuc te præpara. Væ tali amori tuo, ſi vel ſuſpicaris aliquid pulchrius, quàm eſt ille, à quo eſt omne pulchrum, quod te teneat, ne illum cogitare merearis.

b Dulciſſime, amantiſſime, benigniſſime, cariſſime, pretioſiſſime, deſideratiſſime, amabiliſſime, pulcherrime, quando te videbo? *quando apparebo ante faciem tuam?* quando fatiabor de pulchritudine tuâ, quando educes me de hoc carcere tenebroſo, vt confitear nomini tuo.

c Dic nunc totum cor meum, dic nunc Deo: *Quæro vultum tuum, vultum tuum Domine requiro.* Eia nunc ergo, Tu Domine Deus meus, doce cor meum, vbi & quomodo te quærat, vbi & quomodo te inueniat. Quibus ſignis, quâ facie, te quæram? numquam te vidi, Domine Deus meus non noui faciem tuam, quid faciet altiſſime Domine, quid iſte tuus longinquus exul? quid faciet ſeruus tuus anxius amore tui, & longè proiectus à facie tuâ? anhelat videre te, & nimis abeſt illi facies tua. Dominus Deus meus es, & Deus meus, & nondum te vidi. Tu me feciſti & refeciſti, & omnia

a *Auguſt. in Pſalm.* 43. b *Auguſt. med. cap.* 37.
c *Anſelm. in proſolog. cap.* 1.

omnia mea bona tu mihi contuliſti, & nondum noui te. Denique *ad te videndum* factus ſum, & nondum feci propter quod factus ſum.

a Hæc eſt plena beatitudo, & tota glorificatio hominis, *videre faciem Dei ſui*, videre eum, qui fecit Cœlum & terram, videre eum, qui fecit eum, qui ſaluauit eum, & qui glorificauit eum. *Exquiſiuit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram*, faciem Domini virtutum, in quâ ſolâ, conſiſtit tota gloria ſempiterna beatorum.

b O quando veniam & apparebo Domine ante faciem tuam ? putâſne, videbo diem illam, diem, inquam, iucunditatis & lætitiæ, *diem quam fecit Dominus, vt exultemus & lætemur in eâ ?* O dies præclara & pulchra, neſciens veſperum, non habens occaſum, in quâ audiam vocem laudis, vocem exultationis & confeſſionis; in quâ audiam, *intra in gaudium Domini tui* ! intra in gaudium ſempiternum, in domum Domini Dei tui, vbi ſunt magna & ſcrutabilia & mirabilia, quorum non eſt numerus. Intra in gaudium ſine triſtitiâ, quod continet æternam lætitiam; vbi erit omne bonum, & non erit aliquod malum; vbi erit quidquid voles, & non erit, quidquid noles; vbi erit vita vitalis, dulcis & amabilis, ſemperque memorialis; vbi non erit hoſtis impugnans, nec vlla illecebra, ſed ſumma & certa

a *Auguſt. ſoliloq. cap.* 36. b *Auguſt. ſoliloq. cap.* 35.

certa ſecuritas, ſecura tranquillitas, & tranquilla iucunditas, iucunda felicitas, felix æternitas, æterna beatitudo, beata viſio, quæ eſt gaudium Domini Dei tui.

a Hanc verò, dulcedinem, vt guſtauit Petrus, omnium inferiorum oblitus, clamauit quaſi ebrius, dicens; *Domine bonum eſt nos hîc eſſe, faciamus nobis hîc tria tabernacula.* hîc moremur, te contemplemur, quia nullo alio indigemus. Sufficit nobis, Domine, *videre te.* ſufficit, inquit, tantâ dulcedine ſatiari: vnam enim ſtillam dulcedinis guſtauit, & omnem aliam faſtidiuit dulcedinem. Quid putas dixiſſet, ſi magnam illam multitudinem dulcedinis Diuinitatis tuæ guſtaſſet, quam abſcondiſti timentibus te?

b Vide quoque ardentem hominem [Dauidem] vide inflammatum; ſciens enim ſe cùm hinc receſſerit, eum eſſe *viſurum*, ne expectat quidem dilationem; moram enim non patitur, & ſi eſſet quidem priuatus aliquis, humiliſque & abiectus, & viuens in paupertate, magnum quiddam eſſet, vel ſic, vitam præſentem contemnere; ſed non eſſet adeò magnum vt nunc eſt, vtpote Rex eſt & tantis fruitur delicijs, tantæque eſt gloriæ particeps, & eſt innumerabiles victorias conſecutus, multaque bella vicit, & eſt omni ex parte clarus, inſignis & illuſtris; qui hæc omnia irrideat, diuitias & gloriam & omnes delicias, ad futura autem aſpiret & inhiet, hoc eſt magni cuiuſdam

a *Aug. ſoliloq. cap.* 22. b *Chryſ. hom. in Pſalm.* 41.

iuſdam & excelſi animi, hoc eſt animæ, quæ tenetur ſtudio ſapientiæ, & cœleſti amore verè capta eſt.

a Moyſes ſic deſiderauit & concupiuit videre ipſam ſpeciem Dei, & loquenti ſecum dixit: *Si inueni gratiam ante te; oſtende mihi temetipſum, adimplebis me lætitiâ cum vultu tuo.*

b Et ego paruulus, inter paruulos familiæ tuæ, Deus pater, & virtus mea, *quando veniam & apparebo ante faciem tuam*, vt qui tunc tibi confiteor ad tempus, ex tunc confitear tibi in æternum? Beatus ero ſi fuero admiſſus ad videndam claritatem tuam. Quis mihi hoc tribuat, vt ad hoc venire permittas me!

c Sed *quando veniam?* en quod citius eſt Deo, tardum eſt deſiderio. *Quando veniam & apparebo ante faciem Dei?* ex illo deſiderio eſt & hoc, quod clamatur alibi: *Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini, per omnes dies vitæ meæ.* Quare hoc? vt contempler delectationem Domini. *quando veniam & apparebo ante faciem Domini.* Interim dum meditor, dum curro, dum in viâ ſum antequam veniam, antequam appaream, *fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, cùm dicitur mihi per ſingulos dies; vbi eſt Deus tuus?*

d Eia, iam Domine! eia, appare mihi & conſolatus ero! Exhibe præſentiam tuam, & conſecutus ero deſiderium meum, reuela gloriam tuam, & erit perfectum gaudium meum.

Sitit

a *Auguſt. in Pſalm.* 138. b *Auguſt. ſoliloq. cap.* 2
c *Aug. in Pſalm.* 41. d *Aug. med. cap.* 40.

Sitiuit te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea! Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum; quando veniam & apparebo ante faciem Domini. Quando venies conſolator meus, quem expecto? ô ſi quando videbo gaudium meum, quod deſidero? ô ſi ſatiabor, cùm apparuerit gloria tua, quam eſurio! ô ſi inebriabor ab vbertate domus tuæ, ad quam ſuſpiro! ô ſi potabis me torrente voluptatis tuæ, quam ſitio! ſint mihi, Domine interim *lacrymæ meæ panes die ac nocte*, donec dicatur mihi, Ecce Deus tuus: donec audiat anima mea, Ecce ſponſus tuus.

b Oſtende te mihi, conſolator meus, *videam te*, lumen oculorum meorum, veni gaudium ſpiritus mei; *videam te* lætitia cordis mei. Diligam te vita animæ meæ. *Appare mihi*, delectatio mea, ſolium meum dulce, Domine Deus meus, vita mea, & gloria tota animæ meæ!

a *Auguſt. ſolilcq. cap.* 1.

Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, et volabo et requieſcam ? Pſal. 54. 43.

XIII.

Quis mihi dabit pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam? *Pſalm.* 54.

MAgne opifex rerum, generis mortalis origo,
Corpora noſtra tuâ ſunt fabricata manu.
Si tamen aduerſis liceat contendere verbis,
Quos habeant næuos corpora noſtra, querar.
In tria ius homini vaſtiſſima regna dediſti;
In maria, in terras, ætheriáſque domus:
Tanta ſed vt iuſtis tria regna gubernet habenis.
Non quantum hæc poſſit machina, robur habet.
Parce, parùm timidè temeraria verba loquenti,
Plus operi vitij, quàm reputetur, ineſt.
Momus abeſſe homini; fertur, doluiſſe feneſtram,
Cætera tam nitidæ membra probaſſe domus:
Sed fuerítne foris, fuerítne foraminis vſus;
Lis erit arbitrio, Mome, ſecanda tuo.
Officit humana, me iudice, turpius ædi,
Nulla quod obſequium ſquamma vel ala ferat.
Non quod opus ſquammis vt terra regatur & alis;
Imp.rium terræ ſquamma nec ala iuuat.
Sed ſimul ætherias homo cùm moderetur habenas,
Et ſimul æquoreæ cærula ſceptra plagæ;
Quâ niſi ſint pinnæ, tumidas reget arte procellas?
Quâ niſi ſint pennæ, nubila lege premet?
Vt volet, aëriâ volucris petit ardua, pennâ;
Piſcis vt æquor aret, ſquammea pinna facit.
Sed neq; pinna vices homini, neq; penna miniſtrat,
Et ſimul hic fluctus & ſimul Aſtra reget?

R Nec

Nec pelago piſcis, neque nubibus imperat ales,
Cur opus his, pennâ, remigióque fuit?
Scilicet, ingenij minus, orbis & artis haberet,
Ni ſtreperet pennis ſtridula muſca ſuis.
Nec ſtabili geminus penderet cardine mundus,
Bina niſi querulas ala moueret apes.
Quid, quod & in triplici volucrum viliſſime, regno,
Pcincipis inſtar, iter Merge natator, agas:
Et modò gramineâ pedes expatieris in herbâ;
Mox auis, alta petas; mox freta nauta, ſeces.
Quin potius triplicis ceſſit tibi regia mundi,
Per tria qui pennis hoſpita regna volas?
Aut tria ſi fuerint hominis loca credita curæ,
Cur homini, triplici non licet ire viâ?
Cærulus æquorei Nereus pater ipſe profundi,
Non niſi ſquammigeris, currere fertur equis:
Iuppiter, aërium qui flectere fingitur, orbem,
Ætheris, ipſe vehens alite; carpit iter.
Nec leuitas hominem celeri fert plumea pennâ,
Nec liquidas pinnâ remige findit aquas.
Et flectet geminum iuſtis ſine viribus, orbem,
Æthere factus auis, factus in amne ratis?
Vt tamen vndifragæ careat moderamine pinnæ,
(Plurima cum pinnis corpora caſſa natent)
At ſine præpetibus nulli patet ardua pennis,
Quæ patet aligero Regia ſola gregi:
O liceat vacuas mihi tollere corpus in auras,
Altáque ſidereæ viſere regna plagæ!
Aſpice, quos inter iaceat mea patria mores,
Indignus patriæ nomen habere locus.
Aſpice, nec quod amem volucres, mirabere, pennas,
Ne grauior, quàm quæ Perſea, cauſſa mouet.

Pegaſeis

Pegaſeis vtinam rapiar ſuper æthera plantis,
Aut moueat volucres Perſeos ala pedes!
Aut agiles humeris aptes mihi, Dædale, ceras,
Icarijs quamuis fabula labar aquis!
Aut lapſas agitem pennato pectore plumas,
Quas vulſit vario picta columba ſinu!
Aſtra columbinis meditabor protinus alis,
Et ferar ante tuam, Iuppiter, ales auem.
O ſtultæ volucres gens nata paluſtribus vlnis,
Sueta cauernoſos turba natare lacus!
Non ego, ſi veſtras mihi Dædalus applicet alas,
Littora vel ſcopulos imáque ſaxa legam.
Non ego, flumineæ volitem leuis accola ripæ,
Aut mea percuſſas penna flagellet aquas:
Non mea torpentes circum volet ala paludes;
Vt propior ſegnes radit hirundo lacus,
Non meâ, ceu mœſtis Ceyx dum plangitur vndis,
Humida vicino ſe lauet ala freto
Perſequar ætherium ſublimior ales Olympum,
Altáque mox ſolitis niſibus aſtra petam.
O quondam felix hominum, modò turba volucrum,
Quos amor, in celeres iráque vertit aues!
Cur mea non capiunt agiles quoq; brachia plumas,
Induit aut motas hiſpida penna manus?
Quot ludunt liquidis examina plumea campis,
Aligeróque ſecant nubila celſa pede!
Si mihi, Niſe, tuo plumeſcant brachia fato,
Cruráque Scyllæis veſtiar hirta comis;
Si leuis Aonio fierem certamine pica,
Aut, Cytheræa, tuâ verterer ales aue;
O mea ſi tangant aliquod ſuſpiria Numen,
Muter vt in pennas, caſta columba, tuas!

Scilicet aduectã, ceu Chaonis ales, oliuâ
Reppetijt notæ tecta Noëa ratis ;
Protinus aligeris raperer ſuper æthera velis,
Noſtra nec has iterum viſeret ala plagas.

Quis mihi dabit pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam? Pſalm. 54.

a INARDESCIT & ſuſpirat omnis peregrinus in ſæculo Patria bona, patria cæleſtis, patria contemplationis, Angelorum patria! vbi nullus moritur, quo nullus hoſtis admittitur. Patria vbi habes ſempiternum Deum amicum, vbi nullum timeas inimicum.

b *Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam?* Nihil mihi tam dulce, quàm cum Domino meo eſſe, præbe, mihi, rogo, *pennas*, quibus indutus, ad te volitem ſurſum.

c Quas *pennas*, niſi duas alas, duo præcepta charitatis, in quibus duobus præceptis tota lex pendet & Prophetæ? has alas, *has pennas*, ſi recipiam, poſſum fugere à facie tuâ ad faciem tuam; & à facie irati ad faciem placati. Iam volemus ſpe & deſiderio habentes alas geminæ charitatis. Hoc meditemur, hæc ſit ſpes noſtra, hæc ſit conſolatio noſtra. Recipiamus *pennas* per charitatem, quas amiſimus per cupiditatem; cupiditas enim *viſcum* facta eſt *pennarum noſtrarum*; eliſit nos de libertate aëris noſtri, id eſt, aurarum illarum liberarum ſpiritus Dei.

a *Auguſt. ſerm.* 145. *de temp.* b *Aug. med. cap.* 37. c *Auguſt. in Pſalm.* 138.

Dei. Inde eliſi perdidimus *pennas*, & fuimus quodammodo captiuati *in ancupis poteſtate*. In iſtâ vitâ, inter tanta ſcandala, inter tam multa peccata, inter tantas turbas tentationum quotidianarum, quotidianarum ſuggeſtionum malarum: quid facio?

a Omne tempus in ſollicitudine, omnis vita in moleſtijs: *in medio*, inquit, *laqueorum ambulas*, & alius; *in viâ quâ ambulat, extentos, ſibi, ſed abſconditos laqueos querebatur*, ne deprehenſus caderet; volebat fugere *ſicut paſſer*, ſed adhuc *laqueus contritus non erat. Perijt*, inquit, *fuga à me*. Grauatus habebat *pennas* per illam *tenebroſam aquam in nubibus aëris*, & fortaſſe euolare non poterat. Denique *illa pennas* quærebat accipere, vt *euolaret & requieſceret* ſicut ſcriptum eſt: *Quis mihi dabit pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam?*

b Etenim quaſi clauis quibuſdam ſuffigitur anima, corporis voluptatibus, & cùm ſemel adhæſerit cupiditatibus demerſa terrenis, difficile in altum poteſt, vnde deſcendit, ſine Dei fauore *reuolare*. Actuum enim ſuorum laqueis vincta & deliciarum ſæcularium illecebris obnoxia iam tenetur.

c Volare non poteſt niſi quod parum leue atque ſubtile eſt, cuius nec ſinceritas intemperantiâ retardatur, nec alacritas, nec velocitas mole grauatur. Grauari autem *volatum* dico non tam mole membrorum quàm delicto-

a *Ambr. de fuga ſæculi cap.* 5. b *Ambr. lib.* 4. *in cap.* 4. *Luc.* c *Ambr. ſerm.* 70.

rum; vnde puto etiam in ipſis auibus ideò velociùs *columbam* pænè præ omnibus volitare, quòd alacritatem & innocentiam comitetur. Deniqne S. Dauid cùm puritate mentis volare concupiſceret, non alterius animantis niſi *columbæ optauit alas*; dicens, *quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam!* Intelligebat enim quòd altiora faciliùs penetrantur ſimplicitate mentis, quàm *leuitate pennarum.*

a Conceperat morem verbi Dei, & cupiebat ad ipſum *volatu celeri peruenire* dicens: *Quis mihi dabit pennas, ſicut columbæ, & volabo & requieſcam? volabo* ſenſibus, *volabo* intellectibus ſpiritualibus, & *requieſcam*, cùm apprehendero ſapientiæ & ſcientiæ eius theſauros. Puto enim, quia ſicut qui mortem CHRISTI recipiunt, & mortificant membra ſua ſuper terram, conſortes efficiuntur ſimilitudinis mortis eius; ita & hi qui virtutem Spiritus Sancti recipiunt, & ſanctificantur ex eo, & donis eius replentur (quia ipſe *in ſpecie columbæ* apparuit) etiam ipſi *columbæ* fiant, vt de terrenis & corporeis locis *euolent ad cœleſtia*, *pennis Sancti Spiritus eleuati.*

b Benefactum eſt *vt pennas* acceperetis ſicut *columbæ, & volaretis ad requieſcendum.* Nam in terrâ non erit requies, ſed labor & dolor & afflictio ſpiritus Quid ergo timendum eſt ſic volanti? niſi fortè cadauer, vel ſimile aliquid videat in terrâ, cuius deſiderio tractus, videatur

à vena-

a *Orig. hom.* 4. *in Cant.* b *Bern. ſerm. ſuper* Beati qui habitant.

à venatoribus illis peſſimis, & præparatis laqueis capiatur, *& ſint nouiſſima hominis illius peiora prioribus?*

a Etenim tamdiu tranſilire debemus, quidquid nos impedit, quidquid irretit; quidquid *viſco quodam illigat*, & onere aggrauat *volatum noſtrum* donec perueniamus ad id quod ſufficit, vltra quod nihil eſt, infra quod ſunt omnia, ex quo ſunt omnia.

b Da, quæſo, toto deſiderio & omni ſtudio, tendere quò te aſcendiſſe credimus, vt in præſenti quidem miſeriâ ſolo tenear corpore, tecum autem ſim cogitatione ſemper & auiditate; vt ibi ſit cor meum, vbi tu es theſaurus meus deſiderabilis, & incomparabilis, multumque amabilis. Aſſumat Domine, aſſumat, rogo, ſpiritus meus *pennas* & *volitet & non deficiat*, volet & perueniat vſque ad decorem domus tuæ, & *locum habitationis gloriæ tuæ.*

c Tene cor meum manu tuâ, quia ſine te ad altiora non rapitur, illic feſtino, vbi ſumma pax regnat & iugis tranquillitas rutilat. Tene & rege ſpiritum meum, & aſſume illum ſecundùm voluntatem tuam, vt te duce, aſcendat ad illam regionem vbertatis, vbi paſcis Iſraël in æternum pabulo veritatis.

R 4 XIV.

a *Auguſt. in Pſalm* 76. b *Auguſt. med. cap.* 37. c *Ibidem.*

Quam dilecta tabernacula tua, Dn̄e virtutum! Con-cupiſcit et deficit anima mea in atria Domini. Pſal. 83.

44.

XIV.

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum ? concupiſcit & deficit anima mea in atria Domini.
Pſalm. 83.

O Qui ſidereas ducis fortiſſime turmas,
Cui cingant decies millia mille latus!
Quàm tua Regifico radiant Prætoria luxu!
Mens ſtupet, & tantæ languet amore domus,
Mœnia Tænario defendunt marmore muros,
Limina ſunt Parius portáque celſa lapis.
Veſtibulo rutilant adamantum lumine valuæ,
Amplaq; magnificus culmina ſplendor habet.
Fulgurat excelſis fuluum laqueàribus aurum,
Et camera auratâ cedrina fulta trabe,
Tectum auguſtum, ingens, gemmíſque auróque ſuperbum,
Quale putes ipſum poſſe decere Deum.
Stratus humi calcatur onyx, vitréique plateas
Stellarum fundant, marmora fulua, globi.
Iam ſua temperies placido mitiſſima Cœlo eſt;
Qualis vbi vernis aura tepet zephyris;
Nec glacialis hiems tremulo pede pulſat Olympum,
Icta nec hibernâ grandine tecta ſonant;
Nec pallent viſo moriturae ſole pruinæ;
Nec ſtant marmoreo flumina vincta gelu,

Nec coquit æſtiui Cererem iuba ſæua leonis,
Solſtitij medius nec furit igne dies.
Nec viridis folijs ſanguis feruore recedit,
Nec toſtus nimio ſole fatiſcit ager.
Perpetuum ver aſtra colunt, frigúſque calorémque
Inter, Cœlicolæ tempora veris agunt.
O qui ſidereas habitas, Rex maxime ſedes,
Quàm tua præ terris inuidioſa domus!
Quin abſunt gelidi brumæ intractabilis imbres,
Quíque regat madidos imbrifer hœdus agros;
Æoliæque ſilent animæ tranquilla per alta,
Quaſſáque nec venti murmure ſpica tremit.
Stat placidus poſitis Aquilonem flatibus æther;
Seruat & æternus longa ſerena tenor.
Sed neque flammantes liquido lauat æquore currus,
Nec ſubit occiduas Sol fugitiuus aquas.
Nec premit aſtra dies, neq; Sol fugat æthere ſtellas,
Nec premitur laſſus nocte fugante dies.
Nulla polos tacitis nox obruit atra tenebris,
Nigráque ſubducto ſomnia ſole vocat.
Exulat æthereis longè nox horrida terris,
Et nitet æterno lumine clara dies:
Clara dies, iucunda dies, ſeptemplice Phœbi,
Fulmineam noſtri lampada, luce premens.
O qui ſidereas habitas, Rex maxime, ſedes;
Quàm tua præ terris inuidioſa domus!
Sollicitæ procul hinc, profuêre cubilia curæ,
Et metus & triſti luridus ore dolor;
Et caput atrato luctus velatus amictu,
Leſſu, & impexis nænia mœſta comis:
Et labor & toto gemitus proſcriptus Olympo,

Et

Et lis & rabidi iurgia rauca fori,
Rixæque inuidiæque, cruentáque ſanguine bella,
Monſtráque, quæ ſecum plurima, bella trahunt.
Pauperies febríſque faméſque ſitíſque luéſque,
Quæque ſequi ſolitæ Martia caſtra neces.
Hîc clauſæ Bello portæ, & ſine militis armis
Otia cœlicolæ mollia pacis agunt.
Non galeæ, non ſcuta micant, non claſſica clangunt,
Miteſcunt poſitis aurea ſæcla tubis.
Tabificíque abſunt, examina pallida, morbi,
Quæque cohors Letho præuia ſternit iter.
Quin etiam Letho interdictum mœnibus vrbis,
Nec quidquam in Superûm corpora iuris habet.
Lætitiæ data cura domus, quæ ſedula fletum
Elyſij longè finibus arcet agri,
Inſtruit auratis conuiuia Regia menſis,
Quas recreant feſtis gaudia ſancta iocis.
Non quia Cœlicolæ dapibus ieiunia ſoluant,
Aut vllus Superûm proluat ore liquor.
Abſq; epulis, hîc omnis amor compreſſus edendi,
Omnis & abſque meri munere pulſa ſitis.
Non iſtis temerant Superi conuiuia menſis,
Aut Regio ſimiles ſuggerit illa dapes.
Elyſium ſine carne epulas Bacchóque miniſtrat
Cœlicolúmque venit nullus in ora cibus.
Cœleſtes onerant, incognita fercula lances,
Quales nemo hominum, contigit ore cibos.
Ambroſiæ, Superos hilarat, quis neſcio, ſuccus,
Deus, & ætherio nectare potus alit;
Sícque ſuper ſtrato æternùm diſcumbitur oſtro,

Gaudet & auratis gens epulata toris:
Gaudet, & Angelicos placidus bibit auribus hymnos,
Et ſalit, & rutilam ſub pede plaudit humum.
O qui ſidereas habitas Rex maxime ſedes,
Quot tua delicijs affluit illa domus!
Iam flagrat & ſtudio nimis inflammata videndi;
Mens deſidero deficit ægra ſuo.

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concupiſcit & deficit anima mea in atria Domini:
Pſalm. 83.

a MATER Hieruſalem, Ciuitas ſancta Dei, chariſſima ſponſa CHRISTI, te amat cor meum, pulchritudinem tuam amat cor meum, pulchritudinem tuam nimiùm deſiderat mens mea. O quàm decora, quàm glorioſa, quàm generoſa tu es. Tota pulchra es, & macula non eſt in te. Felix anima mea; ſemperque fœlix in ſæculà, ſi intueri meruero gloriam tuam, beatitudinem tuam, pulchritudinem tuam, portas & muros, & plateas tuas, & manſiones tuas multas; nobiliſſimos ciues tuos, & fortiſſimum Regem tuum in decore ſuo. Muri namque tui ex lapidibus pretioſis; portæ tuæ ex margaritis optimis; plateæ tuæ ex auro puriſſimo, in quibus iucundum alleluya ſine intermiſſione

a *Auguſt. med. cap. 25.*

ne concinitur; manſiones tuæ multæ, quadris lapidibus fundatæ, ſaphyris conſtructæ, laterculis coopertæ aureis, in quas nullus ingreditur, niſi mundus, nullus habitat inquinatus. Specioſa facta es & ſuauis in delicijs tuis, mater Hieruſalem; nihil in te tale, quale hîc patimur, qualia in hâc miſerâ vitâ cernimus. Non ſunt in te tenebræ, aut nox, aut quælibet diuerſitas temporum, ſed Deus de Deo, lux de luce, Sol Iuſtitiæ ſemper illuminat te, Agnus candidus & immaculatus; lucidum & pulcherrimum eſt lumen tuum; Sol tuus & claritas tua, & omne bonum tuum, huius pulcherrimi Regis indeficiens contemplatio; Ipſe Rex Regum in medio tui, & pueri eius in circuitu eius.

Ibi Hymnidici Angelorum chori. Ibi ſocietas ſupernorum Ciuium. Ibi dulcis ſolennitas omnium, ab hâc triſti peregrinatione ad tua gaudia redeuntium. Ibi Prophetarum prouidus chorus. Ibi duodenus Apoſtolorum numerus. Ibi innumerabilium Martyrum victor exercitus. Ibi Sanctorum Confeſſorum ſacer conuentus. Ibi veri & perfecti Monachi. Ibi ſanctæ mulieres, quæ voluptates ſæculi, & ſexus infirmitatem vicerunt. Ibi pueri & puellæ annos ſuos ſanctis moribus tranſcenderunt. Ibi oues & agni, qui iam huius voluptatis laqueos euaſerunt. Exaltant omnes in proprijs manſionibus, diſpar eſt gloria ſingulorum, ſed communis eſt lætitia omnium. Plena & perfecta ibi regnat charitas,

quia Deus eſt ibi omnia in omnibus; quem ſine fine vident, & ſemper videndo in eius amore ardent, amant & laudant, laudant & amant. Omne opus eorum laus Dei ſine fine, ſine defectione, & ſine labore. Felix ego & verè in perpetuum felix, ſi poſt reſolutionem huius corpuſculi, audire meruero illa cantica cœleſtis melodiæ; quæ cantantur ad laudem Regis æterni, ab illis ſupernæ patriæ ciuibus beatorumque ſpirituum agminibus! Fortunatus ego, nimiumque beatus, ſi & ego ipſe meruero cantare ea, & aſſiſtere Regi meo & Duci meo!

a O tu vita, quam præparauit Deus iis, qui diligunt eum! vita vitalis; vita beata, vita ſecura, vita tranquilla, vita pulchra, vita munda, vita caſta, vita ſancta, vita ignara mortis, neſcia triſtitiæ, vita ſine labe, ſine dolore, ſine anxietate, ſine corruptione, ſine peturbatione, ſine varietate & mutatione, vita totius elegantiæ & dignitatis pleniſſima, vbi non eſt aduerſarius impugnans, vbi nulla peccati illecebra, vbi eſt amor perfectus, & timor nullus, vbi dies æternus & vnus omnium ſpiritus, vbi Deus facie ad faciem cernitur, & hoc vitæ cibo, mens ſine defectu ſatiatur. Libet me tuæ intendere claritati, delectant me bona tua auido corde. Quantò plus valeo mecum conſiderare, tantò plus amore tui langueo, tui vehementi deſiderio, tuique dulci memoriâ admodum delector. Libet itaque, libet in te oculos

a *Auguſt. med. cap.* 22.

oculos cordis attollere, ſtatum mentis erigere, affectum animi conſeruare. Libet ſanè de te loqui, de te audire, de te ſcribere, de te conferre, de tuâ beatitudine & gloriâ quotidie legere & lecta ſæpiùs corde reuoluere, vt vel ſic poſſim ab huius mortalis perituræque vitæ ardoribus, periculis & ſudoribus ſub tuæ vitalis auræ dulci refrigerio tranſire & tranſiens, ſinu tuo feſſum caput dormiturus vel paululum reclinare. O tu vita feliciſſima! ô Regnum verè beatum carens morte, vacans fine! cui nulla tempora ſuccedunt per æuum, vbi continuus ſine nocte dies neſcit habere tempus, vbi victor miles, illis hymnidicis Angelorum ſociatus choris, cantat Deo ſine ceſſatione canticum de canticis Sion.

a Quæ cantica, quæ organa, quæ cantilenæ, quæ melodiæ ibi ſine fine decantantur! ſonant enim ſemper melliflua hymnorum organa, ſuauiſſima Angelorum melodia cantica canticorum mira, quæ ad laudem & gloriam tuam à ſupernis ciuibus in perpetuum decantantur.

b O anima, ſuſpira ardenter, deſidera vehementer, vt poſſis venire ad illam ſupernam Ciuitatem, de quâ tam *glorioſa dicta ſunt*, in quâ *ſicut lætantium omnium habitatio eſt!*

c Quanta erit illa felicitas, vti nullum erit malum, nullum latebit bonum! vacabitur

Dei

a *Hugo de S. Vict. lib. de anima cap.* 4. b *Auguſt. man. cap.* 24. c 22. *de Ciuit. Dei, cap.* 30.

Dei laudibus, qui erit omnia in omnibus! Admoneor etiam ſancto Cantico, vbi lego: *Beati qui habitant in domo tuâ Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te.* omnia membra & viſcera incorruptibilis corporis, quæ nunc videmus per vſus neceſſitatis varios diſtributa, quoniam tunc non erit ipſa neceſſitas; ſed plena, certa, ſecura, ſempiterna felicitas, proficient in laudibus Dei.

Vera ibi gloria erit, vbi laudantis nec errore quiſquam nec adulatione laudabitur. Verus honor, qui nulli negabitur digno, nulli deferetur indigno. Vera pax ibi eſt, vbi nihil aduerſi nec à ſeipſo, nec ab alio quiſquam patietur. Præmium virtutis erit ipſe, qui virtutem dedit, eique ſeipſum, quo maius nihil poſſit eſſe, promiſit. Quid enim eſt aliud quod per Prophetam dixi: *Ero illorum Deus, & ipſe erunt mihi plebs*; niſi ego ero vnde ſatientur, ego ero quæcumque ab hominibus honeſta deſiderantur, & vita & ſalus & victus & copia & gloria, & honor, & pax, & omnia bona? ſic enim & illud rectè intelligitur, quod ait Apoſtolus, *vt ſit Deus omnia in omnibus, ipſe finis erit deſideriorum noſtrorum*, qui ſine fine videbitur, ſine faſtidio amabitur, ſine fatigatione laudabitur: vbi vacabimus & videbimus, videbimus & amabimus, amabimus & laudabimus. Ecce quod erit in fine, ſine fine. Nam quis alius noſter eſt finis, niſi peruenire ad Regnum cuius nullus eſt finis?

a O Ani-

a O Anima, quid dicere valeo, cùm, futurum gaudium aſpicio? Iam pœnè præ admiratione deficio, quia gaudium erit intus & extra, ſubtus & ſupra, circum & circa. Gaudebis igitur in omnibus, gaudebis de omnibus.

b O Anima, qualis tibi erit dies illa, cùm ad hanc felicem choream fueris aſſumpta, & cùm omne tormentum tibi (ſi piè vixeris, ſi patienter ſuſtinueris) conuertetur in æternum iubilum! Tunç de omnibus his laudabis Dominum Deum tuum, labijs exultationis, dicens: *Miſericordias Domini in æternum cantabo.*

c O domus Dei æterna, poſt CHRISTI dilectionem, tu eſto lætitia mea & conſolatio; dulcis memoria tui beati nominis, ſit releuatio mœroris, tædiorumque meorum; Tædet enim me valde vitæ huius & iſtius ærumnoſæ peregrinationis.

d O domus Dei luminoſa & ſpecioſa, dilexi decorem tuum & gloriam habitationis gloriæ Domini mei fabricatoris & poſſeſſoris tui. Tibi ſuſpiret peregrinatio mea die ac nocte: tibi inhiet cor meum, tibi intendat mens mea, ad ſocietatem tuæ beatitudinis peruenire deſideret anima mea.

e Quando tranſibo in illam admirabilem & pulcherrimam domum tuam, vbi perſonat vox

a *Bonau. ſoliloq. cap. 4.* b *Bonau. ſoliloq. cap. 4.* c *Ambroſ in orationib.* d *Ambroſ. in orationib.* e *Auguſt. med. cap. 37.*

vox lætitiæ & exultationis in tabernaculis Iuſtorum ? *Beati qui habitant in domo tua Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te!* Beati & verè beati, quos elegiſti & aſſumpſiſti in illam Cœleſtem hæreditatem. Ecce *ſancti tui, Domine, florent ante te ſicut lilium*; replentur enim ab *vbertate domus tuæ & torrente voluptatis tuæ potas eos*; quoniam tu es fons vitæ. O quàm mira, quàm pulchra, quàm acceptabilia ſunt domus tuæ habitacula, Domine virtutum, concupiſcit intrare in ea hæc peccatrix anima mea! Domine *Dilexi decorem domus tuæ, locum habitationis gloriæ tuæ. Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.*

a O verè beati! ô terque quaterque beati, qui iam omnium malorum exuti, ſecuri de ſuâ immarceſſibili gloriâ ad te, Regnum decoris, peruenire meruerunt! ô æternum Regnum, Regnum omnium ſæculorum! vbi lumen indeficiens & pax Dei quæ exuperat omnem ſenſum, in quo ſanctorum animæ requieſcunt, *lætitia ſempiterna ſuper capita eorum*; *gaudium & exultationem obtinebunt*, & fugiet dolor & gemitus. *O quàm glorioſum eſt Regnum, in quo tecum, Domine, regnant omnes Sancti.*

b Ibi eſt lux ſine defectu, gaudium ſine gemitu; deſiderium ſine pœna, amor ſine triſtitiâ; ſatietas ſine faſtidio, ſoſpitas ſine vitio,

a *Auguſt. ſoliloq. cap.* 35. b *Gregor. in Pſalm.* 7. *pœnitent.*

tio, vita ſine morte, ſanitas ſine languore. Ibi ſancti & humiles corde, ibi ſpiritus & animæ iuſtorum, ibi cuncti cœleſtis Patriæ ciues, & Beatorum ſpirituum ordines, Regem in decore ſuo videntes, & in gloriâ virtutis eius exultantes. Perfecta viget in omnibus charitas, vna omnium lætitia, vna iucunditas.

Bone IESU, verbum Patris, ſplendor paternæ gloriæ, in quem deſiderant Angeli proſpicere, doce me facere voluntatem tuam, vt à ſpiritu tuo bono deductus, ad beatam illam perueniam Ciuitatem, vbi eſt dies æternus, & vnus omnium ſpiritus; vbi eſt certa ſecuritas & ſecura æternitas, & æterna tranquillitas, & tranquilla fœlicitas, & fœlix ſuauitas, & ſuauis iucunditas; vbi tu Deus cum Patre & Spiritu Sancto viuis & regnas per infinita ſæculorum ſæcula, Amen.

Fuge dilecte mi, et aſſimilare capreæ, hinnuloq; ceruorum ſuper montes aromatum. Cantic. 8.

45.

X V.

Fuge dilecte mi, & aſſimilare capreæ hinnuloque ceruorum ſuper montes aromatum. *Cant.* 8.

OCyus aſpectu, mea lux, te proripe noſtro;
Ardeo, nec tantas mens capit iſta faces.
O mala, quæ dudum timui tibi dicere verba!
Quàm, mea Lux, mallem dicere poſſe, mane.
Non etenim tua me præſentia tempore laſſat,
Ah ſine te, grauis eſt quælibet hora mihi!
Sed prohibent nimijs incendia dulcia flammis,
Vel fuge, vel nocuam, Lux mea, conde facem.
Hæc mihi Tu, fateor, ſi iuſſa aliquando dediſſes,
Exanimis miſero lapſa dolore forem.
Parce, iubet ſæuis Amor ignibus, haud ego mando,
Stare velim totos in mea vota dies:
Si poſſem, cuperem non perſuadere quod hortor,
Si potes, inuitas aure repelle preces.
Ergo mane, mea lux, monitis neque flectere noſtris,
Nec precor, audieris quæ modò iuſſa dedi.
Trans mare præcipites rapiant verba irrita Cauri,
Non mea, ſed ſtolidi verba fuêre metus.
At prohibet rapidus fibras qui paſcitur ardor,
Æſtus nec tantas mens capit iſta faces.
Ergo fuge & celeres pedibus præuerte capellas,
Anteuola ceruos, anteuola hinnuleos.

Sed

Sed fuge reſpiciens, tamquàm diſcedere nolles,
Vt qui ſpectari, dum fugit, antè cupit.
Deus in Ephremi cùm pectore ferueret ignis;
Non ego par flammæ quin fugis, inquit, Amor?
Ille triumphato clarus Xauerius Indo,
Saucius ætheriâ pectora ſæpè face;
Cœleſtis quoties ardebat arundinis ictu,
Ah ſatis eſt, ſatis eſt! dicere ſuêtus erat.
Cùm flagrat iuuenis ſceptri laus magna Poloni,
Corda rigat gelidis Staneſlaus aquis.
Quis mea pectoribus compono pectora tantis?
Non ego ſum toti, lux mea, par pharetræ.
Carpe fugam, pedibúſque leues præuerte capellas,
Anteuola ceruos, anteuola hinnuleos,
En iugo vicino cœlos tangentia oliuo,
Thuris vbi madido cortice gutta tumet;
Cedrus vbi, Lauruſque & copia plurima Myrrhæ,
Mixtáque puniceis Cynnama læta crocis.
Huc fuge pennigeris ſuper alta cacumina plantis,
Seu tua, Mons Amana, Libane ſiue tua?
Alta ſuper iuuenum faſtigia Seraphicorum,
Cherubicóſque apices, Aſtráque ſumma ſuper.
Scilicet inſoliti non ſunt his montibus ignes,
Pectora quos imis in vallibus iſta timent.
Vna poteſt flammare meas ſcintilla medullas,
Non ego par totas, lux mea, ferre faces.
Carpe fugam, pedibúſque leues præuerte capellas,
Anteuola ceruos, anteuola hinnuleos.
Sic tamen, vt fugiens oculis huc ſæpè recurras,
Longiùs aſpectu néve vagêre meo.
Qualis at oppoſitum ſpectat ſoror aurea Phœbum,
Cùm plus de radijs, quo magè diſtat, habet.
Parce

Parce, ſuas vires, mea lux, vitiúmque fatenti,
Nec tecum poſſum viuere, nec ſine te.
Ardeo, ſi properas, rigeo, ſi fugeris; hei mî,
Et procul, & præſens, igne gelúque noces!
Quid facies, mea lux, ſine te non eſſe volenti?
Fac caleam, toto non tamen igne cremer.
Ergo fuge, alipedéſque celer præuerte capellas,
Anteuola ceruos, anteuola hinnuleos.
Interea viridem fabricabor arundine cannam,
Et referet laudes fiſtula facta tuas.
Poſt, vbi vox longo modulamine feſſa ſilebit,
Ore ſilente nouum dextra capeſſet opus.
Arboribúſque meos folijſque inſculpet amores,
Amborúmque vno cortice nomen erit.
Scriptáque præteriens ne noſcat ſigna viator,
Littera confuſum nomen vtrumque teget.
Poſt opus hoc, reliquæ ſi quæ ſuper hora diei,
Illa mihi in ſomnos hora quietis erit.
Si tamen vt veſtri ſit mixtus imagine ſomnus,
Et mihi ſtes clauſos peruigil ante oculos.
Dum loquor, en tacitis gliſcunt incendia flammis,
Ocyùs ingratam lux mea carpe fugam.
Carpe fugam, veluti cuperes tamen ante videri;
Vtq; breui redeas, non Tibi dico Vale.

Fuge

Fuge dilecte mi, & aſſimilare capreæ, hinnuloq́; ceruorum, ſuper montes aromatum. Cantic. 8.

a SPONSUS plerumque præproperè & præmaturè fugatur, & ante tempus dicitur ei, *Fuge*, quippe tempus manendi ſponſo & tempus fugiendi. Tempus dicendi ei; *Mane nobiſcum Domine*; & tempus dicendi ei; *Fuge dilecte mi*. Tempus dimittendi eum, & tempus dicendi ei: *Non dimittam te niſi benedixeris mihi*, niſi auxeris incrementa frugum iuſtitiæ meæ, vt ſuo tempore dimittam te.

b [Sed] quis eum quem diligit, à ſuâ fugare præſentiâ velit? quod ergo ait, *Fuge dilecte mi*, non optando loquitur, ſed eius potiùs voluntate feruendo.

c Sicut enim in quibuſdam carnalibus officijs adeò vincitur carnalis concupiſcentia, quod omnem vſum rationis amittit, & fit homo quaſi totus carnalis; ita meritò in hac ſupernâ contemplatione, ita conſumuntur & abſorbentur carnales motus ab animâ, vt in nullo caro ſpiritui contradicat.

d Numquid huius conſolationis & lætitiæ teſtes ſunt & nuncij, ſuſpiria & lacrymæ? Si ita eſt, noua eſt antiphraſis iſta & ſignificatio inuſitata;

a *Guil. Abb. apud Delr. in cap.* 8. *Cant.* b *Beda in cap.* 8. *Cant.* c *Author Scalæ Paradiſi, tom.* 9. *Aug. cap.* 5. d *Idem cap.* 6.

inuſitata; ſed quid huius ſecreti colloquia proferimus in publicum?

a *Dimitte me, iam enim aſcendit Aurora:* datâ ergo benedictione, mortificato neruo femoris & mutato nomine de Iacob in Iſraël, pauliſper ſecedit Sponſus, diu deſideratus, citò elapſus

b Sed ne timeas, ô Sponſa, ne deſperes, ne exiſtimes te contemni, ſi pauliſper tibi ſubtrahit ſponſus faciem ſuam. Omnia iſta cooperantur in bonum, & de acceſſu & receſſu lucrum acquiris; tibi venit, tibi & recedit; venit ad conſolationem, recedit ad cautelam, ne magnitudo conſolationis extollat te. Hanc gratiam cùm vult & quando vult Sponſus attribuit, non iure hæreditario poſſidetur. Vulgare prouerbium eſt, quod nimia familiaritas parit contemptum. Recedit ergo, ne fortè nimis aſſiduus, contemnatur, & abſens magis deſideretur, deſideratus auidiùs quæratur, diu quæſitus tandem gratiùs inueniatur. Ne ergo exilium deputemus pro patriâ, arrham pro pretij ſummâ, venit ſponſus & recedit viciſſim, nunc conſolationem afferens, nunc vniuerſum ſtatum noſtrum in infirmitate commutans, pauliſper nos permittit guſtare, quàm ſuauis eſt; & antequam plenè ſentiamus, ſe ſubtrahit, & ita quaſi alis expanſis ſupra nos volitans prouocat nos ad volandum.

c Meritò proinde quærenti illum anima re-

S ſponde-

a *Idem cap* 7. b *Idem, cap.* 8. c *Bern. ſerm.* 9 *ſuper.* Beati qui habit.

ſpondetur : *Altiſſimum poſuiſti refugium tuum.* Neque enim ſic Deum ſitiens anima, aut cum Petro, ei in terreno monte facere tabernaculum, aut cum MARIA deinceps, eum tangere vult in terrâ, ſed planè clamat : *Fuge dilecte mi, aſſimilare capreæ, hinnulóque ceruorum.*

a Hortatur enim, vt fugiat ſponſus, quia iam ſequi poteſt etiam ipſa terrena fugientem. Dicit autem, *vt ſimilis ſit damulæ*, quæ euadit de retibus. Vult enim & ipſa fugere & euolare ſupra mundum.

b Aſſimilare capreæ, hinnulóque ceruorum ſuper montes aromatum; multùm optando ac ſupplicando proſequitur, ſciens hanc ſibi maximam in præſenti vitâ eſſe fœlicitatem; vt quia continuâ viſione non valet, ſaltem crebrâ eius viſitatione conſoletur, quæ nimirum fœlicitas illis ſolùm conceditur, qui contemptu terreſtrium & gaudiorum appetitu cœleſtium, appellari ſpiritualium merentur montes aromatum. aſſimilatur enim *capreæ hinnulóque ceruorum* apparentibus *ſuper montes aromatum*, cùm rurſus, vt opportunum ipſe iudicauerit, collatâ ibi luce ſui præſidij, ſiue obſidentia tentationum pericula tollit, ſeu conſueta quæ ſubtraxiſſe videbatur, virtutum dona, reſtituit : conſtat enim de noſtrâ paruitate, quia nequaquam vno atque indiſſimili modo ſemper orationum dulcedini inſiſtere, lacrymas (vel pro reatus noſtri conſcientiâ, vel pro deſiderio

a *Ambroſ. de bono mortis cap.* 5. b *Beda in cap.* 8. *Cant.*

ſiderio patriæ cœleſtis) fundere valemus; ita vt nonnumquam multum conati, his vti bonis nequeamus. Ac rurſus aliquando, etiam minùs ipſi ſtudentes, horum copiâ potiamur. Quod, vnde agitur, niſi nunc fugit dilectus; nunc mentem noſtram reuiſit.

a Quis verò mihi huius mutabilitatis referet Sacramenta? quis mihi explicet ire, & redire *Verbi?* numquid leuitate vtitur ſponſus? ſenſu animæ, non motu verbi, iſta fieri ſentiamus. Cùm ſentit gratiam, agnoſcit præſentiam; cùm non, abſentiam queritur, & rurſum præſentiam quærit: ſed fortè ideò ſe ſubtraxit ſponſus, quo auidiùs reuocaretur, teneretur fortiùs? Nam & aliquando ſimulabat ſe longiùs ire; non quia hoc volebat; ſed magis volebat audire: *Mane nobiſcum quoniam adueſperaſcit.* Nunc verò conſtat in animâ fieri huiuſmodi viciſſitudines euntis & redeuntis, *Verbi*, ſicut ait: *Vado & venio ad vos* Item, *modicum & non videbitis me.* O modicum & modicum! ô modicum longum! Pie Domine, modicum dicis, quòd non videmus te? ſaluum ſit verbum Domini mei, longum eſt; multum valdè nimis.

b Sed *fuge dilecte mi*, quia non poſſum adhuc ſociari tibi in thalamo ſicut vis.

c O vocem dignam auditu dilecti! vocem de corde fideli & mente humili! hoc enim eſt, quod anima quæuis fidelis & ſapiens dicere

 conſue-

a *Bern. ſerm.75.in Cant.* b *Anſelm.in cap.8.Cant.* c *Rupert. in cap. 8. Cant.*

conſueuit : Domine non ſum digna vt intres ſub tectum meum ; non ſum digna , vt in me oſtendas frequens aliquod præſentiæ vel viſitationis tuæ miraculum. *Fuge*, inquam, *dilecte mi*, & ſaltus huiuſmodi ſimiles ſaltibus *capræ* aut *hinnuli ceruorum* effice , non ſuper me, ſed ſuper montes aromatum , ſuper præcelſa merita ſanctorum, atque perfectorum.

a Aliquando intromittis me in affectum multum inuſitatum introrſus , ac neſcio quam dulcedinem; quæ ſi perficiatur in me, neſcio quid erit , quod vita iſta non erit ; ſed recido in hæc ærumnoſis ponderibus , & reſorbeor ſolitis ; & teneor , & multùm fleo , ſed multùm teneor.

b Domine conſolator meus ; in hac vitâ *renuit conſolari anima mea* , vt digna habeatur conſolationibus æternis.

Recede à me , Domine , parumper ; quoniam, vaſis huius infirmitas ferre non poteſt.

S. *Augſt.* 10. *confeſſ.* c. 40. *Aug. ſoli- loq.* c. 22.
5. *Eu. in vitâ ſuâ.*

SYL-

SYLLABVS LIBRI PRIMI.

GEMITVS ANIMÆ POENITENTIS.

ANIMA *mea deſiderauit te in nocte* Iſaiæ 26. *1*

Deus tu ſcis inſipientiam meam, & delicta mea à te non ſunt abſcondita. Pſalm. 68. *9*

Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum. ſana me Domine, quoniam conturbata ſunt oſſa mea Pſalm. 6. *19*

Vide humilitatem meam, & laborem meum, & dimitte vniuerſa delicta mea. Pſalm. 24. *31*

Memento, quæſo, quòd ſicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me. Iob. 10. *41*

Peccaui : *quid faciam tibi ô cuſtos hominum! quare poſuiſti me contrarium tibi?* Iob. 7. *51*

Cur faciem tuam abſcondis, & arbitraris me inimicum tuum? Iob. 13. *57*

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte? Hierem. 9. *63*

Dolores inferni circumdederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis. Pſalm. 17. *69*

Non intres in iudicium cum ſeruo tuo, quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens Pſalm. 142. *77*

Non me demergat tempeſtas aquæ, neque ab-

ſorbeat me profundum. Pſalm. 68. 85

Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, & abſcondas me, donec pertranſeat furor tuus? Iob. 14. 93

Numquid non paucitas dierum meorum finietur breui? dimitte ergo me, vt plangam paullulum dolorem meum. Iob. 10. 101

Vtinam ſaperent, & intelligerent, ac nouiſſima prouiderent! Deut. 32. 111

Defecit in dolore vita, mea & anni mei in gemitibus. Pſalm. 30. 121

SYLLABVS LIRBI SECVNDI.

V O T A ANIMÆ SANCTÆ.

CONCVPIVIT *anima mea deſiderare iuſtificationes tuas.* Pſalm. 118. 131

Vtinam dirigantur viæ meæ ad cuſtodiendas iuſtificationes tuas! Pſalm. 118. 139

Perfice greſſus meos in ſemitis tuis: vt non moueantur veſtigia mea. Pſalm. 16. 149

Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui. Pſalm. 118. 159

Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Pſalm. 118. 167

Fiat cor meum immaculatum in iuſtificationibus tuis, vt non confundar! Pſalm. 118. 177

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Cant. 7. 187

Trahe

Trahe me poſt te, curremus in odorem vnguentorum tuorum. Cant. 1. *195*

Quis mihi det te fratrem meum ſugentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris, & deoſculer te, & iam me nemo deſpiciat. Cant! 8. *205*

In lectulo meo per noctes quæſiui quem diligit anima mea; quæſiui illum , & non inueni. Cant.3. *213*

Surgam, & circuibo ciuitatem; per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea; quæſiui illum , & non inueni. Cant. 3. *225*

Num quem diligit anima mea, vidiſtis? Paullùm cùm pertranſiſſem eos, inueni quem diligit anima mea; Tenui eum, nec dimittam. Cant. 3. *235*

Mihi autem adhærere Deo bonum eſt; ponere in Domino Deo ſpem meam. Pſalm. 72. *243*

Sub vmbrâ illius , quem deſiderauerам, ſedi Cant. 2. *253*

Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ. Pſalm. 136. *263*

SYLLABVS LIBRI TERTII

SVSPIRIA ANIMÆ AMANTIS.

ADIURO *vos , filiæ Ieruſalem , ſi inueneritis dilectum meum, vt nuncietis ei: quia amore langueo* Cant. 5. *273*

Fulcite me floribus, ſtipate me malis; quia amo-

re

re langueo. Cant. 5. 281

Dilectus meus mihi & ego illi, qui paſcitur inter lilia, donec aſpiret dies, & inclinentur vmbræ. Cant. 2, 289

Ego dilecto meo, & ad me conuerſio eius. Cant. 7 301

Anima mea liquefacta eſt, vt dilectus locutus eſt. Cant. 5. 309

Quid enim mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram? Pſalm. 72. 317

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt, habitaui cum habitantibus Cedar, multum incola fuit Anima mea. Pſalm. 119. 327

Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Ad Rom. 7. 339

Coarctor è duobus, deſiderium habens diſſolui & eſſe cum CHRISTO. Philip. 1. 349

Educ de cuſtodiâ animam meam, ad confitendum nomini tuo! Pſalm. 141. 357

Quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus. Pſalm. 41. 365

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Pſalm. 41. 375

Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam? Pſalm. 54. 385

Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutum; concupiſcit & deficit anima mea, in atria Domini! Pſalm. 83. 393

Fuge dilecte mi, & aſſimilare capreæ, hinnuloq; ceruorum, ſuper montes aromatum. Cant. 8. 405

FINIS.